

σχοδιαστής

ΚΑΙ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΝΚΣ

ΤΕΥΧΟΣ 24, ΜΑΡΤΙΟΣ 1985, ΔΡΧ 150

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:
ACTION DIRECTE
R.A.F.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΤΑ "ΑΛΛΑ"
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ
ΤΗΣ ΓΚΡΑΒΑΣ

ΤΑ "ΠΙΘΗΚΙΑΚΑ"

19.2.85
ΙΩΑΝΝΟΥ

A

ντίο δασεία, αντίο ψιλή, αντίο γλυκιά
περισπωμένη. Κοσμήματα ακριβά
αλλοτινών καιρών στολίσσατε τις στήλες
αυτού του περιοδικού εικοσιτρία
ολόκληρα τεύχη και δεν είναι δίχως
πόνου που σας αποχωρίζεται για πάντα

Ο Σχολιαστής «αντέστη» στην
καθιέρωση του μονοτονικού
συμβολικά. Διαμαρτυρόμενος για τον

τρόπο που δημοσιογραφικά συγκροτήματα και άλλοι κατά
τεκμήριον αναρμόδιοι επέβαλαν μια γλωσσική απλοποίηση, κατά
τη γνώμη του ανεπίκαιρη. Να όμως που στα δυο χρόνια που
πέρασαν ο συμβολικός χαρακτήρας της αντίστασης του
Σχολιαστή ξέφτιζε σταθερά στον ίδιο βαθμό που η απλοποίηση
που επέφερε το μονοτονικό ευτυχώς ή δυστυχώς κυριαρχούσε
παντού.

Δεν μπορεί και ούτε θέλησε ποτέ ο Σχολιαστής να επιβάλει
την άποψή του στη γλώσσα. Δεν έχει τίποτα κοινό με τους
πρώιμους ή όψιμους γλωσσοσωστές. Γι' αυτό και διάλεξε η
τομή του με το παρελθόν να συμπίσει με την όξυνση της
οπισθοδρομικής υστερίας που σαν επιδημία έχει εξαπλωθεί σε
χώρους διανοουμένων ακόμα και προοδευτικών. Που στο όνομα
της γλώσσας και της παράδοσης επιχειρούν να επαναφέρουν
από την πίσω πόρτα τον ιδεαλισμό και τη συντήρηση.

Αλλά ο ιδεαλισμός πλεονάζει κοντά στ' άλλα και στο σχέδιο
νόμου με το φιλόδοξο τίτλο «Αντί-309» που προκάλεσε για
πρώτη φορά στην Ελλάδα την κατάληψη δύο τεχνικών
λυκείων. Κι ενώ ο Τύπος σύσσωμος εβρυχάτο και «σφαγές»
ήσαν παντού εν όψει, το Υπουργείο Παιδείας ευτυχώς
υποχώρησε, χάρισε τις απουσίες των καταλήψεων και
αποφάσισε να διαπραγματευτεί σοβαρά. Ανεστάλησαν λοιπόν οι
καταλήψεις των δύο τεχνικών λυκείων μέχρι το τέλος
Μαρτίου. Να όμως που η Μαράσλειος Παιδαγωγική Ακαδημία
βρίσκεται κι αυτή σε κατάληψη και πλανιέται ήδη το ερώτημα:
Μήπως η Γκράβα δείχνει το δρόμο του αγώνα;

Σ.

Η εξαφάνιση του James Petras

Πολλοί απ' τους αναγνώστες μας θα θυμούνται τον πολυγραφότατο και βασικό θεωρητικό παράγοντα της αριστερής Πασοκ-ικής εκδοχής για τον ελληνικό δρόμο στο σοσιαλισμό, ΤΖΕΗΜΣ ΠΕΤΡΑΣ. Σύμβουλος σε οργανισμούς και υπουργεία, ο καθηγητής βρισκόταν τα τελευταία χρόνια σε πολλά επιτελεία του κρατικού σχεδιασμού. Κύρια απασχόλησή του ήταν το Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, το προσωπικό του δημιουργήμα και ουσιαστικό τόπο απ' όπου εκπορεύονταν οι απόψεις της «αλλαγής» σε ζητήματα περιφερειακής ανάπτυξης, Βορρά—Νότου, ΜΟΠ κ.λ.π. Ο φίλος του και γραμματέας του ίδιου ιδρύματος, υφυπουργός εξωτερικών Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ, πριν λίγο και όταν εκφωνούσε λόγο επ' ευκαιρία της «κοπής της πίτας» τόνισε την πικρία που διακατέχει τον πρόεδρο Τζ. Πέτρας ως λόγο της απουσίας του από την επίσημη τελετή.

Κάποιοι μιλούν για σοβαρή ρήξη των σχέσεων του Τζ. Π. με ανώτατα στελέχη του ΠΑΣΟΚ και με τον Κ. Παπούλια. Το σίγουρο είναι πως ο καθηγητής βρίσκεται στον Καναδά. Πόσο πικραμένος ή οργισμένος ή διωγμένος (ακούστηκε μέχρι και για «απέλασή» του απ' την Ελλάδα) είναι ο ΠΕΤΡΑΣ δεν το μάθαμε.

Αλλά αυτή η ιστορία δεν είναι αθώα...

Δ.Τ.

Οι «θέσεις» του ΚΚΕ εσ.

Οι θέσεις της Κ.Ε. για το συνέδριο του ΚΚΕ εσ. δημοσιεύτηκαν σε δύο ένθετα 8σέλιδα στις 12 και 13/2 στην Αυγή, μετά από αλληπάλληλες συνεδριάσεις της Κ.Ε.

Παρατήρηση πρώτη: Το μέγεθος και το πλήθος των θέσεων (αριθμός θέσεων 103, κεφάλαια 7) είναι απαγορευτικό για οποιαδήποτε ουσιαστική συζήτηση για τα μέλη του κόμματος είτε μέσω της Αυγής είτε στις εσωκομματικές συνεδριακές διαδικασίες.

Παρατήρηση δεύτερη: Οι θέσεις δεν

διαφέρουν καθόλου στη δομή από όλα τα κλασικά προσυνεδριακά κείμενα όλων των Κομμουνιστικών κομμάτων Ανατολής και Δύσης. Πέρα από το μέγεθος τους αφήνουν ανοιχτά σχεδόν όλα τα ζητήματα πολιτικής γραμμής ώστε να χωράνε όλες οι εκδοχές. Παραπέμπεται εμμέσως η λύση στο θέμα της πολιτικής γραμμής στην νέα Κ.Ε. που ανάλογα με τους νέους συσχετισμούς θα δώσει και τις συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

Δεν προβλέπεται έτσι ουσιαστική συζήτηση επί της γραμμής παρά την άποψη του Βούτση που μειοψήφισε και δημοσιεύτηκε στην Αυγή για τον αποκλεισμό κυβερνητικής συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ, ή την άποψη των Θεοδωρίδη-Παππά για τη στάση του κόμματος στις δημοτικές εκλογές που από άλλη πλευρά κριτικάρει τη συνεργασία με την κυβέρνηση και που μειοψήφισε και αυτή.

Η ασάφεια αυτή των θέσεων ευνοεί τους αμιγώς «κυρικούς» που θεωρούνται και πλειοψηφία στο κόμμα. Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν συμμετείχαν στη συζήτηση των θέσεων αλλά μόνο ψήφισαν.

Παρατήρηση τρίτη: Δεν υπάρχει συνολική μειοψηφούσα άποψη. Μια σημαντική μειοψηφία της Κ.Ε. που έχει ταχτεί και κατά της προεδρίας Κύρκου έριξε λευκό στο τελικό ντοκουμέντο. Βέβαια οι 19 «Μπανιαδικοί» έγιναν 16 αφού ο Μπανιάς — Μπενάς — Φιλίνης και Δρακόπουλος ψήφισαν τελικά τις θέσεις ενώ συγχρόνως πέρασε στη μειοψηφία ο Μανιός. Η κίνηση του Μπανιά και των 3 ιστορικών στελεχών να υπερψηφίσουν τις θέσεις μπορεί να ερμηνευτεί σαν η ενωτική απάντηση στην αντίστοιχη του Κύρκου όταν ψήφισε ενωτικά την αναβολή του συνεδρίου. Ο χειρισμός όμως αυτός κυρίως από τον Μπανιά φαίνεται ανακόλουθος με τον μόνιμο ισχυρισμό του προς κάθε κατεύθυνση ότι πίσω από την προσπάθεια προεδροποίησης του Κύρκου υπάρχουν μεγάλες διαφωνίες για την ακολουθούμενη πολιτική γραμμή.

Συμπερασματικά: Η συζήτηση στην πορεία για το συνέδριο θα επικεντρωθεί αντικειμενικά στο οργανωτικό, δηλαδή στο εύρος των αρμοδιοτήτων του Προέδρου σε σχέση με τον Γραμματέα.

Το ύφος, η δομή, το μέγεθος αλλά και η ουσία των θέσεων επιβεβαιώνει την εκτίμηση ότι το θέμα της πολιτικής γραμμής δεν είναι δυνατόν να συζητηθεί ανοιχτά στις σημερινές συνθήκες.

Γ.Π

Ελιγμός ή λουμπάγκο;

Τα ατέλειωτα λεπτά εκπομπών, οι «ειδήσεις», οι ανακοινώσεις πρακτορείων, οι «αναλύσεις» για τη μακρόχρονη απουσία του Τσερνιένκο και τα τελευταία του τραυλίσματα, ακόμη και η βιασύνη του Μαρούδα να τον αρρωστήσει πρώτος αυτός κι όχι το ΤΑΣΣ, οφείλονται στη διαδεδομένη στη Δύση παρεξήγηση της ταύτισης των Κρατών με τους υψίστους εκπροσώπους των. Αυτό το λέμε συνήθως προσωπολατρεία, κι αυτόν ακριβώς το ρούμπο αποζητούσε ο πρωθυπουργός από τον φιλάσθενο γεν. γραμματέα.

Όμως, για τους αρρώστους πολιτικούς σ' ανατολή και δύση άφθονοι είναι οι γιατροί, κι όταν δεν τα καταφέρουν έχουμε κηδείες δημόσια δαπάνη. Αυτό όμως που δεν έλλειψε ποτέ είναι η πολιτική: Στο χώρο της εξουσίας η έλλειψη προσωπικού είναι το τελευταίο πρόβλημα (Γνωστή η ορκωμοσία στο Τζετ).

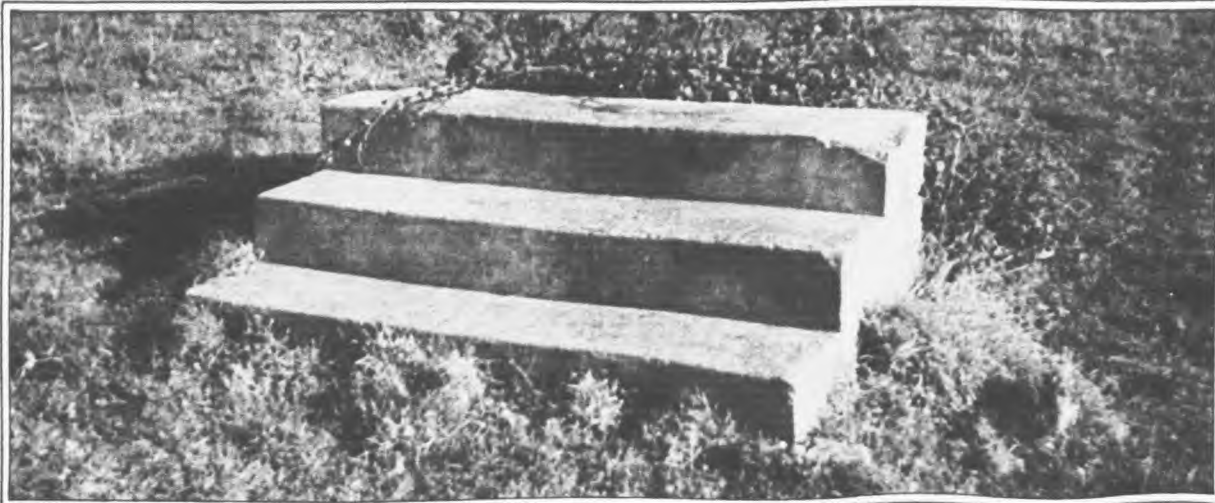
Στην περίπτωση μας οι γραμματείς έχουν το χάρισμα να κάνουν πολιτική ακόμα και με την αρρώστια τους.

Ενώ η δημοκρατική πίστη στο ρόλο της προσωπικότητας τρέφει για τους «δικούς μας» αισθήματα ανησυχίας και συμπαραστάσης, για τους ανατολικούς, αναίδεια, υπάρχει πολλή χαιρεκακία (οι ειλικρινείς γελοιογράφοι κάνουν τη θετικότερη σύγκριση συστημάτων), αλλά και κακία για την υποτιθέμενη καθυστέρηση της παγκόσμιας πολιτικής.

Φαίνεται όμως ότι το παιχνίδι αυτό βολεύει και τους σοβιετικούς: Ας έχει κακή αφήγηση στην κοινή γνώμη — φρούτο μόνο του «ελεύθερου κόσμου» αυτό — διατηρεί πάντως την αποτελεσματικότητά του σε άλλα επίπεδα.

Προειδοποίηση: Ένας κοτσονάτος και τριζάτος γραμματέας κάτω των 50 θα αντιμετωπίζονταν με την ίδια κακία, για κάποιον άλλο λόγο. Θα ήταν, τότε, αδιανόητο ένας μείραζ να κρατάει στα άπειρα χέρια του τις τύχες του κόσμου. Γι' αυτό στη χώρα του Τσερνιένκο επιμένουν σοβιετικά: ο κόσμος είναι ζορικός κι εμείς ασθενικοί.

Γ.Κ.

Θα περάσει ανώδυνα;

Η προσπάθεια που καταβάλλεται από πολλές πλευρές (κόμματα, τύπος, ΕΣΗΕΑ! κλπ.) να «περάσει ανώδυνα» η εκλογή Καραμανλή στην Προεδρία από το ΠΑΣΟΚ, με παράλληλη έκφραση μιας ήπιας «θεωρητικής αντίθεσης» της Αριστεράς συναντάει όλο και περισσότερες δυσκολίες. Δεν είναι μόνο οι οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ που αποδοκίμασαν για το θέμα Καραμανλή τον κ. Άκη Τσοχατζόπουλο. Ούτε η επιστράτευση των «αριστερών» Σ. Τζουμάκα και Κ. Σκανδαλίδη για να περάσουν το θέμα στις «ανυπάκουες και ζωντανές» οργανώσεις. Υπάρχει και η δυσάρεσκεια, που έχουν εκφράσει ήδη μια σειρά οργανώσεις, του ΚΚΕ προς την καθοδήγησή τους, για την εμφανή πολιτική «υποτίμηση» του ζητήματος.

Στο ΚΚΕ εσωτ. η συζήτηση και οι αντιθέσεις για τον «Πρόεδρο» του κόμματος και το «επερχόμενο» Συνέδριο φαίνεται να μην αφήνει περιθώρια για άλλες πρωτοβουλίες. Πολλοί όμως διερωτώνται αν αυτή είναι η αιτία ή το «Προπατορικό αμάρτημα» της «Καραμανλικής ΕΑΔΕ».

Να λοιπόν μια πρόκληση για έμπρακτη αυτοκριτική και πολιτική αντιπαράθεση στον «θεραπευτή» ΕΑΔΙΤΗ πρόεδρο του κόμματος Λ. Κύρκο, βασικό αρχιτέκτονα και πρωτομάστορα της γραμμής του «ήπιου πολιτικού κλίματος και της εθνικής ομοψυχίας» στο χώρο της Αριστεράς μετά τη μεταπολίτευση. Γιατί, ας μην κρυβόμαστε, στο πεδίο αυτής της πολιτικής αναδείχθηκε η «αναντικατάστατη» πολιτική παρουσία του Καραμανλή στην Προεδρία.

Και είναι αλήθεια ότι μια κριτική και αντίθεση στην υποψηφιότητα Καραμανλή έχει νόημα μόνο όταν αμφισβητείται αυτό το πολιτικό πλαίσιο που εδραίωσε με τη συναίνεση της Αριστεράς. Αυτή τη συναίνεση έχουμε χρέος σαν Αριστεροί να αμφισβητήσουμε μια και το σίγουρο είναι, ακόμα πλέον και για τους «Θωμάδες» ότι δεν οδηγεί στο σοσιαλισμό... (Ο τρίτος δρόμος με πρόεδρο Καραμανλή...)

Ηδη τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, έχουν προχωρήσει συναντήσεις και κείμενα για την εκδήλωση μιας πρωτοβουλίας που θα κάνει τουλάχιστον «επώδυνη...» την επιλογή Καραμανλή...

Π. Παν

Ευχές... και καταδίκη

Κάθε αναφορά στη δικαιοσύνη ή στους δικαστικούς λειτουργούς μπορεί να θεωρηθεί εχθρική και να τιμωρείται. Κάπως έτσι σκέφτηκε το Α' Τριμελές Πλημμελειοδικείο Θεσ/κης και καταδίκασε τον εκδότη του ΠΟΝΤΙΚΙΟΥ Κ. Παπαϊωάννου

σε 4μηνη φυλάκιση. Όλα αυτά παρά τη μετατροπή της αρχικής κατηγορίας (συκοφαντική δυσφήμιση) στην ελαφρύτερη δηλαδή «απλή εξύβριση».

Τι όμως έγκλημα εξύβρισης διέπραξε το «Π»;

Η φράση του εφέτη Δ. Γιατζόγλου:

«Σας εύχομαι καλύτερη τύχη στο εφετείο» που απεδείχθει ότι ειπώθηκε προς βασανιστή της Χούντας από έδρας μάλιστα, τελικά εκρίθη εξυβριστική για τον μηνυτή εφέτη.

Ούτε λίγο, ούτε πολύ λοιπόν το «αδίκημα» του «Π» ήταν η δημοσιοποίηση των απόψεων του εφέτη...

Σ.

Γιουνανιστάν!

Αξίζουν οπωσδήποτε συγχαρητήρια στον Γ.Ν. για το σχόλιό του στα «Παρασκήνια» της Ελευθεροτυπίας (11-2-85) με τίτλο «Γιουνανιστάν γιοκ». Πρόκειται για τη μοναδική μέχρι στιγμής διαμαρτυρία για την πρωτοφανή απόφαση των ΕΛ.ΤΑ. να μη δέχονται πλέον γράμματα που αναφέρουν το όνομα της χώρας μας στα Αραβικά! Αλλά όπως σωστά παρατηρεί το σχόλιο, γιατί δεν μας αρέσει το Γιουνανιστάν, που στο κάτω κάτω σημαίνει Ιωνία, και μας αρέσουν τα GREECE - GRECE - GRIECHENLAND;

Κι αφού δεν υπάρχει κανείς προφανής λόγος να προτιμάμε το υποτιμητικό «Γραικός» που μας κόλλησαν οι κατακτητές Ρωμαίοι από το τρυφερό και ρομαντικό «Ιων» που για ιδιόρρυθμους ιστορικούς λόγους επικράτησε στο Κοράνι, ένα μόνο συμπέρασμα μπορεί να βγει: Η απόφαση των ΕΛ.ΤΑ. είναι η σκαλιότερη μέχρι τώρα και η πιο απροσχημάτιστη άσκηση ρατσισμού σε βάρος των «φίλων» Αράβων, και μάλιστα από έναν επίσημο κρατικό φορέα! Πού αλλού θα μας οδηγήσει η εθνικά υπερήφανη εξωτερική μας πολιτική; Κ.Β.

■ Πολύ γέλιο έβγαλε το αποκριάτικο ΑΝΤΙ με το «καρναβάλι του τύπου». Γέλιο τόσο πιο απελευθερωτικό όσο η κριτική για τον Τύπο στη σημερινή Ελλάδα είναι ευπρόσδεκτη απ' όπου κι αν προέρχεται.

■ Κριτική του Τύπου επιχειρείται όμως σε δύο ακόμα σημεία του αποκριάτικου Αντί με κοινό στόχο την «ιακχοποίηση»: Στη δήλωση του Πέτρου Ευθυμίου περί μη συμμετοχής του σε «Επιτροπές στήριξης της αλλαγής, όπως περιγράφονται στο δημοσίευμα» (εννοείται του Μιχάλη Δημητρίου στο Βήμα). Και στο γράμμα του Γ.Ε. που κριτικάρει την ανταπόκριση του Δ. Δεληολάνη στον προηγούμενο Σχολιαστή. Μήπως για να συμπληρωθεί η εικόνα της «ιακχοποίησης» θα 'πρεπε να ελεγχθεί και το κείμενο του Δημήτρη Μιχαήλ στο ίδιο πάντα τεύχος του Αντί;

■ Στις 5 Μαρτίου στην Θεσ/νίκη και την επόμενη στο ΜΑΣ της Νομι-

κής στην Αθήνα η «Οικολογική Κίνηση Θεσ/κης» η «Οικολογική Εφημερίδα» και η «Επιτροπή για το στρατό» συνδιοργανώνουν με θέμα: άρνηση στράτευσης, δυο εκδηλώσεις.

Ομιλητές μεταξύ άλλων, θα είναι: 2 εκπρόσωποι του War Resisters' International, 2 πιθανότατα βουλευτές του κόμματος των Πρασίνων της Ο.Δ.Γ. και η πρώην Ευρωβουλευτής του Σοσιαλιστικού κόμματος, Ιταλίδα κ. MACCIOCHI.

Προβλέπεται πληθώρα σχολίων από τον ευρύτερο συντηρητικό χώρο, για αυτή τη νέα πρόκληση της «διεθνούς αναρχίας». Την ΕΚΚΟ ακόμα να τη χωνέψει η «κοινωνία μας» αλλά με τους αντι-μιλιταριστές πώς θα το χειριστεί;

■ Μας πληροφορεί το «Ποντίκι» ότι η «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» το «έκοψε» από την τακτική ανασκόπηση του περιοδικού τύπου.

Είναι η τιμωρία για όσα έγραψε το «Π» για τις ανεκδιήγητες «αποκαλύ-

σεις» της «Κ.Ε.» περί 17 Νοέμβρη κλπ. Παρόμοια «τιμωρία» φαίνεται ότι έχει επιβάλει η «Κυριακάτικη» και στο Σχολιαστή, και μάλιστα εδώ και αρκετούς μήνες. Μικρό βεβαίως το κακό γιατί εύκολα οι αναγνώστες καταλαβαίνουν τα κριτήρια επιλογής. Το ερώτημα όμως προς την «Κυριακάτικη» παραμένει. Τι είδους «έλεγχο στην εξουσία» μπορεί να κάνει για μία εφημερίδα που χρησιμοποιεί τη δική της εξουσία κατ' αυτόν τον τρόπο;

■ Επειδή το λεγόμενο φοιτητικό κίνημα εκτός από Μένιους, Τζουμάκες και Κούβελες κάνει κι άλλα πράγματα. Σας προτείνουμε το 3ήμερο των Αριστερών Συμπειρώσεων στην Αθήνα 1-2-3 Μάρτη στο ΜΑΧ του ΕΜΠ, ως μια άλλη διάσταση στο προεκλογικό φοιτητικό πανηγύρι.

■ Αξιοσημείωτο: στις θέσεις της Κ.Ε. του ΚΚΕσ. για το συνέδριο όχι μόνο δεν υπάρχει κεφάλαιο ή έστω και μια από τις 103 θέσεις για τον Ρήγα Φεραίο, αλλά ούτε μια φορά μνημονεύεται έστω κι αν υπάρχει. Τι συμβαίνει σύντροφοι; Παράλειψη απλή ή πολιτική επιλογή για να ξαναγράψουμε την τραυματική ιστορία του όταν θα έχουν διαμορφωθεί άλλοι συσχετισμοί στο κόμμα; Ή μήπως η νεολαία και η «προτοπορεία» της δεν είναι πλέον «δύναμη αλλαγής» για το ΚΚΕσ.; Ίδωμεν.

■ Σε διάστημα ενός μηνός ο ΚΑΙΝ θα καθίσει τρεις φορές στο скаμνί. Όλα του τα «αδίκηματα» αφορούν την «δυσφήμιση» των κατασταλτικών μηχανισμών του Κράτους. Χρειάζεται πέραν των υπόλοιπων, και οικονομική βοήθεια. Επικοινωνήστε μαζί του:

Παπαδόπουλος Παναγιώτης
Εμμανουηλίδου 6,
17564 Παλ. Φάληρο ΑΘΗΝΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΩΛΩΟΥ

ΔΙΑΟΛΕ...
Ο ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ!...
ΣΕ ΛΑΘΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩ-
ΣΗ ΗΡΘΑΜΕ...
ΝΟΜΙΖΑ ΟΤΙ ΣΤΗΝ
ΣΟΓΕΡ ΗΤΑΝ
ΤΟ ΠΑΣΟΚ

Η ΣΟΓΕΡ
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΧΑΡΠΕΡΣ
ΕΙΝΑΙ
ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ

ΚΑΤΩ
Η ΧΑΡΠΕΡΣ
ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΧΑΡΙΖΟ
ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ
ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΛΑΟ

ΤΙ ΚΑΝΕΙΣ
ΕΤΕΙ...
ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ
ΕΝΝΟΕΙ.

ΠΡΕ ΠΗΓΕ
Η ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΣΑΣ
ΕΣΤΙ ΜΟΣΧΑ
ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ;

ΕΙΜΑΣΤΕ
ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ
...ΠΟΥ ΔΕ ΜΑΣ ΕΚΛΕΙΣΑΝ
ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑ ΨΥΧΙΑ-
ΤΡΕΙΟ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ.

ΔΕ ΝΟΜΙΖΕΤΕ
ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟ
ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΖΟΥΜΕ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ
ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;
...ΞΕΦΤΙΛΙΖΕΤΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ
ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΟΣ.

ΝΑ, ΤΟ

10 χρόνια αγώνες;

Από το αυταρχικό Σύνταγμα του '75, στο καταξιωμένο Σύνταγμα-θεματοφύλακα της νομιμότητας του '85. Κι από τον «Πρόεδρο Δημοκρατίας της Δεξιάς» στην τρίτη μόλις ψηφοφορία το 1980, στον «Πρόεδρο όλων των Ελλήνων» με τους 270 τουλάχιστον ψήφους του 1985. Οι όροι λοιπόν αντιστράφηκαν στο πολιτικό παιχνίδι. Ή για να κυριολεκτούμε, επενδύθηκαν με τη μεγαλύτερη δυνατή υποστήριξη. Η εθνική ενότητα που συμβολίζει ο Πρόεδρος σαν Αρχηγός του Κράτους, ούτε κατά διάνοια δεν είναι σήμερα πλαστή. Αντίθετα, είναι πραγματική όσο ποτέ, μέσα στα όρια των σημερινών ταξικών συσχετισμών.

Μπορεί να σημαίνει κάτι μια αντίδραση στον Καραμανλή χωρίς ταυτόχρονα να ασκείται κριτική στο Σύνταγμα, στο πλαίσιο δηλαδή της άσκησης της πολιτικής εξουσίας μεταπολιτευτικά; Αναμφισβήτητο όχι. Γιατί ο Καραμανλής δεν είναι πια ούτε ο Καραμανλής της δεξιάς, ούτε ο ιδρυτής της Ν.Δ. Είναι ο υπερκομματικός εθνικός Πρόεδρος που εγγυάται το Σύνταγμα, δηλαδή τη νομιμότητα που κατασκεύασε η μεταπολιτευτική εξουσία. Καταψήφιση άρα του Καραμανλή σημαίνει και καταψήφιση του Συντάγματος και αντίστροφα: αμφισβήτηση του Συντάγματος σημαίνει καταψήφιση του Καραμανλή. Ποιος όμως αισθάνεται στέρεο το έδαφος κάτω από τα πόδια του για να το επιχειρήσει; Κανείς βέβαια, αν κρίνουμε από το πώς έχουν απωθήσει στο μακρινό παρελθόν την κριτική τους, όσοι δεν νομιμοποίησαν με την αποχή τους την ψήφιση του Συντάγματος από την τότε κυβερνητική πλειοψηφία της Ν.Δ.

Η φιλελεύθερη-αστική κριτική στο Σύνταγμα του '75

Απαντες —για να θυμηθούμε— είχαν κρατήσει έντονη κριτική στάση απέναντι στο νεοδημοκρατικό Σύνταγμα. Από την Ένωση Κέντρου του Γ. Μαύρου έως την κομμουνιστική Αριστερά. Για την Ένωση Κέντρου-Νέες Δυνάμεις (ΕΚ-Ν.Δ) δεν ήταν παρά ένα «αυταρχικό, ανελεύθερο Σύνταγμα και εκδήλωση περιφρόνησης της δημοκρατικής συνείδησης του ελληνικού λαού»¹, για το ΠΑΣΟΚ «το συντακτικό πλαίσιο του απολυταρχισμού με κοινοβουλευτικό μανδύα»², για την Ε.Δ.Α και το ΚΚΕ εσ. «βαθιά αντιδημοκρατικό. Πιο πίσω από το Σύνταγμα του '52»³. Η τελευταία αυτή θέση μπορεί να δώσει και τον τόνο της αντιπαράθεσης, αν αναλογιστεί κανείς με πόση σύνεση πολιτεύονταν τα δύο αυτά κόμματα απέναντι στην αντιδικτατορική Δεξιά στα πλαίσια της ΕΑΔΕ.

Η κριτική απ' όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης συνέκλινε σ' ένα σημείο που αποτέλεσε και το βασικό σημείο της αντιπαράθεσης: την ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας, όπως εκφραζόταν κύρια στις αποκλειστικές αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας και την ταυτόχρονη αποδυνάμωση της νομοθετικής εξουσίας, όπως εκφραζόταν στην υποτίμηση του ρόλου της Βουλής.

«Ισχυροποιείται η εκτελεστική εξουσία μέσα από τους θεσμούς του Προέδρου και της κυβέρνησης, αποδυναμώνεται αντίστοιχα, ο κυρίαρχος ρόλος της Βουλής» θα τονίσει ο εισηγητής της Μειοψηφίας Δ. Τσάτσος από την ΕΚ-ΝΔ, ενώ το ΚΚΕ εσ. θα διαφωνήσει γιατί το «κυβερνητικό σχέδιο συντάγματος επιδιώκει να περιορίσει τις αρμοδιότητες της Βουλής, να ενισχύσει την εκτελεστική εξουσία και να εξοπλίσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με νομοθετική και εκτελεστική εξουσία»⁴. Αλλά και το ΚΚΕ θα βαδίσει στον ίδιο δρόμο τονίζοντας ότι «ανοίγει ο δρόμος για την

εφαρμογή αυταρχικής προσωπικής εξουσίας»⁵.

Η κριτική αυτή για την ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας δεν κουβαλάει απλώς την αστική και φιλελεύθερη παράδοση που δημιούργησε η θεωρία της «διάκρισης των εξουσιών». Εμπειρίχει επιπλέον και την ανησυχία, που γίνεται και βεβαιότητα, ότι τη χρήση των υπερεξουσιών της εκτελεστικής εξουσίας θα την κάνει ο Κ. Καραμανλής. Δεν είναι λοιπόν παρά μια ενίσχυση κομμένη και ραμμένη στα προσωπικά μέτρα του Καραμανλή, ένα Σύνταγμα «αυταρχικής προσωπικής εξουσίας» που έλεγε και το ΚΚΕ. Ο Η. Ηλιού υποστηρίζει «ότι αναγκαία Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα γίνει ο σημερινός Πρόεδρος της Κυβερνήσεως και κανείς άλλος»⁶.

Τα όρια της φιλελεύθερης κριτικής...

Όλη η επιχειρηματολογία για την ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας, στηρίζεται στην περίφημη θεωρία της «διάκρισης των εξουσιών». Προσφιλής και κυρίαρχη θεωρία στους φιλελεύθερους νομικούς κύκλους, είναι απόρροια της προσπάθειας της ανερχόμενης αστικής τάξης του 18ου αι. να αποδυναμώσει τη συγκεντρωτική μοναρχική εξουσία. Συστατικό στοιχείο της αστικής νομικής ιδεολογίας, φτάνει να γίνεται και κριτήριο για την ταξινόμηση των πολιτευμάτων. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο λοιπόν, η κριτική που ασκήθηκε στο σύνταγμα, αναπαρήγαγε τη νομικιστική φιλελεύθερη κριτική και δεν ζητούσε παρά την ισορροπία εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας. Όπως σημείωνε και ο Ν. Πουλατζάς «η κριτική στο σύνταγμα περιορίστηκε συχνά σ' ένα στενά «πολιτικό», ενίοτε «νομικιστικό» πλαίσιο. Η αντιπολίτευση είχε την τάση να αποδίδει τις αυταρχικές

διαστάσεις του συντάγματος κυρίως στην ιδιομορφία της «Καραμανλικής Δεξιάς» στον τόπο μας, και συχνά αντιπρότεινε σαν άνευ εταίρου επιτεύξιμες και δυνατές, πολιτειακές μεταβολές εμπνεόμενες από ένα αναχρονιστικό «νεοφιλελευθερισμό», λες και βρισκόμασταν ακόμα στην εποχή του κοινοβουλευτισμού και του καπιταλισμού των αρχών του αιώνα, αν όχι στην εποχή του Μοντεσκιέ και του Ρουσσώ»⁷.

Αυτό βεβαίως που οι φιλελεύθεροι νομικοί κύκλοι αγνοούσαν, ήταν ότι στον Μοντεσκιέ, απ' τον οποίο δανείζονταν τη «διάκριση των εξουσιών» υπήρχε ακριβώς το αντίθετο: «όχι διάκριση, αλλά συνδυασμός, συγχώνευση και σύνδεση των εξουσιών»⁸, και συνεπώς ένα πρόβλημα πριν απ' όλα «πολιτικό, πρόβλημα συσχετισμού δυνάμεων και όχι ένα νομικό πρόβλημα που αφορά τον ορισμό της νομιμότητας και των σφαιρών της»⁹. Εγκλωβισμένη σ' αυτή τη νομικιστική κριτική και η Αριστερά, δεν μπορούσε να δει ούτε πέντε πόντους μακρύτερα: η περίφημη εκτελεστική εξουσία —Πρόεδρος και κυβέρνηση— δεν εκλεγόταν και δεν εξαρτιόταν παρά από το κέντρο άσκησης της νομοθετικής εξουσίας —τη Βουλή, πάει να πει δηλαδή από τον πολιτικό και κοινωνικό συσχετισμό δυνάμεων όπως εκφραζόταν μέσα σ' αυτή.

...και οι συνέπειές της

Και προφανώς επειδή η εκτελεστική εξουσία —η διαχείριση δηλαδή της κρατικής πολιτικής— δεν δρούσε και δεν δρα ανεξέλεγκτα και βουλησιαρχικά, αλλά ακριβώς μέσα στα περιθώρια που περιγράφουν οι ταξικοί και πολιτικοί συσχετισμοί, η φιλελεύθερη κριτική, έπεσε η ίδια στην παγίδα που δήθεν είχε στήσει. Αν αρνήθηκε σύσσωμη η αντιπολίτευση να ψηφι-

σει Καραμανλή το 1980, δεν το έκανε παρά για να αποτρέψει τον Καραμανλή από τις υπερεξουσίες του Προέδρου. Και αν έθετε το 1975, αλλά και αργότερα μέχρι το 1981, σαν πρώτο στόχο την αναθεώρηση του Συντάγματος, δεν το έκανε παρά για να μειώσει τις υπερεξουσίες του Προέδρου και να αναβαθμίσει τον αποφασιστικό ρόλο της Βουλής. Ο Καραμανλής, βέβαια, δεν έκανε χρήση των υπερεξουσιών του. Ούτε μια φορά δε γίναμε μάρτυρες μιας άμεσης σύγκρουσης των πολιτειακών παραγόντων, ούτε μια φορά δεν έγινε αναπομπή νόμου ψηφισμένου στη Βουλή, όπως έχει το Συνταγματικό δικαίωμα ο Πρόεδρος. Όχι βεβαίως πως δεν ετοιμάστηκε για πολιτικές πρωτοβουλίες παρακάμπτοντας την κυβέρνηση. Την ημέρα των περσινών Ευρωεκλογών, εκτιμούσε εμμέσως νίκη της Ν.Δ. και φαινόταν προβληματισμένος μη ξέροντας ποια συμβουλή να ακολουθήσει. Μόνο που τα αποτελέσματα τον διέψευσαν οικτρά. Αν οι συσχετισμοί έβγαιναν διαφορετικοί...

Όμως ο κύριος ρόλος του Καραμανλή δεν ήταν η χρήση των υπερεξουσιών, αλλά η εγγύηση της Συνταγματικής νομιμότητας. Οι περίφημες υπερεξουσίες, δεν είναι παρά η ασφαλιστική δικλείδα, μερικά από «τα παραθυράκια και τις επιφυλάξεις που έχει κάθε Σύνταγμα» όπως έλεγε ο Λένιν, που επιτρέπουν στην πολιτική εξουσία να ορίζει ανάλογα το χώρο της «νομιμότητας». Είναι γνωστό άλλωστε πως σε συγκυρίες πολιτικής κρίσης και όξυνσης των ταξικών αντιθέσεων, το Σύνταγμα δεν έχει τον παραμικρό ρόλο.

Παρ' όλα αυτά το κύριο επιχείρημα σήμερα για την επανεκλογή του Καραμανλή, από τους πάλοι ποτέ αντικαραμανλικούς, είναι ότι υπήρξε άριστος Πρόεδρος, δεν επενέβη ούτε μια φορά στο έργο της Αλλαγής, υπήρξε συνταγμα-

τικά άφογος¹⁰ κλπ. Τέλος πάντων, αφού δεν έκανε χρήση των υπερεξουσιών του δεν υπάρχει λόγος μη επανεκλογής. Ούτε βέβαια και λόγος για αναθεώρηση του Συντάγματος. Ότι ακριβώς υποστήριξε ο Γ. Δασκαλάκης, ένας από τους υποστηρικτές του Συντάγματος του '75, γίνεται σήμερα το βασικότερο επιχείρημα του ΠΑΣΟΚ. Ο Γ. Δασκαλάκης, απαντώντας στις επικρίσεις για τις εξουσίες του Προέδρου, μεταξὺ άλλων υποστήριξε ότι «ο πρώτος πρόεδρος της Δημοκρατίας (1975-80), υπήρξε άφογος, δεν έκανε χρήση των εξουσιών του και υποστήριξε δημόσια πως τη Λαϊκή κυριαρχία εκφράζει η Βουλή και γι' αυτό ο Πρόεδρος σε οριακές μόνο περιπτώσεις μπορεί να παρεμβαίνει»¹¹. Τότε οι προοδευτικοί συνταγματολόγοι απαντούσαν πως «ένας θεσμός δεν κρίνεται από τη στάση του συγκεκριμένου φορέα, αλλά από τις νομικές δυνατότητες που δίνει το Σύνταγμα»¹². Αμφιβάλλει κανείς πως ο Γ. Δασκαλάκης δικαιώθηκε έστω και μετά από 5 χρόνια.

Το Σύνταγμα και η «Αλλαγή»

Στην πραγματικότητα το Σύνταγμα του '75, δεν είναι περισσότερο αυταρχικό από άλλα συντάγματα των δυτικών καπιταλιστικών χωρών. Πέρα όμως από τις προσωπικές φιλοδοξίες του Καραμανλή, το κύριο ζήτημα σε σχέση με το Σύνταγμα ήταν η λειτουργική του σύνδεση με τη μεταπολιτευτική φάση του ελληνικού καπιταλισμού. Η αδυναμία της Αριστεράς όμως να κατανοήσει τις αντιφάσεις που συμπύκνωσε το αστικό Κράτος μετά το '74 και την πολιτική γραμμή που υλοποίησε, την οδήγησε σε μια κριτική του θεσμικού πλαισίου που υποχωρούσε άνευ όρων στο πεδίο της νομικής ιδεολογίας του αστικού Κράτους. Και αν ο φιλελευθερι-

σμός μπορούσε το '75 να κρατά ακόμα τις διαχωριστικές γραμμές απέναντι στη Δεξιά και στο Κράτος, το '85 γίνεται το πεδίο της άτακτης υποχώρησης. Η κριτική που άσκησε «της γυρίζει μπουμέραγκ» και η ίδια είναι αδύνατο να εκμεταλλευτεί ό,τι ευνοϊκούς συσχετισμούς διαμόρφωσε το 1981 στο πολιτικό επίπεδο, για την αλλαγή του Καραμανλικού θεσμικού πλαισίου. Η μεγαλύτερη όμως ειρωνεία για την «Αλλαγή» είναι ότι ακόμα και οι περίφημες «θεσμικές αλλαγές» που προτείνει, αφού ψηφιστούν και μπουν στο δρόμο της υλοποίησης, σκοντάφτουν... στο Σύνταγμα!!!! Ας θυμηθούμε την πιο χαρακτηριστική περίπτωση, αυτή του Νόμου-Πλαισίου στα Α.Ε.Ι., που έφτασε μια απλή προσφυγή των ενδιαφερόμενων καθηγητών να θέσει μείζον πολιτικό θέμα συνταγματικότητας του Νόμου και να αναγκάσει την κυβέρνηση σε αναδίπλωση. Ο Ν-Π για τα Α.Ε.Ι. δεν είναι η μοναδική περίπτωση. Αλλά αυτό που πρέπει να κρατήσουμε είναι το εξής: δεν ήταν ειδικά οι υπερεξουσίες του Καραμανλή αυτές που κράτησαν την «Αλλαγή» στα πλαίσια της αστικής συνταγματικής νομιμότητας, αλλά το ίδιο το Σύνταγμα, και μαζί του όλο το θεσμικό νομικό πλαίσιο, που προσδιόρισε τους κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού. Πολλαπλή νίκη του Καραμανλή. Και τις υπερεξουσίες του δεν χρησιμοποίησε, αποπλίζοντας τους επικριτές, και πέτυχε να κρατήσει την κυβερνητική εναλλαγή στα πλαίσια του Συντάγματος. Το σημαντικότερο όμως: κατάφερε να αρθούν όλες οι πολιτικές βλέψεις για αναθεώρηση του Συντάγματος και μάλιστα σε μια περίοδο με δυσμενή συσχετισμό δυνάμεων. Κατάφερε ακόμα τη θριαμβευτική επανεκλογή του. Νίκη σ' όλα τα μέτωπα. Ένας αδιαμφισβήτητος Primus Augustus, αναγνωρισμένος ακόμα κι απ' το Κ.Κ.Ε., που δε διστάζει να απευθυνθεί σ' αυτόν για τον εκλογικό νόμο, αναγνωρίζοντάς τον έτσι σαν τον ύπατο πολιτειακό παράγοντα.

Στις μέρες που θα ακολουθήσουν μέχρι την επανεκλογή του Κ. Καραμανλή, το μογατοριμ σιγής που κατακλύζει κόμματα, Τύπο, μαζικές οργανώσεις φαίνεται πως θα ενταθεί. Μια αφανής τρομοκρατία όσον αφορά τον Πρόεδρο, το πρόσωπό του, και το Σύνταγμα φαίνεται να αναστέλλει κάθε κριτική διάθεση. Ίσως μόνο η ΑΥΡΙΑΝΗ να αντιδράσει, με βασικό λόγο την επάρατη θεία, δίνοντας την άλλη όψη του κοινοβουλευτικού κρετινισμού όσων επιμένουν να πιστεύουν πως «δεν υπάρχει σήμερα καταλληλότερος Έλληνας για Πρόεδρος».

Η κριτική σ' όλο το πλέγμα των μεταπολιτευτικών σχέσεων εξουσίας και η διαδήλωση ότι ο δρόμος για το σοσιαλισμό δεν μπορεί παρά να ξεπερνά τα όρια της καπιταλιστικής συνταγματικής νομιμότητας είναι σήμερα αναγκαία μπροστά στη νέα θεία του Καραμανλή. Αναγκαίος όρος για την ύπαρξη ενός αντιπολιτευτικού αριστερού μπλοκ κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων.

Χριστόφορος Βερναρδάκης.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

1. Ανακοίνωση της ΕΚ-ΝΔ (24/12/74).
2. Ανακοίνωση του ΠΑΣΟΚ (23/12/74).
3. Κοινή ανακοίνωση ΕΔΑ-ΚΚΕ εσ. (23/12/74).
4. «Κομμουνιστική Θεωρία και Πολιτική», τ. 1, σελ. 19.
5. Ανακοίνωση ΚΚΕ (24/12/74).
6. Ομιλία στη Βουλή (28/3/75).
7. Άρθρο του Ν.Π. στο ΒΗΜΑ 1/2/76: «Δημοκρατική Συμμαχία και αυταρχικό Κράτος».
8. Βλ. και ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ τ. 22 — Α. Αλτουσέρ: «Η διάκριση των εξουσιών».
9. ο.π.
10. Βλ. «ΘΕΣΕΙΣ» τ. 10: Γ. Μηλιού-Μ. Σπασή - «Κυπριακό, προδότηκή εκλογή, εκλογικός νόμος: προς τη δεύτερη φάση της Αλλαγής».
11. ΒΗΜΑ (19/8/80) — «Η λειτουργία των θεσμών (1975-80)».
12. Δ. Τσάτσος — «Σύνταγμα. Δίκαιο» (Γ έκδοση, σελ. 359).

ΜΟΛΟΝΟΤΙ δεν είναι ακόμα γνωστή η ημερομηνία διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών (Μάιος, Ιούνιος ή Οκτώβριος) βρισκόμαστε ήδη σε προεκλογική περίοδο και όλα τα κόμματα προετοιμάζονται για την επερχόμενη αναμέτρηση. Το ΚΚΕ δεν αποτελεί εξαίρεση σ' αυτό τον κανόνα και παίρνει σειρά πολιτικών και οργανωτικών μέτρων, προσβλέποντας στην «...αποφασιστική ενίσχυση του ΚΚΕ... για τη συγκρότηση του μετώπου των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων της αλλαγής, που θα επιβάλει τη λύση μιας κυβέρνησης της πραγματικής αλλαγής». (Απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ, Ριζοσπάστης 16/2/85).

Αυτά η ΚΕ του κόμματος. Όμως οι προσδοκίες δεν υλοποιούνται τόσο εύκολα, όταν μάλιστα τα εσωτερικά προβλήματα πυκνώνουν. Η οργάνωση της Πάτρας λογουχάρη με την υπόγεια καθοδήγηση του εξωκομματικού δήμαρχου της πόλης (ο οποίος ας σημειωθεί, οφείλει την εκλογή του σε ψήφους της δεξιάς) εδώ και καιρό «αριστέριζε» εκτός γραμμής και με έμφαση, με συνέπεια να επίκεινται εκτεταμένες οργανωτικές μεταβολές. Αλλά αν η περίπτωση της Πάτρας έχει τοπικές διαστάσεις, η κατάσταση στην ΚΟΑ προκαλεί άλλου είδους ανησυχίες στην ηγεσία του κόμματος. Στις ευρωεκλογές το ΚΚΕ παρουσίασε στην Αθήνα μια πτώση της τάξεως του 2,5 τοις εκατό και αρκετά σημάδια δείχνουν ότι η διαρροή αυτή δεν έχει ανακοπεί. Αν λογαριάσουμε ότι στην Αθήνα βρίσκεται περίπου το 1/3 του εκλογικού σώματος, μια μείωση του ΚΚΕ εδώ, θα έχει αρνητική επίπτωση στο γενικό εκλογικό ποσοστό του, κι αυτό το έχει συνειδητοποιήσει η ηγετική ομάδα του κόμματος. Η κατεύθυνση που δόθηκε να στραφεί η ΚΟΑ στα προβλήματα της Αθήνας εκτιμάται πως δεν απέδωσε, λόγω ανεπάρκειας και μη επαφής με την πραγματικότητα της πόλης, αφού άλλωστε περιορίστηκε σε κάποιες αριστοκρατικές και συγκεντρώσεις στο στυλ «Η Αθήνα πρέπει και μπορεί να σωθεί» και πέραν τούτου ουδέν. Η ηγεσία της ΚΟΑ προσπάθησε να ανακτήσει το χαμένο έδαφος με οργανωτικά μέτρα που συνήθως είχαν αποτελέσματα αντίθετα των αναμενόμενων. Στις οργανώσεις επικρατεί ένα άνευ προηγουμένου —ακόμα και για τα δεδομένα του ΚΚΕ— κλίμα πιέσεων και απειλών προς τα μέλη, ενώ οι «απειθαρχοί» απειλούνται με τη μη χορήγηση κομματικών ταυτοτήτων, πράγμα που ισοδυναμεί με διαγραφή. Έχει δε κυριαρχήσει ένας πρακτικισμός μεταφυσικών διαστάσεων όπου τα πάντα αρχίζουν και τελειώνουν στην πρακτική δουλειά. Φαίνεται όμως ότι οι ευθύνες γι' αυτή την κατάσταση επιρρίπτονται στο ηγετικό δίδυμο της ΚΟΑ Δ. Γόντικα, μέλος του Π.Γ., και Αλέκα Παπαρήγα, μέλος της ΚΕ, που θεωρούνται προστατευόμενοι του Γρ. Φαράκου. Επί πλέον η κατάσταση αυτή που συνοψίζεται στο «δραστηριοποιηθείτε γιατί χανόμαστε» και στο «αν δεν πάμε καλά φταίτε εσείς που δεν δουλεύετε» έχει προκαλέσει μια ιδιότυπη λευκή απεργία εκ μέρους πολλών μελών που έχουν περιοριστεί στην απολύτως τυπική άσκηση των καταστατικών τους υποχρεώσεων, αποφεύγοντας την ανάληψη κάθε δραστηριότητας.

Όμως ανεξάρτητα από αυτά τα προβλήματα σε κύκλους του ΚΚΕ επικρατεί η γενικότερη αίσθηση ότι «το κόμμα δεν τραβάει» και πως για να προχωρήσει πρέπει να απαλλαχτεί από τον ασφυκτικό κλοιό ορισμένων δογματικών και συντηρητικών στοιχείων που είναι ανίκανα να παρακολουθήσουν τη σύγχρονη πραγματικότητα και εμμένουν σε παρωχημένα σχήματα και αντιλήψεις έξω από τις ανάγκες της σημερινής Ελληνικής κοινωνίας. Σε αυτά τα πλαίσια θα επιδιωχθεί και η ανανέωση της κοινοβουλευτι-

ΚΚΕ: Δυσφορία και αλλαγές

κής ομάδας που με τη σημερινή της σύνθεση παρουσιάζει προβλήματα. Αν εξαιρέσουμε τον Χ. Φλωράκη και τον Ν. Καλούδη που η κοινοβουλευτική τους δράση είναι δικαιολογημένα περιορισμένη, η απόδοση των λοιπών βουλευτών κρίνεται άنيση. Έτσι ενώ π.χ. ο Κ. Κάππος είναι ο βουλευτής με τη μεγαλύτερη δραστηριότητα στο σύνολο των βουλευτών όλων των κομμάτων, υπάρχουν άλλοι με ελάχιστη παρουσία. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι το ΚΚΕ διαθέτει την πλέον ηλικιωμένη κοινοβουλευτική ομάδα με μέσο όρο ηλικίας 64 χρόνια.

Πάντως «σίγουροι» θεωρούνται, εκτός φυσικά από τον Χ. Φλωράκη, οι Κ. Κάππος, Ν. Καλούδης, Μαρία Δαμανάκη, ενώ είναι πολύ

πιθανό να απουσιάζουν από τη νέα βουλή μερικοί από τους παλιούς (Βασάλος, Σαχίνης, Λουλές, Αμπατιέλος) καθώς και η Αιμιλία Υψηλάντη. Επίσης αποτυχία θεωρείται και η περίπτωση Κ. Νάση (Αγροτικό κόμμα...). Ακόμα είναι άγνωστο τι θα γίνει με τον Μ. Θεοδωράκη που ενδέχεται να ηγηθεί στο ψηφοδέλτιο επικρατείας, ενώ είναι απίθανο να εκτεθεί στην Β' Πειραιά την οποία άλλωστε ουδέποτε επισκέφθηκε. Εξ ίσου απίθανο είναι να ηγηθεί στην Β' Πειραιά και ο Ν. Κεπέσης που είχε εκλεγεί εκεί παλαιότερα. Από τους νεώτερους προαλείφονται για τις εκλογίμες θέσεις διάφορα νέα στελέχη όπως ο ευρωβουλευτής Αλ. Αλαβάνος, ο γραμματέας της ΓΣΕΕ Μ. Κωστόπουλος, ο οικονομολόγος Γ. Δραγασάκης, ο συνδικαλιστής Γ. Θεωνάς, ο δήμαρχος Κοκκινιάς Στ. Λογοθέτης, ενώ ακούγεται και το όνομα του μέλους της Κ.Ε. Μ. Ανδρουλάκη. Από τις εκτός κόμματος προσωπικότητες συζητούνται τα ονόματα των Στ. Παναγούλη, Β. Φίλια, Αδ. Πεπελάση, Ευαγγ. Μαχαίρα, δίχως μέχρι στιγμής να είναι τίποτα βέβαιο.

Η προσπάθεια να καλλιεργηθεί με καινούργια πρόσωπα μια ανανεωμένη και πιο ελκυστική εικόνα του ΚΚΕ συνδέεται και με την ανησυχία για την ενδεχόμενη άνοδο του ΚΚΕ-εσ. Η άνοδος αυτή που θεωρείται περίπου δεδομένη επαναφέρει το ζήτημα του συσχετισμού των δυνάμεων στην κομμουνιστική αριστερά, ζήτημα που κάποτε είχε θεωρηθεί λήξαν. Η εξέλιξη αυτή έχει προκαλέσει έντονη δυσφορία στο ΚΚΕ που διεκδικεί πάντα τη μονοπώληση αυτού του χώρου. Αντίθετα η ίδια εξέλιξη εξυπηρετεί το ΠΑΣΟΚ που ευνοεί την ύπαρξη του ΚΚΕ-εσ. (και μάλιστα με φίλια προς αυτό ηγεσία, βλέπε πρόσφατες εξελίξεις στην ΚΕ του ΚΚΕ-εσ.) αφού έτσι αποκτά μεγαλύτερη ευχέρεια χειρισμών, έχοντας τη δυνατότητα να «χρησιμοποιεί» εναλλάξ τότε το ένα και τότε το άλλο ΚΚ.

Αλλά οι όποιες εξελίξεις στο ΚΚΕ επιδέχονται πάντοτε και μία ανάγνωση υπό το πρίσμα των διεθνών εξελίξεων αφού ορισμένως συναρτώνται με τις αλλαγές των συσχετισμών στο εσωτερικό του ΚΚΣΕ. Εκεί η περίοδος Αντρώποφ φαίνεται πως άσκησε επίδραση εντελώς δυσανάλογη σε σχέση με το μικρό διάστημα που διάρκεσε διανοίγοντας δυνατότητες πρόσβασης προς τα ανώτατα κλιμάκια σε νεώτερα στελέχη. Επί πλέον η προσπάθεια παραμερισμού της μπρεζνιεφικής ομάδας που έχει χρεωθεί τη στασιμότητα και ακαμψία της σοβιετικής κοινωνίας κατά την τελευταία δεκαπενταετία, συνοδεύτηκε από κινήσεις για αύξηση της παραγωγικότητας, εκσυγχρονισμό της οικονομίας, περιορισμό της διαφθοράς, και μία σαφέστερη επίγνωση των προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η πάγια φροντίδα όλων των ηγεσιών του ΚΚΣΕ είναι η εδραίωση του διεθνούς ρόλου του σοβιετικού κράτους. Ωστόσο τα ζητήματα που τέθηκαν κατά την περίοδο Αντρώποφ, και που εξακολουθούν να τίθενται σε λιγότερο έκδηλη μορφή στην παρούσα φάση, περιέχουν μια αινιγματική πλευρά ως προς την πολιτική τους κατεύθυνση. Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που υπάρχουν μπορούν να στοιχειοθετήσουν εξίσου μια «δεξιόστροφη» ή μια «αριστερόστροφη» εκτίμηση, και από αυτή την άποψη είναι πρόωπη κάθε προσπάθεια εξαγωγής συμπερασμάτων σχετικά με τις επιπτώσεις που θα υπάρξουν στο ΚΚΕ. Άλλωστε η αντιμετώπιση παρόμοιων ζητημάτων έχει μετατεθεί για την μετά τον Τσερνιένκο περίοδο, περίοδο κατά την οποία αναμένονται, και όχι άδικα, σημαντικές αλλαγές.

Α. Διαμαντής

Η ΨΗΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ στον Καραμανλή έρχεται σ' ένα καθαρά συμβολικό επίπεδο να επισφραγίσει μια ήδη συμπληρωμένη στροφή του κυβερνητικού κόμματος.

Οι αριστερές εξαγγελίες και τα σοσιαλιστικά οράματα έχουν πια ξεθωριάσει όχι μόνο για τους υπουργούς και τους συμβούλους τους, αλλά και για την ίδια τη βάση του Κινήματος. Η καθημερινή κυβερνητική πρακτική, αλλά και η εξίσου πειθαναγκαστική καθημερινή της υποστήριξη έχει αφήσει βαθιά σημάδια τόσο σ' αυτούς που έχουν αφομοιωθεί από την εξουσία, όπως και σ' όσους έχουν πια συνηθίσει να την υποστηρίζουν άκριτα. Έτσι η εκλογή Καραμανλή μπορεί να φανεί σε πρώτη ματιά σαν απλή παρανυχίδα.

Τι κοστίζει αλήθεια στον Πρωθυπουργό να υποστηρίξει στην Κεντρική Επιτροπή ότι η εκλογή Καραμανλή είναι μια «συμφέρουσα» τακτική; Τι του κοστίζει να ισχυριστεί ότι «έχουμε αυτή την ευχέρεια» επειδή «τον ελέγχουμε»; Ότι «μας διευκολύνει» η εκλογή Καραμανλή «να κατακτήσουμε» τις συντηρητικές ψήφους;

Η πολιτική σημασία της προεδρικής εκλογής δεν βρίσκεται λοιπόν στις οπωσδήποτε περιορισμένες αντιδράσεις της βάσης ή των αριστερών του ΠΑΣΟΚ. Αποτελεί όμως μολοντούτο για το κυβερνητικό κόμμα μια *τομή*, το υποχρεώνει να χαράξει μια νέα προοπτική, να υιοθετήσει μια νέα συνθηματολογία.

Είναι πια κοινός τόπος να επαναλάβουμε ότι στην περίοδο που κλείνει με την επανεκλογή Καραμανλή το ΠΑΣΟΚ συνέχισε και ολοκλήρωσε το έργο των μεταπολιτευτικών κυβερνήσεων της ΝΔ. Όχι μόνο σ' ό,τι αφορά τον οικονομικό και αμυντικό εξωτερικό προσανατολισμό της χώρας ή τις βάσεις, για τα οποία τόσο επιμένει το ΚΚΕ. Αλλά, κυρίως, σ' ό,τι αφορά την εμπέδωση και την ενίσχυση του καπιταλιστικού κράτους, στους τομείς ιδίως όπου η χρεωκοπία της χούντας είχε αφήσει πολύτιμα για την ανάπτυξη των λαϊκών αγώνων κενά.

Όμως, αυτή η οπωσδήποτε συντηρητική πολιτική του ΠΑΣΟΚ καλυπτόταν μέχρι τώρα από ένα ιδιόμορφο άλλοθι: «Καλύτερα εμείς, παρά η Δεξιά». Έπαιρναν έτσι ακραίο αντιδεξιό χρώμα ακόμα και μεταρρυθμίσεις που η ΝΔ είτε υπερωφεί, είτε διεκδικούσε την πατρότητά τους. Εδώ ακριβώς έγκειται η τομή: Αν, κατά κάποιο ιστορικό παράδοξο, το ΠΑΣΟΚ μέχρι τώρα συνέχιζε την πολιτική της Δεξιάς στο όνομα ακριβώς της *αντιπαλότητάς* του προς αυτήν, η ανοιχτή υποστήριξη στον ιδρυτή της ΝΔ *βάζει αναγκαστικά τέλος* στις ανέξοδες αντιδεξιές κορώνες.

Μπαίνουμε έτσι σε μια νέα εποχή για το ΠΑΣΟΚ, ξεπερνώντας επί τέλους τα άγχη της εκπλήρωσης ανεκπλήρωτων αριστερών υποσχέσεων, το ΠΑΣΟΚ δεν έχει παρά να εμφανιστεί με το πραγματικό του πρόσωπο: *σαν καθεστώς*.

Στη νέα αυτή περίοδο το ΠΑΣΟΚ θα εξακολουθεί να συγκρούεται με τη ΝΔ. Όχι όμως πια σαν «η μεγάλη δημοκρατική παράταξη», ούτε πολύ περισσότερο σαν όραμα σοσιαλιστικό. Αντιθέτως θα υποχρεώνεται να διεκδικεί δάφνες όπως η «ειρήνευση» στα Πανεπιστήμια, όπως η ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης με τη θεσμοθέτηση της εντατικοποίησης και της σκληρότερης επιλογής, όπως ο έλεγχος του συνδικαλιστικού κινήματος, όπως η πάταξη της αφισοκόλλησης και ο συνακόλουθος περιορισμός του δικαιώματος της έκφρασης.

Έτσι το «άνοιγμα στο Κέντρο», από προεκλογικό παιχνίδι και ψηφοθηρικό εύρημα, με την ψήφο στον Καραμανλή μετατρέπεται σε πολιτική επιλογή συνειδητής ένταξης στο συντηρητικό στρατόπεδο. Η αντιπαλότητα προς τη Δεξιά δεν είναι πια άλλοθι για το ΠΑΣΟΚ. Τη θέση της έχει πάρει η ευγενής άμιλλα για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ιδίων με τη ΝΔ στρατηγικών συμφερόντων.

Και ο Καραμανλής δεν είναι πια ο άλλος πόλος ενός διλήμματος που καταλήγει σε τάνκς. Είναι η κοινωνική γαλήνη που εξασφαλίζει το άθροισμα των ψήφων της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ.

Κώστας Βournάς.

καθεστώς...

Η ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ του κατά τ' άλλα ενδιαφέροντος και αξιοπρεπούς «Ποντικού» με τα μειονοτικά παρουσιάζει ενδιαφέρον ως θέμα, αλλά δημιουργεί ανησυχίες ως άποψη.

Πράγματι, μετά τις ευρωεκλογές, απ' τις στήλες του «Π» συχνά και με συνέπεια ασκείται ένας αντι-τουρκισμός που όμως αντλεί τα επιχειρήματά του απ' το σκοτεινό οπλοστάσιο του πιο παρωχημένου σωβινισμού. Ωστόσο, αυτό δεν είναι συμπτωματικό και η «σκληρή γραμμή-Καψή», αν και δεν κοινοποιείται, αφού κατατάσσεται στις υποθέσεις εθνικής ασφάλειας, εμπεριέχει στοιχεία της ίδιας ιδεολογίας για τα μειονοτικά ζητήματα.

Απ' όσο καταλαβαίνουμε, πρόκειται για μια στενότερη αντίληψη που εκκινεί απ' την παραδοχή ότι: κάθε μουσουλμάνος (της Δ. Θράκης) είναι έτσι κι αλλιώς πράκτορας του Εβρέν ή εν δυνάμει εχθρός και ως συνακόλουθο αυτού: η εθνική μας πολιτική είναι πατριωτική με την έννοια του περιορισμού αυτού του αντιπάλου (της μειονότητας δηλαδή). Και επί του προκειμένου το «Π» αναγορεύεται ως ο πλέον έγκυρος και πληροφορημένος υπερασπιστής αυτής της τόσο προβληματικής πολιτικής. Πάση θυσία περιορισμός ή και καταστολή στα αιτήματα της μειονότητας, «μη τυχόν και σηκώσει κεφάλι ο εχθρός μέσα στο σπίτι μας», γράφει το «Π».

Επανελημμένα έχει επισημανθεί πως ο διαχωρισμός χριστιανού-μουσουλμάνου, Έλληνα-Θωμανού, αναπόφευκτα οδηγεί σε αγεφύρωτες αντιθέσεις. Σήμερα αυτή η διάκριση που για τους σωβινιστές της Άγκυρας μπορεί να 'ναι επιδιωκτέα και αναμενόμενη, δεν είναι δυνατόν να αποτελεί επίσημη πολιτική από μια μη-δεξιά κυβέρνηση. Ούτε πολύ περισσότερο να υπηρετείται από διανοούμενους προερχόμενους από την Αριστερά ή να προπαγανδίζεται τόσο χοντροειδώς από το κατά τεκμήριο δημοκρατικό «Π». Ακόμα είναι το λιγότερο αφελές να προτάσσεται ως λόγος για την κυβερνητική συμπεριφορά στο μειονοτικό το «φίλαθλο» σλόγκαν: «Τι μας κάνετε τότε στην Πόλη».

Ο σωβινισμός και οι εθνικές διακρίσεις δεν ταιριάζουν στην Αριστερά, η δε σιωπή ενώπιον αυτού του κλίματος είναι αν μη τι άλλο φυγομαχία και εθελοτυφλία. Όσο η Ελληνική κοινή γνώμη μοιλιάζεται με ιδέες περί φυλετικής υπεροχής, τόσο η υπόθεση της υποταγής μέχρι εξοντώσεως των «αλλοθρήσκων» δεν θα 'ναι κρυφή επιθυμία κάποιων «σταγονιδίων» μόνο. Η Άγκυρα είναι βέβαιο ότι πάντοτε θα διεκδικεί για τους δικούς της λόγους, τη δυσάρεσκεια των μουσουλμάνων της Δ. Θράκης. Πόσο «ρεαλιστική» πολιτική είναι όμως, να συντηρεί η Ελληνική πλευρά αυτή τη δυσάρεσκεια; Και πόσο θα 'ναι εκπληξη όταν συν τω χρόνω η πλειοψηφία των μουσουλμάνων θα 'ναι υπό τον πλήρη έλεγχο της Τουρκικής εξουσίας; (Χωρίς βέβαια να ευχόμαστε την υποταγή τους στην ελληνική αστική εξουσία).

Αλλά ας δούμε πιο συγκεκριμένα τις εκφράσεις του νεο-σωβινισμού όπως διατυπώνονται στο «Π».

Και δεν είναι οι αυθόρμητες ιδέες κάποιου συντάκτη, αλλά μάλλον, η καθ' υπαγόρευση επίσημη γραμμή στην πιο ακραία της συνέπεια.

Στο φύλλο του «Π» της 25 Γενάρη 1985, υπάρχουν δυο άρθρα: ένα για τους πομάκους και ένα για την μουσουλμανική (Τουρκική) μειονότητα στη Βουλγαρία.

Στο πρώτο δημοσίευμα το «Π» αγωνίζεται να αποδείξει την ελληνικότητα των μουσουλμάνων-πομάκων, με στοιχεία όπως το ότι είναι «ξανθοί, γαλανομάτηδες, άρα καμιά σχέση με τους Τούρκους». Πιο κάτω αποκαλύπτει το σατανικό σχέδιο της Άγκυρας ότι δηλαδή: η εκπαίδευση των πομάκων σε τουρκόφωνα-μειονοτικά σχολεία και αργότερα σε Τούρκικα πανεπιστήμια αποτελεί, την διά πλύσεως εγκεφάλου, μέθοδο στρατολόγησης των πομάκων στις στρατιές των πρακτόρων του Εβρέν στη Θράκη. Στο τέλος το «Π» κάνει προτάσεις αφομοίωσης των πομάκων δια μέσου κινήτρων: σχολεία και πανεπιστήμια στη γλώσσα τους και οικονομική ενίσχυση, ώστε να περισωθούν απ' το σφικταγκάλιασμα του εχθρού. Εδώ ακριβώς το

«Π» αναγνωρίζει ότι υφίσταται πρόβλημα. Οι πομάκοι ομολογείται ότι στερούνται δικαιώματα, άρα αναζητώντας τα καταφεύγουν εκεί όπου τους προσφέρονται ή τους τα υπόσχονται, στην Τουρκία δηλαδή. Και έχει δικίο το «Π» όταν γράφει πως αυτό δεν γίνεται ανιδιοτελώς απ' την Άγκυρα, το αντίθετο μάλιστα.

Τα γενναία όμως, μέτρα που χρειάζονται για τους μουσουλμάνους-πομάκους το «Π», όπως άλλωστε και η πολιτική Καψή, δεν τα βρίσκουν

Συμπέρασμα του άρθρου είναι ότι η Άγκυρα γενικεύει την ένταση στα Βαλκάνια, χρησιμοποιώντας τις μειονότητες. Ο αναγνώστης μένει τελικά με την εντύπωση πως η Τουρκική κυβέρνηση, μια φασιστική αιματοβαμμένη χούντα, διαθέτει τους πολυπληθέστερους και πιο καταρτισμένους, και ικανούς πράκτορες, αφού κάνει ό,τι θέλει τον «μουσουλμανικό όχλο», είτε αυτός βρίσκεται στη Βουλγαρία, είτε στην Ελλάδα, είτε αύριο (ποιος ξέρει;) στην ΕΣΣΔ.

κεφάλια που άνοιξαν: «σίγουρα δεν είναι τόσα όσα υποστηρίζει η Τουρκική Προπαγάνδα».

Εμείς δεν είμαστε σε θέση να μετρήσουμε «ανοιγμένα κεφάλια» αλλά αν το «Π» υπονοεί κάτι αντίστοιχο στη Θράκη πριν «ξεσηκωθεί ο εχθρός» τότε να το προτείνει, μιας και συνήθιζε να συμβουλεύει όπως θα δούμε.

Και φτάνουμε στο τραγικότερο ολίσθημα του «Π». Στο τεύχος (1-2-1985), με τίτλο: «Όχι και Τούρκος!» προβάλλεται με το πιο φρικιαστικό τρόπο, η ιδέα: κάθε Τούρκος και εχθρός. Νέα πλεκτάνη των Τούρκων πρακτόρων σε βάρος του έθνους μας, κατά το «Π», αποτελεί η παρ' ολίγον εκλογή στο Δ.Σ. της Ένωσης Ξένων Ανταποκριτών στην Αθήνα, του Τούρκου δημοσιογράφου Βασίλη Ντανίλωφ. Μεταξύ άλλων αποκαλύπτεται η συμμετοχή του σε ψηφοδέλτιο αποτελούμενο από αλλοδαπούς και μόνον, ανταποκριτές!

Η νέα διοίκηση της Ένωσης έτσι δεν έπεσε στα χέρια του εχθρού.

Εξελέγησαν:

Ο Πρόεδρος ο Τζών Ρήγος, του U.P.I., ο οποίος με επιστολή του παρακάλεσε-προσκάλεσε τον Ζ.Μ. Λέ-Πέν σε συνέντευξη Τύπου στην Ένωση Ξ.Α. Αμερικανός υπήκοος.

Ο Πήτερ Μέλας, του Newsweek και του USA Today. Αν δεν κάνουμε λάθος, το ίδιο το «Π», πριν λίγους μήνες τον είχε κατηγορήσει κάπως, για σχέσεις με την CIA. Επίσης Αμερικανός υπήκοος.

Ο Ε. Αντώνιος, του Ντι-Βελτ, βρίσκεται σταθερά στο στόχαστρο του «Π».

Αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως γκάφα αλλά το κλείσιμο του εν λόγω σχολίου προβάλλει και πρόταση:

«Να στείλει το δικό μας υπουργείο Εξωτερικών ένα μήνυμα στο τουρκικό, πού να τονίζει ότι αν η Μυστακίδου² ξανασυγχυστεί, θα πάθει τα ίδια και χειρότερα ένας απ' τους εφτά ανταποκριτές τουρκικών εφημερίδων στην Αθήνα. Τι λέτε;»

Επειδή τα προτεινόμενα αντίποινα δεν μας βρίσκουν σύμφωνους και επειδή τυχαίνει να διαβάζουμε και να μαθαίνουμε και μεις και μάλιστα χωρίς κρατικές αποκλειστικότητες, αναφέρουμε απλά ότι ο Βασίλης Ντανίλωφ γεννήθηκε από Ρώσο πατέρα και Ελληνίδα μητέρα και έχει όπως διαβάζετε χριστιανικό όνομα. Προς τι τόσο μίσος, αγαπητό «Π»;

Ο ρατσισμός και ο σωβινισμός όταν προέρχονται απ' τους φυσικούς τους φορείς, την ακροδεξιά για παράδειγμα, είναι αναμενόμενος, όταν όμως αποτελούν την ιδεολογική βάση στήριξης της κυριαρχίας — άποψης για τα Ελληνο-Τουρκικά, όπως δείξαμε από έντυπα σαν το «Π», τότε η Αριστερά όπου και αν υπάρχει πρέπει να απαντά ακαριαία.

Προφανέστατα δεν υπερασπιζόμαστε ούτε τη χούντα του Εβρέν, ούτε τα ιδεώδη του τουρκικού Εθνικισμού, ούτε αγνοούμε το ρόλο της Τουρκικής Εξουσίας στα μειονοτικά και ειδικά στην Δ. Θράκη, όμως είναι αδύνατο να τοποθετηθούμε εντός ενός πατριωτικό-ρατσιστικού μετώπου του Κράτους και άλλων «δημοκρατικών» δυνάμεων στην κατεύθυνση της καταστολής και εν τέλει της εξώθησης των μουσουλμάνων ελλήνων πολιτών προς την Άγκυρα. Θα υποστηρίξουμε το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση, στην εργασία, στην κατοικία, στις κοινωνικές παροχές που απορρέουν άλλωστε απ' το Σύνταγμα.

Θα βρίσκουμε ατυχέστατη την αποκλειστική διαχείριση του ζητήματος απ' την ΚΥΠ και το Υπουργείο Εξωτερικών. Σε κάθε περίπτωση η πασιγνώστη κρισιμότητα της κατάστασης δεν είναι λόγος και για τη δική μας ανοησία.

Δημήτρης Τρίμης

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

1. «Ποντίκι» (6-7-1984), βλέπε και εκτενές σχόλιο του Χρίστ. Β. στο «Σ» τεύχος 17 Αυγούστου 1984: «Πως ψήφισαν οι Μουσουλμάνοι της Θράκης».

2. Πρόκειται για τις εκφοβιστικές ενοχλήσεις του καθεστώτος της Τουρκίας προς την ανταποκρίτρια του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων στην Άγκυρα, Κατερίνα Μυστακίδου.

ΤΟ "ΠΟΝΤΙΚΙ"

ΟΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟ-ΣΩΒΙΝΙΣΜΟΣ

απαραίτητα στην περίπτωση των τουρκικής καταγωγής μουσουλμάνων. Απεναντίας, το σχέδιο είναι η υπονόμευση των τούρκων-μουσουλμάνων δια των πομάκων. Ισχυροποίηση της θέσης των πομάκων, στα πλαίσια της συνολικής μουσουλμανικής κοινότητας, εναντίον των τούρκων. Υποστήριξη των «ελληνικής καταγωγής» (λες και εκεί είναι το ζητούμενο) πομάκων, εγκατάλειψη κάθε απόπειρας «αφομοίωσης» των απίστων, τουρκικής προέλευσης.

Στο δεύτερο άρθρο του ίδιου τεύχους (25/1/85) το «Π» υπερασπίζεται τη Βουλγαρική Κυβέρνηση στη διένεξη της με μερίδα της εκεί μουσουλμανικής μειονότητας. Τα στοιχεία για την έκταση των ταραχών είναι ελάχιστα, παρ' όλα αυτά το «Π» στη γραμμή: «άλλο άνθρωποι, άλλο τούρκοι» αποφασίζει ότι: εμείς (ως Έθνος) είμαστε εξαρχής και άκριτα με τον Βουλγάρικο στρατό που σπάει και κάνα τουρκικό κεφάλι, βρε αδερφέ! Διότι απ' το «Π» μαθαίνουμε (και μόνο σ' αυτό) πως η ιστορία ήταν μια «απλή» υπόθεση μεταφοράς σε κομπιούτερ των ατομικών στοιχείων των βουλγάρων πολιτών. Επειδή κάποιοι ύποπτοι-Εβρενικοί δεν θέλανε να αλλάξουν επώνυμα ή να καταργηθεί η Εθνότητά τους σύμφωνα με τις απόψεις της Βουλγαρικής Κυβέρνησης, ξεσηκώθηκαν.

«Τουρκικός φαταουλίσμος, χοτζάδες, βουνά πιλάφι», αυτές είναι ορισμένες συντεταγμένες του προβλήματος, σύμφωνα με την ενδελεχή αυτή ανάλυση. Δεν μένει παρά να παραδεχθεί το «Π» πως η φύση του τουρκικού καθεστώτος και η πολιτική του είναι απόρροια των χαρακτηριστικών της ράτσας των Σελτζούκων-Τούρκων.

Λίγο αργότερα στο τεύχος (15-1-1985) το ίδιο θέμα επανατίθεται υπό το πρίσμα των νέων στοιχείων:

1. Οι Τούρκοι της Βουλγαρίας είναι περί το 1.000.000.

2. Πολλαπλασιάζονται ως γνωστόν ταχύτατα (ιδίον των υπαναπτύκτων!)

3. Η Σόφια ανησυχεί διότι το Βουλγάρικο σύνταγμα πρέπει να τους αναγνωρίσει ως μειονότητα και να τους παρέχει δικαιώματα: εκπαίδευση, γλώσσα, κλπ. (Το ίδιο ανησυχεί και το «Π»!)

4. Και ο ΟΗΕ αναγνωρίζει επίσης σαν μειονότητες εκείνες που ξεπερνούν το εκατομμύριο. Να ένας λόγος για να ανησυχεί η Σόφια και το «Π»!

Το πράγμα γίνεται καθαρό:

«Έτσι η Βουλγαρία προχώρησε στην έκδοση νέας ταυτότητας..., αλλά η Τουρκία... έδωσε σύνθημα και άρχισαν οι «εξεγέρσεις». Άρα τι πιο φυσικό; «επενέβη ο στρατός και ηρέμησαν τα πνεύματα». Τα δε

scripta
manent

Δεν καταλαβαίνει ο «Δεκαπενθήμερος Πολίτης» (8-2-85) «ποιες ύψιστες πολιτικές ανάγκες (εκτός από την εμφανή της αφύπνιστης των γενικώς και αορίστως αντιδεξιών αισθημάτων, ενόψει των σχετικών επιτροπών) έσπρωξαν τα ΝΕΑ στη δημοσίευση των καταλόγων με τα ονόματα των χαφιέδων πριν και μετά την 21η Απρίλη 67».

Και βέβαια τα ΝΕΑ μπορεί να έχουν οποιαδήποτε σκοτεινά κίνητρα και ταπεινά ελατήρια. Ποιος όμως είναι ο λόγος που διαμαρτύρεται ο «Δεκαπενθήμερος»; «Πώς διαγράφονται στον υπέρ φύλλων αγώνα οι κοινωνικές συνθήκες που παρήγαγαν τους χαφιέδες; Γιατί δύσκολο μοιάζει να υποστηρίξουμε ότι γεννιούνται οι καταδότες (ή οι δεξιοί, οι αριστεροί κ.ο.κ.).»

Εδώ επιστρατεύεται η υψηλή κοινωνιολογία για να στηρίξει «επιστημονικά» μια πολιτική θέση. Αλλά τι συμπέρασμα μπορεί να βγει απ' τη θέση ότι κανείς δε γεννιέται, όλοι γίνονται; Μήπως ότι φταίει η κακούργα κοινωνία και κανείς δεν είναι υπεύθυνος για τις πράξεις του; Μόλις δέκα χρόνια έχουν περάσει από τότε που παρόμοιοι συλλογισμοί είχαν δικαιολογήσει τη «λελογισμένη» αποχουντοποίηση, το «στιγμιαίο», τη θεωρία της «δράκας των αξιωματικών». Και παρόμοια επιχειρήματα χρησιμοποιεί σήμερα ο Κ. Στεφανόπουλος για να στήσει τη γέφυρα με τους χουντικούς. Στο κάτω κάτω της γραφής ούτε ο Παπαδόπουλος γεννήθηκε δικτάτορας —έγινε.

Όσο «κίτρινη» και πολιτικά επικίνδυνη είναι η προσπάθεια του Τύπου να εμφανίσει τους χουντικούς ως ανθρωπόμορφα τέρατα άλλο τόσο απαράδεκτος είναι για ένα αριστερό έντυπο ο γλυκερός τονισμός του «ανθρώπινου» στοιχείου. «Πολλές οι δουλειές του καθενός. Βάρη οικογενειακά, οικονομικά στριμώγματα, ακόμη και το ίδιο το κυνηγητό για λόγους πολιτικούς αλλοιώνουν συνειδήσεις και χαλούν ανθρώπους».

Όταν πριν μερικούς μήνες τέθηκε το θέμα των «φακέλων» το ίδιο περιοδικό υποστήριζε να μην καούν, στο όνομα της ιστορικής μνήμης του λαού μας. Η άποψη αυτή όσο κι αν διαφωνούμε, είναι σεβαστή. Πώς συμβιβάζεται όμως με τη φροντίδα να μην εκτεθούν οι καταδότες κι οι χαφιέδες; Μήπως η αντίφαση αίρεται αν πρόσβαση στους φακέλους έχουν μόνο οι «ειδικοί» και όχι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι και θιγμένοι; Και για να τελειώνουμε. Ένα σχόλιο με τέτοιο πολιτικό βάρος πρέπει να υπογράφεται. Εκτός αν η σύνταξη του Πολίτη συμμερίζεται ολοκληρή τις απόψεις αυτές.

Δ.Ψ.

Είναι ασφαλώς ευρύτατα γνωστό ότι η ΑΥΓΗ και το πολιτικό της επιτελείο πρόσκεινται στο Λ. Κύρκο. Όπως είναι επίσης γνωστό ότι προετοίμασε κι αυτή στο μέτρο των δυνατοτήτων της το έδαφος για να τεθεί το θέμα της ηγεσίας στο Κόμμα.

Έτσι, το τελευταίο μπαράζ των συνεντεύξεων στην ΑΥΓΗ στελεχών της Κ.Ε. που πρόσκεινται και στις δύο απόψεις, όσο κι αν ο Γιώργος Σαββίδης επιμένει πως πρόκειται για «την τόλμη και την ελευθερία που επιβάλλουν ο πλουραλισμός και η αντικειμενική πληροφόρηση», δε φαίνεται και τόσο αποστασιοποιημένο από τις πολιτικές απόψεις της ΑΥΓΗΣ και του Λ. Κύρκου. Δεν ξέρω βέβαια πόση «διαφάνεια στα εσωτερικά του κόμματος» εξασφαλίστηκε μ' αυτές τις συνεντεύξεις, σίγουρα όμως, αυτές δεν ήταν ο προσφορότερος τόπος για ν' αναζητηθεί η «αντικειμενικότητα» πολύ περισσότερο που ο Γ.Σ. δεν κρύβει την πολιτική του συμπάθεια στο Λεωνίδα: «Αυτό που ήθελε ο περισσότερος κόσμος έξω από εμάς, αλλά και μέσα στο Κόμμα, το να γίνει δηλαδή Πρόεδρος ο Λεωνίδας, πώς δεν το ήθελες, πώς δεν τον είδες κι εσύ Κώστα, ένας επιστήμονας, ένα ανώτατο στέλεχος του Κόμματος;» ρωτά τον Κώστα Γαβρόγλου με μια αφοπλιστική αφέλεια, λες κι η ιδιότητα του επιστήμονα, επιβάλλει σε όλους να θέλουν τον Κύρκο Πρόεδρο, λες κι η ιδιότητα του ανώτατου στελέχους επιβάλλει σ' όλα τα στελέχη τις ίδιες απόψεις. Ή μήπως ο Γ.Σ., θέλει απλώς να υπενθυμίσει κοσμίως στον Κ. Γαβρόγλου τα όρια, μέσα στα οποία μπορεί να αμφισβητεί το Λεωνίδα; Δεν αντέχω στον πειρασμό να υποστηρίξω τη δεύτερη εκδοχή, πολύ περισσότερο όταν του ξαναθυμίζει ότι «μιλάς για νίκες, όμως, που όπως αναγνωρίζεται τουλάχιστον από όλους, οφείλονται και στην ευγλωττία του Λεωνίδα, για να μην πω περισσότερα...»

Αντίθετο βέβαια, είναι το κλίμα που ο Γ.Σ. καλλιεργεί με τους συνομιλητές του που υποστηρίζουν την Προεδρία. Εκεί με μια καλόκαρδη απλοϊκότητα, όπου η ίδια η ερώτηση έχει ήδη δώσει την προφανή απάντηση, που περιμένει ο καθένας, ρωτά τον Α. Μπριλλάκη: «Αν γίνει Πρόεδρος ο Λεωνίδας, υπάρχει κίνδυνος να ενωθούμε με το ΚΚΕ ή το ΠΑΣΟΚ, να σκύψουμε το κεφάλι στη Μόσχα κλπ;» και το Λ. Κύρκο: «ανήκω Λεωνίδα στη γενιά των Λαμπράκηδων. Όταν γίνεις πρόεδρος, θα μου φράξεις το δρόμο για οποιαδήποτε θέση του κόμματος;» ή «Αν γίνεις Πρόεδρος θα αντιμετωπίσεις το πρόβλημα που αντιμετώπισε ο Μητσόπουλης, θα έχεις δηλαδή τη νεολαία αντιθετή σου;»

Αυτή η αντίθεση της νεολαίας, φαίνεται να ανησυχεί πολύ το Γ.Σ. τόσο, ώστε να ρωτήσει το Γ. Μπανιά: «Πώς είναι δυνατό, μέλη μιας τόσο πλατειάς οργάνωσης, όπως ο Ρήγας, με πιο ανοιχτά κριτήρια για τη συμμετοχή τους σ' αυτή την οργάνωση, αλλά κι από την ηλικία τους παιδιά 16-17 χρόνων να μπορούν να ψηφίσουν και δεδομένης της ροπής των νέων προς τον ενθουσιασμό και την υπερβολή. Πώς επαναλαμβάνουν σύντροφοι, τόσο μικρής ηλικίας, θα καθορίσουν θέματα γενικά, όπως η ηγεσία; Είναι καταστατικά αυτό κατοχυρωμένο;»

Να ξέχασε άραγε τόσο εύκολα τα παλιότερα αιτήματά του ΚΚΕ εσ. και του Ρήγα, για την ψήφο στα 18 και την ισότιμη συμμετοχή των νέων στην πολιτική; Ή να φοβάται τόσο, ότι η κατά 25% συμμετοχή του Ρήγα στο Συνέδριο θάναι αρκετή, για να δώσει μια δυναμική μειοψηφία στην εκλογή του Κύρκου;

Χρ.Β.

ΝΔ—ΠΑΣΟΚ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΥΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ

Με τις προεκλογικές υποσχέσεις του Μητσοτάκη για σημαντικές φορολογικές ελαφρύνσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται και η κατάργηση του φόρου Ακίνητης Περιουσίας (Φ.Α.Π.), και με τις εξίσου προεκλογικές προθέσεις του ΠΑΣΟΚ για οικονομικά μέτρα «άμεσης απόδοσης», έχει ξεκινήσει μια αναμέτρηση η οποία θα τροφοδοτήσει όπως είναι φυσικό το «αντι-δεξιό κλίμα», χάρη στο οποίο θα κερδίσει κατά πάσα πιθανότητα τις εκλογές το κυβερνών κόμμα. Το οικονομικό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας εμπνέεται πλέον άμεσα από το νεο-φιλελευθερισμό, και ειδικότερα από την πολιτική Ρήγκαν: πρόκειται για μια κατεύθυνση οικονομικής πολιτικής που ενώ ετοιμαζόταν εδώ και καιρό, μόλις πρόσφα-

Η άνοδος του δολαρίου και οι θαυμαστές του Ρήγκαν

Δεν έλλειψαν και στην Ελλάδα οι οικονομικοί σχολιαστές που σε μακροσκελείς αναλύσεις, ή με ολιγόλογες «προφανείς» διαπιστώσεις, έχουν εκφράσει το θαυμασμό τους για την οικονομική πολιτική του Ρήγκαν, και για τη «νέα ζωτικότητα» της Αμερικανικής οικονομίας. Τι καλύτερο σύμβολο από το δολάριο που έχει σαρώσει τα νομίσματα όλων των δυτικών χωρών;

Συνήθως, βέβαια, οι διεξοδικότερες αναλύσεις συνοδεύονται και από κάποια κριτική: η πολιτική Ρήγκαν κατόρθωσε μεν να τονώσει τις επενδύσεις, την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη, αλλά υπάρχει και αυτό το έλλειμμα του δημοσίου τομέα, που αυξάνει τα επιτόκια, που προκαλούν εισροή κεφαλαίων στις ΗΠΑ, που προκαλεί άνοδο της τιμής δολαρίου, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται «ανωμαλίες» στις διεθνείς συναλλαγές.

Όλη αυτή η φιλολογία που βρίσκει κανείς πλέον σε όλο τον τύπο, δεν παρουσιάζει παρά ένα μέρος των πληροφοριών για την οικονομική συγκυρία της Η.Π.Α. και στο δυτικό κόσμο. Η σύνδεση της υψηλής τιμής του δολαρίου με το δημόσιο έλλειμμα είναι σωστή. Η σύνδεση όμως του ισχυρού δολαρίου, και της εισροής κεφαλαίων στις ΗΠΑ, με το δημόσιο και ιδιωτικό χρέος στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι ακόμα πιο ενδιαφέρουσα. Μια ματιά στα νούμερα είναι διαφωτιστική: το 1984, ενώ το χρέος των χωρών του Τρίτου Κόσμου έφτανε τα 810 δις δολάρια, το δημόσιο χρέος έφτανε τα 1.573 δις, το χρέος των νοικοκυριών τα 1.832 δις και το χρέος των επιχειρήσεων τα 2.589, δηλαδή η Αμερικανική οικονομία ήταν χρεωμένη προς τις τράπεζές της κατά 5.994 δις δολάρια (!) και το χρέος αυτό έχει τριπλασιαστεί από το 1974.

τα διατυπώθηκε ρητά. Όσο κι αν η συνοχή του οικονομικού προγράμματος της Ν.Δ. παρουσιάζει ορισμένα προβλήματα, η ανακοίνωσή του με κύρια αιχμή τις φορολογικές αλλαγές, δεν πρέπει να είναι άσχετη με κάποια απήχηση αυτής της προβληματικής: η μείωση των φορολογικών εσόδων κατά 80 δις δραχμές είναι κάπως εξωφρενική, και ο ισχυρισμός ότι το ποσό αυτό θα τονώσει την εγχώρια παραγωγή και την ανάπτυξη, είναι λίγο απλοϊκός, αλλά η άποψη ότι το κράτος παίρνει τα λεφτά του κοσμάκη και τα σπαταλάει σε γραφειοκρατικές και αντι-παραγωγικές διαδικασίες, ισοδυναμεί πλέον, για πολύ κόσμο με την κοινή λογική.

Ο χαρακτήρας της αντιπαράθεσης του ΠΑΣΟΚ, σ' αυτές τις υποσχέσεις φαίνεται αρκετά καλά σ' ό,τι αφορά τον Φ.Α.Π.: ο Μητσοτάκης ανακοινώνει ότι θα τον καταργήσει, και η κυβέρνηση απαντάει ότι λιγότερα από 5,5 χιλιάδες άτομα πληρώνουν αυτό το φόρο, δηλαδή ότι έχει σχεδόν καταργηθεί.

Εξάλλου ο Φ.Α.Π. αντιπροσώπευε το 1983 και το 1984 γύρω στο 0,2% μόνο του συνόλου των εισπράξεων από φόρους περιουσίας (κυρίως φόροι κληρονομιών, δωρεών κλπ.) Έτσι, και απέναντι στο «πακέτο» των φορολογικών αλλαγών που υπόσχεται η Ν.Δ., η κυβέρνηση απαντά με μέτρα που πηγαίνουν προς την ίδια κατεύθυνση, όπως η ευνοϊκότερη χρηματοδότη-

ση των μικρομεσαίων, η επιδότηση των στεγαστικών δανείων, και η παραχώρηση φορολογικών απαλλαγών σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και στις μεσαίες εισοδηματικές κατηγορίες.

Η συζήτηση της αντιπαράθεσης ΝΔ—ΠΑΣΟΚ, με όρους «δεξιάς» και «αριστεράς» δεν είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική. Όπως είχαμε γράψει πριν δύο μήνες στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, αυτό που χαρακτηρίζει τη φορολογική πολιτική του ΠΑΣΟΚ — παρά τις ελαφρύνσεις που ανακοινώθηκαν για τα εισοδήματα του 1985 — είναι η αυξανόμενη επιβάρυνση των μισθωτών. Μία τέτοια πολιτική δεν έχει μόνο ένα σαφή ταξικό προσανατολισμό, αλλά αποτελεί και ένα βασικό διαφορετικό λόγο για τον οποίο δεν είναι δυνατή η άσκηση μιας κοινωνικής πολιτικής. Η Ν.Δ. αποσκοπεί σε μία τραγική επιδείνωση αυτής της κατάστασης, ενώ το ΠΑΣΟΚ ακολουθεί μία πολύ πιο προσεκτική αλλά σταδιακή πολιτική: είναι όμως γεγονός ότι μετά την αποτυχία των προσπαθειών της Νέας Δημοκρατίας — την εποχή που ο Θανάσης Κανελλόπουλος ήταν υπουργός Οικονομικών — να φέρει μία νέα φορολογική ισορροπία, ακολούθησε και το ΠΑΣΟΚ τον ίδιο δρόμο, υποχωρώντας στο ζήτημα του Φ.Α.Π., παραιτώντας τον Δρετάκη και ταυτίζοντας πλέον την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής με την ταχύτερη εισπραχτή καθυστερημένων φόρων.

Τα μέτρα «άμεσης απόδοσης» της κυβέρνησης τα οποία αποσκοπούν στην αύξηση των εισοδημάτων και της χρηματοδότησης των ευρύτατων επιχειρηματικών κατηγοριών, εμφανίζονται σαν μέτρα «τόνωσης της ανάκαμψης», η οποία έχει ξεκινήσει μετά τη «σταθεροποίηση της οικονομίας». Το ΠΑΣΟΚ ξεκίνησε την αναπτυξιακή του στρατηγική επιδιώκοντας την τόνωση των επενδύσεων προς ορισμένες επιθυμητές κατευθύνσεις (με κριτήρια απασχόλησης, εξαγωγών, ή κλαδικά), στο διάστημα της εφαρμογής του 1262 (του νόμου περί κινήτρων) ανακάλυψε — χάρη στο Ρουμελιώτη — ότι δεν είναι απαραίτητη μία τέτοια σχολαστικότητα, και εμφανίζει πλέον την άποψη ότι (σε πλήρη αρμονία με τους ισχυρισμούς του Συνδέσμου Βιομηχάνων) η αναπτυξιακή πολιτική μπορεί να βασιστεί στην αυξημένη χρηματοδότηση από τις τράπεζες του ιδιωτικού τομέα, και στην αύξηση του εισοδήματος των επιχειρηματιών. Διαμορφώνεται έτσι η κλασική συνταγή του «ελληνικού μοντέλου ανάπτυξης»: χάρη στη συμπίεση των εργατικών εισοδημάτων, επιδιώκεται μια ταυτόχρονη αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και της κατανάλωσης των επιχειρηματικών κατηγοριών. Υποτίθεται όμως ότι το ΠΑΣΟΚ είχε διαπιστώσει την αποτυχία αυτού του μοντέλου.

Πάνος Γεωργίου

Είναι γεγονός ότι η φορολογική πολιτική του Ρήγκαν εξασφάλισε μια ανακατανομή των εισοδημάτων που ευνόησε την κατανάλωση και τις επενδύσεις των ανώτερων κοινωνικών κατηγοριών, όπως είναι γεγονός ότι η κατήλωση των αμοιβών στη βιομηχανία και ιδιαίτερα στις υπηρεσίες, προκάλεσε αύξηση των κερδών. Η βασική όμως κινητήρια δύναμη της ανάκαμψης ήταν η αύξηση του χρέους του δημοσίου, των ιδιωτών και των επιχειρήσεων: μόνο το χρέος του αγροτικού τομέα έχει ξεπεράσει τα 200 δις δολάρια.

Σ' αυτές τις συνθήκες η άντληση κεφαλαίων από τον υπόλοιπο κόσμο, χάρη σε ένα ισχυρό δολάριο, ήταν μια επιτακτική ανάγκη, που μπόρεσε να υλοποιηθεί λόγω της οικονομικής και πολιτικής υπεροχής των ΗΠΑ, αλλά δεν κατόρθωσε να αντισταθμίσει την ελλειμματική χρηματοδότηση της ανάκαμψης, δίνοντάς της απλώς μία διεθνή διάσταση.

Η ανάκαμψη επί Ρήγκαν, συνοδεύτηκε από την επιτάχυνση των χρεοκοπιών στον ιδιωτικό και ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα. Τώρα όμως που ο συγκυριακός κύκλος της οικονομίας των Η.Π.Α. πλησιάζει το τέλος του, οι ανησυχίες για επιτάχυνση του φαινομένου γίνονται εντονότερες. Το 95% των μελών της Αμερικανικής Ένωσης των οικονομολόγων που εργάζονται σε επιχειρήσεις προβλέπει ύφεση το αργότερο για το 1986. Αλλά σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της CHASE ECONOMETRICS, μία ύφεση της οικονομίας που θα κρατούσε μόνο έξι μήνες θα έφθανε το ετήσιο δημόσιο έλλειμμα από τα 200 δις δολάρια όπου περίπου βρίσκεται σήμερα, στα 500 δις. Πρόκειται για μια επιτάχυνση της εξόγκωσης του Αμερικανικού χρέους που θα είχε δραματικές επιπτώσεις για το τραπεζικό σύστημα σε διεθνές επίπεδο, και άρα για τις δυτικές οικονομίες.

Οι θαυμαστές του Ρήγκαν —δεξιά κι αριστερά— ατύχησαν. Η κρίση του καπιταλισμού στη δύση δεν έχει ξεπεραστεί, και η διαχείρησή της θα συνεχίσει την επιδείνωση των συνθηκών ζωής για εκατομμύρια ανθρώπων στις χώρες αυτές.

Π.Γ.

ΕΙΚΟΝΕΣ από μια έκθεση

ΤΟ 25 ΣΥΝΕΔΡΙΟ του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος που έληξε στις 10.2.83 έδωσε την ευκαιρία για τη διατύπωση των πλέον ετερόκλητων και αντιφατικών εκτιμήσεων, ερμηνειών και προγνώσεων: Συνέδριο της ρήξης, των εκκαθαρίσεων, της διαφωνίας, της σεχταριστικής συνέχειας, της διαπάλης των τάσεων, συνέδριο της κρίσης. Μερικοί περίμεναν αρχικά την εκκαθάριση του Μαρσαί (η Λιμπερασιόν το θεωρούσε πιθανό ακόμη και στις 11.2.83). Άλλοι προφύτευαν μέχρι τελευταία στιγμή την εκκαθάριση των διαφωνούντων με επικεφαλής τον Ζουκέν, μέλος του Π.Γ. μέχρι πρόσφατα. Τελικά βέβαια τίποτε το θεαματικό απ' αυτά που προβλέφθηκαν δεν έγινε: εκείνο που έμεινε είναι η αναταραχή από μια αρνητική δημοσιότητα που δόθηκε στην εσωκομματική συζήτηση στις διαδικασίες για το συνέδριο που τροφοδοτήθηκε από τον εκχυλίζοντα αντικομμουνισμό της γαλλικής κοινωνίας, αλλά και από θεατρικές ενέργειες όπως η δημοσίευση με ψευδώνυμο «απόρρητων» ντοκουμέντων του Γ.Κ.Κ. και η εμφάνιση του μασκοφόρου συγγραφέα του στην τηλεόραση σε μια ιλαροτραγική συνέντευξη με παραμορφωμένη φωνή. Όμως πραγματικά δεν άλλαξε τίποτε με το 25ο συνέδριο του Γ.Κ.Κ.;

Χαρακτηριστικά μιας διαφωνίας

Το Γ.Κ.Κ. εμφανίζεται τώρα πλέον ανοιχτά ως αντικυβερνητικός σχηματισμός που μάχεται τις εκφάνσεις της κυβερνητικής πολιτικής στο όνομα των εργατών, των ανέργων και των εκμεταλλευομένων τάξεων, ενώ ταυτόχρονα δηλώνει πάντοτε οπαδός της ένωσης της Αριστεράς. Ασκεί αυτοκριτική στην πρότερη συμμετοχή του στην κυβέρνηση («ίσως θάπρεπε να είχαμε φύγει νωρίτερα» Μαρσαί) δικαιολογώντας την ταυτόχρονα με το επιχείρημα ότι έτσι αποσοβήθηκαν χειρότερα δεινά για τους εργαζόμενους. Καταγγέλλει τη γαλλική πολιτική στην κρίση της Ν. Καληδονίας αποσιωπώντας τη στάση του, όταν, όντας στην κυβέρνηση ανέχθηκε την επέμβαση στο Τσαντ και στο Λίβανο. Αναφέρεται στην πρόσφατη ιστορία του από τις διάφορες φάσεις του Κοινού Προγράμματος μέχρι σήμερα σαν να αναφέρεται σε κάποια ξεχωριστή οντότητα διακριτή από την εξέλιξή του. Η συγχρορία των τρεχουσών πολιτικών αναλύσεων θα μας μιλήσει για την παράδοση της διπλής γλώσσας και διπροσωπείας ενός δογματικού Κ.Κ. («τους ξέρουμε τους κομμουνιστές»). Εμείς προτιμήσαμε να τα δούμε σαν αποτελέσματα της ύφεσης της διαδικασίας της πολιτικής συμπύκνωσης των ταξικών αγώνων μαζί με τη θεωρητική υποχώρηση και κρίση του μαρξισμού, την υποκατάσταση της πολιτικής από τον βολонταρισμό, και την ανακλαστική λειτουργία του κόμματος σε σχέση με τα επιφαινόμενα της κρίσης: τη μετατροπή του δηλαδή από δύναμη πολιτική πρωτοπορεία της εργατικής τάξης σε έναν ιδιότυπο συνδικαλιστικό μηχανισμό. Είναι εύλογο όμως το ερώτημα γιατί, σε μια τέτοια συγκυρία κρίσης που καταγράφηκε και στην εκλογική καθίζηση, η διαφωνία που εκφράστηκε ανοιχτά και σε ηγετικό επίπεδο δεν κατόρθωσε να έχει ιδιαίτερη απήχηση. Και αυτό πολύ περισσότερο μια και διατηρώντας το βασικό χαρακτηριστικό κάθε μέχρι σήμερα διαφωνίας, να εντοπίζεται σε ζητήματα ιδεολογίας, εσωκομματικής δημοκρατίας, φυσιογνωμίας κόμματος, κατόρθωσε να θέσει ίσως για πρώτη φορά ανοιχτά και ζητήματα πολιτικά: πολιτικής γραμμής, συμμαχιών, κυβερνητικής διαχείρισης της καπιταλι-

στικής κρίσης. Ο λόγος πρέπει μάλλον να εντοπισθεί στο γεγονός ότι από τη μια μεριά, οι διαφωνούντες καθυστέρησαν στη διατύπωση του πολιτικού σκέλους των θέσεων τους και ότι ακόμη και όταν αυτό πραγματοποιήθηκε δεν κατόρθωσαν να αρθρώσουν έναν λόγο που να συμπυκνώνει πολιτικά τις εμπειρίες του κυβερνητικού συνασπισμού και την πολιτική παγίδευση της βάσης από τα δεσμά της ενδοκυβερνητικής αλληλεγγύης. Το αντίθετο μάλιστα, οι διαφωνούντες φάνηκαν να αμφισβητούν τη ρήξη του Ιουλίου 84 κάτω από φόβο σεχταρισμού και απομόνωσης. Από την άλλη η ηγεσία φάνηκε να διαχειρίζεται με τρόπο ιδιαίτερα αποτελεσματικό το αντικυβερνητικό μένος της κομμουνιστικής βάσης προς όφελός της, απέναντι σε έναν αντιπολιτευτικό λόγο που ήταν —ή φάνηκε σαν— μια κριτική από δεξιά.

Η ιδεολογία της «ανάπτυξης»

Έτσι το συνέδριο φάνηκε να επιβεβαιώνει την τάση για εξασθένιση του πολιτικού ρόλου του κόμματος και ενίσχυση της λειτουργίας του ως ιδιότυπου συνδικαλιστικού μηχανισμού. Η σκλήρυνση της στάσης του κόμματος ως προς την κυβέρνηση, η επανάχρηση ενός πολεμικού λεξιλογίου, η οξύτητα του τόνου των μετασυνεδριακών διακηρύξεων παρά τα φαινόμενα δεν αποτελούν στροφή, έναν νέο σεχταρισμό ή ακόμη μια επιστροφή στη θεωρία του «σοσιαλισμού». Είναι μια επιβεβαίωση της πίστης στα γραμμικά, εξελικτικά μοντέλα «ανάπτυξης» τόσο για το κόμμα όσο και για την κοινωνία γενικότερα. Για την τελευταία το Γ.Κ.Κ. ουδέποτε αρνήθηκε τη στρατηγική του εκμοντερνισμού απωθώντας για το απώτερο μέλλον την όποια προοπτική επαναστατικών μετασχηματισμών: εναντιώθηκε μόνο στη διαχείριση της σφαίρας της διανομής από τους σοσιαλιστές που ουδέποτε έλαβαν σοβαρά υπόψη τους τον πολιτικό βολонταρισμό του. Όσο για τη στρατηγική «ανάπτυξης» της ίδιας του της βάσης, του κόμματος, αυτή είναι που δικαιολογεί το σχετικό «κλείσιμο» του κόμματος, ως μέσο για τη θεμελίωση του νέου κομματικού «αναπτυξιακού» πλαισίου. Και στο σημείο αυτό οι διαφορές της ηγεσίας με τους διαφωνούντες είναι περισσότερο τακτικού χαρακτήρα: Πρέπει η διαδικασία κομματικής «ανάπτυξης» να συμβαδίζει με την προσδοκία κοινωνικής ανάπτυξης; Ναί θα απαντήσουν οι διαφωνούντες μια και δεν θα αργήσει ο καιρός που θα φανούν οι θετικές επιπτώσεις της διαδικασίας εκμοντερνισμού της οικονομίας που με τόσες θυσίες το κόμμα στήριζε με την κυβερνητική συμμετοχή του. Όχι, υπό την παρούσα συγκυρία, θα αντιτάξει η ηγεσία και το 25ο συνέδριο, μια και είναι αισθητοί ακόμη οι κλυδωνισμοί από την κυβερνητική συμμετοχή, ασαφής ή άμεση προοπτική ανάκαμψης και αρνητικές οι επιπτώσεις από την ογκούμενη ανεργία. Ποιος έχει δίκιο σ' αυτή την τακτικού χαρακτήρα διαμάχη που διεξάγεται στο ίδιο πολιτικό-ιδεολογικό πεδίο; Αντί να περιμένουμε τα γεγονότα να δείξουν την πραγματική πορεία των εξελίξεων, θα ήταν ανεκτίμητο αν το 25ο συνέδριο είχε καταλήξει σε μια πολιτική εκτίμηση της επιθυμητής στρατηγικής, όχι μέσα από διαδικασίες κομματικού πατριωτισμού, αλλά με βάση τη συγκεκριμένη ανάλυση του συγκεκριμένου μέσα στα πλαίσια της μαρξιστικής θεωρίας. Αλλά δυστυχώς προστέθηκε κι αυτό σαν μια ακόμη στιγμή στη σειρά των ευκαιρίων για αναπροσανατολισμό του εργατικού κινήματος που χάθηκαν.

Τάσος Κυπριανίδης

«Δηλώνουμε, ότι

Σήμερα είναι αναγκαίο και δυνατό το ξεκίνημα μιας νέας φάσης στην εξέλιξη της επαναστατικής στρατηγικής στα ιμπεριαλιστικά κέντρα και σαν απαραίτητος όρος γι' αυτό το ποιοτικό άλμα η πραγμάτωση της διεθνούς οργάνωσης του προλεταριακού αγώνα στις μητροπόλεις του πολιτικοστρατιωτικού του πυρήνα, δηλαδή του δυτικοευρωπαϊκού αντάρτικου πόλεων.

Ορίζουμε αυτό το βήμα από την αντικειμενική του πλευρά: του κεντρικού χαρακτήρα της Δυτ. Ευρώπης για την ιμπεριαλιστική ανασυγκρότηση μετά την κατάρρευση του διεθνούς συσχετισμού δυνάμεων, λόγω των απελευθερωτικών αγώνων στο Νότο και μετά τη σύγκρουση των αναπτυσσόμενων παραγωγικών δυνάμεων και των ορίων της παγκόσμιας αγοράς, κάτι που οδήγησε σε σφαιρική πολιτικοοικονομικοστρατιωτική κρίση της αλυσίδας των ιμπεριαλιστικών κρατών θίγοντας ολόκληρο το ιμπεριαλιστικό σύστημα. Και σε σχέση με μας από τη σκοπιά των εμπειριών των τελευταίων ετών κατά τη διάρκεια των οποίων προσδιορίστηκε η επαναστατική ένοπλη πολιτική στις μητροπόλεις και αναπτύχθηκαν νέοι αγώνες σε διάφορες εστίες διαμάχης του ιμπεριαλισμού με την απελευθέρωση. Εμπειρίες από τις οποίες ξεπήδησε η συνειδητή κοινή αντιπαράθεση για επαναστατική στρατηγική και τακτική στις μητροπόλεις θέτοντάς μας σήμερα το επίμονο ερώτημα της ευόδωσής της για την κομμουνιστική προοπτική στη Δυτ. Ευρώπη.

Μ' άλλα λόγια:

Από την πραγματικότητα της ενοποιημένης ιμπε-

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Zusammen Kämpfen

Zeitung der Antimperialistischen Front

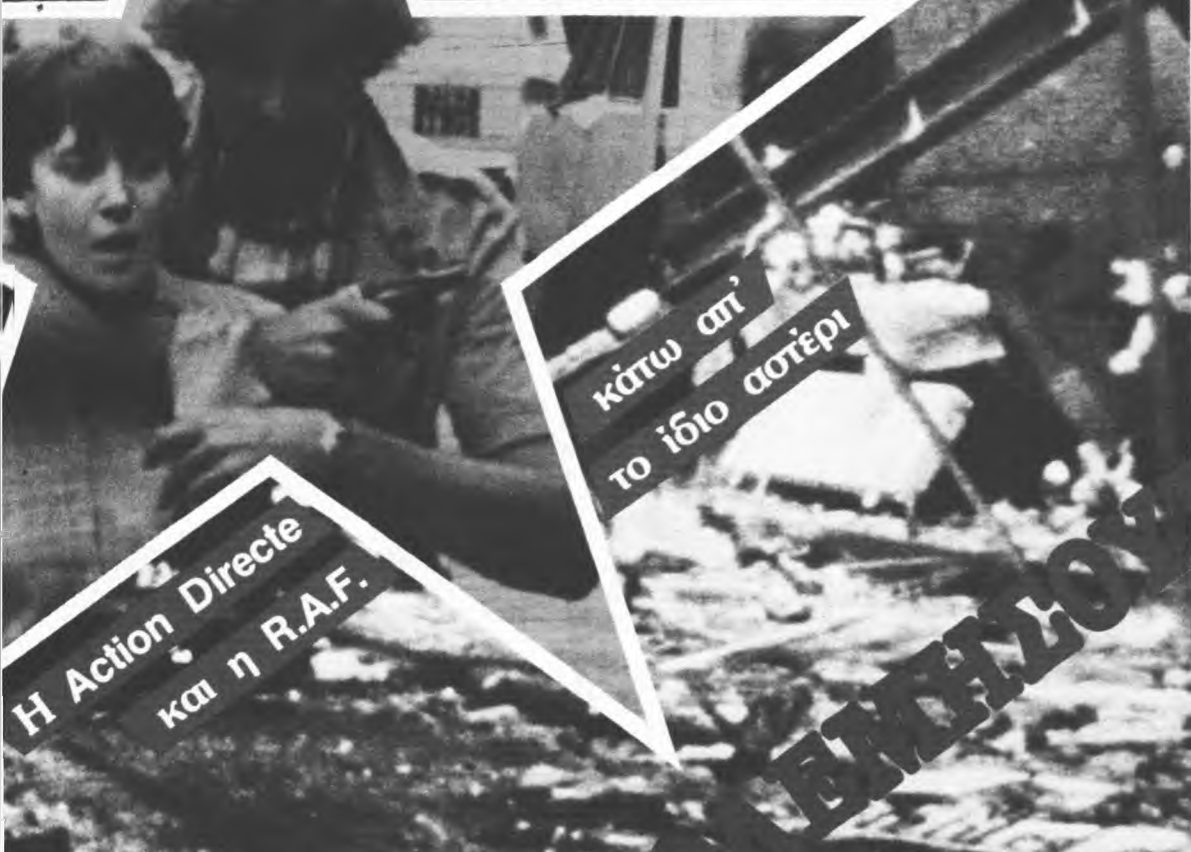
Sonderausgabe

"Für die Einheit
der Revolutionäre
in Westeuropa"

Gemeinsame Erklärung
von
und ACTION DIRECTE

Januar 85

vervielfältigen - weitergeben!

Η Action Directe
και η R.A.F.

κάτω απ'
το ίδιο αστέρι

ριαλιστικής στρατηγικής προκύπτει το γεγονός ότι η κομμουνιστική αντάρτικη των πόλεων στη Δυτική Ευρώπη για την πραγματοποίηση του ιστορικού προγράμματός του στον αγώνα κατά της ιμπεριαλισμού:

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ, ΠΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑ ΔΥΝΑΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛ ΜΗΧΑΝΗΣ.

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Η ΟΠΟΙΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΣΥΜΠΥΚΝΩΝΕΙ ΤΟΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΥ ΑΙΣΘΗΤΟ ΑΦΑΝΙΣΜΟ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΕΙ ΣΤΗ ΔΥΤ. ΕΥΡΩΠΗ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ ΣΑΝ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΠΟΥΡ-ΖΟΥΑΖΙΑΣ.

ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΘΕΣΗ, ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΕΙ ΣΤΗ ΣΥΝΤΡΙΒΗ ΤΗΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ, ΑΠΟ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΥΤΗ ΞΕΚΙΝΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΙ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ.

Κεντρικό σχέδιο στην παρούσα φάση της ιμπεριαλιστικής στρατηγικής αποτελεί η προσπάθεια

αποκέντρωσης των δυτικοευρωπαϊκών κρατών και η συμπαγής μπλοκ πλήρως ενταγμένο στον πυρήνα της ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας, του ΝΑΤΟ, της πιο προωθημένης, δηλαδή εξουσιαστικής δομής.

Η μπουρζουαζία επιδιώκει πάλι να στραφεί προς αυτή την πολιτικοοικονομικοστρατιωτική δομή στοχεύοντας στην ανακοπή της εξέλιξης των απελευθερωτικών αγώνων στο Νότο, αναδιπλούμενη κατά των νικηφόρων λαών στην Ασία, Αφρική, Λατινική Αμερική και προπαρασκευάζοντας ειδικά τον πόλεμο κατά των σοσιαλιστικών κρατών στην Ανατολή. Το «νέο νατοϊκό δόγμα» δεν σημαίνει τίποτα άλλο παρά μια επιθετική στρατηγική στην οποία είναι προσδεμένα τα ευρωπαϊκά κράτη ανακουφίζοντας έτσι την αμερικάνικη στρατιωτική μηχανή, αφού για τον πόλεμο σ' όλα τα μέτωπα απαιτείται συγκέντρωση του συνόλου των δυνάμεων και των μέσων. Η εγκατάσταση των ατομικών πυραύλων ήταν ένα, αποφασιστικό βήμα, βήμα.

Η επαναστατηριοποίηση της WEU, η συγκρότηση της FAR στη Γαλία, η συνεργασία για τους εξοπλισμούς των ευρωπαϊκών νατοϊκών στρατών συμπεριλαμβανομένης της Γαλλίας, η σύζητηση για γερμανική συμμετοχή στη FORCE DE FRAPPE και η ένταξη της στο ΝΑΤΟ, ο αποκάλυπτος τέλος στόχος εισβολής του ΝΑΤΟ στον Τρίτο κόσμο αποτελούν πραγματικά βήματα της στρατιωτικοποίησης.

Εσωτερικά δε, αντιδρώντας στον ανταγωνισμό και λειτουργώντας προληπτικά στη δυνατότητα του επαναστατικού μετώπου στα κέντρα, κάτι που

μπορεί να αποβεί εμπόδιο στη στρατηγική της. Η αντεπανάσταση σαν ενιαία κρατική πολιτική της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας προσδιορίζει την πραγματικότητα και αποτελεί όρο που οφείλουν σήμερα να λάβουν υπ' όψη τους όλοι οι επαναστάτες.

Από οικονομική άποψη

Στοχεύοντας στην καθυπόταξη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κάτω από την απόλυτη κυριαρχία του αμερικάνικου κεφάλαιου και στη συγκέντρωση της έρευνας και της παραγωγής στους στρατηγικούς γι' αυτούς τομείς: νέες τεχνολογίες, ηλεκτρονική, όπλα για την εξασφάλιση της θέσης του ιμπεριαλιστικού μπλοκ (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Δυτ. Ευρώπη) και τους όρους αξιοποίησης του πολυεθνικού κεφαλαίου σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτό σημαίνει ότι: Η οικονομία του πολέμου είναι ένα μέσο για το ξεπέρασμα της κρίσης.

Η «ευημερία», η «κοινωνική ασφάλεια», το «δικαίωμα στην εργασία», αιχμές της καπιταλιστικής εξουσίας και ιδεολογίας των μητροπόλεων, χρεωκόπησαν ήδη στα πλαίσια των αδυσώπητων αναδομητικών μέτρων - του αποκλεισμού εκατομμυρίων ατόμων από την παραγωγική διαδικασία λόγω της βιομηχανικής επανοργάνωσης σε παγκόσμια κλίμακα και του αυτοματισμού. Και είναι φανερό ότι αυτό σημαίνει περισσότερη εκμετάλλευση, καθλίωση και χειραγώγηση μέσω της τεχνολογίας και του κοινωνικού ελέγχου.

Τα ιμπεριαλιστικά κράτη μέσω της σημαντικής τους αστάθειας και της απώλειας της νομιμότητάς τους, αναζητούν σε θέση να διαδηλώνουν τη δύναμη της κυριαρχίας.

Αντιμετωπίζοντας σήμερα την πραγματικότητα, ότι για να τα μέτρα τους δεν μπορούν να έχουν έστω και τη μικρή συναινέση.

Πολιτική αγωνία - Αυτή είναι η άλλη πλευρά της κρίσης τους. Προϊόν του ανταγωνισμού που αναμειχθήκε παγκόσμια ύστερα από τους αγώνες του προλεταριάτου και των καταπιεζόμενων λαών κατά του ιμπεριαλισμού, είναι το πεδίο στο οποίο η επιθετική προλεταριακή δύναμη στην Δυτ. Ευρώπη μπορεί να αποβεί αποφασιστικός παράγων για την κορύφωση της βαθιάς κρίσης του συστήματος.

Οι επιθέσεις κατά των πολυεθνικών δομών του ΝΑΤΟ, κατά των βάσεων και των στρατηγών του, κατά των σχεδίων και της προπαγάνδας του αποτέλεσαν την πρώτη μεγάλη κινητοποίηση για τη στρατηγική συγκρότηση μιας προλεταριακής πολιτικής στη Δυτ. Ευρώπη υπό μεταβαλλόμενους πολιτικούς όρους. Μια κινητοποίηση που εξελίσσεται περαιτέρω και δυναμώνει σαν αγώνας κατά του συστήματος της εκμετάλλευσης, και του πολέμου, όπως δείχνουν οι επιθέσεις στην Πορτογαλία, το Βέλγιο, την Ισπανία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, την Ο.Δ.Γ.

Ενάντια σ' όλες τις ιδεολογικές συζητήσεις και τ' αφηρημένα προγράμματα «για τον διεθνισμό» εμείς δηλώνουμε ότι: η στρατηγική των δυτικοευρωπαϊκών αντάρτικων πόλεων είναι εξ' ορισμού της μεν τμήμα και λειτουργία του διεθνούς ταξικού πολέμου, από την πρακτική της δε, πολιτική ενότητα των κομμουνιστών στη Δυτ. Ευρώπη, οργάνωση της επίθεσης κατά του συνόλου του ιμπεριαλιστικού συστήματος - η υλική μεταλλαγή του προλεταριακού διεθνισμού που απαιτεί η σημερινή κατάσταση.

Η αυθεντική επαναστατική στρατηγική στη Δυτ. Ευρώπη εξελίσσεται σε επίθεση κατά των κεντρικών ιμπεριαλιστικών προγραμμάτων - συλλογικότητα και συνοχή των αγωνιζόμενων με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες και τις δυνατότητές τους.

Ενότητα, η οποία με την καταστροφή των ιμπεριαλιστικών δομών κυριαρχεί στο χώρο στον οποίο αναπτύσσεται η προλεταριακή συνείδηση και εξουσία.

ΤΟ ΔΥΤΙΚΟΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟ ΠΟΛΕΩΝ ΚΛΟΝΙΖΕΙ ΤΟ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ!

**ACTION DIRECTE
ROTE ARMEE FRAKTION
Ιανουάριος 1985**

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Δρακόντεια μέτρα

Τρία σημεία στο περιθώριο της «δρακολογίας» που κατέκλυσε για άλλη μια φορά τον καθημερινό τύπο.

1) Ο Εισαγγελέας ζήτησε την εξαίρεση της μοναδικής γυναίκας—ενόρκου, χωρίς να αιτιολογήσει την πράξη του. Γυναικείες ομάδες και οργανώσεις διαμαρτυρήθηκαν, αλλά ποιος τις ακούει; Με την ίδια πάντως λογική θα έπρεπε να εξαιρούνται όλοι οι άντρες ένορκοι, όταν για παράδειγμα δικάζεται μια γυναίκα που σκότωσε τον άντρα της ή το αρσενικό παιδί της.

2) Μία από τις γυναίκες που κατέθεσαν κατά του Μπέσκου έχασε τη δουλειά της μετά το δημόσιο διασυρμό, τα γέλια και τα χάχανα του νοήμονος κοινού κατά τη διάρκεια της δίκης. Λογική συνέπεια μιας επαναλαμβανόμενης ιστορίας. Κανείς δεν απαγορεύει στους εργοδότες να παρακολουθούν κι αυτοί μετά μανίας τη δίκη του εκάστοτε δράκου.

3) Η «Ελευθεροτυπία» υπήρξε πράγματι η μοναδική εφημερίδα που ασχολήθηκε κάπως προσεκτικά με το θέμα (οι πολλοί ενθουσιασμοί περιττεύουν, γιατί και το σαλόνι της διέ-

θεσε για τη δίκη και το εικονογράφησε θεαματικά με τα θύματα σαν πορνοστάρ με μαύρες ταινίες στα μάτια). Θεώρησε λοιπόν τον εαυτό της ικανό να νουθετήσει τις συναδέλφους της και να τις προφυλάξει από τη νοσηρή περιέργεια εκείνης της μερίδας του κοινού που ψοφά για αίματα, δράκους και βιασμούς. Ας δούμε όμως προς τι οι συμβουλές: «Όσο εντείνονται οι αντιδράσεις του φεμινιστικού κινήματος... τόσο ενισχύεται η θέση εκείνων που θέλουν να επιβάλουν καινούργιες νομικές δεσμεύσεις στον τύπο στο όνομα της προστασίας των πολιτών». (16 Φεβρουαρίου).

Ως καταστολή λοιπόν αντιλαμβάνεται η «Ελευθεροτυπία» τη φεμινιστική παρέμβαση. Αλλά δεν πειράζει. Έστω και έτσι, καλό κάνει.

Α.Ψ.

Μακί πρωτοπορία

Τα καινούργια βιβλία του Λυκείου έχουν δημιουργήσει μέχρι τώρα αρκετές αντιδράσεις. Αφού κρίθηκε η θεωρία του Δαρβίνου στο θεάτρο

Γκλόρια από τον Καντιώντη και την Ένωση ελλήνων πολυτέκνων, η εκκλησία ζητά την απομάκρυνση του βιβλίου της Α' Λυκείου. Κι ενώ κινδυνεύουν να σταλούν τα βιβλία στο πυρ το εξώτερον, στους Αγίους Αναργύρους καθηγήτρια δίδεται γιατί μεταξύ των άλλων είπε και τις απόψεις της στο μάθημα. Γονείς και μαθητές ζητούν την απομάκρυνσή της. Συγχρόνως η ΜΑΚΙ (μαθητική παράταξη της Ν.Δ.) κυκλοφόρησε προκήρυξη, στην οποία αφού προτρέπει την καθηγήτρια στο πεζοδρόμι και αφού ασκήσει κριτική από καθέδρας διδασκαλία ζητά από το υπουργείο να παρέμβει ώστε να ισχύσει το αναλυτικό πρόγραμμα. «Υπάρχει συγκεκριμένο και σαφές αναλυτικό πρόγραμμα που καθορίζει τη μορφή και την ποιότητα της αγωγής και της παρεχόμενης γνώσης. Η πολιτεία αποκλειστικά και μόνο είναι αρμόδια. Οι πρωτοβουλίες περιττεύουν και βλάπτουν» γράφει η ανακοίνωση της ΜΑΚΙ.

Ας μην ανησυχεί η Ν.Δ. Τέτοιες κι άλλες χειρότερες πρωτοβουλίες καθηγητών να είναι ήσυχη ότι θα παταχθούν με τον νόμο ΑΝΤΙ—309. Γιατί το βιβλίο του καθηγητή εγκεκριμένο κι αυτό από την πολιτεία, δεν θα αφήνει περιθώριο για τέτοιου είδους παρεκτροπές. Μέχρι τότε θα διατάσσονται ένορκες διοικητικές εξετάσεις... Μ.Π.

Το τέλος του ΕΔΠ;

Πρωτότυπο τρόπο βρήκαν για να διαλύσουν το ΕΔΠ οι παρατάξεις του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ. Την παραμονή της δημοσίευσης των αποφάσεων του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, ενώ η ανάγκη για συνολική επαναικδίκηση του ενιαίου φορέα είναι επιτακτικότερη παρά ποτέ, την ώρα που άλλος φορέας που να ξέρει τι θέλει και κατά συνέπεια ικανός να διαπραγματευθεί δεν υπάρχει κανείς, τη στιγμή δηλαδή που το ΕΔΠ έμπαινε αντικειμενικά σε μια θέση πρωτοπόρα που θα δικαιολογούσε ίσως έναν αγώνα αντάξιο της απεργίας των 100 ημερών, την ώρα αυτή διάλεξαν το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ για να εγκαταλείψουν το ΕΔΠ ιδρύοντας νέους «ενιαίους» συλλόγους μαζί με τους καθηγητές!

Τέτοιος ενιαίος σύλλογος έχει ήδη ιδρυθεί στη Θεσσαλονίκη όπου περιλαμβάνει όλο το Πανεπιστήμιο. Ενώ στο ΕΜΠ η ενωτική πρόσκληση του Προέδρου του ΕΔΠ και οι έντονες διαμαρτυρίες πολλών παρισταμένων δεν εμπόδισαν τον καθηγητή Λιάπη που προέδρευε στην «ιδρυτική» συνέλευση να προχωρήσει στην ψήφιση του καταστατικού του νέου «ενιαίου» συλλόγου.

Η διάσπαση του ΕΔΠ σε μια κρίσιμη στιγμή είναι οπωσδήποτε ένα χτύπημα για το πανεπιστημιακό κίνημα. Θα μπορούσε όμως η διάσπαση να γίνει μοιραγωγία για τους δικαστές; Το μέλλον — και η στάση του ΚΚΕεσ. — θα δείξει...

Κ.Α.

Ανήθικη αυτουργία

Στις 10 Φεβρουαρίου στις στήλες της «Κυριακάτικης» έκανε την εμφάνισή του ένα άρθρο κάποιου φλύαρου δικηγόρου. Διαθέτοντας μια ιδέα όλη κι όλη (και σιγά την ιδέα δηλαδή) διαστρέφει την πραγματικότητα παραθέτοντας περίτεχνα διάφορες κοινοτυπίες. Λέει λοιπόν: «αφού στο στρατό κατατάσσονται άτομα διαφορετικής προέλευσης, η "εκπαίδευσή" τους καλώς και δεν αντιστοιχεί στο επίπεδο των ευαίσθητων. Άρα οι "επιτροπές στρατού" καλλιεργώντας την ιδέα της ευαισθησίας κάποιων, γίνονται έτσι ηθικοί αυτουργοί των αυτοκτονιών».

Για να αποδειχθεί το ανωτέρω «λογικό σχήμα» απαιτείται περισσότερη δουλειά. Ούτε τα «κολλειγιοπαιδα» είναι αυτοί που αυτοκτονούν όπως ισχυρίζεται ο συνεργάτης της εφημερίδας, ούτε υφίσταται απλώς «κάποιο δράμα μερικών ομολογουμένως καλλιεργημένων παιδιών μας, στα στρατόπεδα», ούτε τέλος, μίλησε κανείς για «κακές συναναστροφές» κατά τη διάρκεια της πολύμηνης ταλαιπωρίας και όχι «εκπαίδευσης» όπως την ονομάζει ο δικηγόρος.

Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει, τα «καλλιεργημένα» παιδιά των αστών μας, που υπονοεί το άρθρο, είναι και κατά τη θητεία τους λίγο πολύ βολεμένα. Είναι οι λεγόμενοι «τσάτσοι» κατά πώς τους λένε οι λαϊκοί φαντάροι και οι «αριστεριστές».

Για αυτό το καθεστώς των διακρίσεων, της τιμωρίας, της στέρησης και του κρετινισμού της στρατιωτικής εξουσίας μιλούν οι επιτροπές. Και φυσικά δεν διεκδικούν για κανένα να «εξισωθεί» με τις συνθήκες που ωθούν κάποια παλικάρια στην αυτοκτονία ή την «τρέλα» και να 'ναι σίγουρη η κοινωνία και ο άρθρογράφος, ότι και σύμφωνα με τα επίσημα ποσοστά οι «ευαίσθητοι» είναι κυρίως «χαμηλού κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου». Όσο για την κατηγορία της ηθικής αυτουργίας των επιτροπών που είναι και η βαρύγδουπη επωδός του κειμένου της «Κ. Ελευθεροτυπίας», της την επιστρέφουμε ακεραία. Σε κάτι τέτοια δημοσιεύματα «προοδευτικών» εφημερίδων εντοπίζονται οι ηθικοί αυτουργοί της συντήρησης. Πόσο ψηλά στην ιεραρχία της εφημερίδας όμως βρίσκονται; Και πόσο «ηθικοί» είναι;

Δ.Τ.

Απ' τα ακριτικά νησιά μας...

Ένας αντισυνταγματάρχης διοικητής του 98. Τ.Ε. στην Καλλονή της Μυτιλήνης έδωσε σε μια ελιά ένα φαντάρο μια ολόκληρη βραδιά. Προηγούμενος ο Ιωάννης Τσελές, έτσι

είναι το όνομά του, είχε συλλάβει τον φαντάρο σε καφενείο του χωριού και αφού κλωτσηδόν τον οδήγησε στο τζιπ του, τον μετέφερε σε ένα χωράφι όπου τον έδεσε με σχοινί και τοποθέτησε φρουρό. Αυτά έγιναν τη «ζεστή» νύχτα 3 προς 4 Φεβρουαρίου.

Ο ίδιος στο παρελθόν μετά το ατύχημα που στοίχισε τη ζωή σε 1 φαντάρο και σοβαρά τραύματα σε άλλους 4 (όταν κάηκε ένα REO-12/12/84), τιμώρησε τους υπόλοιπους επιβαίνοντες με «εικοσάρες» φυλακίσεις για «εγκατάλειψη οπλισμού».

Αυτός ο άνθρωπος κυκλοφορεί ελεύθερος στο νησί. Και όλα δείχνουν ότι θα πάρει προαγωγή και γενναία αύξηση...

Δ.Τ.

Ο Εβρέν και η θεωρία των υπανάπτυκτων

Και ενώ τα στρατοδικεία του καθεστώτος Εβρέν αδιάκοπα καταδικάζουν Κούρδους και Τούρκους αγωνιστές και η χορήγηση πολιτικού ασύλου στην Ελλάδα και την υπόλοιπη Ευρώπη κάθε άλλο παρά εύκολη γίνεται για τους δραπετεύοντες, μία στοιχειώδης διαμαρτυρία των πολιτικών προσφύγων του Λαυρίου έγινε αφορμή για μερικά περίεργα. Η απεργία πείνας στο χώρο των Προπυ-

λαίων, για την επιστροφή του Kamber Aygun στις αρχές Φλεβάρη:

—Εμποδίζεται απ' την Αστυνομία.

—Εκφράζεται σοβαρή αντίρρηση και απ' την επιτροπή Ασύλου (Πρωτανικές και φοιτητικές αρχές!)

—Κακεντρεχή δημοσιεύματα του Τύπου επιχειρούν να αναχαιτίσουν τη λαϊκή συμπαράσταση προς τους απεργούς.

Αναβιώνει τελικά ο ρατσισμός με ακραία έκφρασή του από μια «φωτισμένη» εφημερίδα, τη «Μεσημβρινή». Συγκεκριμένα στο φύλλο της 2/2, με τον ευκρινέστατο υπέρτιτλο: «Τουρκομαχαλάς τα Προπύλαια» χαριτολογεί, υπαινισσόμενη την υποκουλτούρα των τσιφτετελιστών Τούρκων, την οποία ο σοσιαλισμός ανέχεται και οικειοποιείται.

Όρα είναι, με βάση τέτοια δημοσιεύματα να ενθαρρυνθεί η συγκρότηση της «πατριωτικής και ρατσιστικής» πτέρυγας για τον εμπλουτισμό του Μανιφέστου της Ν.Δ. Όσοι διαβάσουν τα πολυσέλιδα «αφιρώματα» της «Μ» στις προτάσεις του «κοινού της» θα καταλάβουν. Ο Κ. Στεφανόπουλος στρεφόμενος προς τους Απριλιανούς δέχεται τέτοιου είδους πιέσεις. Ρατσισμός και ενθικοφροσύνη έρχονται να δέσουν.

Δ.Τ.

Ρύπανση είναι η εξουσία;

Μια φαινομενικά αθώα συζήτηση επί της «αισθητικής» των πόλεων και η γενικευμένη «απέχθεια» προς το πανηγύρι των περασμένων ευρωεκλο-

Ο Σχολιαστής στη φυλακή

Οι υπεύθυνοι του περιοδικού Σχολιαστής εξακολουθούν να αγνοούν αν είναι αυτοί που καταδικάστηκαν πανηγυρικά (χωρίς να κλητευθούν) σε φυλάκιση και πρόστιμο για αφισοκόλληση «εκτός πλαισίων» του Δήμου Αθηναίων. Οι δικηγόροι μας ακόμα δεν βρήκαν καταδικαστική απόφαση, ενώ οι εφημερίδες διχάζονται αν πρόκειται για Σχολιαστή, Σχεδιαστή ή για Στοχαστή. Ελπίζοντας ότι η γενική κατακραυγή μετά την καταδίκη του περιοδικού Διαβάζω για αφισορύπανση με όργανο τον Καβάφη θα έχει κάπως συνετίσει τους δημοτικούς άρχοντες, περιμένουμε κάποια εξήγηση από το Δήμο Αθηναίων. Η μήπως ζητάμε πολλά;

Σ.

γών, σήμερα μετενσαρκώνεται σε στρατηγική περιορισμού της «ελεύθερης έκφρασης των ιδεών». Περί του νόμου 1491/84 ο λόγος. Για όσους δεν γνωρίζουν, ο νόμος του Νοέμβρη άρχισε να εφαρμόζεται τον περασμένο μήνα. Θύματά του: τα αφισόφιλα οικοδομικά σωματεία, η ΟΤΟΕ, η ΚΝΕ και βέβαια οι «αριστεριστές». Πρώτη δίκη με το νέο νόμο «περί ελεύθερης διακίνησης των ιδεών», όπως επιγράφεται, στις 18/2 κατά «αριστεριστών» φυσικά. Τελικά κανείς αστυνομικός μάρτυρας δεν βεβαίωσε την ενοχή τους, η δε κατηγορία θεωρήθηκε νόμω αβάσιμη, ενεπλάκησαν θέματα ερμηνείας, όπως: ποια είναι η πολιτική αφίσα; ή αν υπάρχει απ' το δήμο η «τεχνική υποδομή» ως προϋπόθεση ισχύος του νόμου κ.λ.π. αθώοι οι κατηγορούμενοι, λοιπόν.

Δεν είναι μόνο το σύνθημα «ο νόμος καταργείται στο πεζοδρόμιο», ούτε το ότι πλην του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. όλοι οι άλλοι τον κρίνουν περιοριστικό και αντισυνταγματικό, είναι και ο «θρίαμβος» της εξουσίας επί της «κακογουστίας» των ανατρεπτικών. Πρόκειται για την επιθυμία της κυβέρνησης να εξοβελίσει απ' την πολιτική σκηνή με «ευγενή» μάλιστα κίνητρα, κάθε άποψη εκτός συναινετικού κλίματος. Ο διπολισμός είναι το μοντέλο αναπαραγωγής του καθεστώτος, απ' την επανεκλογή του Προέδρου, έως την αποκλειστική άσκηση της «πολιτικής» στα δσηλα και στα κανάλια της Τ.Β., μέρα με τη μέρα επιβάλλεται μια νέα «αισθητική», αντι-κίτς βεβαίως.

Επειδή όμως κάποια κομμάτια του πληθυσμού είναι «κακού γούστου» και θεωρούν τις αφίσες των συνδικάτων τους ή των κομμάτων τους έργα τέχνης, το «κακό» θα συνεχίζεται. Έτσι η αφίσα κατά του Καραμανλή επί παραδείγματι, τοιχοκολλήθηκε αναιδέστατα από εκατοντάδες νέους και όχι μόνο ερυπάνθη το κέντρο της Αθήνας, αλλά προσεβλήθη και ο υπέρτατος θεσμός. Και παρά το ότι τα συνεργεία του κ. Μπέη καθαρίζουν και τα ΜΑΤ караδοκούν στις γωνιές, τα χρώματα εκτοπίζουν το γκριζό των τοίχων.

Δ.Τ.

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΚΥΟΦΟΡΙΑ 3 χρόνων παρέδωσε επιτέλους ο Υπουργός Παιδείας το τελικό κείμενο του νόμου περί «δομής και λειτουργίας της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης».

Με το νόμο αυτό το Υπουργείο στοχεύει να δώσει λύσεις στη δομή, στο περιεχόμενο και τις αξίες της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης. Πράγματι, ο 309/76 για τη Γενική μαζί με τον 576/76 για την Τεχνική εκπαίδευση άφηναν ορισμένα κενά που τότε ήταν αδύνατο να πληρωθούν. Κενά διεξόδου εκείνων που τελειωναν κάθε χρόνο την 9χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση για τους οποίους υπήρχαν μόνο δύο τύποι Λυκείων, αλλά κι εκείνων που τελειωναν τα λύκεια και στη συνέχεια υπήρχε μόνο η τρίτη βαθμίδα. Κενά στη λειτουργία και οργάνωση των σχολείων, στον τρόπο διορισμού, εξέλιξης των εκπαιδευτικών, αφού μια σειρά νόμων και Προεδρικών διαταγμάτων (Π.Δ.) ή είχαν ατονήσει στην πράξη ή είχαν πια ξεπεραστεί. Τέτοια

Ο ANTI-309

ένας νόμος με ψευδώνυμο

ανοικτά προβλήματα έρχεται να λύσει ο νέος νόμος με την ίδρυση του Πολυκλαδικού Λυκείου (Π.Λ.) και την 5η δέσμη. Οι αρχές του συνεχίζουν και συμπληρώνουν τη μεταρρύθμιση Γ. Ράλλη. Διατηρείται ανέγγιχτη η λογική των χωριστών τύπων λυκείων — χωριστά πτυχία δηλαδή — πολλών αυτή τη φορά που ο καθένας εισάγει σε διαφορετικές κοινωνικές λειτουργίες. Κι η υλοποίηση των αρχών αυτών επιτάσσει να διδάσκονται στα Πολυκλαδικά λύκεια όλα εκείνα τα μαθήματα ειδίκευσης που υπάρχουν και στα Τεχνικά Λύκεια. Κι η εκπαίδευση ολόενα και περισσότερο σύμφωνη με τις ανάγκες της παραγωγής, ενταγμένη σε συγκεκριμένο αναπτυξιακό μοντέλο, γίνεται όλο και πιο αυταρχική, αλλά κυρίως με μεγαλύτερη και αυστηρότερη επιλογή. Οι μαθητές βίαια θα καταναμηθούν στους διαφορετικούς κύκλους-κλάδους και τελειώνοντας το λύκειο θα 'χουν διαφορετική ειδικότητα και γνώσεις ο καθένας, ώστε να πληρωθεί και το ρηθέν της εισηγητικής έκθεσης: «οι μαθητές θα συνειδητοποιούν την κοινωνική αξία και ισοτιμία της πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας!»

Κι όλα αυτά σ' ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές πρέπει να «διακατέχονται από πίστη προς την πατρίδα και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης».

Το πιο πάνω μοντέλο ολοκληρώνεται με το συγκεντρωτισμό στη διοίκηση προς δόξαν και της αποκέντρωσης. Τον πρώτο και τελευταίο λόγο έχει ο εκάστοτε υπουργός παιδείας, που θα συμβουλευέται τα χιλιάδες όργανα και παραόργανα, όλα από διορισμένους στην πλειοψηφία τους κι όχι αιρετούς εκπροσώπους με κορυφαίο το υπερόργανο ΕΣΥΠ (εθνικό συμβούλιο παιδείας) στο οποίο μεταξύ άλλων συμμετέχουν υπάλληλοι όλων των υπουργείων. Παράληψη ασφαλώς αποτελεί η απουσία του Υπουργείου εθνικής άμυνας σ' ένα κατ' εξοχήν εθνικό θέμα!

Επειδή ένας νόμος απηχεί πάντα τις ανάγκες αλλά και τις δυνατότητες της εποχής που ψηφίζεται, έτσι και ο ANTI-309 πρέπει να ειπωθεί σε συνδυασμό με εκείνες τις διατάξεις που προκλήθηκαν και τον προετοίμασαν: νόμοι περί πανε-

ληνίων εξετάσεων, περί σχολικών συμβούλων, περί επαγγελματικού προσανατολισμού κ.λ.π. Παράλληλα όμως με μελλοντικές νομοθετικές διατάξεις και προεδρικά διατάγματα, αφήνονται να θεσμοθετηθούν όλα εκείνα τα ζητήματα που η θεσμοθέτησή τους δεν είναι σήμερα ώριμη και άρα δυνατή. Έτσι η κεντρική εξουσία έχει τη δυνατότητα να παίρνει στο μέλλον μια σειρά από συγκεκριμένα μέτρα, σχετικά με το Π.Λ., την οργάνωση και λειτουργία των σχολείων, τα διδασκόμενα μαθήματα, την έναρξη-λήξη του διδακτικού έτους, αργίες και διακοπές, την εγγραφή και φοίτηση των μαθητών, τις ποινές, την οργάνωση της μαθητικής ζωής και τις μαθητικές κοινότητες.

Ο κεντρικός και ενιαίος αυτός σχεδιασμός της εκπαίδευσης μπορεί πιο εύκολα να ελέγξει αντιστάσεις και πρωτοβουλίες. Έχει όμως κρατήσει για τον εαυτό της η κεντρική εξουσία το προνόμιο να καθορίζει τα όρια μέσα στα οποία θα είναι επιτρεπτές όλες οι κινήσεις, οι στάσεις, οι κοινωνικές συμπεριφορές. Κι αυτά τα όρια είναι απαραβίαστα.

Γι' αυτό όλες οι έρευνες—μελέτες σε διδακτικά ή παιδαγωγικά ζητήματα δεν θα γίνονται βέβαια από το κατάπτυστο ΚΕΜΕ, αλλά από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ερήμην των εκπαιδευτικών και έξω από τα σχολεία, από αριστήνδην μέλη που διορίζει αυτοπροσώπως ο Υπουργός Παιδείας.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχεδιάζεται απ' τα πάνω και καθοδηγείται από τους σχολικούς συμβούλους γι' αυτούς που ήδη υπηρετούν. Όστε να «εναρμονιστούν οι γνώσεις και οι μέθοδοι διδασκαλίας με την εκπαιδευτική πραγματικότητα» μήπως κι υπάρξει δυνατότητα πειραματισμού. Και από ειδικό όργανο γι' αυτούς που δεν έχουν ακόμα διοριστεί, ώστε από τη μια να ελέγχεται ο αριθμός των αδιοριστών και από την άλλη από νωρίς να μαθαίνουν το ρόλο τους μακριά από τα Πανεπιστήμια μήπως δουν κάποιο σύνθημα ή μάθουν τίποτα ανατρεπτικό.

Και το διδακτικό βιβλίο θα 'ναι το υπό του Υπουργείου εγκεκριμένο για τους μαθητές, αλ-

λά και μόνο ένα και για τους καθηγητές όπως έγραψε και η Αλόη Σιδέρη στον *Δεκαπενθήμερο Πολίτη*.

Ο νέος νόμος για την εκπαίδευση δεν θα 'ταν πράγματι πλήρης αν δεν περιλάμβανε κι όλες εκείνες τις διατάξεις που αφορούν τη θέση των εκπαιδευτικών μέσα στο σχολείο που θεσμοθετεί. Είναι φανερό πως χωρίς τη συναίνεση των δασκάλων — καθηγητών κανείς σχεδιασμός δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Το ιδεολόγημα που ήθελε τους εκπαιδευτικούς *λειτουργούς* δεν μπορεί πια να πείσει. Στη θέση του χρειαζόταν ένα άλλο ιδεολόγημα, μια άλλου τύπου υπαλληλική ιδιότητα. Χρειάζονται εκπαιδευτικοί χωρίς καμιά πρωτοβουλία, σύλλογοι διδασκόντων χωρίς καμιά αρμοδιότητα, με περισσότερες ώρες διδασκαλίας και με υποχρεωτικές υπερωρίες μήπως και μείνει χρόνος για άλλου τύπου συνεργασίες, προετοιμασίες, χρόνο για πειραματισμό ή έρευνα. Εκπαιδευτικοί στο έλεος της κεντρικής διοίκησης που μπορεί ανά πάσα στιγμή να τους μεταθέσει στον ίδιο νομό ή σε *διπλάνο νομό*, με τα οδοιπορικά πληρωμένα, ακόμα και να τους φυλακίσει, με τη δαμόκλεια σπάθη να επικρέμεται διαρκώς πάνω τους: πας μη κρινόμενος προακτός, απολύεται. Εκπαιδευτικούς τέλος που θα διοικούνται και θα ελέγχονται από διευθυντές — υποδιευθυντές που επιλέγονται από νομάρχες και υπηρεσιακά συμβούλια αφού συνεκτιμηθούν προσωπικότητες και κοινωνικές προσφορές.

Όμως παρ' όλο που αυτή την κατάσταση την έκανε δυνατή ο γενικότερος πολιτικός συσχετισμός δυνάμεων, παρ' όλο που οι διάφορες ομοσπονδίες ή συνομοσπονδίες ή κόμματα έμειναν απλά στο επίπεδο της συνεκτίμησης θετικών και αρνητικών διατάξεων του νόμου, παρόλο που όλα αυτά προασπίζονται από συνήθειες και συμφέροντα υπάρχει ένας δρόμος που μπορεί να τα καταργήσει. Να συλλάβουμε τις νέες αντιφάσεις και αντιθέσεις που δημιουργούνται για να αρχίσουν να τίθενται οι όροι που θα απελευθερώσουν όσες ζωντανές δυνάμεις υπάρχουν...

Μαλβίνα Παπαδάκη

Το εσωτερικό του σχολείου

«Δεν θα περιμένουμε άλλο...»

Στο συγκρότημα σχολείων Γκράβα, σχολεία-φυλακές κατά κυριολεξία (είναι γνωστό ότι η δικτατορία τα προόριζε για αναμορφωτήρια), άρχισε στις 6 Φεβρουαρίου η κατάληψη του 3ου ΚΕΤΕ. Η απόφαση για την κατάληψη ήταν ομόφωνη. «Βλέποντας ότι μέχρι τώρα τα αιτήματά μας μένουν άλυτα και οι προηγούμενες ενέργειές μας (πορείες-αποχές) δεν έφεραν αποτελέσματα καταλήξαμε σ' αυτόν τον δυναμικό τρόπο διεκδίκησης των αιτημάτων μας» (προκήρυξη των μαθητών). Από τις 11-2-85 αρχίζουν κατάληψη και οι μαθητές του 1ου Τεχνικού Λυκείου ενώ στο ΚΕΤΕ Μεγάρων οι καθηγητές εμποδίζουν την πραγματοποίηση Γενικής Συνέλευσης που θα συζητούσε πρόταση για κατάληψη.

Τα αιτήματα είναι κοινά: 1. Αύξηση του ορίου απουσιών «ζητάμε αύξηση του ορίου απουσιών γιατί το υπάρχον όριο (50 απουσίες) δεσμεύει τους μαθητές στις κινητοποιήσεις τους και στους αγώνες τους». 2. Κατοχύρωση πτυχίου και επαγγελματική αποκατάσταση. «Ζητάμε την αναγνώριση του πτυχίου μας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ή επίδομα ανεργίας, αν δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας, στο 80% του βασικού μισθού ανειδίκευτου εργάτη χωρίς προϋποθέσεις». 3. Υπεύθυνη θέση του υπουργείου για την κατοχύρωση των καθηγητών στο θέμα των εκδόρων. 4. Ελεύθερη διακίνηση ιδεών και εντύπων μέσα στα σχολεία. 5. Κατάργηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης. 6. Να μην περάσει ο αντι. 309. (Από κοινή προκήρυξη 3ου ΚΕΤΕ — 1ου Τεχνικού). Οι αντιδράσεις που προκλήθηκαν — συκοφάν-

νηση, απειλές, τρομοκρατία — από όλους τους «αρμόδιους φορείς» (Υπουργείο, γονείς, καθηγητές, κομματικές νεολαίες), οι συμμαχίες χωρίς αρχές (ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην Γ.Σ. του 1ου τεχνικού οι μαθητές της ΚΝΕ και του ΠΑΣΟΚ είχαν κοινή άποψη με την ΕΠΕΝ για το σταμάτημα της κατάληψης), η αγωνιώδης προσπάθεια να σταματήσουν οι καταλήψεις για «το καλό των μαθητών» δεν είναι τυχαίες.

Σ' αυτήν την περίοδο το άγχος και η καταπίεση των μαθητών έχει φτάσει σε οριακό σημείο. Όταν οι μαθητές νιώθουν την προσωπικότητά τους να στραγγαλίζεται μέσα από τα εντατικά προγράμματα, τις χιλιάδες άχρηστες γνώσεις, το ξέφρενο κυνήγι του βαθμού και τις πανελλήνιες εξετάσεις, όταν βλέπουν διαρκώς να μειώνεται το όριο απουσιών με 35 ώρες τη βδομάδα μάθημα, όταν είναι στρατευμένοι σε σχολεία-τέρατα, πίσω από κάγκελα με τα απογευματινά ωράρια σε θρανία διατεταγμένα απέναντι από την έδρα και τον πίνακα, τότε μια αγωνιστική κινητοποίηση και μάλιστα με πρωτόγνωρες μορφές πάλης γι' αυτόν το χώρο (καταλήψεις) ηχεί «παράφωνα» και ταραίζει τη γενική νηνεμία στα σχολεία.

Το χειρότερο για τους «αρμόδιους» είναι ότι αυτές οι καταλήψεις μπορεί να δείξουν το δρόμο και σε άλλους μαθητές... Η αυθόρμητη συρροή και αλληλεγγύη στους χώρους των καταλήψεων μαθητών από σχολεία (τεχνικά και γενικά) όλης της Αθήνας, ψηφίσματα συμπάραστασης, συνθήματα στους τοίχους, προκηρύξεις και συμπάρασταση

από φοιτητές και σπουδαστές, ανεξάρτητα από τη σημερινή πολιτική ανεπάρκεια είναι σίγουρα ένα ελπιδοφόρο μήνυμα. Η πολιτικοποίηση μέσα από έναν αγώνα, η τόνωση της συλλογικότητας με πολιτιστικές εκδηλώσεις και προβολές, η συζήτηση για τον αντι-309 (με συμμετοχή του προέδρου της ΟΙΕΛΕ Γ. Φυσάκη και της Συσπείρωσης Ανεξάρτητων Φιλοσοφικής), η έκφραση της δημιουργικότητας (οι μαθητές του 3ου ΚΕΤΕ έχουν ζωγραφίσει ένα μεγάλο μέρος του γκριζού σχολείου) είναι ήδη μεγάλο κέρδος. Και αυτό το έχουν καταλάβει πρώτα απ' όλους οι ίδιοι οι μαθητές:

«Απ' ό,τι φάνηκε η κατάληψη μέχρι τώρα συνέβαλε με το να συζητηθούν πλατιά τα προβλήματά μας από πολλά σχολεία και να διεκδικηθεί η λύση τους με κινητοποιήσεις σε μια προσπάθεια να σπάσει η αδιαφορία του υπουργείου.

Πιστεύουμε ότι ο αποφασιστικός ρόλος μας και η συμμετοχή μας στην εκπαιδευτική διαδικασία καμιά σχέση δεν έχουν με υπουργικές αποφάσεις αλλά έχουν σχέση με τη συνεχή διεκδίκηση για τη διεύρυνση της παρουσίας μας στο σχολείο. Δεν θα περιμένουμε το — ελπιδοφόρο μέλλον — μιας καλύτερης παιδείας που μας υποσχέθηκε το υπουργείο Παιδείας. Η αληθινή μεγαλοφροσύνη έναντι του μέλλοντος αυτού είναι να αγωνιζόμαστε σήμερα για μια καλύτερη Παιδεία.

1. Ο εκβιασμός με τις υπεύθυνες δηλώσεις και τις απουσίες δεν θα περάσει.

2. Οι μαθητές αποφασιστικός παράγοντας και όχι διακοσμητικά στοιχεία.

3. Να πάρει θέση το υπουργείο.

Ο Τύπος

...Επί σφαγην

«ΕΓΚΛΗΜΑ, με πολλούς συνενόχους και ηθικούς αυτουργούς, είναι αυτό που γίνεται τούτες τις μέρες στα σχολεία της Γκράβας. Έγκλημα μπροστά στο οποίο πολιτεία και κόμματα παίζουν θέατρο. Αρνούνται να αναλάβουν τις ευθύνες τους. Και οδηγούνται, με μαθητική ακρίβεια — και μαθηματική αποκοτιά — στην καταστροφή τόσα παιδιά. Που αύριο συμπληρώνουν το όριο των απουσιών που θα τα καταδικάσει να μείνουν στην ίδια τάξη».

«ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ θα έπρεπε να είχε προστατεύσει εκείνους τους μαθητές που έκριναν ότι δεν έχουν λόγους να πάρουν μέρος στην κατάληψη. Και οι οποίοι, με τη λογική της συλλογικής τιμωρίας επί δικαίους και αδικούς, θα χάσουν κι αυτοί τη χρονιά τους. Γιατί το υπουργείο δεν φρόντισε να τους εξασφαλίσει τη δυνατότητα συνέχισης των μαθημάτων σε κάποιες τάξεις ή έστω σε κοντινά σχολεία».

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 12/2

Ασύδοτοι οι καθοδηγητές
ξεσηκώνουν τους μαθητές...

«Ασύδοτοι έχουν καταντήσει οι διάφοροι «καθοδηγη-

τές» που καθημερινά σχεδόν αναστατώνουν τα σχολεία, παρασύροντας τους μαθητές, τότε σε πορείες τότε σε καταλήψεις σχολικών κτιρίων και διεκδίκηση αιτημάτων που στην πραγματικότητα μόνο μαθητικά δεν είναι».

«Έτσι, συνεχίζεται η «κατάληψη» του 3ου ΚΕΤΕ Γαλασίου από τους μαθητές, οι οποίοι ζητούν την αύξηση του ορίου των απουσιών (!) να μη λαμβάνονται υπόψη οι απουσίες σε «κινητοποιήσεις και αγώνες μαθητών» (!) και άλλα που δεν έχουν καμιά σχέση με τα μαθητικά προβλήματα. Και βρίσκουν την ευκαιρία να μη κάνουν μαθήματα και να τεμπελιάζουν στο προαύλιο του σχολείου».

ΒΡΑΔΥΝΗ 12/2

Χαρακτηριστικό το δημοσίευμα στο ΕΘΝΟΣ, 6/2: «Η αίθουσα των καθηγητών είναι γεμάτη από παιδιά. Μαθητές με μαύρα — πέτσινα μπουφάν και με καρδιά για διακόσμηση έχουν απλώσει τα πόδια πάνω στα γραφεία. Δύο κομμάτια αλυσίδες και μερικά μπουκάλια μύρας εξαφανίζονται γρήγορα, καθώς μπαίνουν οι δημοσιογράφοι».

Κι ακόμα πιο εύγλωτη η λεζάντα, κάτω από σχετική φωτογραφία:

«Χαρτοπαζία στα θρανία. Αντί για τον Όμηρο και το Σοφοκλή, ο... μπαλάντέρ»

Είναι φανερό ότι ο δημοσιογράφος του ΕΘΝΟΥ πέρα από τ' άλλα δεν έχει ενημερωθεί πως από το 1976 με το χωρισμό των Γενικών και Τεχνικών Λυκείων τα αρχαία ελληνικά έχουν καταργηθεί στα Τεχνικά Λύκεια.

Σκίτσο απ' το Σχολιαστή εμπνέων τους καλλιτέχνες

Στις τάξεις, αλλά χωρίς μάθημα

4. Ζητάμε έμπρακτη συμπαράσταση απ' όλα τα ΚΕΤΕ και Λύκεια.

(Κατάληψη του 3ου ΚΕΤΕ).

Η στάση του Υπουργείου

Μετά από μια ολόκληρη βδομάδα κατάληψης του 3ου ΚΕΤΕ Γκράβας και αφού είχε αρχίσει την κατάληψη το 1ο ΚΕΤΕ Αθηνών κλήθηκαν τα 15μελή των 2 Λυκείων να συζητήσουν με τον υπεύθυνο της Τεχνικής εκπαίδευσης σύμβουλο του Υπουργού κ. Χατζηευστρατίου. Το ραντεβού έκλεισαν ο σύλλογος Γονέων και κηδεμόνων του Ιου Λυκείου. Η συνάντηση έγινε στα Γραφεία της διεύθυνσης νομαρχιακού διαμερίσματος Αθηνών. Εκεί αντί του κ. Χατζηευστρατίου οι μαθητές συνάντησαν τον κ. Βαβαλέσκο, προϊστάμενο Τεχνικής εκπαίδευσης της περιοχής, ο οποίος προσπάθησε να δικαιολογήσει την απουσία του πρώτου. «Κάτι θα του 'τυχε, καθίστε, θα 'ρθει αργότερα». Στη συνέχεια ο κ. Βαβαλέσκο που μέχρι προτίνος δήλωνε ότι δεν μιλά «με καταληψίες» προσπάθησε να δημιουργήσει «φιλικό κλίμα». Κι αφού τους πρότεινε να παρουσιαστούν μαζί του στην εκπομπή του Βίκτωρα Νέτα και έδειξε να συμφωνεί κι ο ίδιος με τα αιτήματά τους, τους αποκάλυψε ότι έχει κάνει υπόμνημα στο Υπουργείο για αύξηση του ορίου απουσιών, χωρίς διαχωρισμό δικαιολογημένων και αδικαιολόγητων, που

δυστυχώς όμως δεν έγινε αποδεκτό. Τέλος τους έκλεισε ραντεβού με τον κ. Χατζηευστρατίου μετά 4 εβδομάδα, προφανώς για να έχουν εκφυλιστεί μέχρι τότε οι καταληψίες.

Όταν όμως την Παρασκευή 15/2 ειδοποιήθηκαν για μια νέα συνάντηση στο γραφείο εκπαίδευσης ο κ. Βαβαλέσκο βρέθηκε ασθενής, κι οι μαθητές βρήκαν μπροστά τους τον σύμβουλο του διαμερίσματος κ. Σπυρίδωνος. Τρεις μέρες ήταν αρκετές ν' αλλάξει το κλίμα. Ο σύμβουλος αυτή τη φορά δεν δέχτηκε κανένα αίτημα, τα πάντα ήταν άκαιρα ή άτοπα. «Αν σταματήσετε την κατάληψη η πολιτεία θα κοιτάξει να μην σας σφάζει» ήταν η διαπραγματευτική θέση του κ. Σπυρίδωνος, που χωρίς ν' αφήσει τους μαθητές να μιλήσουν συνέχισε να τρομοκρατεί, «θέλετε να γίνετε ήρωες, υποκινείστε για άλλους σκοπούς». Οι μαθητές εκεί έμαθαν για πρώτη φορά ότι για να αποφασίσουν οποιαδήποτε κινητοποίηση θα πρέπει πρώτα να ενημερώνουν επιθεωρητές και όλη την ιεραρχία, ώστε οι αρμόδιοι να μεταφέρουν όσα από τα αιτήματα κρίνουν κατάλληλα στον Υπουργό. Το επόμενο ραντεβού που έκλεισαν ήταν για την Δευτέρα 18/2 ώστε να «προλάβουν να προετοιμαστούν».

Η θέση του Υπουργείου είναι αποκαλυπτική. Η ευαισθησία του εξαντλήθηκε σε προσπάθεια να σπάσει τις καταληψίες, με όλο τις απουσίες.

Μαζί του κι ορισμένοι από τους γονείς και κηδεμόνες, που αποσπούν από τους μαθητές υπεύθυνες δηλώσεις του Ν. 105 ότι δεν μετέχουν στην

κατάληψη, που υποκαθιστούν τα μαθητικά συμβούλια παράνομα μαζεύοντας υπογραφές από μαθητές ενός τμήματος του Ιου Λυκείου, υπογραφές που εμφανίζονται στα 15μελή στα γραφεία των επιθεωρήσεων.

Οι ενέργειες αυτές αποκορυφώθηκαν, όταν βρέθηκε κενό σχολείο το 22ο της Γκράβας, ώστε όσοι από τους μαθητές μπόρεσαν να εκβιαστούν, να παρακολουθούν εκεί μαθήματα. Ευτυχώς ανάλογες προσπάθειες δεν καρποφόρησαν ακόμα στο 1ο ΚΕΤΕ. Από τους 900 μαθητές του 3ου ΚΕΤΕ μόνο 50-70 πήγαν στα μαθήματα, κι αυτοί όπως μας κατάγγειλαν αν δεν έτρωγαν ξύλο και δεν πιέζονταν από τους γονείς τους, θα 'ταν μέσα στην κατάληψη. Μ' αυτό τον τρόπο καλύπτεται και το αντίστοιχο εδάφιο του Π.Δ. περί απουσιών που δεν προβλέπει τίποτα για καταληψίες. Μια παράληψη οπωσδήποτε του Υπουργείου. Πού να το φανταστεί κανείς όμως, ότι μερικοί μαθητές θα 'χαν την τόλμη να καταλάβουν τα σχολεία τους, μια εποχή που στο χώρο αυτό το Υπουργείο δεν είχε συναντήσει καμιά αντίσταση.

Κι όλα αυτά παρά την απόφαση όλου του συλλόγου καθηγητών του 3ου ΚΕΤΕ που ομόφωνα αποφάσισε ότι «τα αιτήματα ξεπερνούν τις αρμοδιότητές τους και ζητούν από το Υπουργείο να αναλάβει τις ευθύνες του» και την ανακοίνωση του συλλόγου καθηγητών του Ιου ΚΕΤΕ που «δεν δέχεται τις δηλώσεις του Ν. 105 σαν δικαιολογητικό απουσιών».

Γιάννης Μαυρής

Από το ΕΘΝΟΣ (6/2) επίσης οι μαθητές έμαθαν πρώτη φορά ότι η ΚΝΕ διαχωρίζει τη θέση της. Παραθέτουμε την ανακοίνωση, σχολιαστές:

«Κύκλοι της οργάνωσης σχολιάζοντας τα γεγονότα, τόνισαν, ότι οφείλονται σε γνωστές ομάδες αναρχοαυτόνομων, οι οποίοι συνεπικουρούμενοι από τη Δεξιά καλύπτουν την προσπάθειά τους να αποπροσανατολίσουν το μαθητικό κίνημα από τα βασικά προβλήματα της τεχνικής εκπαίδευσης. Στο αίτημα για την εκδρομή πρόσθεσαν παραπλανητικά τους στόχους του 15% και της κατοχύρωσης των πτυχίων».

Και η απάντηση των μαθητών, από προκήρυξη: «Από τον ημερήσιο τύπο σχολιάστηκαν τα γεγονότα και από μια μερίδα του διαστρεβλώθηκαν εντελώς παρουσιάζοντας μας για ανεύθυνους και αλήτες. Καταγγέλλουμε αυτή την ενέργεια που σκοπύμως αποπροσανατολίζει την κοινή γνώμη και ρωτάμε:

ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΥΜΕ γιατί θέλουμε να συμμετέχουμε στις σχολικές διαδικασίες ισότιμα;

ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΥΜΕ γιατί δεν θέλουμε να μας αντιμετωπίσουν σαν άβουλα όντα;

ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΥΜΕ γιατί ζητάμε τη συμμετοχή των καθηγητών στις εκδρομές και στις διάφορες εκδηλώσεις μας χωρίς συνέπειες για αυτούς;

ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΥΜΕ που θέλουμε να κατοχυρωθεί το πτυχίο μας ώστε να είναι χρήσιμο και πέρα από την προοπτική της ανεργίας; Επειδή όμως εμείς νομίζουμε ότι αυτά δεν είναι εγκλήματα αλλά δίκαια αιτήματα ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ τον ΑΓΩΝΑ μας ως τη δικαίωση των αιτημάτων μας».

3ο ΤΕΧΝΙΚΟ - 3ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ

Κάγκελα παντού...

Οι γονείς

13-2-1985

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ
Α' ΚΕΤΕ ΑΘΗΝΩΝ

Προς
το 15μελές Α' ΚΕΤΕ Αθηνών

Αγαπητοί μας,

μετά τα όσα ελέγχθηκαν στη χθεσινή συνάντησή μας και ενώπιον του κ. Βαβαλέσκου, σας μεταφέρω και την επίσημη διαβεβαίωση του Συμβούλου του Υπουργού Παιδείας κ. Χατζηευστρατίου, ότι θα συνεχιστεί ο διάλογος που ξεκίνησε με την ομάδα εργασίας των μαθητών που θα συγκροτήσετε από το 15μελές σας συμβούλιο, για την επίλυση όσων θεμάτων προβάλατε και που είναι δυνατόν να επιλυθούν.

Συν την προσωπική μου διαβεβαίωση σας απευθύνω την επιθυμία όλων μας για το δικό σας καλό και της παιδείας γενικότερα να εγκαταλείψετε την ΚΑΤΑΛΗΨΗ του σχολείου μας και να αρχίσετε αμέσως εποικοδομητικά στο έργο της επίλυσης, της διόρθωσης και της προστασίας, προς όφελος εκείνων που εξυπηρετούν την μορφώσή σας.

Ο πρόεδρος Η γραμματέας

«Η πρότασις ότι η γη δεν είναι το κέντρον του κόσμου, αλλά κινείται, και μάλιστα με ημερησίαν κίνησιν, είναι παράλογος, φιλοσοφικώς σφαλερά και, από θεολογικής απόψεως, αιρετική... Τούτο αποτελεί βαρύ σφάλμα δια τον λόγον ότι μία γνώμη δεν δύναται δι' ουδένα λόγον να είναι πιθανή εφ' όσον έχει ήδη κηρυχθεί οριστικώς και τελεσιδικώς αντίθετος προς την Αγίαν Γραφήν».
Απόφαση της Ιερής Εξέτασης στη δίκη του Γαλιλαίου, 1633

«Η θεωρία της εξελίξεως δεν αφήνει κανένα τόπο για θαύματα... κι όμως, η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη είναι γεμάτες θαύματα! Αν αυτό το δόγμα είναι αληθινό, τότε η λογική του αποκλείει κάθε τι το υπερφυσικό. Την Άμωμο Σύλληψη, την Ανάσταση, την τιμωρία των αμαρτωλών και όλα τ' άλλα...»

W.J. BRYAN, κύριος κατήγορος στην περιφημη «δίκη των πιθήκων» του 1925

«Προσευχόμεθα διαρκώς για σας. Στοπ. Οργανώσατε μαζικήν συγκέντρωσιν, με απαγχονισμούς και ενταφιασμούς πιθηκοφίλων...»

Τηλεγράφημα «αγανακτημένων πολιτών» στον W.J. BRYAN

Ενα βιβλίο ιστορίας απειλεί

«Οργανώσατε απαγχονισμούς πιθηκοφίλων»

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ που το θέμα της ζωικής καταγωγής του ανθρώπου κάνει τους ρασοφόρους βρυκόλακες του σκοταδισμού να βγουν απ' τα κιβούρια τους και ν' αρχίσουν να ουρλιάζουν μαζί με τους οραγουμένους τους. Εδώ έκαψαν έναν Τζορντάνο Μπρούνο επειδή τόλμησε να πει πως ίσως υπάρχει ζωή και σ' άλλα άστρα, εδώ εκμηδένισαν την ιταλική επιστήμη επειδή υποστήριξε, δια στόματος Γαλιλαίου, ότι η γη κινείται, εδώ εξόντωσαν έναν Θεόφιλο Κατή για το «ένυλό» του, και θ' άφηναν έναν «ανεκδιήγητο μαρξιστή» (βλ. «Βραδυνή» της 10.1.85) σαν τον καθηγητή Σταυριανό να μαθαίνει στα παιδιά μας πως καταγόμαστε απ' τους πιθήκους; Ε, όχι δα! Άσε που οι θεωρίες περί πιθηκοειδών προγόνων του ανθρώπου δεν είναι μόνον αθεϊστικές, αλλά και γελοίες («Βραδυνή» της 30.11.84, «Καθημερινή» της 14.2.85), διότι ποιος σοβαρός άνθρωπος θα πίστευε πως κάποτε ήμασταν πιθήκοι και δεν προήλθαμε από μια ροχάλα του Ιεχωβά που έπεσε στη λάσπη ή πως η γυναίκα δεν βγήκε από ένα παιδί του άνδρα;

Οι αντιδράσεις λοιπόν αναμένονταν, και δεν θ' άξιζε να δώσουμε σημασία στα τοιρίγματα μερικών χούφταλων ούτε στις κλάψες των μυξοπαρθένων της πολιτικής, αν ο θόρυβος που ξεσηκώθηκε για το βιβλίο του Λευτέρη Σταυριανού «Ιστορία του ανθρώπινου γένους» δεν παρουσίαζε μερικά ενδιαφέροντα γνωρίσματα, που δεν πρέπει να ξεφύγουν απ' την προσοχή μας:

1) Ο τόνος των επιθέσεων είναι *ασυνήθιστα* αζύς, σε μια εποχή που κανένας ειδικός δεν αμφισβητεί πια στα σοβαρά πως ο άνθρωπος κατάγεται από κάποια εξαφανισμένη μορφή πιθήκου και ακόμα και η Καθολική Εκκλησία έχει πάψει από πολύ καιρό ν' αντιμάχεται τη θεωρία της εξέλιξης (ο Πάπας Πίος ΙΒ' είχε δηλώσει ότι «τα βιβλικά στοιχεία για την προέλευση της ανθρωπότητας δεν πρέπει να λαμβάνονται κατά γράμμα, αλλά από τη μυθολογική τους πλευρά και τα συμπεράσματα της θεωρίας της εξελίξεως πρέπει να θεωρηθούν ως επιστημονικώς απρόσβλητα»).

2) Οι λυσσασμένες αντιδράσεις εναντίον του βιβλίου και ειδικά των όσων λέει για τους ανθρωπίδες (η χρήση του ενικού «ανθρωπίδης», σαν να επρόκειτο για ένα ορισμένο είδος, δείχνει από μόν της την άγνοια και την ασχετοσύνη των περισπούδαστων επικριτών του

βιβλίου) συμπίπτουν με μια περίοδο, κατά την οποία παρατηρείται ιδιαίτερα στις ΗΠΑ μια εντυπωσιακή αναζωπύρωση του σκοταδισμού ακριβώς στο ζήτημα του βιολογικού παρελθόντος του ανθρώπου, με τους «κρεασιονιστές», που δεν έχουν κανένα επιστημονικό επιχείρημα, αλλά χαλάνε τον κόσμο και προβάλλονται έντονα απ' τα ιεχωβίτικα έντυπα (αφού η εφημερίδα του κ. Ψαρουδάκη ήθελε καλά και σώνει να βρει ξένο δάκτυλο, θα ήταν πολύ λογικότερο να τον αναζητήσει στην πλευρά των φωνασκούντων εναντίον του βιβλίου...)

3) Οι μύδροι που εκτοξεύονται εναντίον του βιβλίου δεν προέρχονται μόνον από εκκλησιαστικούς κύκλους και από τη Δεξιά. Ο θόρυβος μάλιστα ξεκίνησε από μια εφημερίδα της συμπολίτευσης, τα «Νέα», μ' ένα άρθρο που έγραψε τον περασμένο Σεπτέμβρη ένας αρθρογράφος χωρίς τη φήμη του δεξιού: ο Κώστας Γεωργουσόπουλος. Το γεγονός όμως ότι ο κ. Γεωργουσόπουλος ανήκει στον κύκλο των νεογλωσσαμυντόρων και τα όσα καταμαρτυρεί στο βιβλίο απηχούν τη γενική συλλογιστική αυτού του κύκλου δεν μπορεί να μη μας βάλει σε σκέψεις... Είναι αλήθεια πως ο κ. Γεωργουσόπουλος (όπως άλλωστε και η «Χριστιανική») αποφεύγει να καταφερθεί άμεσα εναντίον της θεωρίας της εξέλιξης, αλλά το επιχείρημά του ότι ο συγγραφέας του βιβλίου «δεν έχει επαφή με την ελληνική πραγματικότητα» μάλλον φανερώνει παρά κρύβει τις βαθύτερες αντιρρήσεις του: γιατί τάχα κάποιος πρέπει καλά και σώνει να περιφέρεται καθημερινά ανάμεσα στις πλατείες Καρύτση και Κολωνακίου για να μπορεί εξηγήσει στους μαθητές της Α' Λυκείου πώς εξελίχτηκε το ανθρώπινο γένος και να τους περιγράψει μερικά γενικά γνωρίσματα της ιστορικής πορείας της ανθρωπότητας; Είναι χαρακτηριστικό ότι στις 19 Ιανουαρίου και ενώ ο θόρυβος εναντίον του βιβλίου έχει πια για δηλωμένο κύριο στόχο του την εξέλιξη του ανθρώπου από ένα πιο πρωτογονο είδος, ο κ.

Γεωργουσόπουλος επανέρχεται από τις στήλες των «Νέων» και δεν κάνει την παραμικρή προσπάθεια να διαχωρίσει τη θέση του από τις σκοταδιστικές επικρίσεις των «πιθηκομάχων».

4) Οι υλακές που ακούγονται για το βιβλίο δεν περιορίζονται στον «ανθρωπίδη», αλλά συνοδεύονται από την παράξενη έξαρση ενός αναχρονιστικού εθνικισμού και μια περιπαθή δήλωση πίστης στον «ελληνοχριστιανικό πολιτισμό» και τις «ελληνορθόδοξες παραδόσεις». Ο συγγραφέας του βιβλίου, παρόλο που δηλώνει ρητά ότι σκοπός του είναι να δείξει πως κάθε ανθρώπινη κατάκτηση στάθηκε ως τώρα ευλογία και κατάρρα συνάμα (εμείς τουλάχιστο δεν μπορούμε να φανταστούμε μια αρχή πιο κατάλληλη απ' αυτή για να ξυπνήσει στους μαθητές την κριτική σκέψη), κατηγορείται επειδή δεν εξαιρεί τα μεγαλουργήματα του ελληνικού πνεύματος, επειδή επισημαίνει ότι ο Αριστοτέλης ήταν υποστηρικτής της δουλείας, επειδή βάζει τον Μέγα Αλέξανδρο στην ίδια μοίρα με τους Άγγλους ιμπεριαλιστές, επειδή απ' όλο τον «λαμπρό» βυζαντινό πολιτισμό αναφέρει μόνο τον Βησσαρίωνα κι επειδή (άκουσον, άκουσον!) τόλμει να θυμίσει ότι στα Βαλκάνια οι γυναίκες ήταν υποχρεωμένες να πλένουν τα πόδια των ανδρών και των πεθερών τους και ότι τις φώναζαν με τα ονόματα των ανδρών τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι η «Χριστιανική», που κατά τα άλλα εμφανίζεται να κηρύσσει ένα χριστιανικό σοσιαλισμό και να μη χαρίζει κάστανα στην επίσημη Εκκλησία, παραπονιέται ότι ο συγγραφέας του βιβλίου ταυτίζει τους ιερείς του αρχαίου κόσμου με τους τοκογλύφους-χρηματιστές και συγκαταλέγει τον Κλήρο στις εκμεταλλεύτριες ομάδες!

5) Η αντίδραση της Αριστεράς «και των άλλων προοδευτικών δυνάμεων» στις ενορχηστρωμένες επιθέσεις εναντίον μιας από τις πιο σημαντικότερες κατακτήσεις της προοδευτικής σκέψης, όπως είναι η συνειδητοποίηση του βιολογικού παρελθόντος μας, και εναντίον ενός

πραγματικά αξιολόγουν βήματος προς την ανανέωση της παιδείας μας υπήρξε ως τώρα απaráδεκτα υποτονική. Τα κόμματα σχεδόν αγνόησαν το ζήτημα. Οι λίγες επιστολές που δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες υπέρ του βιβλίου είχαν σχεδόν στο σύνολό τους απολογητικό χαρακτήρα. Η κυβέρνηση κράτησε για μήνες αμυντική στάση, και μόλις στις 14 Φεβρουαρίου το υπουργείο παιδείας αποφάσισε να μιλήσει για «μισαλλόδοξους ρασοφόρους και θεολόγους που θέλουν για τον εαυτό τους τον ρόλο του τιμητή, αλλά στην ουσία κομματίζονται αποκάλυπτα και εξυπηρετούν άλλα συμφέροντα» — χωρίς φυσικά και πάλι να δώσει τη σωστή διάσταση του θόρυβου που ξέσπασε.

Ας προσθέσουμε ακόμα ότι, πέρα από το ύφος και το ήθος των επικρίσεων, η εκπληκτική άγνοια που δείχνουν οι «αντι-ανθρωπιδικοί» στο θέμα της εξέλιξης του ανθρώπου διαγράφει στον ορίζοντα μια ανατριχιαστική προοπτική, για την περίπτωση που οι άνθρωποι αυτοί φτάσουν κάποτε ν' αποφασίζουν τι θα διδάσκονται στα σχολεία μας. Εκτός αν δεν πρόκειται μόνο για άγνοια, παρά για κάτι πολύ χειρότερο. Γιατί ίσως να υπάρχει δικαιολογία και συγγνώμη για τον άσχετο δημοσιογράφο της «Βραδυνής», όταν γράφει ότι η θεωρία της εξέλιξης έχει καταρριφθεί «επιστημονικώς» και ότι το χάσμα ανάμεσα στις 35.000 χρόνια, που εμφανίζεται ο *HOMO SAPIENS*, και τα 4.000.000 χρόνια, εποχή που έζησε ο αυστραλοπίθηκος, μένει ανεξερεύνητο και «λογικά ανεμνήνευτο» (!) — ο άνθρωπος δεν είναι υποχρεωμένος να είναι ενήμερος για τα ευρήματα της παλαιοανθρωπολογίας των τελευταίων 30 χρόνων. Αλλά ένας που αυτοτιτλοφορείται «φυσικός και επόπτης Μέσης Εκπ/σεως», όπως ο κ. Θ.Ι. Γεωργούσης, δεν είναι δυνατό να υποστηρίξει στα σοβαρά ότι «η θεωρία της βαθμιαίας εξέλιξης έχασε το κυριότερο στήριγμά της» επειδή οι επίκτητες ιδιότητες δεν κληρονομούνται. Ούτε είναι δυνατό να μην καταλαβαίνει γιατί, όπως

λέει το βιβλίο βιολογίας της Γ' Λυκείου, το ερώτημα αν προήλθαμε από τον πιθηκο είναι λάθος —σφαλώς και δεν προήλθαμε από τους σημερινούς πιθήκους (αυτούς εννοεί ο πολύς κόσμος όταν μιλάει για «τον πιθηκο»), παρά από είδη πιθήκων που δεν υπάρχουν πια. Με την ευκαιρία, τόσο ο κ. Γεωργούσης όσο και οι άλλοι λάβροι πιθηκομάχοι συσκοτίζουν ή αγνοούν το γεγονός ότι δαρβινισμός και θεωρία της εξέλιξης δεν είναι το ίδιο πράγμα. Ο (νεο)δαρβινισμός είναι μία (η ευρύτερα αποδεκτή) εκδοχή για την εξέλιξη των ειδών, αλλά υπάρχουν κι άλλες εκδοχές, που είναι και αυτές εξελικτικές θεωρίες. Η θεωρία των Gould και Eldredge για τις «διακεκομμένες ισορροπίες» (θεωρία που προφανώς έχουν στο νου τους, αλλά δεν πολυκαταλαβαίνουν ο κ. Γεωργούσης και οι άλλοι όταν λένε πως η θεωρία της εξέλιξης έχει καταρριφθεί) είναι και αυτή μία εξελικτική θεωρία, που δέχεται κατηγορηματικά ότι ο άνθρωπος προήλθε από άλλα ζωικά είδη.

Τα συμπεράσματα απ' όλ' αυτά ας τα βγάλει ο καθένας για τον εαυτό του. Το άμεσο μέλλον θα δείξει αν ο σκοταδισμός, σ' αυτή του τη νέα εξόρμηση, θα καταφέρει να επωφεληθεί από το γενικό κλίμα απάθειας κι απογοήτευσης που επικρατεί σήμερα: αν οι νεογλωσσαμύντορες, μετά το φιάσκο της εκστρατείας τους για τη σωτηρία της γλώσσας, αποφάσισαν ν' ανοίξουν καινούργιο μέτωπο: κι αν η κυβέρνηση (ας μην ξεχνάμε ότι επίκεινται εκλογές) κάνει το ολέθριο λάθος να ενδώσει στους εκβιασμούς και ίσως-ίσως σε μερικές εσωτερικές πιέσεις... Άλλωστε, η υπόθεση αυτή δεν έχει φτάσει ακόμα στο κλού της: τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει γίνει ακόμα η συγκέντρωση που διοργανώνει η «Εθνική Ένωση Πολυτέκνων Αθηνών» εναντίον του βιβλίου. Ας ελπίσουμε τουλάχιστο να ξέρουν τα μέλη αυτής της οργάνωσης ότι δεν οφείλουν τη γονιμότητά τους στην Οσία Ειρήνη τη Χρυσοβαλάντου...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΠΩΣ ΔΕΘΗΚΕ Η... ΛΑΣΠΗ

Χρονικό των επιθέσεων
εναντίον του βιβλίου
του Α. Σταυριανού
«Ιστορία του ανθρώπινου γένους»

- ▷ 17.9.84: Ο Κ. Γεωργουσόπουλος κατηγορεί από τις στήλες των «Νέων» το βιβλίο, επειδή μιλάει για την ιστορία του ανθρώπινου γένους «έτσι γενικά και αόριστα» και παραλείπει την ιστορία του ελληνισμού. «Οι Εφιάλτες βρίσκονται και εντός των Τυχών, κ. Προϋπουργέ!» καταλήγει το άρθρο.
- ▷ 29.11.84: Οι βουλευτές της Ν.Δ. Ιω. Βαρβιτσιώτης, Κ. Παπαρηγόπουλος, Κ. Σημαιοφορίδης και Θ. Λούτας καταθέτουν στη Βουλή ερώτηση για το βιβλίο, που το κατηγορούν ότι «...αποβλέπει στον πνευματικό υποσιτισμό των μαθητών, στη διάβρωση των ιστών συνοχής με το εθνικό σύνολο, στην αποξένωσή τους από τη θρησκευτική κοινότητα, στη χαλάρωση και τον αποπροσανατολισμό της ιστορικής και πολιτικής τους συνειδήσεως, ώστε ώριμοι πια καρποί να πέσουν στα χέρια της κομματικής καθοδηγήσεως, η οποία αναλαμβάνει «μεσιανικά» να τους οδηγήσει στους επίγειους παραδείσους».
- ▷ 30.11.84: Σφοδρή επίθεση της «Βραδυνής» εναντίον του βιβλίου, που χαρακτηρίζεται «γέλοιο» και «αντιχριστιανικό».
- ▷ 10.1.85: Νέα βίαιη επίθεση της «Βραδυνής» κατά του βιβλίου και του συγγραφέα, που αναφέρεται ως «ο ανεκδιήγητος μωξίστης Α. Σταυριανός».
- ▷ 12.1.85: Η «Χριστιανική» καταγγέλλει το βιβλίο ως «δόλιο κι επικίνδυνο» και γεμάτο «σφήνες σιωνιστικής προπαγάνδας».
- ▷ 13.1.85: Ο ιερέας Ιωάννης Λιότης εξαπολύει από τον άμβωνα του Αγίου Παντελεήμονα Αχαρνών σφοδρότατη επίθεση κατά του «αθεϊστικού» βιβλίου και επισημαίνει «το οικτρό κατόντημα της Ελληνορθόδοξου Παιδείας μας».
- ▷ 15.1.85: Με επιστολή του στο «Βήμα», ο επόπτης Μέσης Εκπ/σεως Θεόδ. Ι. Γεωργούσης προσπαθεί ν' αποδείξει ότι τα όσα αναφέρονται στο επίμαχο βιβλίο για την καταγωγή του ανθρώπου είναι αστήρικτα και ξεπερασμένα.
- ▷ 19.1.85: Ο Κ. Γεωργουσόπουλος επανέρχεται από τα «Νέα» και επαναλαμβάνει τις κατηγορίες του εναντίον του βιβλίου.
- ▷ 2.2.85: Η «Βραδυνή» εξαπολύει βίαιη επίθεση εναντίον του Λευτέρη Σταυριανού.
- ▷ 3.2.85: Στην Πάτρα, 5.000 οπαδοί χριστιανικών σωματείων και παπάδες κάνουν διαδήλωση εναντίον του «άθεου βιβλίου».
- ▷ 8.2.85: Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος αποφασίζει να ζητήσει την απόσυρση του βιβλίου από τα σχολεία, με το αιτιολογικό ότι είναι επικίνδυνο για την παιδεία και υποτιμά τη θεική καταγωγή του ανθρώπου.
- ▷ 14.2.85: Η «Καθημερινή», δια γραφίδος του Σπ. Αλεξίου, ενώνει το μελάνι της με τις άλλες αντιδράσεις κατά του βιβλίου, για το οποίο λέει χαριτωμένα ότι είναι γεμάτο κοτσάνες.
- ▷ 18.2.85: Η «Εθνική Οργάνωση Πολυτέκνων Αθηνών» οργανώνει στο Θέατρο Γκλόρια «και στους γύρω χώρους» συγκέντρωση διαμαρτυρίας «για την εισαγωγή στα σχολεία μας αντεπιστημονικών, αντιπαιδαγωγικών, αντεθνικών και αντιχριστιανικών βιβλίων» και για «να ζητήσουμε τη διατήρηση των ελληνορθόδοξων παραδόσεων που ήταν και είναι το ασφαλές στήριγμα του Έθνους μας». Οι συγκεντρωμένοι κάνουν πορεία με σύνθημα «Να καούν τα βιβλία».

Βαριετέ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ σπίτι της οδού Βορείου Ηπείρου στη Φιλοθέη ήταν φωταγωγημένο. Ο Γιώργος Κατσιφάρας κοιτάχτηκε για τελευταία φορά στον καθρέφτη. Σε λίγο θα άρχιζαν να έρχονται τα Υπουργικά αυτοκίνητα. Ίσως λίγο τη χωρίστρα του. Οι μαύροι κύκλοι γύρω από τα μάτια του τον ανησυχούσαν. «Θα μας φάει η πολλή δουλειά...» μουρμούρισε καθώς έσφιξε τη γραβάτα του και τράβηξε απαλά το σακάκι του προς τα κάτω. Μετά σήκωσε ελαφρά το αριστερό του φρύδι και έριξε γρήγορα μια τελευταία ματιά. Ένωσε ικανοποιημένος. Έπρεπε να κατέβει στο σαλόνι.

Ο Τόλης κοιτάζε τρυφερά την Τζούλια. «Τώρα που σε γνώρισα καταλαβαίνω πόσο επιπόλαιος ήμουν μέχρι σήμερα στη ζωή μου...» «Αγάπη μου μη λες τίποτα...» είπε η Τζούλια καθώς τα πράσινα, γεμάτα έρωτα, μάτια της αγκάλιαζαν τη μορφή του αγαπημένου της. «Δεν πίστευα ποτέ, ο ανόητος, ότι στην καρδιά μιας γυναίκας εισοδηματία θα βρισκόταν τόση ευτυχία...» ψιθύρισε συντετριμμένος ο Τόλης. Η Τζούλια όμως δεν τον άφησε να συνεχίσει: «Σήμερα είναι η ημέρα των Αρραβώνων μας... δεν πρέπει να σκεφτόμαστε το παρελθόν... όπου να 'ναι θα έρθει και ο κουμπάρος μας...»

ΕΚΕΙΝΟ το βράδυ στη Φιλοθέη, στο σπίτι του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας Γιώργου Κατσιφάρα γραφόταν μια από τις πιο σκοτεινές σελίδες της Ελληνικής Ιστορίας. Αρραβωνιάζονταν ο Τόλης Βοσκόπουλος την Τζούλια Παπαδημητρίου!! Κουμπάρος ο Αντρέας και η Μάργκαρετ Παπανδρέου... Παρόν όλο το Υπουργικό Συμβούλιο... Τι κρυβόταν άραγε πίσω από την παράξενη αυτή ιστορία; Πόσο θα επηρέαζε το μέλλον της χώρας; Και γιατί τέτοια δρακόντεια μέτρα ασφάλειας και τόση μυστικότητα για έναν αρραβώνα...; Αυτά σκεφτόταν γεμάτος αγωνία ο αόρατος τύπος, που ήταν σκαρφαλωμένος στο μεγάλο δέντρο του κήπου, καθώς έβλεπε να καταφάνουν το ένα μετά το άλλο τα υπουργικά αυτοκίνητα με τους υψηλούς προσκεκλημένους. Κοίταζε το ρολόι του. Κόντευε δέκα. Έπρεπε να βιαστεί. Με γρήγορες ακροβατικές κινήσεις, γατήσιο περπάτημα και αιλουροειδείς εκτινάξεις δεν άργησε να προσγειωθεί στο μικρό μπαλκονάκι του δεύτερου ορόφου. Άνοιξε τη μαύρη σακούλα και έβγαλε μια στολή σερβιτόρου. Το να διαρρήξει το πορτάκι ήταν μια υπόθεση επαγγελματικής ρουτίνας.

Εκείνη την ιστορική νύχτα κανένας δεν κατάλαβε ποιος κρυβόταν κάτω από τη στολή του πιο αεικίνητου σερβιτόρου στο σπίτι των Κατσιφάρα. Κανένα μέτρο ασφάλειας, καμιά επιτήρηση και καμιά φρουρά δε στάθηκε ικανή να φράξει το δρόμο στον αόρατο τύπο, στον... Αρατζαφέρη... στον Γιώργο Αρατζαφέρη το μεγάλο λαγωνικό της Ελληνικής δημοσιογραφίας...

ΟΙ ΑΠΑΛΕΣ μελωδίες του «Τρίο Αιγνέ» είχαν ζεστάνει την ατμόσφαιρα. Ο Τόλης κουβέντιαζε με τον κουμπάρο του τα μελλοντικά καλλιτεχνικά του σχέδια. Η Τζούλια γνώριζε τις φίλες της στη Μάργκαρετ. Γύρω τους Υπουργοί και καλλιτέχνες. Στο απόμερο όμως γραφειάκι του ισόγειου δύο άντρες αμίλητοι με νευρική όρεξη που δεν κρυβόταν περίμεναν... Ο ένας ήταν ο οικοδεσπότης, ο Γιώργος Κατσιφάρας που βηματίζει ασταμάτητα. Ο άλλος ήταν ο Σαββόπουλος... ο Διονύσης Σαββόπουλος

που κόντευε να γεμίσει μια λευκή κόλα με τόνους και πνεύματα... Ευτυχώς η πόρτα δεν άργησε να ανοίξει... καθώς εμφανίστηκε ο Αντρέας συνοδευόμενος από τον Τόλη. «Μπορούμε να αρχίσουμε», είπε ο Κατσιφάρας.

Φανταστείτε την έκπληξη τους αν ήξεραν ότι δεν είναι μόνοι... Γιατί κανένας από τους τέσσερις άντρες που συζητούσαν πυρετωδώς στο μικρό γραφειάκι, καταστρώνοντας σχέδια που θα επηρέαζαν το μέλλον της Ελλάδας, δεν είχε αντιληφθεί την παρουσία του αόρατου τύπου!!

Τα φλας και τα χειροκροτήματα έγιναν έντονα καθώς και οι φωνές «να ζήσετε...!» «Πάντα ευτυχισμένοι...!» όταν ο Πρωθυπουργός της χώρας αντάλλαξε τους δακτύλιους αρραβώνες του Τόλη και της Τζούλιας. Ο Αντρέας δεν μπόρεσε να αποφύγει να πει δυο μεστά και καιρία λόγια για τους μελλοντικούς. «Σήμερα είμαι βαθιά συγκινημένος γιατί ενώσω δυο ανθρώπους με διαφορετική κοουλτούρα. Της Τζούλιας είναι Δυτική, έχει σπουδάσει στην Ελβετία και του Τόλη Ανατολική, μια και όπως ξέρετε, έχει τελειώσει με Άριστα το Πανεπιστήμιο στο Νέο Δελχί...! Ίσως να μην έχει καθόλου άδικο ο παρευρισκόμενος καλός μου φίλος και Πρόεδρος του Ανατολικού Κόμματος της Ελλάδας Διονύσης Σαββόπουλος, στενός φίλος του γαμπρού, όταν λέει ότι εμείς οι Έλληνες ανήκομεν τελικά εις την Ανατολήν. Το παράδειγμα της αγαπητής μου Τζούλιας με βάζει σε σοβαρές σκέψεις... ο δρόμος που ακολουθεί στ' αλήθεια με προβληματίζει...!»

(επευφημίες και χειροκροτήματα).

ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ υπήρχε μια αδιόρατη ανησυχία. Αυτή η αινιγματικότητα του Αντρέα, καθώς η περίοδος των Προεδρικών εκλογών πλησίαζε, είχε αρχίσει να σπάει τα νεύρα του Προέδρου.

Ο Θόδωρος χτύπησε διακριτικά την πόρτα και μήκη στο γραφείο Του. Ήταν η ώρα για την απογευματινή σπανάκοπιτα με το νερωμένο ουζάκι. «Ευχαριστώ, δε θέλω τίποτα Θόδωρε», είπε άεφα ο Πρόεδρος. Είχε να φάει σπανάκοπιτα πέντε μέρες!!! Από τότε

που έμαθε από τον Μολυβιάτη ότι τα πράγματα ήταν πολύ άσχημα... Ο Θόδωρος κοιτάζε τον Πέτρο που καθόταν στον καναπέ. Ήταν κι αυτός ένα σωστό ανθρώπινο ράκος. Κάτι πήγε να πει, αλλά ο Μολυβιάτης του 'κανε νόημα να μην επιμεινεί... «Πέντε μέρες χωρίς σπανάκοπιτα πολύ κακό πράγμα...!!!! Αυτό είχε να συμβεί από τότε που φύγαμε άρον-άρον για το Παρίσι...» σκέφτηκε ο Θόδωρος καθώς έβγαινε από το γραφείο Του.

«Πέτρο μια μόνο λύση υπάρχει... Οι Αμερικάνοι δεν μπορούν να τον πιέσουν... δε λέω ο Ουάϊνμπέργκερ κάνει ό,τι μπορεί ο άνθρωπος... όμως ο Αντρέας δεν τους υπολογίζει!! Μόνο οι Σοβιετικοί μπορούν να τον στριμώξουν... Για φέρε το τηλέφωνο του φίλου μου του Τεοντόρ!!... είναι η τελευταία ελπίδα μας...»

Η ΑΙΘΟΥΣΑ διασκέψεων του Κρεμλίνου φαινόταν ότι είχε ανακαινισθεί πρόσφατα. Τα βαριά έπιπλα ήταν από την Τσεχοσλοβακία, οι πίνακες από την Πολωνία και τα χαλιά, εκείνα τα υπέροχα είναι αλήθεια χαλιά, από το Αφγανιστάν.

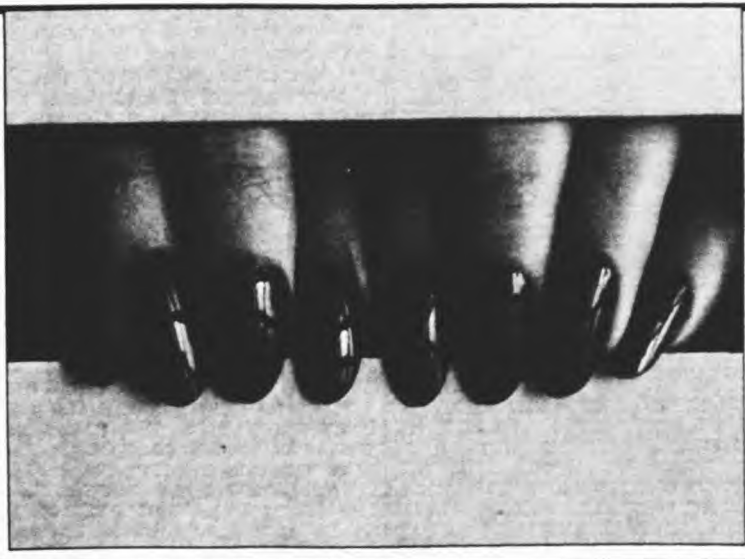
Η συνεδρίαση της Ελληνικής και Σοβιετικής αντιπροσωπείας υψηλού επιπέδου είχε αρχίσει από το πρωί. Κόντευε μεσημέρι όταν το λόγο πήρε ο Τίχονωφ. «Σύντροφε Πρωθυπουργέ θα ήθελα επ' ευκαιρία της σημερινής μας συναντήσεως να σας θέσω υπόψη και ένα άλλο θέμα που μας απασχολεί. Γνωρίζουμε ότι πολύ σύντομα είναι η Ελληνική Βουλή θα προβεί στην εκλογή νέου Προέδρου Δημοκρατίας. Έχουμε ορισμένες πληροφορίες από την Αθήνα που ομολογουμένως μας ανησυχούν...»

Ο Αντρέας δεν κρατήθηκε και επενέβη. «Μην ανησυχείτε σύντροφε Τίχονωφ, έφτασε το τέλος του Καραμανλή... Αν δεν το λέω δημόσια είναι για λόγους τακτικής... θέμα αιφνιδιασμού... καταλαβαίνετε... Δε θα πρόδινά ποτέ τη βάση του ΠΑΣΟΚ...!!» «Δηλαδή τι σκέπτεστε να κάνετε...» ρώτησε ψυχρά ο Τίχονωφ. Ο Αντρέας χαμογέλασε σατανικά και άναψε την πίπα του. Τα μάτια του πήραν εκείνη την ανεπανόληπτη πονηρή έκφραση καθώς έσκυψε

ελαφρά προς το μέρος του Τίχονωφ και είπε «Το όνομα του νέου Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας είναι Σαββόπουλος... Διονύσης Σαββόπουλος!!! Είναι ο χαρισματικός ηγέτης του Ανατολικού Κόμματος της Ελλάδας. Φανατικά Αντιδυτικός!! Γύρω του συσπειρώνει τις πιο φωτεινές και ταυτόχρονα σκληρές αντιδυτικές πολιτικές προσωπικότητες. Τον Μάκη Χριστοδουλόπουλο, τον Τόλη Βοσκόπουλο, τον Γιώργο Σαλαμπάση και πολλούς άλλους. Το ΝΤΕΦΙ είναι το δημοσιογραφικό όργανο του Κόμματος. Η συμφωνία που κλείσαμε είναι το ΠΑΣΟΚ να βάλει το Πρόγραμμα και ο Σαββόπουλος τους τόνους και τα πνεύματα...!!»

Το πρόσωπο του Τίχονωφ σκοτείνιασε απότομα. Με τον Σαββόπουλο Πρόεδρο θα ανατρέπονταν οι συμφωνίες της Γιάλτας. Ο Ρήγκαν θα άξιωνε να πάρει την Πολωνία και την Τσεχοσλοβακία. Τα Εθνικά κράτη της Βαλκανικής Χερσονήσου θα μετετρέποντο σ' έναν Γαλαξία από κοινότητες... και αρχαιοτήτες... Είχε δικιο λοιπόν ο Τεοντόρ... Ο Τεοντόρ Ζίβκωφ όταν τον προειδοποίησε... Ο Τίχονωφ σηκώθηκε ταραγμένος και με σταθερή αλλά αυστηρή φωνή είπε «Σύντροφε Πρωθυπουργέ θα ήθελα να επιστήσω την προσοχή σας σε ορισμένες μας παρατηρήσεις. Πρώτον ο Κωνσταντίν Καραμανλής έφερε την Δημοκρατία στην Ελλάδα... Δεύτερον άσκησε τα καθήκοντα του Προέδρου με υποδειγματικό τρόπο... Τρίτον μαζί με τον Πρόεδρο Ζίβκωφ αναδείχθηκαν εγχειρήτες της πολιτικής σταθερότητας στα Βαλκάνια... Τέταρτον υπάρχουν εθνικοί κίνδυνοι για τη χώρα σας που δεν πρέπει να αγνοείτε... και Πέμπτον ο Κωνσταντίν Καραμανλής έχει αποδειχθεί ένας ειλικρινής φίλος του Σοβιετικού λαού και της ειρήνης... Για τους λόγους αυτούς σύντροφε Πρωθυπουργέ θα ήθελα να σας μεταβιβάσω τη δυσάρεσκια της Σοβιετικής Ένωσης σε περίπτωση μη εκλογής του Κωνσταντίν Καραμανλή ως Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας...!!»

ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ημέρα στο Καστρί η ατμόσφαιρα ήταν πανηγυρική. «Λοιπόν το πιάσατε...; Καταλάβατε τι θα λέτε στις οργανώσεις...; Εμείς δεν θέλαμε τον Καραμανλή. Μας πιέζαν οι Αμερικάνοι... Όμως αυτούς δεν τους υπολογίζαμε... Είχαμε μάλιστα έτοιμη και εναλλακτική λύση... Αλλά όταν έβαλε και η Μόσχα βέτο υπέρ του Καραμανλή... τι να κάνουμε...;» είπε ο Αντρέας χαμογελώντας. «Μπράβο Πρόεδρε καταπληκτικό...!! Τι νους ιδέα ήταν...;» ρώτησε ο 'Ακης. «Λοιπόν παιδιά», είπε ο Αντρέας, «όσο κι αν σας φανεί παράξενο η ιδέα ήταν του Κατσιφάρα... Αυτός έστησε τον αρραβώνα... Μετά διέφρευσε την πληροφορία στον Αρατζαφέρη... Αυτός ξέρετε τι διπλό μούτρο είναι... Το κάρφωσε στον Μολυβιάτη... και ο Καραμανλής μέσω Ζίβκωφ καθάρισε με τη Μόσχα...!! Οπότε κύριε Κοινοβουλευτικό εκπρόσωπε του ΠΑΣΟΚ με τη συναίνεση Ανατολής και Δύσης θα προτεινέτε για Πρόεδρο Δημοκρατίας...» «Τον Κωνσταντίνο Καραμανλή...!!» συμπλήρωσε με στόμφο ο Μένιος, ενώ ο Αντρέας ξεκαρδίστηκε στα γέλια...

Παν. Παν.

ΚΟΥΡΑΓΙΟ

Ζητείται κουράγιο καινούργιο σε τιμή ευκαιρίας ή μεταχειρισμένο σε καλή κατάσταση (να μπορεί να δουλέψει χωρίς πρόβλημα 10 μήνες). Εξετάζω και την περίπτωση νοικιάσματος ή και ανταλλαγής με άγχος (μοδέλο: α εξάμ. 83, 24.000 χλμ.) Για πληροφορίες τηλεφωνείτε.

GUZENDO - PELEGRINO

ΧΩΡΙΣ ΟΡΙΑ

«Για μια βόλτα στο φεγγάρι, χωρίς επιγραφή... χωρίς όρια (...) χωρίς πρόγραμμα»

Χάρης
7222838 (5-7 μ.μ.)

Υ.Γ. Ελπίζω, Σοφία, να με συγχώρεσες που ξεχάσα να σου γράψω διευθύνη.

ΝΑΠΟΛΕΟΝ

Το κοινό που έχουμε εμείς οι δύο (αμφότεροι) με τον Σχολιαστή ποιο είναι;

— Ότι βγαίνουμε μια φορά το τρίμηνο. Έρχεται κρύο και νομίζω ότι φεύγει. Ένα μπουκάλι και ένα μαξιλάρι Ναπολέον.

Να Σας αγαπώ
Ξάνθη

ΚΡΥΦΤΟΥΛΙ

Πηγαίνουμε τρεκλίζοντας πότε «μέσα σ' ένα όνειρο που τρίζει» και πότε μες στην πραγματικότητα και εσύ ΦΟΒΑΣΑΙ και εγώ γράφω σημειώματα για τον Σχολιαστή παίζοντας κρυφτούλι με τον εαυτό μου παίζοντας με τις επαναστάσεις και δεμένους γερά μέσα στο συνοθύλευμα του είναι μου Σκατά ή χαμόγελο;

Δ.

ΑΓΑΠΩ

Πήρ' απ' τα χείλη σου το μέλι Πήρ' απ' τα μάτια σου το φως Τώρα κι αν βρέχει τι με μέλει Τώρα δεν είμαι μοναχός

Έχω εσένανε κι έχω τον κόσμο μέσα στα χέρια μου κρατώ τη γη με ήλιο γέμισα την αγκαλιά μου για να σε ντύσω Κυριακή.

Αγαπώ τα μάτια σου και τα κυκλάμινΑγαπώ τη θλίψη σου και τη βροχή Αγαπώ εσένανε και το φθινόπωρο Αγαπώ αυτά που μου 'μαθες εσύ —να αγαπώ—

Πήρα το χρώμα απ' τα μαλλιά σου να στεφανώσω τη ζωή Έστειλ' αστέρια στα όνειρά σου για να μη νιώθεις μοναχή

Έχω εσένανε κι έχεις εμένα μέσα στα χέρια μας ο ουρανός μ' άνοιξε γέμισες την αγκαλιά μου κι έγινε ο κόσμος πιο καλός.

Γ. Σαρακινός

Υ.Γ.: Προσφέρεται φιλοκερδώς για μελοποίηση στους απανταχού (δοκιμους και ευδοκίμους) συνθέτες της χώρας. Σημείο πρώτης επαφής:

(ΤΗΛ. 031-923672)

ΛΟΥΛΟΥΔΙ

Βιβή
Μείνε για πάντα χρυσαφένιο λουλούδι Πειθαίνω για πάρτη σου

ΠΑΝΟΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

(Για την Τάσα... Και σε όλη την Παρία του Playboy)

Τι τρέχει στο μυαλό σου και μοιάζεις σα μολότωφ
Με είδες στην άκρη του δρόμου και με χλευάσες πονηρά
Είδες τα ρούχα μου και άρχισες να γελάς
Ανθρώπακο σταμάτα είσαι ένας υποκριτής
Η Κοινωνία σε πιέζει και φράζει τα όνειρά σου
Νιώθεις μικρός και αδύναμος... στα παιδιά σου εκτονώνεσαι
Είδες νεκρούς στην τηλεοθόνη, είδες πυρηνικούς κινδύνους
Είδες πολέμους κατάλαβες τον πόνο
Και απλά με τη γυναίκα σου ερωτοτροπούσες
Κατάλαβες το Θάνατο και γύρισες και προσευχήθηκες
Καλύτερα Κολύμπα, οι Καλοί έχουν πεθάνει εδώ και πολύ καιρό
Και Θεός είναι τα χέρια σου
Μάκης αραχτός και έτσι
18 χρονών (Σύμπλεγμα ελπίδας) Μ'Τκ

ΝΟΜΟΣ COULOMB (ΕΦΑΡΜΟΓΗ)

Βάδιζα στο έρημο μονοπάτι τ' ουρανού σκοτεινό, μουντό, θανατηφόρο απότομο και συνήθως παγερό, μονοπάτι.
Λίγο παρά πέρα, πάνω σ' ένα άστρο είδα που σάλευε η ύπαρξη εκείνη μυστηριώδης, εκθαμβωτική, εκπληκτική και επιβλητική και μάλλον μοναχική ύπαρξη.
Με κοίταξε: ο νους μου κλονίστηκε συθέμελα απ' το βλέμμα της: πυρίνο, δელαστικό, φοβερά ψυχτικό αλλά σίγουρα ικετευτικό βλέμμα.
«Έλα!» μου 'πε, με μια αρμονική, αέρινη, υπέροχα σαγηνευτική μα καθόλου αυταρχική, φωνή.
Έκανα να διαβώ τα χιλιάδες έτη φωτός που χωρίζαν το άστρο της, απ' το διαβά μου.
Όχι πως δεν τα κατάφερα, όχι πως η απόσταση ήταν μεγάλη (τι σημασία έχουν οι αποστάσεις — απλά μαθηματικά νοούμερα—), απλώς οι καρδιές μας ήταν φορτισμένες με ομόσημα φορτία (γιατί να υπάρχει αυτή η απόλυτη ταύτιση μεταξύ μας;) κι απωθήθηκαν!

P.S.P.

ΠΟΝΑΩ

ΓΙΑ ΤΗ ΝΙΟΒΗ! (ΑΠ' ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ)
Ωραίο όνομα έχεις — αν και δεν το 'χε η γιαγιά σου!
Φλυαρείς, φλυαρείς σαν μονότονο σπουργίτι

είναι γεγονός.
Γράφεις ωραία, η πένα σου είναι μαγεμένη.

Γαλαξιακή σκόνη.
Όμως δεν μου 'στείλες διευθύνη στο γράμμα σου!

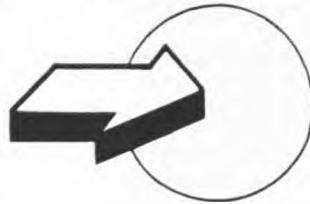
Στείλε μου λοιπόν —πονάωωωωω!!
Ξαπλωμένοι πάνω στο χαλί —πονάω—

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΠ' ΤΗ ΘΡΑΚΗ!

SERVES YOU RIGHT!

Αγαπητή Jenny F., αυτό που έγινε είναι η περίφημη «Nemesis». Καλό Πασχα.

Yours very truly
I surrender

ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΟ

Το να σκέφτεσαι μια Αγάπη που —ηθελήμενα— άφησες να φύγει
Θέλει Δύναμη!
Σαν πίνεις τούτο ρετσίνοισιο κρασί, λίγα λεπτά πριν μπει ο νέος χρόνος γράφοντας αράδες σ' ένα εισιτήριο —ληγμένο— πλοίου που σ' έφερε όχι εκεί που ήθελες
Θέλει Θράσος!
Την παραμονή της πρωτοχρονιάς να ξαπλώνεις με μια γυναίκα όχι όμορφη κι αγαπημένη και να νιώθεις σαν να 'ταν το κορίτσι σου
Θέλει Αγάπη!
Το να κάθεται παραμονή πρωτοχρονιάς ώρα πολύ στη βροχή, χωρίς λόγο
Θέλει Ποίηση!
Το να γράφεις στην κάρτα ενός μικροαστού μαθηματικού —σαν και σένα— τέτοιες στιγμές
Θέλει εξάσκηση στον πόνο!
Το να δείχνει το ρολόγι το πρώτο λεπτό του νέου χρόνου και να περπατάς στην έρημη Αθήνα ψάχνοντας για ενοικιαστήριο
Θέλει Παράνοια!
Όλα αυτά είναι Δύναμη, Θράσος, Αγάπη, Ποίηση, Παράνοια;
Όμως δεν είναι Τιποτα!
Είναι ο Πόνος που —ακόμα— δεν έφυγε.

Ντίνος Μπ.

Υ.Γ.: Ενδιαφέρει μια Σαλονικιά που ΔΕΝ θα καταλάβει.
Χαρίζεται στον Χάρη —στην Αγγλία— για τη γιορτή του και στον Κωστή.

ΑΝΑΣΑ

Σαν κατά λάθος άνοιξε η πορτίτσα και από το σιδερένιο σου κλουβί δραπέτευσες, ασθενικό φτερούγισμα γιομάτο ελπίδες, δειλή, απλήστη ματιά σαν του νιογέννητου παιδιού, είπες: «Θα τα χορτάσω μονομιάς». Και ξετινάχτηκες στα ύψη, τρελό, μεθυμένο απ' το κάλεσμα της φύσης σου, θαμνωμένο απ' τα χρώματα που 'δινε ο ήλιος στη θάλασσα, έσκισες τον αέρα. Κι είχες για κατεύθυνση το νησί, που αμυδρά θυμόσουν' τ' απαίγιο.

Και κει, στη δίνη της ξεχειλής χαράς σου, εκεί, στο πέρασμα πάνω απ' τα απόκρημνα βράχια της ακτής, εκεί, ακριβώς πάνω απ' τη φιδωφωλιά, θυμήθηκες πως ποτέ σου δεν είχες φτερά. Ότι πριν, εκεί στο κλουβί, ποτέ δεν πέταξες, ποτέ δεν ένιωσες τούτη τη γλύκα, ποτέ δεν αισθάνθηκες το ξεχύλισμα του γαλάζιου της θάλασσας, του πράσινου του δάσους, τα χρώματα των λουλουδιών, το χαϊδεμα του αέρα. Δεν είδες ποτέ σου ίσαμε κει που φτάνει το μάτι σου, και ξάφνου, διαπίστωσης, ότι είσαι αμάθητος σ' αυτά. Ότι δεν έμαθες ποτέ σου να πετάς. Σε ζάλισε το άρωμα των λουλουδιών, η θέα από ψηλά του κάμπου σε φόβισε, τ' αγεράκι σε πάγωσε... Κι έπεσες! Εκεί, ακριβώς πάνω απ' τη φιδωφωλιά, στην κορφή του απόκρημνου βράχου.

Άκης
Τ.Θ. 54
ΚΑΛΑΜΑΤΑ

ΠΡΩΤΙΑ

Εκεί, στο δωμάτιο του Πίπη, στην άλλη κάμαρα ήταν το στέρνο, όλα τα παιδιά μαζεμένα και συ με πήρες στο χάλι, κάτι να μου πεις —μια κασέτα τάχα να γράψουμε— και κόλλησες πάνω μου.
Ο δίσκος στο πικ-απ —η Στέλλα του Παπακωνσταντίνου— ζήτηγε να 'ρθεις κοντά μου: τόκλεισες όμας' δε σάρεσε είπες: εγώ φαντάρος μ' άδεια' η Γιάννα να μου ρίχνεται.
Σε δυο μέρες θάφευγα: όμως ήθελες να 'μαι ο πρώτος; και κει' κάτι τσουβάλια θαρρώ, το φως έσβησε
από μόνο του (κατανόηση τα παιδιά) σμίξαμε για λίγο' εσύ ντρεπόσουν: σηκώθηκα και κλειδώσα: το σκοτάδι σε προστάτευε.
Ωσπου κάποιος έδωσε το σύνθημα: ανέβαινε ο πατέρας του Πίπη

TAKIS

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Μάντω, για τα γενέθλιά σου χρόνια σου πολλά και μη μου στενοχωριέσαι.
Άσε τον άνθρωπό σου, οι πάντες να 'ναι καλά, και μην ξεχνάς το πανώ «κι ούτ' υπάρχουν πολλά Μάντω μόνο μιά»
Λίγη υπομονή και να το καλοκαιρί έφθασε. Ξέρεις εσύ... Το φιδόγκο στα μαλλιά στο ένα χέρι το τσιγάρο στ' άλλο την Θανάσω και βουρ για τις Κυκλάδες. Εξ άλλου η Ντέπη κάνει σήμα από τώρα στο «Μαριάννα».
Πολλά-πολλά φιλιά
Χρόνια πολλά
Δημήτρης (και πού 'σαι ακόμα).

VIBRAZZIONE

«Εσύ δεν είσαι σαν τους άλλους Είσαι από κείνα τα παιδιά που μέσα στο μυαλό τους έχουν ένα σπασμένο πύργο ελέγχου κι ένα ραντάρ μες στην καρδιά»
«Λουλουδάκι»

P.S.: Μην ξεχνάς τον Χέοπα, τις Εσπερίδες, τα στρας στον Ιπποπόταμο, την πατάτα στα τζάμια, το FLOU, τα φλούδια του πορτοκαλιού στο τραπέζομα-ντηλο, το «Θυμάσαι σου το 'λεγα...»

Ο ΦΕΡΤΗΣ

Ρε συ μόρτη—παγαπόντη που το πας το κέρατο, μέρες είμαστε χαρμάνια κατ' εδών και κέραστο. Για σταθίτε, ρε αλάνια, τόχω τάξει για αλλού, είναι κι άλλοι πιο χαρμάνια και πληρώνουν για να πιουν. Ρε συ φέρτη, ψυχοβγάλτη τι ξενέροτα μας λες, χρόνια τώρα μας τα παίρνεις και με ρούχλες και καλές. Αν είν' έτσι ρε αλάνια, δεν έχ' αντίρρηση καμιά να κεράσω τα χαρμάνια, να τους κάνω την καρδιά. Μάγκες, άντε ξεκολλάτε, φτιάχτε τρίφυλλο διπλό, κι αν το κέρατο τα λείει, δώσ' μας φέρτη ένα κιλό. Πολλά φύλλα βλέπω επάνω και πολύ βλέπω καπνό, κέρασμα είπα να κάνω κι όχι τάμα στον Θεό.

Κώστας Νίκας

ΕΙΛΙΚΡΙΝΗΣ ΖΩΗ

Είμαι 18 χρονών και αρκετά μόνος. Βλέπω στο δρόμο τον ταχυδρόμο και περιμένω μήπως έχει και για μένα κανένα γράμμα.

Μου αρέσει η DISCO και είμαι αρκετά ρομαντικός. Ντύνομαι κυρίως, διασκεδάζω, και δε μου αρέσει οτιδήποτε ψυχοπλακωτικό. Αγαπώ την ειλικρινεία και είμαι ομοφυλόφιλος. Όποιος θέλει να αλληλογραφήσουμε ας γράψει στον «Σχολιαστή» τη διεύθυνσή του και αποκάτω για τον «Β».

«Β»

● ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΣΟΥ

Ω! το χαμόγελό σου...
Κι αυτό κατάστικτο
Απ' τις ριπές
της πολυωνυμής σου
θλίψης...

Λάκης Βαϊρακλιώτης
Φάρσαλα
(0491-22310)

● Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΟΥ 85

Καθόλου δισεκτη —και καθόλου Οργουελλική.
Με τα κτίρια της Ιατρικής και της Γεωπονικής
σχεδόν διπλά-διπλά.
Με τα σινεμά της και τις μνήμες της
μαζεμένα στο κέντρο.

Όχι της Πόλης.
Όχι του σύμπαντος.
Αλλά της καρδιάς της.
Φοιτητής σε πανάθλιες πολυκατοικίες.
Αισχρές / έτσι δεν το λες;
Με την άνοιξη που αναμένεται
να μετανιώσει την εσωστρέφειά της,
εκτός.
Και την αναμονή μιας ΜΖ...
ο έρωτας επανήρθε.
Αυτή τη φορά κρατάει γερά.
Για πρώτη φορά,
στη Θεσ/νίκη του '85
υπάρχει πραγματικά.
Φίλοι μου πιστέψτε το
υπάρχει.
Και βέβαια δεν μπορώ να το αποδείξω...
Το ζω.

Μάκης Καραγιάννης
(πρώην αισχρός συνδαιτημών
της στήλης)
Νυν «αισχρή φατσούλα»
Χειμάρρας 8
Θεσ/νίκη

● ΠΛΗΓΗ ΑΝΟΙΧΤΗ

Το ετεροχρονισμένο αγόρι έλαβε γράμματα,
χωρίς, ή με πολύ λίγη ευαισθησία,
που ν'
ανταποκρίνεται στη δική του,
των 21 χρόνων του...
Θέλω νέους, βρε παιδιά, που να έχουν
πληγή ανοιχτή μέσα τους, μια «δέσμη φωτός»
και χρώμα κουλούρας. Έτσι ερωτικά
και φιλικά, θέλω πληγωμένα παιδιά
που η κοινωνία τα 'ριξε στο περιθώριο...
Πληγωμένους και μόνο...
Τ.Θ. 80699-18510 Πειραιάς.

ΑΤΙΤΛΟ

Οι όμορφες γυναίκες
αρκούνται στο να με κοιτούν
Φορούν μαύρα γυαλιά, μπλούζες ιατρικές
Κρατάνε σημειώσεις
Τις όμορφες γυναίκες δεν τις αγαπώ
Γιατί εγώ
αγαπώ τη Ναστάζια Κίνσκυ
Μα τι να νιώσετε εσείς
απ' τα αισθήματά μου;

Τάκης

ΓΙΑ ΠΑΤΡΑ

Φοβάμαι το σκοτάδι, το φως, τη βοή και την αγάπη
Χρόνια τώρα ακούω τη λέξη μοναξιά-
μοναξιά-μοναξιά
και αντικρύζω πόρτες δίχως κλειδαρό-
τριπες

Κινείσαι ανάμεσα στο αυγουσιτιάτικο
άφιτρο και τη λάμψη του χειμώνα.
Πόσο μ' αρέσεις μωρό μου.
Ήθελα κάτι να σου δώσω πέρα από την
αγάπη μου, κάτι που
να 'λιωνε τον ύπνο που 'χεις βυθιστεί.
Κάποιος γέλασε άλλος φίσηξε τον κα-
πνό του και συ...

Εσύ συνέχιζες να παίζεις τάβλι, να
τρως σποράκια και να κοιτάς το πρό-
σωπό μου.

Νιώθω ζαλισμένη και χαμένη σαν τότε
που μου εξηγούσες
κάποιο «σκηνικό» στην Πάτρα με δύο
γεροντάκια. Θυμάσαι;

Αγάπησα με τον τρόπο μου τις αλυσί-
δες σου και συ μου 'δειχνες
πάντα το δρόμο για το κλειδί.
Στο υπόσχομαι μ' όλη μου τη μοναξιά
ότι απόψε θα σε ξεχάσω
Ναι μωρό μου θα σε ξεχάσω.

Έτσι απλά χωρίς «ενοχλητικές» ματιές
Τίνα Κωστάκου
Α. Καλαμάκι — Αθήνα.

● ΜΟΝΑΞΙΑ

«Η μοναξιά την καρδιά μου λιώνει
τη ματώνει... τη ματώνει».
Βαρέθηκα τη μάχη μου με τη μοναξιά
Φοβάμαι να σκεφτώ ότι ίσως νικήθηκα
Ανίπαρκο πρόσωπο, βαρέθηκα πια
να ψάχνω για σένα. Κι είμαι 19 χρονών
Δεν μπορώ να σε βρω ούτε στη φαντα-
σία μου

Όμως θέλω.
Η μοναξιά την καρδιά μου σκοτώνει
Επικοινωνία: όραμα μακρινό
Α. ΗΡΑΚΛΕΙΟ

● ΑΝΟΙΞΗ

Ελένη,
Ο χειμώνας είναι δύσκολη εποχή.
Τα σπουργίτια όμως δεν αυτοκτονούν.
Περιμένουν την Άνοιξη.

ΦΙΛΟΣ

● ΑΠΟΛΙΣ

Μέσα από τους αιώνες
ήρθε πάλι η χρονιά της
Αθήνα (!)

Αυτή η μπαμπούγρια, η φτιασιδωμένη με
αρχαίες κολόνες και super markets, η
χέουσα καυσαέριο μπροστά σε παράθυ-
ρα που χάσκουν αποκαλύπτοντας αν-
θρώπινη μοναξιά και απολιθωμένη επι-
κοινωνία.

Φέτος πρέπει να τη στολίσουμε: να
της δώσουμε προσωπικότητα άσχετα αν
κατοικείται από εκατομμύρια απρόσω-
πες υπάρξεις.

Αν σε ενδιαφέρει η Τέχνη, ή βλέπεις
τη ζωή με σοφά μάτια ας βρεθούμε και
ίσως αισθανθούμε κάτι από το φωτεινό
πολιτιστικό πανηγύρι της Αθήνας!

Ένας Απόλλων—άπολις
που ψάχνει για την Αθήνα και την
«Αθηνά» του.

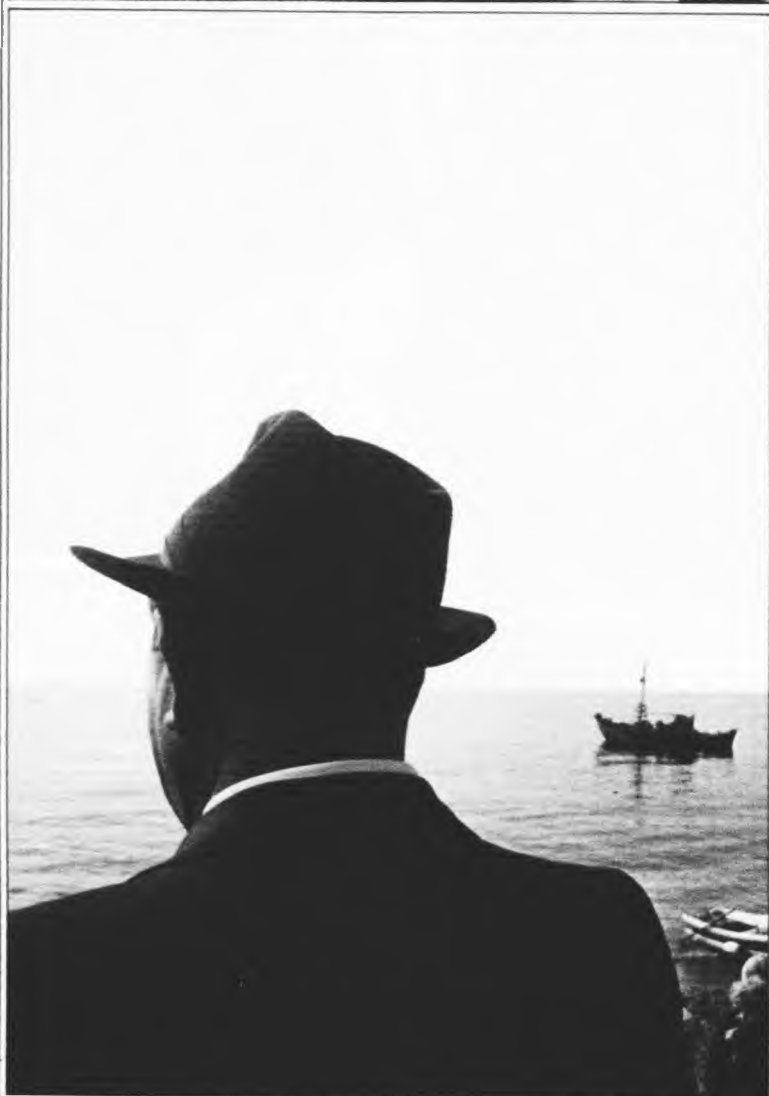
POSTE RESTANTE
ΑΙΟΛΟΥ 100
102 00 ΑΘΗΝΑ

ΣΤΡΟΥΜΦΙΣΜΕΝΟ

Όταν οι μερες
Υπάρχουν για σένα
Δρόμος ξανοίγεται

Ίσκιος που χάνονται
Τώρα πια το ξέρεις:
Σ' αγαπώ

Για το Νο 2

Φωτογραφία: Μανώλης Μπαμπούσης

ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΛΕΜΕ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΕΝΝΟΟΥΜΕ

ΗΕΚΛΟΓΗ του Κ. Καραμανλή για δεύτερη φορά στο προεδρικό αξίωμα έχει προκαλέσει πολιτικές αναλύσεις, συζητήσεις και διαφωνίες. Πολλά γράφτηκαν και θα γραφτούν για την πολιτική σημασία της επανεκλογής του, τις εξελίξεις που κυοφορούνται, τις συνέπειες της παραμονής του στο ύπατο αξίωμα. Σε ένα πράγμα όμως όλοι στέκονται με τον ίδιο τρόπο: κανείς δεν τολμά να αθροίσει τα χρόνια που συνολικά ο Καραμανλής βρίσκεται στις ανώτερες θέσεις της κρατικής εξουσίας —ο Καραμανλής φαίνεται σαν να είναι ο μοναδικός εκπρόσωπος μιας μακροχρόνης, παρ' όλα αυτά, δυναστείας.

Υπάρχει ο Καραμανλής της οκταετίας, ο Καραμανλής στη διάρκεια της χούντας, υπάρχει και ο Καραμανλής της μεταπολίτευσης 74-80. Αλλά ας μην ασχοληθούμε με αυτούς. Ακολουθώντας την υπόδειξη των υποστηρικτών του, ας ασχοληθούμε μόνο με τον Καραμανλή της τελευταίας πενταετίας, τον Καραμανλή-πρόεδρο, που υποστηρίζεται ότι έχει επιδείξει στην τελευταία αυτή περίοδο προσόντα υψηλού επιπέδου: σπάνια πολιτική σκέψη, διεισδυτικό φιλοσοφικό στοχασμό, αδιάκοπη προσπάθεια προαγωγής των γραμμάτων και των τεχνών.

Η πολιτική σκέψη

ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ δημόσια ομιλία του, μετά την εκλογή του στο προεδρικό αξίωμα, στις 17 Ιουνίου 1980, ο Κ. Καραμανλής έλεγε: «Τον τελευταίο καιρό η ανθρωπότητα μπήκε σε μια έντονη και πολύμορφη κρίση. Η σύγχυση και θα έλεγα η αναρχία που επικρατεί σήμερα στην διεθνή ζωή, παίρνει τέτοια μορφή και τέτοιες διαστάσεις ώστε να δημιουργείται η εντύπωση ότι επιδιώκουμε την αυτοκαταστροφή μας».

Και η διαπίστωση αυτή του προέδρου δεν ήταν μια εκτίμηση της στιγμής. Από τότε μέχρι σήμερα, σχεδόν πέντε συναπτά χρόνια, σε κάθε ευκαιρία, σε κάθε τόπο και χρόνο, ο πρόεδρος θεωρεί καθήκον του να κρούσει για μια ακόμη φορά τον κώδωνα του κινδύνου. Στο πρωτοχρονιάτικο μήνιμά του '81 διαπίστωνε ότι «η ένταξη μας στην Κοινότητα πραγματοποιείται σε μια στιγμή που ολόκληρος ο κόσμος και ιδιαίτερα η Ευρώπη διέρχεται βαθιά και πολύμορφη κρίση». Το '82, στην αντιφώνησή του προς τον Πάπα έλεγε: «η ανθρωπότητα παραπαίει σήμερα μέσα σε ένα κλίμα δυσπιστίας και ανασφάλειας». Το '83, κατά την επίσκεψη του Εάνες, δηλώνει: «σήμερα η διεθνής κατάσταση

διαμορφώνεται κατά τρόπο πράγματι επικίνδυνο. Είναι τόσο η σύγχυση και η ανευθυνότητα που επικρατούν στον κόσμο ώστε να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η διεθνής ειρήνη». Το '84, πάλι στο πρωτοχρονιάτικο διάγγελμά του, διαπιστώνει για μια ακόμη φορά ότι «η διεθνής κατάσταση διαμορφώνεται κατά τρόπο πράγματι επικίνδυνο. Όλος ο κόσμος μπαίνει στον καινούριο χρόνο με αίσθημα ανασφάλειας και θα έλεγα αγωνίας».

Από την πρώτη στιγμή που ο Καραμανλής ανέλαβε τα προεδρικά του καθήκοντα, υιοθέτησε το ρόλο του προφήτη της κρίσης, του μέντορα των μελλομένων καταστροφών. Η κρίση, για τον πρόεδρο μπορεί να εντοπιστεί σε τρία επίπεδα: σε παγκόσμια κλίμακα, σε εθνική και σε κάθε ατομική περίπτωση χωριστά. Όσον αφορά την παγκόσμια κρίση, τα αποσπάσματα που παραθέσαμε ήταν εύγλωττα: η ανθρωπότητα κυριαρχείται από την αναρχία, τη σύγχυση και τον παραλογισμό. Η υπόθεση της σωτηρίας της ανθρωπότητας μάλλον πρέπει να θεωρείται χαμένη.

Δεν ισχύει όμως το ίδιο και για τη χώρα μας, όπως ισχύει μηχανιστικά και τελειώς αντιδιαλεκτικά σπεύσατε να συμπεράνετε. Βέβαια, η χώρα μας διαρκώς δοκιμάζεται και ο πρόεδρος συνιστά επαγρύπνηση και ομοψυχία: «Και αυτό χρειάζεται περισσότερο

σήμερα που η διεθνής κατάσταση είναι επικίνδυνη και η χώρα μας αντιμετωπίζει κρίσιμα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα». (1-7-83)

Ο πρόεδρος επανέρχεται:

«Και αυτό επιβάλλεται περισσότερο σήμερα που η χώρα μας με όλο τον κόσμο αντιμετωπίζει κρίσιμα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα». (10-9-83)

Ο πρόεδρος επιμένει:

«Και ο προβληματισμός αυτός επιβάλλεται ιδιαίτερα σήμερα που η χώρα μας αντιμετωπίζει δύσκολα προβλήματα». (2-1-84)

Ο πρόεδρος δεν κουράζεται:

«κατά μείζονα λόγο σήμερα που η διεθνής κατάσταση είναι επικίνδυνη και η χώρα μας αντιμετωπίζει δύσκολα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα». (25-3-84)

Ο ιστορικός του μέλλοντος ίσως δυσκολευτεί αφάνταστα να βρει ποια ήταν η πιο κρίσιμη μέρα της προεδρίας Καραμανλή. Εκτός και αν ήταν τότε που ο πρόεδρος είπε: «...και ιδιαίτερα στις ημέρες μας που οι κίνδυνοι που απειλούν την ασφάλεια και την ελευθερία μας δεν είναι μόνο οι ορατοί και άμεσοι... Παίρνουν μορφές διάφορες και πολλές φορές απατηλές για να διαβρύνουν την κοινωνική μας συνοχή και δι' αυτής το πολίτευμα της χώρας». (25-3-83)

Πρέπει να συμφωνήσετε με τον

πρόεδρο ότι εκείνη την ημέρα που το έθνος απειλήθηκε από κινδύνους αόρατους και επενδεδυμένους μορφές απατηλές και... «διάφορες» ήταν ημέρα αποφράς... «Έμμενη ιδέα», είναι μια έκφραση, «καθήλωση» είναι μια άλλη, ghost-busters —χωρίς αμφιβολία— είναι η λύση.

Εν πάση περιπτώσει όμως, η χώρα μας καίτοι σκληρά δοκιμαζόμενη καθημερινώς, δεν έχει οδηγηθεί στην καταστροφή. Πρόκειται περί θαύματος; Ναι! Ο πρόεδρος εξήγησε το μυστικό της επιτυχίας αυτής σε ένα λόγο-εξομολόγηση που εκφώνησε στις Σέρρες στις 29-6-83: «Έτσι στον εσωτερικό τομέα αποκατέστησα ανώδυνα τη Δημοκρατία και την λειτουργία όπως δεν λειτουργήσε ποτέ στο παρελθόν. Και αυτό αναγνωρίστηκε διεθνώς αλλά και χαρακτηρίστηκε σαν θαύμα».

Ο πρόεδρος δεν αντιλαμβάνεται την προεδρία σαν αξίωμα, αλλά σαν λειτουργία. Όπως και ο ίδιος σημειώνεται να δηλώνει, «την λειτουργία» τη Δημοκρατία, όπως και διεθνώς του αναγνωρίστηκε.

Ο φιλοσοφικός στοχασμός

ΠΟΛΛΟΙ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΝ τη ριζοσπαστικότητα της φιλοσοφικής σκέψης του Προέδρου. Ορισμένοι κακόβουλοι φτάνουν να θυμούνται το όνομα της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ενώσεως. Ας αφήσουμε όμως τον ίδιο να μιλήσει:

«Να πραγματοποιήσουμε δηλαδή τη μεγάλη εκείνη **αλλαγή** που χρειάζεται ο τόπος. Την **αλλαγή** του πολιτικού κλίματος της χώρας μας με την **αλλαγή** της πολιτικής μας νοοτροπίας...» (27.10.84).

Οι ιδέες όμως του Προέδρου είναι πολύ πιο προωθημένες από μια αφηρημένη «αλλαγή». Δεν είναι τυχαίο που σε ομιλία του κατά τον εορτασμό της εθνικής επετείου του «ΟΧΙ» διάλεξε τον Μάο Τσε Τουνγκ για να παραδειγματίσει τους ακροατές του ανώτατους αξιωματούχους: «Όπως έλεγε ο Μάο Τσε Τουνγκ, ο μιν πόλεμος είναι αιματηρή πολιτική, ενώ η εξωτερική πολιτική είναι ανοήματος πόλεμος». (28.10.83).

Βασικό χαρακτηριστικό της προεδρικής συλλογιστικής είναι η διαλεκτική:

«**Η αλλαγή του χρόνου** αυτή καθεαυτή είναι βέβαια συμβολική. Συμβολίζει την αρχή και το τέρμα ενός χρόνου» (Πρωτοχρονιά '83).

Η διαλεκτική είναι τόσο αρχαικό θέμα ώστε επιβάλλεται να επιμείνει κανείς: «**Η αλλαγή του χρόνου είναι πάντα ένα τέρμα και αφετηρία**» (Πρωτοχρονιά '84).

Υποδειγματική εξέχου χρήση της διαλεκτικής μεθόδου διάλεξε ο Πρόεδρος να παρουσιάσει στο Παρίσι, στο λόγο που εκφώνησε κατά την παραλαβή του αργυρού μεταλλίου των Παρισινών Πανεπιστημίων: «**Η Γαλλία που υπήρξε πνευματική κόρη της Ελλάδας** (θέση), έγινε με τη σειρά της πνευματική μητέρα (αντίθεση). **Και οι πνευματικές σχέσεις των δύο λαών μας πήραν τη μορφή συγκοινωνούντων αγγείων** (σύνθεση)».

Η αντικατάσταση του κοινού όρου «δοχείο» με τον ορθό «αγγείο» έχει πρόδηλο συμβολικό χαρακτήρα.

Τα γράμματα και οι τέχνες

ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΗΣ η προσήλωση του Κ. Καραμανλή στα έργα πολιτισμού. Με υπόβαθρο την πολυετή πείρα του στα δημόσια έργα ανέλαβε εντελώς προσωπικά την παρακολούθηση και την προώθηση των πιο σημαντικών εγχειρημάτων στο χώρο του πνεύματος. Άλλωστε είναι πασίγνωστο ότι κανείς άνθρωπος των γραμμάτων και των τεχνών απ' τον

Μανόλη Ανδρόνικο ως τη Νάνα Μούσχουρη δεν μπορεί να προκόψει σ' αυτόν τον τόπο αν δεν έχει την υψηλή εύνοια.

Ισως όμως δεν είναι γνωστό ότι στους οραματισμούς του Κ. Καραμανλή υφείλει η πρωτεύουσα το πνευματικό κέντρο — κατά τα πρότυπα του παρισινού κέντρου Ζωρζ Πομπινού — αν και, σα μόνη κατάληξη είχε το όνομα αυτό μια τεράστια τρύπα στο κέντρο της πόλης. Είναι το οικόπεδο που συναντάμε στη γωνία των οδών Ριζάρη και Βασ. Κωνσταντίνου. Εκεί, σ' αυτό το βάθος των 14 μέτρων, θα χτιζόταν το Μουσείο της Ιστορίας της Ελληνικής Τέχνης με τρία υπόγεια και ένα ισόγειο. Και αυτό θα ήταν το πρώτο μιας σειράς άλλων κτιρίων που θα μεταμόρφωναν την περιοχή σε μια νέα Πνύκα. Όλα όμως δείχνουν ότι ο πρόεδρος δεν θα προλάβει να δει το όνειρό του να πραγματοποιείται. Τους λόγους ισως τους μάθουμε όταν αρχίσει να λειτουργεί το «Ίδρυμα Αρχείων Κωνσταντίνου Καραμανλή» που ιδρύθηκε στις 23.5.1983 και αποβλέπει στη συγκέντρωση και διαφύλαξη του προσωπικού αρχείου του Κ. Καραμανλή. Πρόκειται φυσικά για παγκοσμίως πρωτοφανές γεγονός, η δημιουργία ενός οργανισμού δηλαδή που μελετά την ιστορία του εν ενεργεία προέδρου μιας χώρας.

ΕΙΠΕΣ ΤΟ 'ΝΑ ΕΙΠΕΣ Τ'ΑΛΛΟ...

Παροράματα ή ο Δαίμων του τυπογραφείου

Στο προηγούμενο «Είπες το να είπες τ' άλλο» στο κεφάλαιο περί «Ολυμπιακών αγώνων ή η τραγωδία να είσαι κομπάρσος» στη δεύτερη παρένθεση έγινε ένα λάθος. Εκεί που λέει: «Στις ελληνικές παραγωγές δεν υπάρχουν λεφτά για τους ηθοποιούς, πόσο μάλλον για τους τεχνικούς» έπρεπε αντί για τεχνικούς να λέει κομπάρσους. Παμ' παρακάτω.

Ατέλειωτο Καρναβάλι

Όπως φερειπείν ο θεός Νώντας δεν έκανε ειδικές εκπομπές για τις Απόκριες, αποφάσισα να μην ασχοληθώ κι εγώ μ' αυτές, διότι όπως όλοι ξέρουμε, οι Απόκριες έχουμε μπει στο κυρίως ρεύμα της ζωής μας και το μασκαρίλκι είναι καθημερινό, οπότε δεν αλλάζει και τίποτα κατά την περίοδο της «Αποκρέω». Άσε που μόνο τις ειδήσεις να παρακολουθείτε σε φτάνει και σε περρισεύει.

Μικρές κρίσεις συνειδήσεως

Δεν πιστεύω σε σύνορα και στρατούς. Είμαι υπέρ της ελεύθερης μετακίνησης των πληθυσμών. Όλα τα φύλα κι οι φυλές έχουνε τα ίδια δικαιώματα. Είμαι υπέρ του δικαιώματος αυτοδιάθεσης του ατόμου.

Κρεοπωλείον «ο Σωκράτης»

Για τα αρχαία, πιστεύω ότι και για την προϊστορία του κάθε λαού. Καλό κάνει δηλαδή να ξέρεις και λιγάκι για το τι έχεις γίνει πριν. Δεν μπορείς δηλαδή ξαφνικά να εφεύρεις τώρα τη ρόδα. Παιζει ρόλο όμως ο τρόπος που

σου μαθαίνουν κάτι. Ο τρόπος που μαθαίναμε τα «αρχαία», μας έκανε συνήθως να τα μισήσουμε. Ήταν τόσο τραυματικός αυτός ο τρόπος, που χρειάζεται να περάσουν πολλά χρόνια για ν' αποφασίσουμε να διαβάσεις κάτι ή να ψάξεις κάτι, να πάρεις χαμπάρι πως υπάρχει ενδιαφέρον στους φουκαράδες τους αρχαίους.

Το ίδιο ισχύει τώρα με τα πολιτιστικά πράγματα που είναι κι από τα τραγικότερα ίσως σημεία αυτής της κυβερνήσεως, διότι ακριβώς έχει να κάνει με την πληροφόρηση και τη γνώση. Δηλαδή τα ψέματα. Μέχρι το '81 είχαμε στην Ελλάδα φεουδαρχία. Ε! τώρα έχουμε μια σοσιαλεθνικοαστιζούσα συντηρητικών ηθών κυβέρνηση. Θέλω να πω πως όπως εμείς μισήσαμε τ' αρχαία έτσι όπως μας τα μαθαίνανε, το ίδιο ισχύει τώρα αντίστοιχα με τα πολιτιστικά. Ταΐζουνε λοιπόν κι εμάς και τα παιδιά τον «πολιτισμό» με το χωνι όπως τη χήνα όταν θέλουν να της βγάλουνε το φουα-γκρα. Εδώ απλώς μας βγάζουνε το λάδι. Κι αυτό σήμερα σίγουρα δημιουργεί μια νέου είδους γενιά φασιστών μόνο και μόνο από αντίδραση στον τρόπο που προσπαθούν να τους τα μαθαίνουν. Κι αυτό το βλέπουμε ήδη να συμβαίνει γύρω μας. Βέβαια (αν και ο «Σχολιαστής» δεν έχει εφαρμόσει ακόμα το μονοτονικό) δε θέλω μ' όλ' αυτά να πω πως συμφωνώ με το Νιόνιο περί τόνων. Τουναντίον μάλιστα. Εν πάση περιπτώσει αυτά είναι και θέμα προσωπικού γούστου, φτάνει να συνεννοούμαστε, να καταλαβαίνουμε ο ένας τι λέει ο άλλος. Καλύτερ' ακόμα θάτανε ίσως να καταργηθούν οι τόνοι γενικώς, όπως ήσαντε εξ' άλλου αρχικά τα πράγματα. Άσε που οι γλώσσες κι οι γραπτός λόγος είναι ανεπαρκέστατοι τρόποι επικοινωνίας.

Εμείς... κι αυτοί ή το ράσο κάνει τον παπά

Αυτή η απάτη του τεχνητού διαχωρισμού των «διανοουμένων» και του λαού, κι όλα τα περί λαϊκισμού είναι σα να διυλίζουμε τον κώνωπα και να καταπίνουμε την κάμηλο. Όλοι οι άνθρωποι σκέφτονται, εκτός αν τους κάνεις λοβοτομή. Και το πιο αφύσικο απ' όλα είναι αυτή η σοβαροφάνεια που διέπει τα πάντα. Αυτή είναι η μάλιστα, σε όλες τις μορφές παιδείας και κάθε σχέσης αν θέλεις μεταξύ κάποιας εξουσίας και των υπολοίπων μας.

Εδώ έχουμε δηλαδή ένα φαινόμενο όπου το τελετουργικό έχει ξεχυλίσει κι έχει κουκουλώσει τόσο καλά την ουσία (όπως εξ' άλλου στη θρησκεία που χρησιμοποιείται πονηρά και από τις κάθε μορφές εξουσίες) που κανείς δεν αναφέρεται πλέον σ' αυτήν. Γι' αυτό κι ο

κόσμος ανά την υφήλιο, έχει αρχίσει να βλέπει τους πολιτικούς σαν καραγκιόζηδες (κακώς, διότι ο Καραγκιόζης είναι και ο πρώτος, και μακάρι να υπήρχαν πολιτικοί με το μυαλό του) και δεν έχουνε πια εμπιστοσύνη σε κανένα. Στο μέν καπιταλιστικό σύστημα είναι από παιδείας τόσο πλημμελή τα πράγματα και η προσπάθεια είναι να κρατάνε τον κοσμάκη σε όσο το δυνατόν πληρέστερη άγνοια κρατώντας τα προσχήματα, ενώ στο σοσιαλιστικό τοίσιτο, προσπαθούν να τον μάθουνε ότι αυτό είναι το σωστό κι όλα τα άλλα είναι καπιταλιστική εκμετάλλευση. Μήπως όμως όλα αυτά τα συστήματα τον ίδιο παρανομαστή δεν έχουν; Το αλισβέρισι και νταραβέρι γίνεται κι από τα δυο (κι απ' όλα τ' άλλα) με βάση το δολάριο. (Ίδε «Παγκόσμια Τράπεζα» — «Κομεκον»). Όλα απάτη είναι τελικά. Απ' τη μια δηλώνεις πλήρη άγνοια κι απ' την άλλη με την ημίμαθεια παριστάνεις τον ξερόλα.

Διάλειμμα ή Χάιδω μ' για χατήρι σ' έγιναν ροκάς* ή Balkan pop express

Αν συγκρίνουμε βέβαια το ΗΧΟ-ΧΡΩΜΑ με το ΜΟΥΣΙΚΟΡΑΜΑ, πραγματικά, (όπως θα 'λεγε κι ο Αντρέας) δεν υπάρχει σύγκριση. Γκούτης Χίος. Τα μόνα που έχω προς το παρόν να παρατηρήσω σαν χοντρά για το πρώτο είναι πρώτον ότι εφόσον θέλανε κάποιον χαριτωμένο ομοφυλόφιλο χωρίς κανένα ιδιαίτερο άλλο προσόν για να παρουσιάσει απορώ γιατί δεν δινανε τουλάχιστον τη δουλειά σ' έναν ντόπο. Τέλος πάντων. Ας το αποδώσουμε σε κάποιου είδους μαλακοκαίλικη ονομασία που μας χαρακτηρίζει. (Εδώ και την πρωτοχρονιά από Τ.Β. με ξένα κωλομέρια την υποδεχτήκαμε αν θυμόμαστε καλά). Το δεύτερο είναι ότι θα 'πρεπε τουλάχιστον να υπάρχει και κάποιο άτομο που να μπορεί να μιλήσει, να πάρει μια ανθρώπινη συνέντευξη, χωρίς όλο αυτό το δέος που πιάνει την την κοπέλα μόλις αντιμετωπίζει την οποιαδήποτε ξένη μετρίτητα, με την οποία αναλίσκονται σε διάφορες κοινοτυπίες. Δεν μπορείς να πάρεις από κάποιον συνέντευξη όταν σε πιάνει τρέμουλο μόνο τον βλέπεις ζωντανό μπροστά σου. Εν πάση περιπτώσει, προσωπικά θα προτιμούσα μια «νεανική μουσική εκπομπή» με λιγότερο βαρύγδουπα ονόματα και με λιγότερη ασφαλώς σοβαροφάνεια γενικώς.

* Grafitti Αθηναϊκού τοίχου

Ασήμαντα σημαντικά

Ομολογώ πως δεν έχω καθόλου καλές σχέσεις με τη σημειολογία. Όλα αυτά πιστεύω πως οδηγούν σε μια μαλακύνση του εγκεφάλου και μια υποκριτική και άσκοπη υπεκφυγή από την ουσία των πραγμάτων. Η σημειολογία για μένα είναι η εις το κεφάλαιο Εμείς κι αυτοί ή το ράσο κάνει τον παπά προειρηθείσα φράση «διυλίζουμε τον κώνωπα και καταπίνουμε την κάμηλο» με όλη της τη σημασία. Μόνο που εδώ δεν πρόκειται για κάμηλο αλλά για ολόκληρη φάλαινα.

Που-λη-μέ-νε! Εί-στε μα-λά-κες! Βού-λγα-ροι!

Με τα σπορ ασχολούμαι πλέον (φεν!) σχεδόν μόνον ως θεατής. (Πού και πού δηλαδή παίζω και κανένα πιγκ-πογκ ή κανά μπιλάρδο). Καμιά φορά το καλοκαίρι κάνω και καμιά άσκηση στην παραλία. Παρακολουθώ όμως στίβο, ποδόσφαιρο, καθώς και διάφορα άλλα σπορ. Απλώς δεν μπορώ να πω πως μ' ενθουσιάζει το πνεύμα που κυριαρχεί στη σύγχρονη σπορτίβα Ελλάδα.

Βέβαια περισσότερο δικαιολογώ μερικές φάπες που θα πέσουνε στο γήπεδο παρά οι μάπες που πέφτουνε όταν κολάνε κάποιοι τις αφίσες του κόμματός τους φερειπείν κι έρχονται οι άλλοι που θέλουνε να βάλουν στην ίδια κολόνα τις δικές τους και τα σκίζουνε και κοπανιούνται με τις νταβανόβουρτσες και πλακώνονται και μουγγελώνονται με τις ψαρόκολλες — και διάφορα τέτοια. Αυτό το θεωρώ τελείως ηλίθιο, ενώ στο γήπεδο, όσο να 'ναι, μπαίνει κανένα γκολ, σε πιάνει ενθουσιασμός, μπορεί να πέσει κανά σουτ στον μπροστινό, ή οι πιο θερμόαιμοι πιτσιρικάδες να φιλοπλάκωθουνε, ή να γίνει και καμιά παρεξήγηση. Βέβαια (παρόλο που προτιμάμε να μας διαφεύγει για οικονομικούς κυρίως λόγους!!) όλη αυτή η νοοτροπία οφείλεται στους ίδιους τους λεγόμενους παράγοντες των ομάδων. Αυτοί είναι οι καρκίνοι. Παντού, σε όλες τις εκδηλώσεις της ελληνικής κοινωνίας η έννοια παραγοντισμός δηλ. ο «παράγων» είναι ότι χειρότερο και κατάπτυστο και προς εκρίψωσι. Διότι αυτοί οι τύποι συνήθως είναι και οι πιο άσχημοι υπάρχει προς κάθε έννοια πολιτισμού. Κι αν τους συναντήσεις κάπου θα απορήσεις. Με το μόνο άθλημα που θα μπορούσαν να 'χουνε σχέση ίσως ήταν με το «άλμα εις βάθος» που λέγαν οι πιο παλιοί. Θα είναι όλοι ίσαμε ένα τόνο πρωτ' απ' όλα. Αυτοί οι άνθρωποι τι σχέση έχουν με τον αθλητισμό ποτέ δεν μπόρεσα να καταλάβω. Όσο «προωθούνε» αυτοί τον αθλητισμό, άλλο τόσο εγώ είμαι υπουργός δημοσίας τάξεως.

Και πάλι υγιαίνετε
Μήτσος

κτητή τις συνθήκες ζωής των φαντάρων. Θεωρείται μήπως και το πειθαρχείο μέσο σωματικής εκπαίδευσης και σκληραγωγησης των στρατιωτών; Η πειθαρχία μήπως επιβάλλεται καλύτερα με τέτοιου είδους δοκιμασίες της ψυχικής αντοχής μας και τέτοιες μεθόδους εξευτελισμού; Κι απ' την άλλη μεριά αν είναι τιμωρία και μέθοδος σκροφρονισμού η παράταση της θητείας μας με τις φυλακές, τότε πώς εξηγούνται τα διαγγέλματα και τα κείμενα που αντί για τιμωρία θέλουν να την παρουσιάσουν σαν ύψιστο καθήκον και ιερή υποχρέωση του Έλληνα πολίτη;

Καταγγέλλουμε όλα αυτά σημειώνοντας ότι αυτή είναι η πραγματικότητα όχι μονάχα στη μονάδα μας αλλά σ' ολόκληρο το στρατό. Αυτή την πραγματικότητα πρέπει ν' αγωνιστούμε ν' αλλάξουμε και καλούμε τον κάθε δημοκράτη ν' απαιτήσει:

- Να κλείσουν τα πειθαρχεία
- Να καταργηθεί η ποινή της φυλάκης που παρατείνει τη θητεία
- Να αλλάξει το σύστημα απονομής δικαιουσύνης στο στρατό
- Να καταργηθεί ο αντιδημοκρατικός στρατ. κανονισμός 20-1.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 616 Μ.Τ.Π.
(Ορεστιάδα Έβρου)

Διαμαρτυρία σημινιτών

Εμείς οι δημοκράτες σημινίτες που υπηρετούμε στο 251 ΓΝΑ διαμαρτυρόμαστε και καταγγέλλουμε την απαράδεκτη κατάσταση που επικρατεί στη μονάδα. Εδώ και πολύ καιρό παραμένουν άλυτα τα προβλήματα της έλλειψης προσωπικού και καλύτερης διαβίωσης των σημινιτών, παρά τα διαβήματα και τις αναφορές του προσωπικού (ιδιαίτερα νοσοκόμων, τραπεζοκόμων).

Σε απάντηση η διεύθυνση του 251 ΓΝΑ αντί να φροντίζει για τη λύση των προβλημάτων, σκληραίνει καθημερινά τη στάση της απέναντι στους σημινίτες με την επιβολή ποινών για ασήμαντους λόγους.

Μια επιτροπή νοσοκόμων που δημιουργήθηκε για να προσπαθήσει να προωθήσει τα προβλήματα τους και να συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία και τη σωστότερη κατανομή των υπηρεσιών, καταργήθηκε αυθμερόν απ' το

διευθυντή του 251 ΓΝΑ σμήναρχο Πασχάλογλου, που στηριγμένος στον απαραιτούμενο κι αντιδραστικό στρατιωτικό κανονισμό της Π.Α. κι εξετάζοντας τον τύπο κι όχι την ουσία, αρνήθηκε τη συνεργασία με τους σημινίτες.

Αυτό συνέβη, παρ' όλο που η εκλογή της έγινε με ψηφοφορία σε μαζική συγκέντρωση, παρουσία αξιωματικών αδερφών νοσοκόμων και παρ' όλο που υπήρχε η πείρα της λειτουργίας προηγούμενης παρόμοιας επιτροπής από το 1982.

Δημιουργείται έτσι ένα κλίμα όπου η πειθαρχία δε στηρίζεται στη συνειδητή συμμετοχή των στρατευμένων για την εκτέλεση των αναγκαίων υπηρεσιών, αλλά στην απειλή, στην επιβολή ποινών και σε αντιδραστικά κηρύγματα όπως αυτά του διοικητή διοικητικής υποστήριξης, επισμηναγού Νικολακόπουλου σε μια απ' τις τελευταίες επιθεωρήσεις.

«Πρέπει να φοράτε σωστά τις στολές σας και να χτυπάτε καλά, προσοχή για να βλέπει ο εχθρός πόσο πειθαρχημένοι είμαστε και να φοβάται να μας επιτεθεί. Εξάλλου έχουμε το πρόσφατο (!!) παράδειγμα του πώς κερδίσαμε τον Αλβανικό πόλεμο!!»

Εμείς απ' την πλευρά μας δημοσιεύουμε αυτή τη διαμαρτυρία, ελπίζοντας σε μια κάποια «αλλαγή», που τουλάχιστο σε μας, και φυσικά στο στρατεύμα συνολικά, είναι ακόμη μάλλον δυσδιάκριτη.

Σμινίτες 251 ΓΝΑ

Φάκελοι Ομονοίας

Αγαπητέ «Σχολιαστή»

Οι κυβερνήσεις πέφτουνε, μα το φακέλωμα κι η αστυνομοκρατία παραμένουν... Ιδιαίτερη έμφαση θα δώσω στο πρώτο, αφού είναι γνωστές οι τρανταχτές θριαμβολογούσες εξαγγελίες της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ περί «καψίματος» των «φακέλων» και περί «κατάργησης» του φακέλωματος... Διαμαρτυρόμαι, λοιπόν, και καταγγέλλω τα εξής:

Την Τετάρτη 6-2-85 στις 2.45 το πρωί ενώ βρισκόμουν στην πλατεία Ομονοίας περιμένοντας ταξί, με πλησίασαν τέσσερις άνδρες της Ασφάλειας με πολιτικά ζητώντας μου ταυτότητα. Παρά το γεγονός ότι τους την έδειξα, χωρίς καλά καλά να μούνε στον... κόπο να δούνε τι λέει, πράγμα που αποδεικνύει τον πραγματικό τους σκοπό, που είναι η τρομοκρατία των πολιτών και μάλιστα αυτών που δεν έχουν και τόσο «βατό» ντύσιμο και που κυκλοφορούν σε «όχι πρέπουσες ώρες» — μου είπαν κοφτά να τους ακολουθήσω. Αρνήθηκα λέγοντάς τους ότι σύμφωνα με τα άρθρα 5 παρ. 3 και 6 του Συντάγματος δεν μπορούν να με συλλάβουν αφού κρατάω ταυτότητα κι εκείνοι δεν έχουν ένταλμα σύλληψης η απάντησή τους ήταν να με σύρουν βίαια στην κλούβα! Με πήγαν στη Σήμανση μαζί με διάφορους άλλους που μάχυναν... στο δρόμο κι εκεί άρχισαν να μας παίρνουν δακτυλικά αποτυπώματα: ζήτησα, όπως είχα δικαίωμα απ' το νόμο, να επικοινωνήσω πρώτα με το δικηγόρο μου, αλλά εκείνοι όχι μόνο μου το απαγόρευαν, μα άρχισαν και να μ' απειλούν ότι «θα μείνεις μέχρι το πρωί εδώ αν δε σταματήσεις να μας ενοχλείς» και «κόφτο αν θες να ξεμπερδέυεις γρήγορα», (λόγια του αξιωματικού υπηρεσίας...)

Στη συνέχεια κάποιος αστυνομικός έφερε κάτι χαρτιά κι άρχισε να μας ρωτάει έναν-έναν όχι μόνο τα πλήρη προσωπικά μας στοιχεία, αλλά και —άκουσον άκουσον!— πληροφορίες για το πού συχνάζουμε(!), τι παρίες κάνουμε(!), τηλέφωνα και διευθύνσεις φίλων μας όπου μπορούν να μας βρουν(!) — αυτό το τελευταίο απευθυνόταν σε μένα κι άλλους δυο που διαμαρτυρόμασταν — καθώς και την... αιτία που κάνουμε τις παρίες που κάνουμε και που πάμε στα μέρη όπου συχνάζουμε!!! Παράλληλα, έγραφε τις απαντήσεις που έπαιρνε, ενώ σημείωνε εμένα κι όσους αρνούνταν ν' απαντήσουν! Τον ρώτησα αν αυτό σημαίνει ότι μας ανοίγουν φακέλους κι εκείνος τότε, με στόμφο κι «ιερή αγανάκτηση» δέκα «πράσινων» υπουργών, μου πέταξε «οι φάκελοι καταργήθηκαν! Αυτό είναι απλώς... εεε... σημείωμα...» «Μας» άφησαν μετά 2.30 ώρες με τη «συμβουλή» να μη γυρνάμε στο κέντρο τόσο αργά...

Προσοχή λοιπόν, φίλοι αναγνώστες! Η «Αλλαγούλα» μας, έχει κηρύξει κρυφά στρατιωτικό νόμο κι έτσι όποιος κυκλοφορεί στην Αθήνα μετά τις 9, το πολύ 10 το βράδυ, είναι αν όχι «σίγουρα», τουλάχιστον «εν δυνάμει» ύποπτος και παράνομος!! Ιδιαίτερα αν είναι ομοφυλόφιλος, ρυγκ, κάτοχος μηχανής ανεξαρτήτως κυβικών, λίγο μεθυσμένος και γενικά νέος... Κυκλοφορείς βράδυ και φοβάσαι περισσότερο τους αστυνομικούς που τυχόν θα σε πλησιάσουν από οτιδήποτε άλλο... (είδες το ΠΑΣΟΚ;!)

Και το άλλο: Οι «φάκελοι», πέθαναν, κήκαν, έσβησαν, καταργήθηκαν, ζήτω οι φάκελοι!! (συγγνώμη, τα σημειώματα ήθελα να πω, κ.κ. Μαγκάκη και Σκουλαρίκη...)

Λοιπόν, οι ταυτότητες που μας έχουν προμηθεύσει, το Σύνταγμα κι οι πρωτοπονητικές διακηρύξεις δε φαίνεται να έχουν καμιά ισχύ για τις «ευγενείς» δραστηριότητες της ΕΛΑΣ. Η οποία φυσικά δε νομίζω ότι κάνει του κεφαλιού της... Κι ο χορός καλά κρατεί. Αλλά εμείς ας απαντήσουμε στην καθημερινή αυτή απειλή με ό,τι μέσο διαθέτουμε: Συνεχείς μηνύσεις και καταγγελίες. Όστε την επόμενη φορά, να το καλοσκεφτούν...

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Θόδωρος Αντωνόπουλος
Φοιτητής
Αθήνα

Διόρθωση

Θεσσαλονίκη 2-2-85

Αγαπητέ «Σχολιαστή»

Φιλική παρακλήσή μου για δημοσίευση μιας μικρής διορθωτικής παρέμβασης στη «Διαμαρτυρία απ' τη Θεσσαλονίκη» ενάντια στην πρόσφατη εκδήλωση της μικρο-μεσαιο-σοσιαλιστικής κρατικής καταστολής (που φιλοξένησε στο τεύχος 23/1.2.85/σ.31).

Σ' ό,τι αφορά έχω την ευθύνη της υπογραφής του κειμένου και μόνον κι όχι των κακόχων κι αφελών προσδιοριστικών που τη συνοδεύουν (νευρολόγος-ψυχίατρος, συγγραφέας SIC) για τα οποία ευθύνεται η έμπνευση του συλλεκτικού των υπογραφών. Αναγκαία η διευκρίνιση γιατί ποτέ μέχρι σήμερα δε χρησιμοποιήσα (εννοείται σε παρόμοιες περιπτώσεις) κανένα άλλο προσδιοριστικό πλην του ονοματεπώνυμου μου, προσθέτοντας στην ανάγκη και το γενικό (γιατρός) κι όχι τον ειδικό χαρακτηρισμό της επαγγελματικής μου απασχόλησης.

ευχαριστώ
Κλεάνθης Γρίβας

ΣΕΙΡΑ ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

Φορμα των Ζωνών
Στη Σκία του 1984
Αλφες του Παρκισον και του Λονδίνου
Φαμπρικές του Γουήγκαν Παιρ
Φόρος Τιμής στην Καταλωνία
Κρατήστε Σφιχτά το Μικροαστισμό σας
Μέρες της Μπουρμα
Η Κόρη του Παπά

★ ★ ★

ΣΕΙΡΑ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΟΛΛΟΝΤΑΙ Έρωτας των Εργατριών
Μελισσών
ΜΕΝΛΕΡ Στρατιές της Νυχτας
ΝΟΤΑΡΝΙΚΟΛΑ Η Αδύνατη Απόδραση
ΜΠΑΡΟΟΥΖ Απολυμαντήρι
ΜΠΑΡΟΟΥΖ Ο Α Πούκ είναι εδώ
ΜΠΑΡΟΟΥΖ Σε ποιόν ανήκει λοιπόν η θανατιφορος TV
ΚΑΜΥ Η Πανούκλα
ΑΡΤΟ Ηλιοναβαλας
ΤΖΕΡΟΝΥΜΟ Απομνημονευματα

ΝΟΡΜΑΝ ΜΕΝΛΕΡ
Ο Απεσταλμένος ενός Μανιακού
ΝΤΕ ΓΙΝΤ ΚΟΥΠΕΡ: «Η γλώσσα της τρέλας»
ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ: «Τι είναι ο Σουρεαλισμός»

★ ★ ★ ★

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Ζ. Πηγής 17 Αθήνα
τηλ. 36.39.980

ΧΡΥΣΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΑΠΟΠΕΙΡΑ
ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
δημοκρατικού αντιλογού
οργανο συσπειρωμένων

ΧΡΥΣΟΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣ

πρωτοδική

ατραπός

ΕΝΗΜΕΡΩΣ

ΣΠΑΡΤΑΝ

στις πόλεις

ΚΡΙΤΙΚΗ
πολιτική επιθεώρηση για τη νεολαία
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ '84

Το αφιέρωμα αυτό είναι μια τοπογραφία πολιτικών περιοδικών και εφημερίδων απ' όλη την Ελλάδα. Πρόκειται για έντυπα που βγαίνουν σε πολύ διαφορετικούς χώρους: σε σχολείο, στη γειτονιά, στο πανεπιστήμιο, στην πόλη και κάποια με μια γενικότερη προβολή.

Είναι έντυπα πολύ διαφορετικά. Όχι μόνο στο σχήμα, στην ποιότητα έκδοσης αλλά και στα περιεχόμενα, στην πολιτική διάθεση, προέλευση και ταυτότητα. Είναι προσπάθειες κατακερματισμένες και αποσπασματικές. Με μεγάλη ή μικρή εμβέλεια. Άλλοτε συνοδεύονται από ευρύτερες πολιτικές πρωτοβουλίες, άλλοτε όχι.

Αναφέρονται κι αφορούν είτε τη ριζοσπαστική νεολαία, είτε την Αριστερά — αυτήν που σε αντιπαράθεση με την επίσημη αναζητάει μια νέα επαναστατική διέξοδο — είτε και στα δύο μαζί. Αυτή η απόπειρα αναφοράς είναι που τους προσδίδει τη ζωντάνια τους και τη δυναμική τους.

Σ' αυτήν την απόπειρα θελήσαμε να συνεισφέρουμε μ' αυτό το αφιέρωμα (και άλλα που θα ακολουθήσουν). Γιατί η παρουσίαση των περιοδικών δίνει από μόνη της την εικόνα για το τι υπάρχει σήμερα, τονώνοντας ταυτόχρονα την συλλογική ταυτότητα.

Γιατί είναι είτε μια απόπειρα αυτοέκφρασης και αυτοοργάνωσης της νεολαίας σε αντιπαλότητα με την προσπάθεια του κράτους να την εννοχίσει και να την κρατικοποιήσει, όσο και των κομματικών νεολαιών να την χειραγωγήσουν, είτε μια αναζήτηση αυτοδύναμου αριστερού λόγου πέρα από «κριτικές» ή άκριτες υποστηρίξεις.

Η ευχή μας είναι να αποδειχθεί το αφιέρωμα όσο γίνεται ελλειπότερο.

Γιάννης Μαυρής
Ανδρέας Ρουμελιώτης

«άλλων» περιοδικών

ΚΡΙΤΙΚΗ

Πολιτική επιθεώρηση για τη νεολαία. Εκδότης Γιώργος Ντάτσος. Γιαβάση 17 Αγ. Παρασκευή τηλ. 6567574. τεύχη 8 (Νοέμβρης-Δεκέμβρης '84). Τιράζ 2.500. Πουλάει 1.500 με 2.000 φύλλα. Διακινείται στα Βιβλιοπωλεία και στα ταχυδρομικά περίπτερα της Αθήνας και του Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη και τα Γιάννινα.

Εκδόθηκε για πρώτη φορά τον Γενάρη του 1981 από μέλη προερχόμενα κυρίως από το χώρο της Ε.Κ.Ο.Ν. Ρήγας Φεραίος (Β' πανελλαδική). Το περιοδικό παρουσιάστηκε σαν «επιθεώρηση για την εκπαίδευση, το φοιτητικό κίνημα και τη νεολαία», επικεντρώνοντας τις αιχμές του σ' εκπαιδευτικά ζητήματα και θέματα που αφορούσαν τη φοιτητική κινητικότητα.

Από το τέταρτο τεύχος η «Κριτική» (Οκτώβρης 1983), άρχισε να επιχειρεί μια στροφή, μεταθέτοντας το κέντρο βάρους της σε μια ευρύτερη νεολαιίστικη θεματολογία. Στο τεύχος αυτό, για

παράδειγμα, υπήρχε ένα αφιέρωμα στη δημιουργία του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς και στην αναγκαιότητα μιας αριστερής τοποθέτησης απέναντί του. Η στροφή αυτή ολοκληρώθηκε και τυπικά με την αλλαγή του υπότιτλου.

Το περιοδικό, ξεπερνώντας την αρχική του θεματολογία, προσπάθησε να ξεπεράσει και το χαρακτήρα του εντύπου με το αυστηρά προσδιορισμένο πολιτικό στίγμα κάποιας συγκεκριμένης πολιτικής ομάδας (κίνημα στο στρατό, ναρκωτικά, κ.α.)

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Περιοδικό κοινωνικής κριτικής και πολιτικής παρέμβασης. Εκδίδεται τριμηνιαίο στη Θεσσαλονίκη. Περίοδος Β', τεύχη 14 (Γενάρης '85). Τιράζ 3.500.

Είναι το πιο «παλιό» από τα νέα περιοδικά (συμπληρώνει κοντά τέσσερα χρόνια έκδοσης). Η πολιτική καταγωγή της αρχικής ομάδας είχε αναφορά κυρίως το χώρο της Β' Πανελλαδικής και γενικότερα το χώρο της «ανένταχτης αριστεράς» στη Θεσσαλονίκη. Από την αρχή η παρέμβαση του περιοδικού είχε περισσότερο «κεντρικά» παρά «τοπικά» χαρακτηριστικά, πράγμα

που είναι φανερό στη δεύτερη περίοδό της. Το πρωτότυπο χαρακτηριστικό του περιοδικού είναι η συνεχής ανανέωση της συντακτικής του επιτροπής (που στο τελευταίο τεύχος είναι σχεδόν 100%) δίχως όμως τη διακοπή της συνέχειας της έκδοσης. Το τελευταίο τεύχος παρουσιάζει ιδιαίτερο πολιτικό και θεωρητικό ενδιαφέρον (εκτεταμένο αφιέρωμα στην ελληνοτουρκική διαμάχη, το Κουρδικό ζήτημα, τη νεολαία καθώς και ένα άρθρο του Μαρίο Τροντί πάνω στην «κεντρικότητα» της εργατικής τάξης). Η «Προοπτική» φαίνεται ότι σήμερα έχει αποκτήσει μια μόνιμη διάρκεια και περιοδικότητα και δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι είναι το σταθερό σημείο αναφοράς του νεολαιίστικου και αριστερού ριζοσπαστικού χώρου στη Θεσσαλονίκη.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Για την προώθηση της οικολογίας, της αυτοδιαχείρισης και των εναλλακτικών λύσεων. Εκδότης Πολυδούκης Παπαδόπουλος, Αναπαύσεως 7 11636 Αθήνα, τηλ. 2024.224, 8-10.30 π.μ. Τεύχη 14 (Γενάρης '85). Τιράζ 5.000. Πουλάει 3.500. Βγαίνει από τον Μάρτη του '82. Εί-

ναι έκδοση της οικολογικής πρωτοβουλίας (για μια πράσινη εναλλακτική κίνηση). Είναι βήμα διαλόγου και συντονισμού των οικολογικών ομάδων στην Ελλάδα μαζί με μια προσπάθεια πολιτικής δράσης, πληροφόρησης και επεξεργασίας θέσεων.

Το τεύχος 14 έχει ένθετο για την οικολογική κίνηση Θεσσαλονίκης, τους αντιρρησίες συνείδησης, την κατασκευή ανεμοκίνητηρα, τη δημιουργία αντικυνηγητικής συνείδησης κ.α.

ΑΡΕΝΑ

Μηνιαία αντιεξουσιαστική εφημερίδα. Εκδότης Γιώργος Χάμπας. Ποστ Ρεστάντ 15501, Αθήνα Τεύχη 3 (Γενάρης '85).

Η Α. ξεκίνησε σαν περιοδικό και μετατράπηκε σε εφημερίδα. Η συλλογική που την εκδίδει έχει σαν στόχο τον συντονισμό και τη συγκρότηση του αντιεξουσιαστικού κινήματος στην Ελλάδα καθώς και τη συζήτηση πάνω σε ζητήματα όπως χαρακτήρας του ελληνικού καπιταλισμού, το ρόλο του κράτους, την κοινωνική κρίση, την διευθυντική τάξη, το σύγχρονο επαναστατικό υποκείμενο, την τακτική και τους τρό-

πους παρέμβασης. Το 2ο τεύχος έχει αφιέρωμα στο «Κάραβελ», τη γυναικεία συνάντηση της Θεσσαλονίκης, ένα θεωρητικό άρθρο για το «κράτος εκπαίδευση» και μια συζήτηση με την αναρχική πρωτοβουλία Μαρούσιου. Ακόμα, πολύ υλικό πληροφόρησης και αντιπληροφόρησης.

ΤΑ ΘΕΛΟΥΜΕ ΟΛΑ

Σωτήρης Κύρπας, Κύθνου 11, τηλ. 2015712 κεντρική διάθεση Βιβλιοπωλείο «Κομμούνα» Σουλίου 9, Αθήνα, τηλ. 3602644 Εντυπωσιακό εφημερίδοπεριόδικό για τη νεολαία. Πορτοκαλί χρώμα, πόστερ από οδυφράγματα και ανατρεπτικός λόγος: «για την αυτονομία - αυτοοργάνωση των νέων, ενάντια στην εκπαίδευση, την εργασία και την ιεραρχία».

Με θέματα γραμμένα σε ζωντανό νεανικό λόγο. Στρατός: «μη βγαίνετε απ' τη γραμμή, σπάστε την» (γράφουν). Για την Ανεργία, την μαύρη εργασία και τα δικαιώματα των κοριτσιών. Ενημέρωση για τα κινήματα νεολαίας στο εξωτερικό, ελεύθερη ραδιοφωνία. Κοινόβια, αντισύλληψη, σεξουαλικότητα.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ, ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΣΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ, ΑΙΓΙΟΤΕΡΟ ΚΡΑΤΟΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ.

ΣΠΑΣΤΗΣ

Αυτόνομη δίμηνη εφημερίδα κοινωνικής παρέμβασης για το δικαίωμα στη ζωή. Εκδότης: Παναγιώτης Παπαδόπουλος (η Κάιν και το άσπρο του ποντίκι) Εμμανουηλίδου 6 Αμφιθέα, Π. Φάληρο.

Εκδόση που συναντάς στα κεντρικά στέκια της Αθήνας. Προκλητικός αλλά και προσωπικός ο αντιεξουσιαστικός λόγος του «Καίν». Είναι γνωστές οι άφθονες διώξεις εναντίον του που συνεχίζονται εις το διηνεκές. □ □

17 Ν. Ιωνία Φύλλα 4 (Αύγουστος 1984).

«Επιχειρώντας αυτή την προσπάθεια, του να υπάρξει δηλαδή η εφημερίδα σαν κοινωνικός καθρέπτης και δέκτης όλων αυτών των μηνυμάτων που δεν βρίσκουν διέξοδο μέσα στα σταθερά, άκαμπτα πλαίσια κράτους, εκπαιδευτικών μηχανισμών, κομμάτων και στείρων ιδεολογιών, προσπαθήσαμε να πλησιάσουμε τους χώρους όπου οι νέοι άνθρωποι αναζητούν καταφύγιο, επικοινωνία, αποδοχή κι έρωτα» (Φ.4). Ήταν φυσικό η διεκδίκηση ενός τέτοιου ριζοσπαστικού λόγου για την Αριστερά και τη νεολαία να φέρει το περιοδικό σε αντιπαράθεση με τον δήμο που ελέγχει το ΚΚΕ.

Κυκλοφόρησε ακόμη το περιοδικό ΠΟΣΑΡΔΑΣ

Νέα Φιλαδέλφεια — Ν. Χαλκηδόνα

ΓΙΑ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

Αγωνιστική εφημερίδα που πρόσκειται στην ΕΜΑΣ (περιοδικό Φιλλάδιο). Εκδόσεις Μ. Μανωλεδάκης, Μαϊάνδρου 37, τηλ. 2522262.

Στόχος της Ε. είναι «η οργάνωση των όποιων αγωνιστικών ενεργειών, χωρίς να προσβλέπουμε στον οργανωτικό έλεγχό τους».

Ελευσίνα

Η ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ

Έβγαλε το πρώτο τεύχος τον Νοέμβρη '84 με αφιέρωμα στο πολυτεχνείο, άρθρα για το ρόλο των απουσιών (και την ανάγκη της κατάργησής τους), ένα απόσπασμα από το βιβλίο του Ζαν Μποντριγιάρ «Ο καθρέπτης της παραγωγής» και πολλά σκίτσα. Στο Δεύτερο τεύχος που κυκλοφορεί σύντομα υπάρχουν άρθρα για το Ρ.Λ.Ο., τις παράνομες ομάδες στη Ρωσία, για την Πολωνία, τα όπλα και τις γυναίκες.

Αιγάλεω

Βγαίνει η ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ (πρόσκειται στην ΕΜΑΣ).

Δραπετσώνα ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ

Υπεύθυνος Λάκης Γκατιάδης, τηλ. 4631159.

Εφημερίδα με σημαντική παρέμβαση στη γειτονιά, ιδιαίτερα στα δημοτικά θέματα. Η ομάδα γύρω από την εφημερίδα έχει εκλέξει και 3 δημοτικούς συμβούλους. Καλύπτει το χώρο της ανένταχτης αριστεράς ενώ ένα κομμάτι προέρχεται από την κίνηση των 400 διαγραμμένων από το ΚΚΕ.

Πειραιάς Η ΝΥΧΤΑ

Περιοδική έκφραση για την κοινωνική αυτοάμυνα («αυτοί έχουν την εξουσία και μες τη νύχτα»). Υπεύθυνος Θανάσης Ζαχαρόπουλος, Πραξιτέλους 147, τηλ. 4110803.

Το 2ο τεύχος βγήκε πριν το πρώτο με 124 σελ. μεταξύ των οποίων 15 σελίδες με 33 θέσεις πάνω στον Ανρύ Λεφέβρ «για την πολιτική οικονομία του χώρου».

Η νύχτα δεν ήταν μόνο περιοδικό αλλά γενικότερη απόπειρα παρέμβασης στη νεολαία (με στέκι κ.λ.π.) που μπορεί και σήμερα να συνεχιστεί γιατί «Δεν θέλουμε να παίξουμε το ρόλο των φτωχών ιπποτών της κρατικής μηχανής... είμαστε απλά αθεράπευτα ρομαντικοί ινδιάνοι της φυλής της ελπίδας, παιδιά

του Καζαντζιόη και των Rolling-Stones». Το επόμενο τεύχος (1ο) αναμένεται την άνοιξη...

Παλιό Φάληρο Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Τοπική ανεξάρτητη εφημερίδα Π. Φαλήρου. Εκδότης Στέλιος Φωκιανός, τηλ. 9833860.

Από τις λίγες εφημερίδες που εκδόθηκαν πριν την «Αλλαγή» (1978) και συνεχίζουν με σταθερότητα την έκδοσή τους μέχρι σήμερα.

Στα 32 φύλλα του ο Διάλογος κατόρθωσε να συνδιάσει την παρουσία στα τοπικά και νεολαιίστικα θέματα με την αναφορά του στα κεντρικά πολιτικά ζητήματα και στο αίτημα μιας άλλης Αριστεράς, λειτουργώντας συγχρόνως για ένα μεγάλο διάστημα ένα στέκι νεολαίας.

Κορυδαλλός ΕΚΦΡΑΣΗ

Μηνιαία Ανεξάρτητη εφημερίδα. Εκδότης Χρήστος Καψάλης, Γραφεία Παλαιολόγου 1 και Σερρών. Κορυδαλλός.

«Ξέρουμε καλά πως η ζωή θα συνεχισθεί, τα κόμματα θα συνεχίσουν να μεταφέρουν τις κεντρικές διαμάχες σε τοπικό επίπεδο, οι νεολαίοι τους θα συνεχίσουν το χαρτοπόλεμο της αφίσας».

Τους αγνοούμε. Πιστεύουμε σταθερά πως στον Κορυδαλλό του '84 υπάρχει πλατιά ριζωμένη και ειδικά στην νεολαία, μια άλλη αντίληψη που ζητάει ξεμπλοκάρισμα πολιτικοκοινωνικό, που ζητάει αυτόνομη έκφραση και δημιουργία» (φύλλο 7).

Επίσης στη Σαλαμίνα βγήκε το ΑΝΟΙΓΜΑ, στα Σπόλια-Κολωνό η εφημερίδα ΚΙΝΗΣΗ, στο Χολαργό η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ (έχει βγάλει 19 τεύχη, εκδότης Κ. Ελευθεράκος, τηλ. 65311729), στο Χαλάνδρι έβγαίνει η ΣΤΡΟΦΗ ενώ σήμερα η ομάδα δραστηριοποιείται ξανά και κάτι ετοιμάζει (πληροφορίες Κώστας Σφόρος τηλ. 6711998). Στην Αγία Παρασκευή ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ (Πρόκειται στην ΕΜΑΣ και κατέβηκαν στις δημοτικές εκλογές).

Στους Ζωγράφους έβγαίνουν οι ΑΠΟΨΕΙΣ (8 τεύχη), απ' τις πιο αξιόλογες κινήσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς στο χώρο της συνοικίας, με πολιτικές παρεμβάσεις σ' όλους τους χώρους, που αργότερα, μαζί με τους Αυτόνομους Πολίτες Ζωγράφου και ομάδες μαθητών έφτιαξαν και ΣΤΕΚΙ Νεολαίας. Σήμερα η πολιτική ομάδα γύρω απ' την εφημερίδα, συνεχίζει να υπάρχει και να λειτουργεί.

(Επαφή: Νίκος Γιαννόπουλος Κοουσιδού 13α, τηλ. 7755317).

Στον Υμηττό έβγαίνει το ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ. Μέχρι Ιούνιο '82.

Σήμερα υπάρχει ομάδα νέων Υμηττού που εκδίδει και δελτίο αντιπληροφόρησης. Στο Νέο Κόσμο έβγαίνει το περιοδικό ΚΥΤΤΑΡΟ μέχρι τέλη '82 και στη Γλυφάδα η ΔΙΑΣΤΑΣΗ.

Στη Θεσσαλονίκη βγαίνει στα Κουφάλια το περιοδικό ΟΜΑΔΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ (2 τεύχη μέσα στο '84). Σημαντική ριζοσπαστική παρέμβαση στο χώρο της νεολαίας. Στο 2ο τεύχος: Συζήτηση με τους κατοίκους της περιοχής για το εργοστάσιο Μεβγάλ, για το φοιτητικό κίνημα, την απεργία στη Βιτόμ, την αντισύλληψη, τον ελεύθερο χρόνο, το στρατό, κ.ά. Από την ομάδα Μαύρο-Κόκκινο εκδίδεται το ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ. Στους Αμπελοκήπους πρόκειται να κυκλοφορήσει η ΣΤΕΓΗ. □ □

στο

συννοικία

στη

Νέα Ιωνία ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Αδέσμευτη δημοκρατική εφημερίδα. Υπεύθυνος Γιάννης Κολμανιώτης, Φαναρίου

Η μεγάλη άνθιση των φοιτητικών περιοδικών ήρθε στην περίοδο 78-80, όπου αναδύθηκε το νέο φοιτητικό κίνημα των καταλήψεων. Παράλληλα με τη δημιουργία των συσπειρώσεων σε όλες τις σχολές ξεφύτρωσαν κυριολεκτικά σαν μανιτάρια μερικές δεκάδες περιοδικά από πολύ μπουζουρωμένα και πολυγραφημένα μέχρι κάποια που άφησαν ιστορία. Απ' αυτή τη «γενιά» των περιοδικών σχεδόν κανένα δεν εξακολουθεί να βγαίνει, ενώ μια νέα, δείχνει να τη διαδέχεται.

Στην Αθήνα

Ο ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ στη Γεωπονική έβγαλε το 3ο τεύχος μέσα 83 με κριτική στο πρόγραμμα σπουδών, τον καταμερισμό της εργασίας καθώς και μια σημαντική εισήγηση της Αριστερής Συσπείρωσης στην «ημερίδα γεωπονικών σπουδών» που έγινε στην ΑΓΣΑ (11/4/83). Το 4ο τεύχος που κυκλοφορεί σύντομα θα είναι αφιερωμένο σε μια οικολογική αντιμετώπιση της γεωργίας.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Περιοδικό που εκδίδεται από τη συνεργασία ανεξάρτητων Φιλοσοφικής, τεύχος 1 Νοέμβρης 1984.

Το πιο έξυπνο εξώφυλλο που κυκλοφορεί, μια παρουσίαση και κριτικές του Ν-Π, προτάσεις για την ανεργία των φοιτητών, μέρος από την εισήγηση της ΣΑΦ σε εκδήλωση με θέμα «Το σχολείο και ο κοινωνικός ρόλος του καθηγητή ή τα παραμύθια της σχολικής μας ζωής...».

Το 2ο τεύχος που ετοιμάζεται, είναι αφιερωμένο στην κριτική του Αντί-309 ενώ έπεται και συνέχεια.

ΤΟΜΕΣ

(Πάλης και προβληματισμού στο Φ.Κ.) Περιοδική έκδοση της ΑΣΚ (πρόκειται στο Φυλλάδιο), 1ο φύλλο, Οκτώβρης 1984.

Είναι μια συμβολή στην ανάπτυξη του αγωνιστικού φοιτητικού κινήματος αλλά και πρόταση για το ξεπέρασμα της σημερινής κρίσης της Αριστεράς.

ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ...

Έκδοση Ανεξάρτητων Χημικού. Το 2ο τεύχος βγήκε το καλοκαίρι του '84.

ΚΡΙΚΕΤ

(Ας αφήσουμε τη γιαγιά στον τάφο της) τεύχος ένα Νοέμβρης 1983. Υπεύθυνος Α. Τσαπίλης Δραγατσάνιου 29 - Αιγάλεω, τηλ. 5610231.

Εκδίδεται από φοιτητές (η πρώην φοιτητές) της Αγγλικής Φιλολογίας με μόλις μουσική, λογοτεχνικές αποπειρές και αφηγήσεις καθημερινών βιωμάτων.

ΕΝΣΤΑΣΗ

Έκδοση φοιτητών Δημοκρατικού Αγώνα Νομικού, 3 τεύχη, ενώ ετοιμάζεται το 4ο (Γενάρης 1985).

Στο διπλό τεύχος 2-3 πολυσέλιδο αφιέρωμα στις Νομικές σπουδές, στην κριτική της νομικής ιδεολογίας, του κοινωνικού ρόλου του δικηγόρου και ντοκουμέντο από την εξέγερση της Νομικής.

ΑΝΤΕΝΔΕΙΞΗ (από τη συσπείρωση Οδοντιατρικής), ο ΔΙΚΑΙΟΠΟΛΙΣ (Νομική), ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ (στο Οικονομικό), ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ (Βιομηχανική), ΝΑ ΜΗΝ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΑΣΠΙΡΟ ΝΑ ΕΞΟΡΙΣΕΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΧΡΩΜΑΤΑ (Ιατρική). ΤΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ

(από τους Ανεξάρτητους Φοιτητές Γεωπονίας). Η τύχη τους αγνοείται.

Στην Πάτρα:

Σύντομα κυκλοφορεί το ΦΥΛΛΑΔΙΟ από τη Συσπείρωση.

Στά Γιάννενα

ΠΥΛΗ

Πρώτη και φαρμακερή. Φθινόπωρο 1984.

Είναι μια προσπάθεια γνωστών και φίλων μέσα από την Ανεξάρτητη Ομάδα Σπουδαστών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας. Γιατί αυτή η προσπάθεια: «Η σχολή μας, ο ρόλος που αναπαράγει μέσα στον κοινωνικό χώρο αλλά και η δική μας δραστηριότητα στη θέση του σπουδαστή και εκκολλητόμενου δασκάλου αποτέλεσαν τα ισχυρότερα κίνητρα του εντύπου αυτού».

Στην Ξάνθη

Το ΠΕΙΡΑΜΑ (αγνώστων λοιπών στοιχείων).

Στη Θεσσαλονίκη

Μετά το 81 κυκλοφόρησαν κατά καιρούς το ΜΑΝΙΤΑΡΙ (από τη συσπείρωση ΦΜΣ. Εβγαλε 2 τεύχη), η ΠΑΡΟΛΟΣ (στη Φιλοσοφική — 2 τεύχη), η

Στό Ρέθυμνο

ΕΚΦΡΑΣΗ

Εφημερίδα φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής Κρήτης, το 2ο τεύχος Γενάρης-Φεβράριος 1983, υπεύθυνοι: Δ. Κόκκορη - Δημακοπούλου 68 - Ρέθυμνο.

Θέματα που αφορούν όχι μόνο το φοιτητικό κίνημα, την κριτική στη γραφειοκρατικοποίηση των οργάνων του αλλά και για το κίνημα στο Στρατό η τον... εξευρωπαϊσμό (ποιοτικό και μη) της βυζαντινής μουσικής από το 1920-1965.

ΑΤΡΑΠΟΣ

Περιοδικό φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής Ρεθύμνου Κρήτης, εκδότης Γιώργος Ζερβίδης, Πορταλίου 5, Καλλιθέα, 74100 Ρέθυμνο, τεύχος 1ο Γενάρης, 1985.

«Η Ατραπός είναι ένα μικρό, κακοτράχαλο μονοπάτι που το παίρνεις χωρίς καν να ξέρεις που βγάζει, μπορεί και πουθενά. Τι θα περιέχει η «Ατραπός»; Μα τα πάντα που μπορεί κανείς να πει σε μια τέτοια πεζοπορία, ακόμα και τα λαθναίσματα που ύστερα από λίγο θ' αρχίσουν ένεκα τσιγάρων και βράχων.

Πού θα καταλήξει η «Ατραπός»; Μα πουθενά. Γιατί πρέπει όλα στη ζωή μας από τα ρήματα μέχρι τους πολιτικούς αγώνες να έχουν μια κατάληξη; «Ας ελπίσουμε η Ατραπός να δείξει το δρόμο και σε άλλους...»

Θράκη

Κομοτινή

ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ

Ενάντια στη μισθωτή σκλαβιά (αναρχικό έντυπο Θράκης). Υπεύθυνος: Παπαποστόλου Λάζαρος Τ.Θ. 98 Κομοτινή.

Το διπλό τεύχος 2-3 κυκλοφόρησε Μάη-Ιούνη '84 με σύνθημα στο οπισθόφυλλο «αποχή από τις ευρωεκλογές». Κεντρικό αφιέρωμα του τεύχους οι καταλήψεις σπιτιών στην Ελλάδα με όλο το υλικό (προκηρύξεις, αποφάσεις συνελεύσεων κλπ.) που κυκλοφόρησε. Ή-διαίτερο βάρος του περιοδικού δίνεται στο μέτωπο ενάντια στον εθνισμό και το ρατσισμό που υπάρχει έντονος στη Θράκη. Ακόμη υπάρχουν άρθρα κριτικής στο καπιταλιστικό σχολείο, τη χωροταξία και την καταστολή.

Αλεξανδρούπολη

ΓΝΩΜΗ

ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Ανεξάρτητη βδομαδιαία εφημερίδα του Εβρου, Μοσχονησίον 4, εκδ. Δ. Δούκας, τηλ. 24222, 22212.

Η Γνώμη έχει ήδη μια ιστορία τεσσάρων χρόνων, 185 τεύχη και από όσα μαθαίνουμε αποτελεί σημαντική πολιτική παρουσία στο χώρο της ανένταχτης αριστεράς και του ΚΚΕ εσ. Τον περασμένο Αύγουστο οργάνωσε σε συνεργασία με το Υφ. Ν. Γενιάς εκδήλωση με θέμα «περιθωριακές γλώσσες νέων» στην οποία έκανε εισήγηση η «επιτροπή στρατιωτών Εβρου» ενώ έχει καλύψει ιδιαίτερα και το κίνημα των φαντάρων.

ΤΑ ΕΝΤΟΣΘΙΑ ΕΞΩ

Μηνιαία, εβδομαδιαία, καθημερινή εφημερίδα

Εφημερίδοπεριοδικό αγνώστων λοιπών στοιχείων εκτός από το ότι βγαίνει στην Αλεξανδρούπολη με δυο τεύχη μέσα στο 1984. Σλόγκαν της προσπάθειας: «Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή — αυτή η νύχτα μένει που θάμαστε μαζί».

Ηπειρος

Γιάννενα

ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑΣ

Περιοδικό που εκδίδεται στα Γιάννενα. Υπεύθυνος: Δημήτρης Λέννας, Λαμπρίδου 4, τεύχη 4 (Νοέμβριος '84).

Η ύλη του Τυφλοπόντικα συγκεντρώνει στοιχεία πολιτικού διαλόγου, στοιχεία μιας πολιτιστικής αναζήτησης και μιας κοινωνικής κριτικής. Μια προσπάθεια είναι αυτά να συμπλέκονται ώστε να μην αποτελούν ξεχωριστούς τομείς ύλης, αλλά να συνιστούν μια κοινή ποιότητα. Γι' αυτό άλλωστε και ο πολιτικός λόγος δεν είναι ούτε εξειδικευμένος, ούτε διαχωρισμένος από τον κοινωνικό.

Μια άλλη προσπάθεια του περιοδικού είναι η πλαίσισση της έκδοσής του με άλλες κινήσεις. Πρόσφατα λοιπόν η ομάδα του περιοδικού έκδοσε ένα φυλ-

λάδιο ποίησης, οργάνωσε κινηματογραφικές προβολές, ενώ το καλοκαίρι συνόργάνωσε την εκδήλωση-ομιλία του Μ. Βαυγεοίς, συνδικαλιστή της ΤΑΛ-ΒΟΤ. Ο Τυφλοπόντικας, εκτός από περιοδικό, είναι και μια ανένταχτη αριστερή ομάδα που δεν έχει απαλλοτριώσει το δικαίωμα της πολιτικής παρέμβασης όπως φάνηκε πρόσφατα από τη δραστηριοποίηση γύρω από το «Καραβελ» η από το στέκι νεολαίας που επιτέλους άνοιξε.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Μηνιαία κινητική εφημερίδα. Υπεύθυνος Κώστας Πήχας. Διεύθυνση Μηχαήλ Αγγέλου 24, τηλ. 32111.

Πολιτική εφημερίδα με παραδοσιακό αχίμα, πρόσκειται στην Ενότητα Μαρξιστών Σοσιαλιστών (περιοδικό Φυλλάδιο) και απευθύνεται κυρίως στο χώρο του ΠΑΣΟΚ στα Γιάννενα.

ΝΕΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Δεκαπενθήμερη εφημερίδα. Εκδότης Αλέκος Ράπτης, 28ης Οκτωβρίου 25, τηλ. 38483, φύλλα 58.

Αναλυτικό αφιέρωμα στον τοπικό περιοδικό τύπο (τεύχος 55). Η εφημερίδα καλύπτει πολιτικά το χώρο γύρω από το ΚΚΕ εσ. και της «ευρύτερης Ανανεωτικής Αριστεράς».

ΔΙΑΒΑΣΗ

Περιοδικό που εκδίδεται στα Γιάννενα. Υπεύθυνος Σπύρος Βλέτσας, Πλατεία Μαβίλη 10, τηλ. 25635.

Περιοδικό αντιφάσεων, προσεγγίσεων, λογοτεχνίας και γραμμάτων. Στο τεύχος 3, 'Απρίλης '83 (ήταν το τελευταίο) υπάρχει σημαντικό άρθρο για το Υπουργείο Νέας Γενιάς και το Κράτος - «Μπαμπάς».

Επίσης στα Γιάννενα έβγαίνει και το ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ κυρίως λογοτεχνικού χαρακτήρα.

Κρήτη

Χανιά

ΤΑ ΧΑΝΙΑ

Δεκαπενθήμερη εφημερίδα της «δημοτικής κίνησης Χανίων». Εκδότης Μανώλης Γκαής, Πλαστήρα 10, τηλ. 57257. Τираς 1.500, πωλήσεις 1.200 περίπου (900 από τα οποία είναι συνδρομές), φύλλα 30 (Γενάρης 1985).

Το πρώτο φύλλο βγήκε τον Ιούνιο 1983. Μετά από ενάμιση χρόνο έκδοσης τα «Χανιά» έχουν ριζώσει πια στην πόλη. Η σύνδεση με ζωντανές και ριζοσπαστικές κοινωνικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται (νεολαϊστικό, γυναικείο, αριστερά φαντάρων, καθημερινή ζωή), η κρίσιμη παρέμβαση στα ζητήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης, της συμμετοχής, της υγείας κλπ. (Η Δ.Κ.Χ. πήρε περίπου 500 ψήφους στις δημοτικές ενώ συμμετείχε και στις εκλογές για τα συνοικιακά συμβούλια) αλλά και η κριτική τοποθέτηση πάνω στα κεντρικά πολιτικά προβλήματα (Ευρωκλόγος, κρίση της Αριστεράς) έχουν αναδείξει την εφημερίδα και τις πολιτικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται γύρω απ' αυτή σε πολύ αριστερή συσπειρωση, τόσο των ανένταχτων όσο και του ΚΚΕ εσ.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Περιοδική έκδοση προβληματισμού. Εκδότης Γιάννης Μαρκάκης, Χάου 20, τηλ. 59497, φύλλα 9 (Δεκέμβρης 1984), σελίδες 20.

Γενικά πολιτικά αφιερώματα αλλά και ποιήματα. Η συχνότητα (κάθε 40

μέρες) και η συνέχεια (9 τεύχη) της έκδοσης, underground εξώφυλλα, σαλόνια με μοντάζ από σκίτσα, εκθέτουν το πορτραίτο των «επισημάνσεων».

Ηράκλειο

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

Εφημερίδα σε μοσαίο σχήμα. Υπεύθυνη Στέλλα Μανέ, τηλ. 288293. Τираς 2.000, σελίδες 14-16.

Το πρώτο τεύχος βγήκε για το φεστιβάλ Αυγής-Θούριου.

Μακεδονία

Κοζάνη

ΑΓΩΝΑΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Μηνιαία κινητική εφημερίδα του Ν. Κοζάνης. Εκδότης Α. Τσικριτζής, τηλ. 25512, Φύλλα 9 (Οκτώβρης 1984).

Σημαντική εκδοτική προσπάθεια που πρόσκειται στην Ενότητα Μαρξιστών Σοσιαλιστών (περιοδικό Φυλλάδιο). Στο φ. 9 δημοσιεύονται τα βασικά σημεία της ιδρυτικής απόφασης της Ε-ΜΑΣ ενώ το κύριο άρθρο αναφέρεται στη νέα δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ ενόψει εκλογών.

Εράτρυρα

ΤΑ ΧΝΑΡΙΑ

Έκδοση του πολιτιστικού συλλόγου. Είναι από τις πιο αξιολογές προσπάθειες που πραγματοποιούνται στο χώρο της επαρχίας. Στα υλικά της συνάντησης: «οικονομική ανάπτυξη και πολιτισμική πορεία στην Εράτρυρα» (τεύχος 5) διαβάζουμε: για τις δυνατότητες ανάπτυξης βοσκοτόπων, για την τοπική αυτοδιοίκηση στο χωριό επί τουρκοκρατίας, για τη λαϊκή αρχιτεκτονική και ζωγραφική. Από την εισήγηση του πολιτιστικού συλλόγου «για το πρόβλημα της νεολαίας» αντιγράφουμε: «Το σχολείο σαν κοινωνικός θεσμός έχει ρόλο να παρέχει (γενικά) γνώσεις, τελικά βλέπουμε μέσα από τη δομική του λειτουργία περνάει μια συγκεκριμένη ιδεολογία. Ένα από τα αποτελέσματα του ρόλου του αυτού — ίσως το κυριότερο — είναι και το ότι ενισχύει και διατηρεί τις κοινωνικές ανισότητες... τη δημιουργία ανταγωνιστικών σχέσεων μέσα στα παιδιά».

Πτολεμαΐδα

ΤΟ ΦΑΝΑΡΙ

Το Φ. έβγαίνει στην Πτολεμαΐδα συνεκδοτικά με τον πολ. σύλλογο Ανατολικού. Στην περίοδο 1978-81 (με κάποιες διακοπές) έβγαλε συνολικά 8 τεύχη (σε τίραζ περίπου 1.000 φύλλα). Το περιοδικό που κάλυπτε πολιτικά τον χώρο της Β' Πανελλαδικής και της ανένταχτης αριστεράς, αποτέλεσε για εκείνη την περίοδο σημαντικό πολιτικό στίγμα στην πόλη, χωρίς όμως να αποφύγει τις δυσκολίες και τις αδυναμίες που συναντούν ανάλογες παρεμβάσεις στο χώρο της επαρχίας. Παρόλα αυτά, η προσπάθεια φαίνεται να συνεχίζει και σήμερα σαν απόπειρα επαναπροσδιορισμού και ενεργοποίησης στο χώρο της Αριστεράς και της νεολαίας.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Μηνιαία κινητική εφημερίδα γνώμης Ν. Κοζάνης. Εκδότης: εταιρεία μελέτης προβλημάτων Ν. Κοζάνης, Λαγονή 3, τηλ. 35927, φύλλα 2 (Δεκέμβρης 1984).

Πως αυτοπροσδιορίζεται: «Μια εφημερίδα γνώμης που δεν έχει σκοπό κερδοσκοπικό, εκδίδεται άλλωστε με

ποικιλία θυσιών. Δεν μπορεί να ναι ειδησεογραφική, δεν είναι αμέτοχη στο πολιτικό-πολιτιστικό «γίγνεσθαι» της πόλης και της χώρας». Η αριστερή ευαισθησία της εφημερίδας δηλώνεται (στο δεύτερο φύλλο) και με μία αποκαλυπτική έρευνα για «το μνημείο ντροπής και μίσους» που υπάρχει στο χωριό Βαθύλακκο και το οποίο παριστάνει τον οπλάρχηγό της ΠΑΟ Κισσά Μπατζάκ!

Λειβαδερό

ΛΥΧΝΑΡΙ

Περιοδικό του εκεί πολιτιστικού συλλόγου μέχρι το Φλεβάρη '83 είχε κυκλοφορήσει 13 τεύχη. Υπεύθυνος Χρήστος Τζήκας τηλ. 031-206603. Επίσης έβγαίνει από τον πολιτιστικό σύλλογο Ανω Κώμης Ο ΣΤΟΧΟΣ.

Αγ. Δημήτριος

ΧΩΡΙΟ

Από τον τοπικό σύλλογο

Ραψάνη Ολύμπου

ΡΑΨΑΝΗ

Περιοδικό του τοπικού συλλόγου.

Φλώρινα

ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Εβδομαδιαία εφημερίδα της Φλώρινας. Υπεύθυνη Ελένη Μυτάση-Σουλιώτη, τηλ. 28543. 4 σελίδες, τίραζ 1500 φύλλα. Διακινείται κυρίως με συνδρομητές στη Φλώρινα, Θεσσαλονίκη και Αθήνα.

Εκδίδεται από τον Οκτώβρη '82 (113 φύλλα μέχρι τον Δεκέμβρη 1984) και το μεγαλύτερο μέρος της εφημερίδας αναφέρεται στα τοπικά προβλήματα, ρεπορτάζ αλλά και πολιτικά άρθρα πάντοτε όμως ειδησεογραφικά από τοπική οπτική. Η Κ.Γ. καλύπτει κυρίως τον ευρύτερο χώρο του ΚΚΕ εσ. και σε κάποιο βαθμό και του ΠΑΣΟΚ.

Βέροια

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

(ένα ελεύθερο βήμα)

Δεκαπενθήμερη εφημερίδα του Ν. Ημαθίας. Υπεύθυνος Αντώνης Τσιάνος, τηλ. 24178. Φύλλα 35, Φλεβάρης 1985.

Ο διάλογος δεν χρειάζεται ιδιαίτερη παρουσία γιατί είναι ήδη γνωστός όχι μόνο τοπικά αλλά και σαν υπόδειγμα αριστερής πολιτικής εφημερίδας για όλο τον επαρχιακό τύπο. Η έκδοση του δ. στάθηκε συνεπής στο στόχο: «να καταδείξουμε το τοπικό πρόβλημα όχι μόνο σαν τέτοιο, ούτε σαν ένα πρόβλημα που συνδέεται γενικά και αόριστα με το γενικότερο κοινωνικοπολιτικό, αλλά βλέποντας το ίδιο σαν κοινωνικοπολιτικό που ξεπηδάει απ' τις χειρότερες κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες και ανακατατάξεις». Η καθόλου «ανώδυνη» πολιτική παρέμβαση της εφημερίδας στοίχισε ήδη μια καταδίκη (3 Απρίλη '84) σε 7 μήνες φυλάκης για ένα άρθρο κριτικής στη λογοκρισία!

Σέρρες

Η ΜΑΧΗ

ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

Μηνιαία πολιτική εφημερίδα. Εκδ. Στέλιος Μπουφίδης, τηλ. 25766. Τεύχη 22 (Δεκέμβρης 1984), τίραζ 1500 φύλλα.

Στά δυο χρόνια που βγαίνει, αποτέλεσε σημαντική παρουσία στα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα του Νομού διατηρώντας πάντα τον τοπικό χαρακτήρα της, ενώ ιδιαίτερο βάρος ρίχνεται στην αντικειμενική (αλλά όχι άκριτη) πληροφόρηση για τα τοπικά προβλήματα. Εκφράζει τον ευρύτερο

χώρο γύρω από το ΚΚΕ εσ. αλλά και δυνάμεις από το χώρο του ΠΑΣΟΚ.

Χρυσούπολη Καβάλας

Η ΑΠΟΨΗ

Δίμηνη έκδοση για τον κοινωνικό και πολιτιστικό προβληματισμό. Υπεύθυνος: Καλλιόπη Ιορδάνη. Λέρνη-Χρυσούπολη, τεύχη 2, Νοέμβρης-Δεκέμβρης 1984.

Νεολαϊστικό περιοδικό που μπορεί να χαρακτηριστεί ιδανικό.

Η μουσική και πολιτιστική κίνηση στην περιοχή, η κρίση στις σχέσεις των νέων, τα κόμικς, η γυναίκα και ο περιοδικός τύπος, σημείωμα για το οικολογικό ζήτημα, η νεολαία και ο στρατός καθώς και κείμενο της «ομάδας νέων Ν. Καβάλας» είναι τα περιεχόμενα του περιοδικού. Αλλά και πολιτικές αναλύσεις, το βάρος των ευρωεκλογών και η κρίση της Αριστεράς, η ουσία της δεξιάς ιδεολογίας.

Θάσος

ΚΟΥΦΟΚΑΣΤΡΟ

Βγαίνει από τον Πολιτιστικό Σύλλογο «Χατζηγιώργης» Θεολόγου. Έχουν κυκλοφορήσει 20 τεύχη. Στο τεύχος 13 είχε αφιέρωμα για τους κινδύνους από τα πετροχημικά.

Γρεβενά

Βγαίνει η ΑΠΟΠΕΙΡΑ

Πελοπόννησος

Καλαμάτα

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Όργανο συσπείρωσης και δημοκρατικού αντίλογου. Υπεύθυνος Δημήτρης Ζέρβας, Γιατράκου 2, τηλ. 29472. Τεύχη 5.

Πολιτική εφημερίδα που καλύπτει αγωνιστές προερχόμενους από το ΠΑΣΟΚ. Ασκώντας συστηματική κριτική, τόσο σ' αυτό όσο και στην παραδοσιακή Αριστερά συμβάλλουν και αυτοί από τη μεριά τους στην αναζήτηση διεξόδου για την Αριστερά στον τόπο μας.

ΑΠΟΠΕΙΡΑ

Μηνιαίο περιοδικό πολιτιστικού και κοινωνικού προβληματισμού. Εκδ. Μουσική ερασιτεχνική ομάδα Καλαμάτας. Αρτιστοδήμου 145, Καλαμάτα.

Η Απόπειρα είναι έντυπο κυρίως νεολαϊστικό, με αναφορές και στα τοπικά προβλήματα, το στρατό κλπ. Η ομάδα γύρω από το περιοδικό συμμετέχει σε μουσικές εκδηλώσεις-συναυλίες και διαθέτει ταμπλώ σε διάφορες πλατείες. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί 5 τεύχη.

Μεγαλόπολη Αρκαδίας

Ο ΓΥΛΛΟΣ

Γρύλλος τέταρτος από τον Αλωνάρη ίσαμε τα πρωτοβρόχια 1984.

Έντυπο δροσερό, ποικιλίες ύλης, σελιδοποίηση με έντονα το προσωπικό στοιχείο, γραφή λογοτεχνίζουσα με σαρκαστικές εκφράσεις καθαρεύουσας, μήνυμα ελπιδοφόρο.

Τρίπολη

Η ΠΟΡΤΑ

Άνοιξε κι έκλεισε (η μάλλον την κλείσανε) στην Τρίπολη. Στη σελ. 21 γράφονται τα εξής διδακτικά: «Ηλίθια πόλη τεμπελιάζει ξαπλωμένη / οι εμποροι σου μου έχουν πηξεί την καρδιά / ούτε κι αυτός ο ήλιος σου δεν με ζεσταίνει / και τα σπασμένα τα πληρώνουν τα παιδιά... Κάτι πρέπει να γίνει ρε παιδιά!»

Αμαλιάδα ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Το περιοδικό Π. έχει σταματήσει την έκδοση, η ομάδα όμως νέων Αμαλιάδας συνεχίζει την παρουσία της: Αφίσες, προκηρύξεις, καμπάνια για τον αποπλυσμό της αστυνομίας και επεισόδια στην πλατεία το καλοκαίρι.

Λεχαινά ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Τρίμηνη έκδοση της Μορφωτικής Ένωσης Λεχαινών «Ανδρέας Καραβίτσας». Υπεύθυνος Θανάσης Κεφάλας, τηλ. 0623/22282, 22019. 20 τεύχη των 64 σελίδων (!)

Πολύ γνωστή και αξιόλογη έκδοση με θέματα ιστορικά, λογοτεχνικά (αφιέρωματα σε Ηλείους συγγραφείς) και κοινωνικά. Η πολιτική παρουσία του Δ. ξεκινάει από τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Σημαντική προσφορά ο ορισμός της έννοιας «αγροτο-φρικιά»: «Επ' ευκαιρία προτείνουμε στους λεξιγράφους (π.χ. Λεωνίδα Χρηστάκη) και κοινωνιολόγους, την υιοθέτηση και καταγραφή του νέου όρου «αγροτοφρικιά» ήτοι φρικιά αγροτικού τύπου, προερχόμενα κατ' ευθείαν από αγροτικές οικογένειες και απασχολούμενα (όχι υποχρεωτικά, δεδομένου ότι τα φρικιά αποφεύγουν την απασχόληση) σε αγροτικές δουλειές. Τα αγροτοφρικιά συγχάζουν συνήθως σε καφετέριες, ντισκοτέκ ή πλατείες. Αγροτοφρικιά εντοπίσαμε στα χωριά Μυρσίνη (πρώην Σουλειμάναγα) και Νιχώρι».

Ο διάλογος οργανώνει επίσης «τα Καραβίτσας», εβδομάδα εκδηλώσεων για τον πολιτισμό, τη νεολαία και την εκπαίδευση.

Κόρινθος ΤΡΥΠΩ

Δελτίο για την Αντιπληροφόρηση στην Κόρινθο, τεύχος 1.

Εξώφυλλο φωτογραφία απ' τη διαδήλωση ενάντια στην επίσκεψη του Λεπέν. Διαβάζουμε για τις σχέσεις των δύο φύλων, την κρίση της αστικής οικογένειας κλπ. (παιδιά φροντίστε να επικοινωνήσουμε).

Αργος ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Μηνιαία εφημερίδα. Εκδότης Γιάννης Ρηγόπουλος. Βασ. Γεωργίου Α 12α, τηλ. 28063.

Βγαίνει από το '81. Κινείται στο χώρο του ΚΚΕ εσ. και της ανένταχτης Αριστεράς. Καλύπτει τόσο τα ζητήματα που αφορούν το μαζικό κίνημα στο τοπικό επίπεδο όσο και τα κεντρικά πολιτικά.

Θεσσαλία

Λάρισα ΤΟ ΑΥΤΟ

Εφημερίδα-περιοδικό πολιτικού διαλόγου. Εκδότης Ανδρέας Γουρμετάκης. Η-πείρου 32. Τεύχη 4. Τιράζ 1000 φύλλα.

Διαφορετικά από ο,τι σε άλλες πόλεις όπου αντίστοιχες πρωτοβουλίες αναπτύσσουν κατ' αποκλειστικότητα νέοι «μικρής ηλικίας», η κίνηση των ανένταχτων Αριστερών της Λάρισας που εκδίδει και το περιοδικό αποτελείται κυρίως από παλιούς Λαμπράκηδες ή ανήκοντες στη γενιά του Πολυτεχνείου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι επεξεργασμένες εισηγήσεις από τα διήμερα πολιτικού προβληματισμού που οργανώσε το ΑΥΤΟ στο Ξενοδοχείο «Μετροπόλ». Το θέμα των εισηγήσεων που δημοσιεύονται στα τεύχη 1 και 3

είναι: «Δημοκρατία και Λαϊκή Συμμετοχή», ενώ η ανάλυση «τι είναι και τι θέλουν τελικά αυτοί οι Ανένταχτοι» αποδεικνύει ότι στη Λάρισα υπάρχει μια από τις σοβαρότερες (και λόγω ηλικίας) και πιο πολιτικοποιημένες κινήσεις των Ανένταχτων της Αριστεράς.

ΣΗΜΕΙΟ

Για την έναρξη του παιδευτικού - και όχι μόνο - διάλογου. Υπεύθυνος Θωμάς Μπεχλιβανίδης. Δροσίνη 8Α, 41221, τεύχη 7, σελίδες 56.

Με αναφορά κυρίως σε εκπαιδευτικά ζητήματα το περιοδικό αποτελεί σημαντική συμβολή στην κριτική της καπιταλιστικής εκπαίδευσης και στην παρέμβαση σε μορφωτικά θέματα. Ξεχωρίζουν η παρουσίαση των απόψεων του Κ. Μαρξ για την εκπαίδευση, οι προτάσεις για τα διδακτικά βιβλία της φυσικής και το ανοιχτό σχολείο.

Ελασσόνα

ΚΡΑΝΙΩΤΙΚΑ

Έβγαίνει τα τελευταία 4 χρόνια σαν εφημερίδα. Κατόπιν κυκλοφόρησε σαν περιοδικό.

Τρίκαλα

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Περιοδικό-εφημερίδα. Θανάσης Βαλιρής (27686). Γιώργος Αλεπινιώτης - Όθωνος 10 (21862)

Έξι τεύχη και μια διάσπαση. Θα ξανακυκλοφορήσει; Απ' τις πιο σοβαρές εκδόσεις στο χώρο της ευρύτερης Αριστεράς. Απ' το τεύχος 3-4 με 94 σελ. αντιγράφουμε «η κυρίαρχη αριστερά και ο δημόσιος διάλογος της Αριστεράς στην πόλη μας», «κομματικός οργανωτισμός και ατομική αλλοτρίωση», «αφιέρωμα υποστήριξης στους ταγγιδανούς σε αντίθεση με την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου».

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Πολιτικό περιοδικό. Διεύθυνση Άννης Κομνητής 2.

Στο χώρο της Ανένταχτης Αριστεράς μια εξίσου σημαντική παρουσία. Απ' το 48σέλιδο πρώτο τεύχος διαλέγουμε «αφιέρωμα στις καταλήψεις», «η διαδικασία παραγωγής του χώρου και η συμμετοχή του πολίτη σ' αυτή» και το τετρασέλιδο που κυκλοφόρησε στη μονάδα και τις γειτονιές της πόλης η επιτροπή στρατιωτών 31 ΣΠ.

ΤΡΟΧΟΣ

Βύρωνος 19, τηλ. 25420
Περισσότερο πολιτιστικός και λογοτεχνικός ο Τροχός, 48σέλιδο διμηνιαίο περιοδικό. «Και οι πανκ έχουν ψυχή» σχολιάζουν σε ανύποπτο χρόνο (Απρίλης '84), παραθέτοντας την άποψη του συμβούλου του Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού Ζαν Χυρστέλ για τη θετική αντιμετώπιση των πανκ με τίτλο «πρέπει ν' αλλάζουμε πολιτική απέναντι στους νέους».

Βόλος

Έβγαίνει η ΕΞΟΔΟΣ και τώρα εκδίδονται δύο λογοτεχνίζοντα. Η ΠΡΩΤΗ ΖΑΛΗ και το ΣΧΗΜΑ ΛΟΓΟΥ.

Στερεά Ελλάδα

Αγρίνιο

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Γιάννης Κυράτσας, Αλεξάνδρου Παπάγου 12

Γνωστοί από τα «αντιπαπαστράτεια»

(συναυλίες και αντiekδηλώσεις ενάντια στις φιέστες των Παπαστράτων) οι αντiekουσιαστές του Αγρινίου γράφουν αντί προλόγου στο τρίτο τεύχος του 48σέλιδου περιοδικού τους. «Όσοι μιλούν για επανάσταση και για πάλη των τάξεων χωρίς να αναφέρονται ρητά στην καθημερινή ζωή ή είναι εγκλωβισμένοι σε μια τεράστια απάτη ή είναι απατεώνες». Στο ίδιο τεύχος έχει αναφορά στην ελεύθερη ραδιοφωνία του Αγρινίου, κείμενα της «ομάδας νεαρών εργαζομένων Αγρινίου» για τις νέες συμβάσεις εργασίας, την κατάληψη στο εργοστάσιο «Σουλτάτ ΑΒΕ», τοποθέτηση της «ομάδας Αντiekουσιαστών Μαθητών» καθώς και άρθρο του Θεόδωρου Σταυρόπουλου «ο Καρλ Μαρξ και η πολιτική Δημοκρατία» και ιστορικό ντοκουμέντο «εκτελέστηκαν απ' τους Σταλινικούς στο Αγρίνιο».

ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Γιώργος Αλεξάνδρος, Θεσ/νίκης 69, Α. Πετράλωνα, Αθήνα.

Μηνιαία έκδοση μελέτης και προβολής τοπικών ζητημάτων. Αναζητώντας «βαρβάρους» έχει τίτλο το σχόλιο που αναφέρεται στην τεχνητή διόγκωση του προβλήματος των ναρκωτικών. Οι απεργίες της ΚΑΛΑΣ και της ΜΟΤΙΒΟ και αναφορά στο ελληνικό πανηγύρι. Περιμένουμε το επόμενο τεύχος.

Μεσολόγγι

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Μάριος Παπαθεοδύρου, Τσιτσα 17 Αθήνα, τηλ. 24612, Μεσολόγγι. Τεύχη 16.
Δεξιάς παρεμβάσεις και... «το δένδρο θα προτιμούσε την ηρεμία, αλλά ο άνεμος αρνείται να υποχωρήσει».

Ισχυρή εξωκοινοβουλευτική Αριστερά υπήρχε στη μεταπολίτευση στο Μεσολόγγι, αλλά και ακατάσχετη αιμοραγία απ' τα μεγάλα κόμματα της Αριστεράς (όπως παντού άλλωστε). Κι εδώ «οι πρώην» είναι πολλοί. Θα το διαπιστώσεις κάνοντας μία βόλτα στα ουζερί. Αριστερή Συμπείρωση που σε συνεργασία με την ΠΑΣΠ (!) πέρασαν πρόταση για κατάληψη ενάντια στον εσωτερικό κανονισμό σπουδών στα ΤΕΙ που κράτησε ένα μήνα.

Απεργίες στην ΚΑΛΑΣ και τη ΜΟΤΙΒΟ, παρέμβαση στα Δημοτικά θέματα και Δημοτικός Σύμβουλος.

Γύρω απ' την εφημερίδα κινούνται αρκετές παρέες με άποψη για τη σωτηρία της Λιμνοθάλασσας, ταράζοντας, συγχρόνως τα λιμνάζοντα νερά της. Ένας πόλος κάθε άλλος παρά αφανής για μια επαρχιακή πόλη σαν το Μεσολόγγι.

Λαμία:

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΗ

Πήραμε το πρώτο φύλλο. Από τότε δεν έχουμε κανένα νέο σας.

Θήβα:

ΘΗΒΑΙΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Δημήτρης Δερβεράκης 0262-23724
Κυκλοφόρησε από το '80 μέχρι τα τέλη του '82.

Ζάκυνθος

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΡΟΥΓΑ

Ριζοσπαστική Ανεξάρτητη εφημερίδα.

Στα 51 φύλλα της η Καινούργια Ρούγα «μοσχοβολάει» Ζάκυνθο. Σε Ζάκυν-

θινή ιδιωματική επιτηδεία γραφή αποτελεί πρότυπο για επαρχιακές εφημερίδες.

Μαζική, απλή, πολύ πολιτική, εκφράζοντας τις ριζοσπαστικότερες απόψεις. Αν υπήρχε συνταγή για να φτιάξει κανείς μια τέτοια εφημερίδα, η Καινούργια Ρούγα θα ήταν κατάλληλη.

Αντιγράφουμε από το φύλλο 1: «Αβιζάρουμε τους «ανάγοντες» να μην επικαλεστούν τον περί τύπου Νόμο. Πρώτα-πρώτα γιατί είναι Μεταξικός. Δεύτερο γιατί είναι αντισυνταγματικός και τρίτο γιατί είναι «επαχθής»... Η αντίληψη που υπηρετούμε δεν ασκώνει τέτοια κολοφαρίσματα συγκαλύψεις και (απο)σκεπαστικά τερτίπια και αποκρούει όλους τους «θεραπευτικούς» μύθους... Η τοποθέτησή μας είναι αντικεφαλοκρατική και αντiekουσιαστική. Πράγμα που σημαίνει ότι θα συγκροτούμε με όλους εκείνους που εκφράζουν την αντίθετη ιδεολογία και ασκούν την εκμεταλλευτική ταχτική και δεύτερο ότι αντιστεκόμαστε σε κάθε εξουσιασμό, ακόμα και στην (ασφυκτική) εξουσία των κομμάτων, ώστε να μείνουμε ανένταχτοι...»

ΕΥΒΟΙΑ

Χαλκίδα

Μιά ΑΠΟΠΕΙΡΑ στη Χαλκίδα

Ρουμелиώτης Ανδρέας, Ερμού 16 τηλ. 0221-25222.

Αφού αγνόησε το έτος του Όργουελ, επανекδίδεται με πολλές εκπλήξεις και πιεράτια θέματα.

Τέσσερα τεύχη και επτά μηνίσσεις φέρνουν την ΑΠΟΠΕΙΡΑ στην πρώτη θέση της κυκλοφορίας του τοπικού και νεολαϊστικού περιοδικού εντύπου (3.500 τεύχη) δίνοντας συγχρόνως την αίσθηση «κάτι του καινούργιου».

Προσπάθειες στον εργατικό χώρο, παράδοση στους μαθητές, «Συνεργασία Αδέσμευτων Σπουδαστών», και καταλήψεις στα ΤΕΙ, σύλλογος ελεύθερης ραδιοφωνίας Χαλκίδας, στέκι νεολαίας.

Συνθήματα με ερωτηματικά κυριαρχούν στους τοίχους «παραγωγικότητα για ποιανού την τσέπη», «εθνική ενότητα με το κεφάλαιο η ταξική ενότητα για σοσιαλισμό», «ψευδοσυμμετοχή η εργατικός έλεγχος στην παραγωγή» κλπ υπογραφή Νέοι της Χαλκίδας και Ανένταχτοι Αριστεροί. Κεντρικές πολιτικές παρεμβάσεις. «Ο λαός απαιτεί όχι στον Καραμανλή» ήταν το σύνθημα που έπεσε στην εκδήλωση για το Πολυτεχνείο.

Αναφορά στις σημερινές προσπάθειες σ' όλη την Ελλάδα για στέκια νεολαίας και πρόταση για πανελλαδική συνάντηση ριζοσπαστικών εντύπων-κινήσεων, στεκιών νεολαίας που βρίσκει μεγάλη ανταπόκριση.

Αφιέρωμα στους Λαμπράκηδες της πόλης, κείμενα για την εκπαίδευση, τις σχέσεις των δύο φύλων, τη στρατιωτική θητεία, τα δημοτικά προβλήματα, αλλά και συζήτηση με τους εργαζόμενους στον Σκαλιστήρη και εσωτερικά κείμενα της Πειραικής-Πατριακής.

Στο ερώτημα «ποιος κρύβεται πίσω απ' την Απόπειρα» που τέθηκε πρόφατα σε συνενδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, η απάντηση είχε δοθεί από πριν:

Το σπέρμα μιας απόπειρας
κινείται αέναο
στον κόλπο της φαντασίας σας
και κάπου, κάποτε
ένας τυχαίος οργανισμός
θα το γονιμοποιήσει.

□□□□□□□□□□□□□□□□

...Στα χαμηλά

...Κι όμως υπάρχουν κι αυτοί.

■ Παραπονιέται ο Ηλίας Ανδριόπουλος γιατί η ΕΡΤ δεν αναμεταδίδει τα τραγούδια του. Έτσι κατακλύζει τον τύπο με επιστολές όπου εκφράζει την αγανάκτησή του. Αφού όμως ξανασκεφτεί ωριμότερα δηλώνει ότι είναι μάλλον ευχαριστημένος, γιατί το επίπεδο της ΕΡΤ είναι τόσο χαμηλό ώστε μάλλον θα έβλαπτε τα αριστουργήματά του που καλύτερα να μην έχουν καμία θέση εκεί μέσα!

Φαίνεται ότι πριν λίγα χρόνια όταν ο Ανδριόπουλος μας βομβάρδιζε ραδιοφωνικά, τηλεοπτικά και φεστιβαλικά, το επίπεδο της ΕΡΤ ήταν αξιοζήλευτο! Ή μήπως αλλάζει ανάλογα με την εύνοια των κρατούντων απέναντι στον καθένα!

■ Παραπονιέται και ο Μίκης Θεοδωράκης γιατί οι «μάζες» τον εγκατέλειψαν. Και δηλώνει στον ημερήσιο τύπο (15-12):

—Τέρμα η μουσική για τις μάζες! (Αυτός που ήθελε να αντικαταστήσει τη χορωδία με τις κερκίδες). Κι όχι μόνο αυτό αλλά απειλεί να τις αφήσει απ' έξω κι από τις συναυλίες τους.

«Μακάρι, σκεφτόμαστε εγώ κι ο Μάνος, στις συναυλίες μας να 'μπαιναν με προσκλήσεις μόνο οι φίλοι μας. Μακάρι να μπορούσαμε να διαθέτουμε τους δίσκους μας σ' αυτούς που μας αγαπούν και μας πιστεύουν.

Γιατί είμαστε σίγουροι ότι αυτό που λέμε σήμερα κοινή γνώμη είναι βαθιά τραυματισμένη».

«Οι ορδές θα φύγουν. Θα λεηλατήσουν, θα κάψουν, θα διαφθείρουν και θα φύγουν. Ο αισθητικός ραγιαδισμός διχάζει σήμερα στην Πνύκα τον Διόνυσο. Ποιος όμως θα ζήσει τελικά;»

Θα πιστεύαμε τις αγνές αιτίες της οργής του Μίκη αν, τα τελευταία χρόνια τουλάχιστον, κρατούσε μια ανάλογη στάση στη μουσική του. (Δεν μιλάμε για δηλώσεις περί «μαζών» γιατί ο Μίκης επανειλημμένα

αλλάζει, και κάνει εξάλλου, ορθώς, την αυτοκριτική του). Όμως αυτός μόνο τον τελευταίο χρόνο πολιόρκησε τις «μάζες», απ' όλες τις πλευρές. Ροκ με τον Παπακωνσταντίνου, λαϊκά και τσιφτετέλια (όπου εφεύρε και νέο ρυθμό που προόριζε για σουξέ τον «ασίκικο») με το Μητροπάνο, γιατί... αρέσουν στους νέους (!), έντεχνα με τη Φαραντούρη και τη Ζορμπαλά κ.ά.

Τώρα, το πώς αποφάσισε να σταματήσει τη μουσική τροφοδοσία των «μαζών» είναι άξιο απορίας. Το πιθανότερο είναι ότι οι πενιχρές εισπράξεις των δίσκων τον οδήγησαν στο ιδεολογικό του διαζύγιο μ' αυτές.

Σκεφθείτε τι έχει να γίνει αν δεν βγει και βουλευτής!

•

Με την ευκαιρία της συναυλίας του Θεοδωράκη ξεσπάσσε και ο Μάνος Χατζιδάκις που αφού επαινέσε το έργο του πρώτου, δήλωσε ότι αποφάσισε να παίξει τον τροχονόμο και αρχιεθνή της ελληνικής μουσικής και να ασκήσει επιρροή σε ακροατές «που δεν έχουν εφησυχάσει από δημοσιογραφικές και κομματικές υποδείξεις περί μουσικής...»

Κι έπειτα κι οι δυο μαζί θυμούνται εκείνο το περίφημο σήριαλ της Ε.Δ.Ε.Τ. (θυμόσαστε;) και περηφανεύονται ότι τσάκισαν «οριστικά και τηλεσίδακα την όρεξη του σταρ-σύστημ να γίνει... ο Νέρων του ελληνικού τραγούδι».

Τώρα πώς, απ' τη μια σταμάτησαν «οριστικά και τηλεσίδακα» το «Σταρ-σύστημα», κι απ' την άλλη ο Μίκης δηλώνει ότι σήμερα φτάσαμε στον «θρίαμβο του ήθους του καλλιτεχνικού μαυραγοριτισμού» λόγω για τον οποίο εγκατέλειψε τις «μάζες», μόνο αυτοί το ξέρουν.

Εγώ το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι, εύχομαι να παρουσιαστεί κάποτε μια δουλειά των δύο, τόσο σημαντικών τελικά, συνθετών που να μην συνοδεύεται από βαρύγδουπες δηλώσεις εφ' όλης της ύλης. Ν' ακούσουμε τουλάχιστον με ηρεμία τη μουσική!

Δ.Ο.

Μάγισσες ενωθείτε

Εβδομάδα διεθνούς γυναικείου κινηματογράφου διοργανώνουν από τις 7 έως 14 Μαρτίου στον κιν/φο ΑΑΒΟΡΑ (Ιπποκράτους 180) οι μάγισσες αρχίζοντας έτσι τις δραστηριότητες της νέας ομάδας τους. Αν ενδιαφέρεστε να βοηθήσετε τις μάγισσες στη διοργάνωση των προβολών και των συζητήσεων που θα ακολουθούν μπορείτε να τις βρείτε στο βιβλιοπωλείο των γυναικών (Μασσαλίας 20 και Σκουφά) τα απογεύματα. Αλλιώς σας περιμένουν στην ΑΑΒΟΡΑ με μια επιλογή από ξένες και ελληνικές ταινίες γυρισμένες από γυναίκες-σκηνοθέτιδες. Κατά τα άλλα η νέα αυτή γυναικεία ομάδα καλεί όλες όσες ενδιαφέρεστε, και συμφωνείτε με την αναγκαιότητα να υπερασπίζονται οι ίδιες οι γυναίκες το δικαίωμα της έκφρασής τους στην τέχνη, να πλαισιώσετε τις μάγισσες.

Α.Θ.

Απεταξάμην

Πολλοί συμφωνούν, τελευταία, πως προβάλλονται καλές ταινίες από την τηλεόραση. Χωρίς αμφιβολία, αρκεί να προβάλλονται. Κι όχι να αναβάλλονται για «τεχνικούς λόγους», επειδή ορισμένα δημοσιεύματα παίζουν, άθελά τους το πιο πιθανό, το ρόλο της προειδοποίησης για το τι τρομερά ή τολμηρά πράγματα θα κληθούν να δουν οι τηλεθεατές. Οι αναβολές ισοδυναμούν με ματαίωση, οι ηδονοβλεψίες μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλους τρόπους και οι τεχνικοί λόγοι μεταφράζονται σε κραυγαλέα ανεπάρκεια στην περίπτωση του «Αντρέι Ρουμπλιώφ» του Ταρκόφσκι, που η μεταγραφή του

στο βίντεο δημιούργησε τρεμούλιασμα της εικόνας στο τελευταίο 20λεπτο, μ' αποτέλεσμα να παιχτούν, στη θέση του, τα «Πέντε βράδια» του Μιχάλακη. Κι αυτό το φιλμ σοβιετικό, κι αυτό έγχρωμο προς το τέλος, θα σκέφτηκαν οι αρμόδιοι.

Οι ζώνες αυξάνουν, οι ώρες μετάδοσης το ίδιο. Μόνο το «Πλαίη-Τάιμ» του Τατί προβάλλεται λειψό (κατά 20 λεπτά).

Κι «Ο Νονός» ακόμα δεν έμαθε πώς κόπηκαν ερωτικές σκηνές, με πρωταγωνιστές τα παιδιά του (Τζένης Κάν, Αλ Πατσίνο), ούτε ο Σατανάς πώς η Μία Φάρρου, στο «Μωρό της Ρόζμαρι», δεν ολοκληρώσε τη σεξουαλική της φαντασίωση μαζί του, μη τυχόν κι αποκτήσουν τυφλά παιδιά οι οφθαλμολάγνοι αμαρτωλοί. Δε βιάζεται καθόλου η μικρή οθόνη να εξαργυρώσει τις ενοχές της απέναντι στη μεγάλη. Άλλωστε, η εκπομπή του Γρ. Γρηγόριου συνεχίζει ν' αναφέρεται στα προβλήματα του ελληνικού κινηματογράφου, πάντα λίγο μετά τα «παλιά γαπωνέζικα παραμύθια».

A.T

Έχει ο καιρός γυρίσματα...

Είχαμε ελέγξει προ οκταμήνου το Διαβάζω για τη μονοτονική εκδοχή των αποσπασμάτων του Ροϊδη που είχε δημοσιεύσει στο τότε αφιέρωμά του. Χρέος μας τώρα να επανορθώσουμε. Γιατί στο προηγούμενο Διαβάζω, αφιερωμένο στον Ε.Α. Πόε, τα αποσπάσματα του Ροϊδη, πρώτου μεταφραστή του Πόε στην Ελλάδα, μεταφέρονται όπως γράφτηκαν, μ' όλους τους τόνους και τα πνεύματά τους.

Και η ευαισθησία του Διαβάζω εκτιμάται τόσο μάλλον, όσο κανείς γνωρίζει πόσο δύσκολο είναι να παραπεθούν «πολυτονικά» αποσπάσματα σ' ένα «μονοτονικό» περιοδικό. Βάσκανος μοίρα το θέλησε να συμπέσει η επανόρθωση του Διαβάζω με την προσχώρηση του Σχολιαστή στο μονοτονικό.

Έχει ο καιρός γυρίσματα...

K.B.

Ακυβέρνητες ηθογραφίες

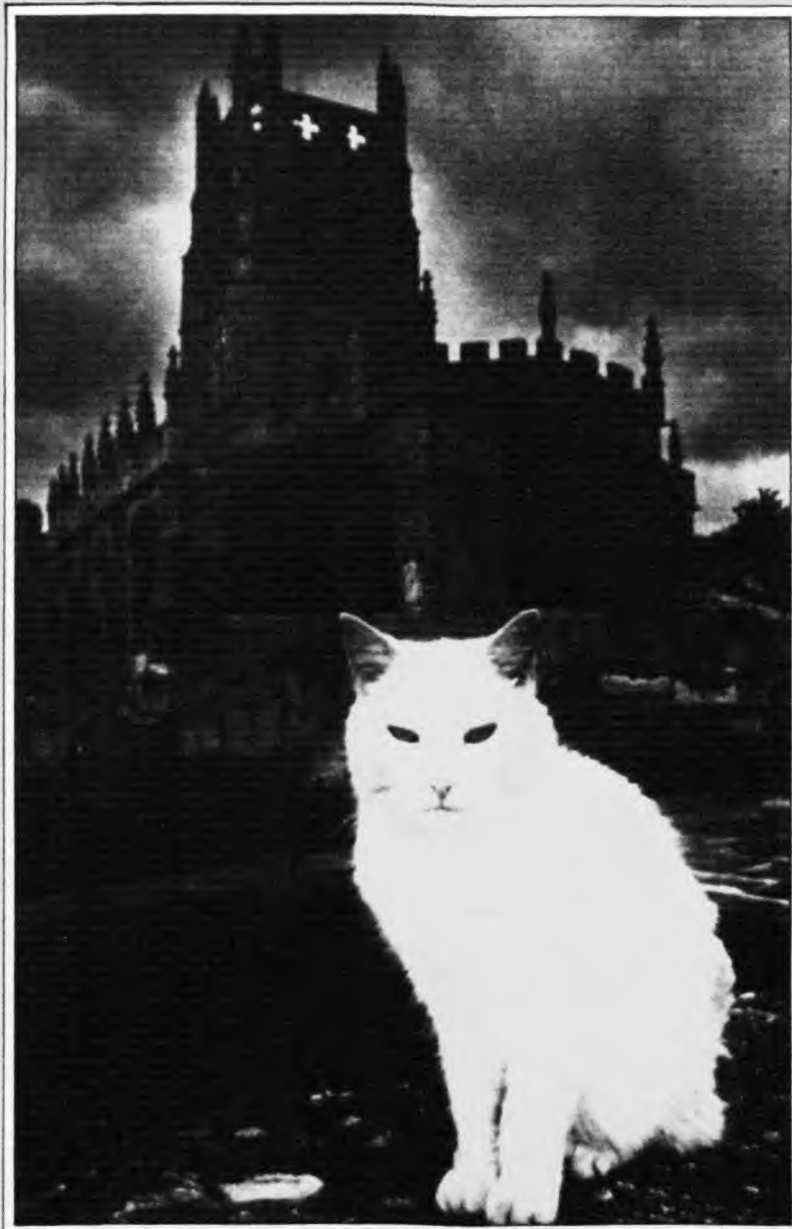
Στο 28% μετρήθηκε η ακροαματικότητα των Ακυβέρνητων Πολιτειών του Ροβήρου Μανθούλη. Το ερωτηματικό όμως για τους θεατές των πρώτων επεισοδίων εντοπίζεται αλλού: Στην αισθητική άποψη για το μυθιστόρημα του Τσίρκα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Μανθούλης εικονογραφεί. Δεν «Διαβάζει» το μυθιστόρημα, αρκείται λιγότερο ή περισσότερο πιστά να το απεικονίζει. Και

μάλιστα στατικά. Του στερεί τη δυναμική των προσώπων.

Ας δώσω ένα παράδειγμα που αναφέρεται φυσικά στη δική μου «ανάγνωση» του βιβλίου: Το Ανθρωπάκι είναι ένας χαρακτήρας αντιπαθητικός. Προσοχή όμως: όχι α ριοσι και σε όλους. Είναι αντιπαθής στον Σιμωνίδη! Αν τώρα στην οθόνη δούμε ένα γελοίο ανθρωπάκι, αυτό το βλέπουμε εμείς γελοίο. Όχι ο Σιμωνίδης. Για μένα αντιθέτως το Ανθρωπάκι φέρεται και μιλάει σαν τον μέσο (ή έστω τον ακραίο) από τηλεοράσεως εκφραστή του ΚΚΕ. Μελίρρητος ή επιθετικός δεν είναι αντιπαθής γιατί είναι γελοίος. Είναι αντιπαθής γιατί εκφράζει μια πολιτική πραγματικότητα που ο Σιμωνίδης θεωρεί εκφυλισμό για την Αριστερά.

Μόνο αν μας δώσει ο σκηνοθέτης τη δυνατότητα να σταθούμε έξω από το δίπολο Ανθρωπάκι—Σιμωνίδης μπορεί να μας πείσει για την αγνότητα του ενός και τις σκοτεινές επιδιώξεις του άλλου. Μόνον έτσι μπορεί να «διαβάσει» μέσα από τις γραμμές του Τσίρκα τον αγώνα της Αριστεράς να απαλλαγεί από το χειρότερο εαυτό της. Αντίθετα το γελοίο ανθρωπάκι που ο Μανθούλης έπεισε τον Χρ. Τσάγκα να υποδυθεί δεν μας πείθει παρά για τις κακές συνέπειες της επιβολής της ηθογραφίας πάνω σ' ένα έργο κατεξοχήν πολιτικό.

K.B.

Το «τέμενος των Μουσών» και άλλα παραμύθια

Επειδή τα επιτυχημένα ευθυμογραφήματα σπανίζουν, παραθέτουμε, προς τέρψιν των αναγνωστών μας, αυτούσιο, τον όρκο που κάθε φοιτητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου οφείλει να δώσει πριν αποχαιρετήσει... οριστικώς το ίδρυμα:

«Του πτυχίου των... Επιστημών αξιωθέντες όρκον ομνύομεν προ του Πρυτάνεως και του Προέδρου του Τμήματος... της... Σολής και πίστην καθομολογούμεν τήνδε. Από του ιερού περιβόλου του σεπτού τούτου τεμένους των Μουσών εξερχόμενοι κατ' επιστήμην βιώσομεν, ασκούντες ταύτην δίκην θρησκείας εν πνεύματι και αληθεία. Ούτω χρήσιμους εμαυτούς καταστήσομε προς άπαντας τους δεομένους της εμής αρωγής και χρηστότητα ηθών συντελέσομεν

βαίνοντες εν ευθεία του βίου οδώ, προς την αλήθειαν και το δίκαιο αποβλέποντες και τον βίον ανυψώντες εις τύπον αρετής υπό την σκέπην της Σοφίας. Ταύτην την επαγγελίαν επιτελούσιν ειη ημίν συν την ευλογίαν των εμών καθηγητών και πεφιλημένων διδασκάλων ο Θεός βοηθός εν τω βία».

Κατά τα άλλα, κύριε Πρύτανη, κύριου του Υπουργείου, της ΕΦΕΕ και δεν συμαζεύεται, η δημοτική είναι η επίσημη γλώσσα του κράτους και η αλλαγή προχωράει. Έτσι δεν είναι;

Σ.

Όταν λέμε δεξιά εννοούμε δεξιά

Επίθεση και στο μέτωπο της διανοήσης ή καλύτερα στο μέτωπο των περιοδικών για «πιο λίγους», εξαπολύει τώρα η δεξιά. Αυτός τουλάχιστον όπως μαθαίνουμε είναι ο στόχος του περιοδικού ΤΕΤΑΡΤΟ που θα κυκλοφορήσει τον Απρίλη με χρηματοδότη τον νεαρό κ. Κοσκοτά που ήδη διαθέτει ένα περιοδικό για «πολλούς και καλούς», (το ΕΝΑ) κι ένα για την «πλεμπάγια» (το ΚΑΙ). Ένα άλλο που μαθαίνουμε είναι ότι το ΤΕΤΑΡΤΟ θα προσπαθήσει να συμπεριλάβει στο επιτέλειό του τα όνειρα και τις φιλοδοξίες γνωστών διανοουμένων και δημοσιογράφων που ως τώρα δεν βρήκαν ανταπόκριση.

Και φυσικά δεν ξεχνάμε πως πρώτον: ο κ. Κοσκοτάς μπορεί να είναι δεξιός, αλλά στέλνει και γράμματα φιλίας στον πρωθυπουργό, δεύτερον: ο κ. Μπακογιάννης που είναι γαμπρός του Μητσοτάκη έφυγε, αλλά τη θέση του πήρε ανατέλλων αστέρας της Βραδυνής, τρίτον: ο κ. Τ. Θεοδωρόπουλος δεν έχει παντρευτεί ανηψιά του Μητσοτάκη, αλλά είναι απλή συνωνυμία αυτό που του συνέβη και με τον κ. Λαμπρία τον συνδέει μόνο μακρόχρονη φιλία κι αν τα άρθρα του είναι δεξιά αυτό είναι καθαρή σύμπτωση. Τέταρτον: ο κ. Μάνος Χατζιδάκης πηγαίνει στις πορείες του Μητσοτάκη και τον συνδέει φιλία με Εκείνον, αλλά κατά τα άλλα παραμένει ένας ουδέτερος. Πέμπτον: η κ. Ρεζάν δεν είναι δεξιά, αλλά δεν άντεχει και το φασισμό της πασοκικής τηλεόρασης. Και πάει λέγοντας.

Το ζήτημα όμως είναι ότι το «Τέταρτο» έρχεται να καλύψει το χώρο των «πιο λίγων» που ως τώρα «λυμαινόμεναι» τα περιοδικά της Αριστεράς για να εκφράσει τον μέσο Μιχαλολιάκο που έκανε Master στην Αγγλία, ακούει τζαζ και διαβάζει την εφημερίδα Le Monde.

Καλά όλα αυτά! Το ερώτημα όμως παραμένει. Ποια θα είναι η εφημερίδα εκείνη που προσχωρώντας στο συγκρότημα «Γραμμή» — Κοσκοτάς — Δεξιά θα επισφραγίσει την όλη αυτή μεγαλειώδη προσπάθεια; Εδώ πολλά λέγονται, τίποτα όμως δεν είναι ακόμα έγκυρο!

A.Θ.

Μια συζήτηση με τον Γιάννη Μηλιό και τον Θάνο Μικρούτσικο

Σχολιαστής: Πριν μιλήσουμε για τα ζητήματα που θίγεται και για τα μέτωπα που αναδεικνύεται μέσα από το βιβλίο σας, θα ήθελα να πούμε δυο κουβέντες για το πώς καταλήξατε σ' αυτή την έκδοση. Δηλαδή τι υπαγόρευσε την επανέκδοση κάποιων παλιότερων άρθρων σας σε μια ενιαία συλλογή; Το κοινό αντικείμενο ίσως;

Γιάννης Μηλιός: Δεν θα 'λεγα ότι πρόκειται γι' αυτό, για μια συλλογή κειμένων πάνω στο ίδιο αντικείμενο. Περισσότερο πρόκειται για τη σύγκλιση δύο προβληματικών με διαφορετικές αφηγήσεις και αυτό είναι το ενδιαφέρον, αυτό μας οδήγησε στην έκδοση του βιβλίου. Οι δικές μου αναλύσεις, αντίθετα με τα άρθρα του Θάνου, δεν είχαν κατ' αρχήν σαν κύριο αντικείμενο το τραγούδι, αλλά την επέλαση της ιδεολογίας του εθνικισμού, ακόμα και μέσα στην Αριστερά. Ένα από τα βασικά μου συμπεράσματα, ότι ο χώρος του ελληνικού τραγουδιού αναδεικνύεται σήμερα σε προνομιακό πεδίο για τη συγκρότηση του εθνικισμού — και μάλιστα στις ακραίες του μορφές — μ' έφερε κοντά στις αναλύσεις του Θάνου για την κυριαρχία του λαϊκισμού στο σύγχρονο ελληνικό τραγούδι. Το τελευταίο και πιο σημαντικό μάλλον κείμενο του βιβλίου το γράψαμε από κοινού, είναι το αποτέλεσμα αυτής της σύγκλισης.

Θάνος Μικρούτσικος: Εγώ θα έλεγα επιπλέον ότι χωρίς αυτό το τελευταίο κείμενο, που είναι πράγματι το πιο σημαντικό, δεν θα έβγαине καν το βιβλίο, γιατί το κείμενο αυτό αναδεικνύει και μορφοποιεί ακριβώς τη σύγκλιση των δύο διαφορετικών προσεγγίσεων. Κοιτώντας μάλιστα το πράγμα εκ των υστέρων, γίνεται φανερό ότι επειδή ακριβώς επρόκειτο για τη συμπληρωματικότητα δύο διαφορετικών προσεγγίσεων μπορούσαμε να προχωρήσουμε όσο προχωρήσαμε, με δεδομένη βέβαια την καταρχήν ιδεολογική σύγκλιση.

Σ.: Ας γίνουμε όμως τώρα πιο συγκεκριμένοι σχετικά με τα ζητήματα του λαϊκισμού και του εθνικισμού που θίγατε.

Θ.Μ.: Σαν λαϊκισμό στο χώρο της ελληνικής μουσικής ορίζουμε την τάση, που σήμερα είναι η κυρίαρχη, του να αναπαράγεται στερεότυπα και τυποποιημένα μια συγκεκριμένη μουσική φόρμα, η οποία έχει αναγορευθεί σε «λαϊκή μουσική». Στην ουσία πρόκειται για μια μίμηση του λαϊκού, για μια εκφυλιστική μίμηση της λαϊκής μουσικής του παρελθόντος, της μουσικής που δημιουργούσαν πριν από δεκαετίες κάποιες παρωχημένες πλέον κοινωνικές σχέσεις και συνθήκες. Βέβαια δεν πρόκειται στενά για μια καθήλωση στο παρελθόν. Ο λαϊκισμός λειτουργεί σήμερα, εδώ και τώρα, και μάλιστα η κυριαρχία του συναρτάται και με το γεγονός ότι τον προωθούν οι πολιτικοί φορείς της Αριστεράς και πολλοί αριστεροί καλλιτέχνες. Πρόκειται για μια τέχνη στατική, που απλώς αναπαράγει τις ανάγκες του κοινού της χωρίς να τις αναπτύσσει, που, μ' άλλα λόγια, παραιτείται από την κριτική των κοινωνικών συνθηκών και της «καθημερινότητας». Αυτό, ακόμα κι όταν έχουμε να κάνουμε με τραγούδια με «προοδευτικό» περιεχόμενο. Γιατί στο τραγούδι, όπως και σε κάθε καλλιτεχνικό προϊόν, το περιεχόμενο εμφανίζεται συγκεκριμένα, προσδιορίζεται από τον τρόπο της ανάπτυξής του, δηλαδή από τη φόρμα του. Στο καλλιτεχνικό προϊόν το περιεχόμενο και η φόρμα συγκροτούν μια άρρηκτη ενότητα. Έτσι η λαϊκιστική τέχνη σαν σύνολο αναπαράγει κάποια ενιαία ιδεολογικά αποτελέσματα: Διαμεσολαβεί και εμπεδώνει την κυρίαρχη αστική ιδεολογία. Μάλιστα επειδή ο λαϊκισμός αποτελεί μια γλώσσα κατασταλλαγμένη, τυποποιημένη και ευκολόχρηστη, αναδεικνύεται σε βασική οδό διάδοσης της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσα από την τέχνη, στο κύριο μουσικό είδος μέσα από το οποίο η κυρίαρχη ιδεολογία «επικοινωνεί» με το λαό. Ο λαϊκισμός συσκοτίζει την αντίθεση ανάμεσα στο προοδευτικό και το αντιδραστικό έργο μέσα από την ψεύτικη αντίθεση ανάμεσα στο «λαϊκό» (άρα και «ελληνικό») έργο και το μη «λαϊκό» (άρα «ξενόφερτο») έργο.

Γ.Μ.: Εδώ βρίσκεται το κομβικό σημείο με την

κριτική προς την αστική ιδεολογία του εθνικισμού που αναπαράγει αυτό το είδος του ελληνικού τραγουδιού. Αυτό που καταρχήν παρατηρούμε είναι ότι παράλληλα με το λαϊκισμό συνυπάρχει συχνά στο ελληνικό τραγούδι ένα ακραίο εθνικιστικό ιδεολογικό περιεχόμενο, με την Ελλάδα σε ρόλους αναξιοπαθούσης μητρός, με δικέφαλους γιγαστούς να ανοίγουν τα φτερά τους, πάνω από την Ελλάδα κλπ., μέχρι που αυτή η πορεία κορυφώνεται με την ανακάλυψη της Ορθοδοξίας: Κορυφαίοι μουσικοί, τουλάχιστον, σ' ό,τι αφορά την αναγνώρισή τους από το κοινό, και όλοι μάλιστα αριστεροί, στρέφονται ο καθένας με τον τρόπο του προς την Ορθοδοξία, όχι γιατί γοητεύονται από τη χριστιανική πίστη και ιδεολογία, αλλά γιατί πείθονται ότι η Ορθοδοξία αποτελεί το «λίκνο του έθνους». Μας τέθηκε λοιπόν καταρχήν σαν ερώτημα γιατί ο εθνικισμός και ο ανορθολογισμός, ιδεολογίες που έτσι κι αλλιώς ενισχύονται σήμερα μέσα στη συγκυρία της κρίσης, οργανώθηκαν με τόσο ακραίες μορφές στο χώρο του τραγουδιού. Για να απαντήσουμε σ' αυτό το ερώτημα, κι αυτό ήταν ένα από τα κύρια αντικείμενα της συνεργασίας μας, χρειάστηκε να κάνουμε ένα ολόκληρο κύκλο, στην ουσία να επιχειρήσουμε να αναλύσουμε το συνολικό ρόλο που παίζει το τραγούδι μέσα στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία, δηλαδή το πώς εντάσσεται στους μηχανισμούς του κράτους και στην αναπαραγωγή των σχέσεων εξουσίας. Στο σύγχρονο πολιτιστικό εποικοδόμημα, το ελληνικό τραγούδι επιτελεί την κατεξοχήν «εθνοποιητική» λειτουργία. Βουβά και άδηλα, μέσα από τους τρόπους που ταξινομείται, αντιδιαστέλλεται με το ξένο τραγούδι και διαμεσολαβείται στο κοινό, από τον πολιτιστικό μηχανισμό του κράτους και τα μέσα ενημέρωσης, το τραγούδι εμπεδώνει την αντίληψη ότι η κύρια αντίθεση εντοπίζεται πάντα ανάμεσα στο ελληνικό και το ξένο, ανάμεσα στους Έλληνες και τους άλλους, ανάμεσα στο εθνικό και το εξω-εθνικό. Πρόκειται για το σκληρό πυρήνα του εθνικισμού, για το σκληρό πυρήνα της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσα από τον οποίο συσκοτίζονται και συγκαλύπτονται οι κοινωνικές σχέσεις εξουσίας και η ταξική πάλη. Η εθνοποιητική λειτουργία του ελληνικού τραγουδιού είναι «αντικειμενική», δηλ. δεν συναρτάται με τη «βούληση» των καλλιτεχνών, αλλά με την οργάνωση των μηχανισμών εξουσίας του αστικού κράτους. Πράγμα που σημαίνει ότι ακόμα και το προοδευτικό τραγούδι δεν λειτουργεί παρά ως αντίσταση στο εσωτερικό ενός πλαισίου που όρα σταθεροποιητικά για τις σχέσεις εξουσίας. Από την άλλη, αυτή η εθνοποιητική λειτουργία του τραγουδιού αποτελεί το υπόβαθρο για την ανάπτυξη του μαχητικού εθνικισμού που πριν περιγράψαμε.

Σ.: Θα ήθελα να τελειώσουμε με μια ερώτηση προς τον Θάνο, λίγο εκτός περιεχομένου: Πώς είχατε την ευχέρεια να διατυπώσετε για πρώτη φορά αυτές σου τις απόψεις όντας μέλος του ΚΚΕ; Με δεδομένο το σταθερό προσανατολισμό του ΚΚΕ προς το λαϊκισμό, στα ζητήματα του πολιτισμού.

Θ.Μ.: Ας μην είμαστε δογματικοί. Όσο κι αν το ΚΚΕ είναι ο βασικός χώρος από τον οποίο εκπορεύεται ο λαϊκισμός, δεν επιτρέπεται να παραγνωρίζουμε τις αντιστάσεις που διαρκώς αναπαράγονται στη βάση του. Και να ανακαλύπτουμε τις διαφορετικές απόψεις μόνο σ' όσους διαγράφονται από το ΚΚΕ, μετά τη διαγραφή τους. Εντούτοις σήμερα υπάρχει μια διαφορά από το παρελθόν. Μέχρι το 1979-1980, ο λαϊκισμός αν και κυρίαρχος δεν είχε ακόμα εγκαθιδρυθεί σε επίπεδο γραμμής μέσα στο ΚΚΕ. Αυτό γιατί — με την παρανομία μέχρι το 1974, αλλά και για άλλους λόγους — στο επίπεδο του πολιτισμού το μπετόν-αρμέ άφηνε ακόμα ανοιχτά κάποια παράθυρα. Πράγμα που επέτρεπε τότε — τώρα το μπετόν-αρμέ έκλεισε κι αυτά τα παράθυρα — να δίνονται ανοιχτά ορισμένες μάχες. Αν και η έκβαση των μαχών αυτών ήταν δεδομένη, εμείς τότε τρέφαμε κάποιες αυταπάτες.

Εξουσία & τραγούδι

Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ καθορίζει την ποιότητα! Έτσι φαίνεται. Γι' αυτό τρέχουμε σ' αυτές τις εκδηλώσεις, που οι αφίσες τους θα ξεπεράσουν τις μισές κολώνες της Αθήνας. Κι άλλες περνούν απαρατήρητες γιατί τάχα «αφορούν μόνο το ειδικό κοινό στο οποίο απευθύνονται».

Δεν ξέρω πώς τα 'χουμε καταφέρει έτσι ώστε το κοινό των λιγότερων διαφημισμένων συναυλιών να είναι πάντα το ίδιο κατά ομάδες. Το ίδιο κοινό πάντα στις συναυλίες τζαζ — ανάλογα και με την ιδιαίτερη απόχρωση. Μακρύ κασκόλ, αρχή φαλάκρας και γυαλιά. Κοστούμι επαγγελματικού ραντεβού ή μακρύ παλτό. Ύψος ειδήμονος.

Τα ίδια πάντα πρόσωπα και στις συναυλίες της ΚΟΑ. Η πλατεία κάποιας περασμένης ηλικίας, βραδινή εμφάνιση, αρκετές γούνες και κοσμήματα. Στον εξώστη η νιολαία, μαθητές των ωδείων και στο δεξί θεωρείο αυτός που πάντα ουρλιάζει «μπράβο» πριν ακόμα σβήσει ο απόηχος της ορχήστρας κόβοντας το αίμα των ανυποψίαστων. Στη Λυρική το κλίμα θα βαρύνει περισσότερο.

Το σκηνικό θ' αλλάξει τελείως στις συναυλίες ροκ. Η ηλικία κατεβαίνει κάτω από τα είκοσι. Τα μαλλιά μακραίνουν και αγριεύουν. Μπλου-τζην μπουφάν κατά προτίμηση μαύρα, ή παλτά εμφανώς τριμμένα, μαντίλι στο λαιμό.

Αλλά το ρεκόρ της μικρής ηλικίας διεκδικούν οι συναυλίες οργάνων κλασικής μουσικής, πιάνο και βιολί, όπου στο ακροατήριο παρευρίσκονται μπόμπιρες προσχολικής ηλικίας αλλά με τεράστιες φιλοδοξίες, τουλάχιστον από τους γονείς συνοδούς τους.

Όλη την περίοδο του χειμώνα το κάθε ακροατήριο μένει απόλυτα συνεπές στο πιστεύω του. Καμιά προσχώρηση σε άλλο στρατόπεδο, έστω και για μια φορά. Ούτε μια στιγμή αδυναμίας.

Η εκκεντρικότητα κηρύσσεται το καλοκαίρι, όταν έρθουν οι μεγάλες φήμες. Ανάλογα με το μελάνι που θα τυπωθεί, θα μεγαλώσει κι η ουρά στα εκδοτήρια εισιτηρίων του Ηρώδειου και του Λυκαβητού. Μπροστά στην εικόνα του Νουρέγιεφ ο ροκάς ξεχνάει τις διαφορές του με την ηλικιωμένη κυρία με τη γούνα και σπρώχνεται για εισιτήριο. Το ίδιο θα γίνει και με τον Μάιλς Ντέιβις σε λίγους μήνες.

Επειδή όμως το καλοκαίρι αργεί, κι επειδή πάντα ο «Σχολιαστής» υποστήριζε τον μουσικό πασιφισμό και τις... πολιτιστικές ανταλλαγές από τα αντιμαχόμενα μουσικά στρατόπεδα, σκέφτηκα ότι μια μικρή διαφήμιση θα βοηθούσε τον ιερό αυτό σκοπό.

Η πρώτη λοιπόν διαφήμιση αφορά τον κόσμο της κλασικής κιθάρας. Σ' αυτόν τον χώρο τα δύο τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί μια «περιέργη» άνηση.

Συναυλίες με σημαντικότερους παγκόσμια κιθαρίστες (πέντε μόνο μέσα στον φετινό χειμώνα), σεμινάρια και εκδόσεις. Αποκορύφωμα θα είναι η διπλή συναυλία του Manuel Bar-

rucco στις 19 και 20 Μάρτη στον Παρνασσό.

Ο Bagnasco θεωρείται σήμερα ένα από τα πολύ μεγάλα ονόματα της κιθάρας. Στην πρώτη γραμμή μαζί με τους, γνωστότερους ίσως, John Williams, Julian Bream, N. Yepes κ.ά. Γεννημένος πριν 30 χρόνια στην Κούβα, που έχει βγάλει και μια ακόμη σύγχρονη μεγάλη φυσιογνωμία της κιθάρας αλλά και της μουσικής γενικότερα, τον Leo Brower, ζει στις Η.Π.Α. Μετά από τις συναυλίες του στη Ρώμη και το Λονδίνο γίνεται πασίγνωστος και περιζήτητος και στην Ευρώπη.

Τώρα λοιπόν και στην Ελλάδα. Και μην περιμένετε να γεμίσουν οι δρόμοι και οι στήλες των εφημερίδων. Αν κρίνουμε κι από τις άλλες, τόσο σοβαρές και πολλές κιθαριστικές συναυλίες που έγιναν, τέτοια μουσικά γεγονότα τείνουν να μείνουν ανάμεσα σ' αυτούς «που ξέρουν».

*

Διαφήμιση δεύτερη: Ανακοινώθηκε ότι στα πλαίσια του Φεστιβάλ Praxis '85 θα εμφανιστεί ο Anthony Braxton. Ο Braxton έχει σφραγίσει την εξέλιξη της σύγχρονης τζαζ ή καλύτερα Δημιουργικής μουσικής ή Νέας μουσικής. Μαζί με μουσικούς όπως οι R. Abrams (πιάνο-πνευστά), L. Jenkins (βιολί), Lester Bowie (τρομπέτα), R. Mitchell (σαξόφωνο), L. Smith (τρομπέτα) κ.ά. ήταν από τους κύριους εκπρόσωπους του συνδέσμου Α.Α.Α.Μ. — Σύνδεσμος για την Προώθηση των Δημιουργικών Μουσικών. Ο Α.Α.Α.Μ. ιδρύθηκε τον Μάιο του 1965 στο Σικάγο και επηρέασε αποφασιστικά την εξέλιξη της Μαύρης μουσικής. Η κίνηση αυτή ελευθέρωσε τη μουσική από τα τότε

προκαθορισμένα καλούπια, μελωδικά και ρυθμικά σχήματα που χαρακτήριζαν την Τζαζ.

Ταυτόχρονα, σε άμεση σχέση με το μουσικό περιεχόμενο, έκφρασε το σπάσιμο των καθιερωμένων σχέσεων με τις εταιρείες, «οι ίδιοι είμαστε παραγωγοί του εαυτού μας», αλλά, το σημαντικότερο, το σπάσιμο των δεσμών της Μαύρης φυλής και την αναζήτηση της δικής της ταυτότητας, την επανασύνδεση με τη μητέρα Αφρική, τη δημιουργία της μαύρης αφροαμερικάνικης συνείδησης.

Μουσική με έντονο πολιτικό και φυλετικό περιεχόμενο, έξω από το πατρонаρίσμα των λευκών.

Ο Braxton, σαράντα ετών σήμερα, θεωρείται από πολλούς ο πιο σημαντικός νεώτερος σαξοφωνίστας. Δεν είναι βέβαια μόνο σαξοφωνίστας αλλά και σπουδαίος συνθέτης που τον ενδιαφέρει ιδιαίτερα ο πειραματισμός και το άνοιγμα καινούργιων κόσμων στη μουσική. Μετά τη μαθητεία του στον Α.Α.Α.Μ. δουλεύει αρκετά στην Ευρώπη και συνεργάζεται με πολλούς Ευρωπαίους μουσικούς. Η ανήσυχη φύση του τον οδηγεί στην εισαγωγή νέων οργάνων όπως το κοντραμπάσο κλαρινέττο.

...«στην επόμενη φάση οι μουσικοί θα φτιάχνουν μόνοι τους, τα δικά τους όργανα. Αυτά τα όργανα που αναπτύχθηκαν για τώρα ανταποκρίνονται στο σύστημα για το οποίο σχεδιάστηκαν. Η μουσική στο μέλλον, το μόνο που θα έχει να κάνει για το τωρινό σύστημα είναι να το αναγνωρίσει. Δεν μας χρειάζονται πια οι νότες. Δεν ψάχνω για όργανα με δεδομένα διαστήματα. Θέλω όργανα με τροβόλους ήχου», λέει.

(Valerie Wilmer «σοβαρό όσο και η ζωή σου» σ. 122).

*

Κι άλλη διαφήμιση. Όσοι παρακολουθήσατε, κι ακόμη περισσότερο όσοι δεν παρακολουθήσατε τις συναυλίες «ΗΧΟΙ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ» στο θέατρο «ΑΜΟΡΕ», που οργάνωσε το ΥΝΓΑ με συγκροτήματα ροκ, ή περίπου, μην ανησυχείτε.

Με την ίδια περίπου σύνθεση οι συναυλίες συνεχίζονται στον κινηματογράφο «Τερψιθέα» στον Πειραιά.

Τίτλος «ΑΝΗΣ-ΗΧΟΙ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ». Καλύτερα έτσι για να μην έχουμε και το γνωστό... ιδεολογικό πρόβλημα: «Κολλάει το ροκ με τα υπουργεία»!

Το ερώτημα τέθηκε κι από ανήσυχο ακροατή στη συναυλία του Παύλου Σιδηρόπουλου στο Αμόρε. Κι ο Σιδηρόπουλος απεάντησε ότι... κολλάει γιατί «όλα τα πράγματα, για μας, είναι ροκ, άρα και τα «...υπουργεία»!

Όποια κι αν είναι η γνώμη σας για τα υπουργεία, ο Σιδηρόπουλος εξακολουθεί να επιμένει. Τον θυμάμαι να επιμένει από το καλοκαίρι του '73 στην Τροπικάνα στο Λουτράκι μαζί με τα «Μπουρμπούλια»... για όσους θυμούνται.

Κι άλλο ροκ στον «Πήγασο», Πέμπτη με Κυριακή, ενώ οι «ΦΑΤΜΕ» εμφανίζονται στο ΠΟΝΤΕΟ.

*

Κλασική, τζαζ, ροκ, τίποτα δεν λείπει. Ή μάλλον κάτι αφήσαμε, τα νεολαϊκά. Ο Νίκος Πατάζογλου — «Εκδίκηση της γυφτιάς», «Δήθεν», «Χαράτσι» — στο ΖΟΟΜ της Πλάκας μαζί με την «Ταχεία Θεσσαλονίκης». Κανένας παραπονεμένος.

*

Δημήτρης Οικονομάκης

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝΤΑΣ

ΗΧΟ πλύμα

ΗΝ ΩΡΑ ΠΟΥ τέλειωσε η προβολή από το τρίτο επεισόδιο της σειράς της τηλεόρασης «ΗΧΟΧΡΩΜΑ (2/2)», ένιωσα μου φαίνεται, το μάξιμουν της αγανάκτησης και του εκνευρισμού που θα μπορούσα ποτέ να νιώσω από κάποια εκπομπή της τηλεόρασης. Κάτι μουσικά διαλείμματα και κάτι αποτυχημένες Αμερικάνικες σειρές, που εδώ τις είχαν ονομάσει «οι μεγάλοι της ροκ» (Ολίβια Νιούτον Τζων, Ντόννα Σάμμερ και άλλους) δεν πιάναν μία, μπροστά σε τόσες αρχικές υποσχέσεις, τόσες ελπίδες, με τα καμμένα τα γκρουπάκια να ονειρεύονται το πρώτο τους βίντεο, τόσες εξαγγελίες για την αναγέννηση του ελληνικού ροκ (!) και άλλα πολλά. Σιν το γεγονός, ότι μια εναλλακτική λύση για το απαράδεκτο κολλάζ βίντεο των μεγάλων εταιρειών και των διαφόρων ξένων προγραμμάτων που συνιστούσαν την άλλη ελληνική μουσική τηλεοπτική σειρά, δεν θάταν ασκοπή. Οπότε, μετά από τα τρία πρώτα επεισόδια του «Η» — και αφού γενικώς το τέταρτο όπως λένε ήταν το χειρότερο — και λίγο πριν από την προβολή του πέμπτου, έχουμε και λέμε...

Όπως έχει φανεί, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, το «Η» είναι χωρισμένο σε ορισμένα θέματα τα οποία είναι τα εξής: 1) τα διάφορα νέα, 2) το βίντεο και η παρουσίαση κάποιου ελληνικού γκρουπ, 3) άλλο ελληνικό γκρουπ «λάιβ», στο στούντιο, 4) συνέντευξη με κάποιο ξένο μουσικό, 5) έρευνα, 6) τα ξένα βίντεο και 7) ο διαγωνισμός. Το θέμα της παρουσίασης του σήριαλ της εκπομπής και της γενικότερης εμφάνισης του προγράμματος είναι πράγματα στα οποία δεν θάθελα να αναφερθώ για τον απλούστατο λόγο ότι εντάσσονται στα πλαίσια της γενικότερης δυστυχισμένης ελληνικής άποψης περί μουσικής-τηλεοπτικής παρουσίασης και πάντα θα παραμένουν εντελώς Ξ-Ε-Ν-Α σε σχέση με τους ανθρώπους που επιλέγονται για τέτοιες δουλειές. Σημασία έχουν τα πιο ειδικά προβλήματα, μέσα από τα οποία φαίνεται ξεκάθαρα τι σημαίνει η λέξη «ροκ» για όλους αυτούς τους υπεύθυνους...

1) Τα διάφορα νέα, που σχετίζονται με ορισμένες εμφανίσεις συγκροτημάτων σε κλαμπ ή άλλους χώρους, είναι φυσικά ευπρόσδεκτα και κάπου αναγκαία. Όμως ή θα πρέπει να υπάρχει πληροφόρηση για τα πάντα όσα συμβαίνουν, ή αλλιώς δε κάνουμε τίποτα. Δεν ξέρω γιατί μέχρι στιγμής, η ζωντανότερη σκηνή να αναφερθεί ποτέ. Σήμερα στην Αθήνα δεν έχει αναφερθεί ποτέ. Μήπως επειδή τα γκρουπ που παίζουν στον «Πήγασο» δεν έχουν συμβόλαια (τα περισσότερα) με μουσικές εταιρείες; Ή δεν έχουν ακού-

σει ποτέ για τον «Πήγασο»;

2. Το γνωστό οικονομικό πρόβλημα που υπάρχει με τα βίντεο (με ψιλοποσά δεν γίνονται καλά βίντεο) μας ανάγκασε να παρακολουθήσουμε μια παντελή έλλειψη φαντασίας που συγκεντρωνόταν όλη, σε κυνήγι με αυτοκίνητα στους νυχτερινούς δρόμους της Αθήνας ή σε τρεχαλητό σε τίποτα λιβάδια. Δεν ξέρω αν οι διάφοροι σκηνοθέτες παραγωγοί κ.λ.π. έχουν δει βίντεο φτιαγμένα από τα ίδια τα συγκροτήματα, ή κάποια ανεξάρτητη εταιρεία στην Αγγλία για παράδειγμα. Τα λίγα δανεικά είναι αρκετά για να συνυπάρξουν με τις ιδέες, τη φαντασία, το γούστο και τη γνώση περί μουσικής, ώστε να βγάλουν κάτι ωραίο. Όσο για τα ίδια συγκροτήματα και τα κομμάτια τους, αν αυτό παιδιά είναι ελληνικό ροκ, ή αν αυτό πιστεύουν ότι είναι ελληνικό ροκ — και πάλι οι υπεύθυνοι που έτσι παρουσιάζουν τα πράγματα, γιατί τα γκρουπ όσο και ξεφτίλα να είναι είναι τουλάχιστον συνειδητοποιημένα — τότε δώστε μας σειρές «οι μεγάλοι της ροκ» με Ντόνα Σάμμερ όποτε νάναι.

3) Τα «λάιβ» (Χα!) στο στούντιο είναι πιο σεμνά από χέρι και δημιουργούν λιγότερες απαιτήσεις. Αλλά και πάλι τι είδους επιλογή είναι αυτή που έχει γίνει; Έχω την εντύπωση, ότι αυτό το μέρος της εκπομπής μπορεί να αποδειχτεί στο μέλλον το πιο κατάλληλο για να αναδειχτεί καινούργια ονόματα. Από την άλλη, είναι και κείνο που μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα σχετικά με σκοπιμότητες κ.λ.π. Και υπάρχουν και άλλοι χώροι (στούντιο) στην Αθήνα.

4) Η συνέντευξη με τους ξένους μουσικούς έχει και την περισσότερη πλάκα. Χώρια, που δεν είναι εφαρμόσιμο το να φιλοξενείται κάποιος ξένος μουσικός που βρίσκεται στην Ελλάδα από το «Η» κάθε βδομάδα — εκτός αν μαζέψουμε όλες τις Αμερικανοϊσπανίδες καλλιτέχνιδες τύπου Μαρία Βιντάλ. — Το επίπεδο των ερωτήσεων και τα κενά που μεσολαβούν μεταξύ απάντησης και επόμενης ερώτησης, θυμίζουν συνομιλία μεταξύ ενός ρομπότ και ενός δύστυχου φιλοξενούμενου που περιμένει πώς και πώς να τελειώσει η συνέντευξη. Η συνέντευξη μπορεί και πρέπει να διαθέτει (από μέρους αυτού που την παίρνει) κάποια ευελιξία, κάποιο χιούμορ, κάποια σχέση με το αντικείμενό της. Ούτε νομίζω ότι είναι λύση, το να πληρώνει το «Η» τα δικαιώματα σε κάποιο ξένο πρόγραμμα (αν όντως συμβαίνει αυτό). Και να προσπασείτε, ότι η εκπομπή ενδιαφέρθηκε κάποτε να πάρει συνέντευξη από τον Νικ Κέι-ποτε να πάρει συνέντευξη του «Η» χάσανε την β.Κρίμα, γιατί οι άνθρωποι του «Η» χάσανε την

ευκαιρία να μάθουν ποιο θα είναι το επόμενο καλλιτεχνικό βήμα του Κέιβ, ή το πώς η ανατολική μουσική μπορεί να επηρεάσει τη δικιά του!

5) Η πρώτη έρευνα με τους παραγωγούς του ραδιόφωνου ήταν πρόχειρη και ανακριβής. Η δεύτερη με τα δισκάδικα ήταν απαράδεκτη και πρόχειρη. Η τρίτη με τα γραφεία μετακλήσεων ήταν πρόχειρη και άσκοπη. Κανείς από τους ακροατές του ραδιόφωνου δεν έμαθε κάτι παραπάνω από κείνο που οι ίδιοι οι παραγωγοί τον αφήνουν να μάθει. Κανένα δισκάδικο (με αποκορύφωμα την κυρά Μαρία!) δεν έπεισε ότι κάνει κάτι περισσότερο από το να εμπορεύεται πεπονία ή δίσκους, δεν έχει σημασία. Κανένας που φέρνει καλλιτέχνες από το εξωτερικό, δεν είναι σε θέση να προσδιορίζει ακριβώς τα προβλήματα που υπάρχουν και δεν γίνονται συναυλίες. Πόσο μάλλον να πείσει τον κόσμο για τις προθέσεις του. Το ότι γενικώς υπάρχει προκατάληψη είναι που εμποδίζει μια σκηνή που όντως υπάρχει και κάπου-κάπου βράζει κιόλας, να φανεί όπως πρέπει. Μερικές τόσο σύντομες σε διάρκεια, ας πούμε έρευνες, δεν κάνουν τίποτα άλλο από του να διατηρούν, τη σύγχυση του κόσμου και το χειρότερο να εντάσσουν ανθρώπους άσχετους, σε χωράφια άλλων, έτσι όθην για να ακουστούν όλες οι απόψεις.

6) Τα ξένα βίντεο λοιπόν. Αυτά που ίσως τελικά οι περισσότεροι περιμένουν να δουν. Τι είχαμε μέχρι στιγμής; Αν δεν ξεχνάω τίποτα Τσάκα Καν, Σύντι Λώπερ, Big Country, Μάικ Ολντφιλντ, Τζιμ Ντάιμοντ και Μαντόνα! Οι δε προαναγγελίες για τις επόμενες δύο εκπομπές δεν ξεφεύγουν και πολύ από αυτό το κλίμα. Το θέμα δεν είναι τόσο τι θεωρεί κανένας ροκ και τι όχι, αν και αν είχε ξεκαθαριστεί αυτό από την πρώτη στιγμή, τουλάχιστον μερικοί θα ήξεραν τι να περιμένουν. Το θέμα είναι ότι υπάρχει καλή εμπορική μουσική ευρείας κατανόησης και κακή εμπορική μουσική ακόμα πιο ευρείας κατανόησης. Και μεις φυσικά τρώμε στη μάπα το δεύτερο. Θα μου πείτε αυτό είναι θέμα γούστου και αν είμαστε αντικοιμιστικοί και τα λοιπά και τα λοιπά. Ε, αυτή η αντικειμενικότητα είναι που μας τρώει. Πόσο μάλλον, όταν εκφράζεται από ανθρώπους που παίρνουν αυθαίρετα το δικαίωμα να μιλάνε εξ'ονόματος του κοινού, δηλαδή των τσαρτς, δηλαδή ενός ολόκληρου συστήματος προώθησης ρηχής και ανούσιας μουσικής.

7) Δεν ξέρω ποιες άλλες λύσεις εννοούσαν οι υπεύθυνοι του «Η» σχετικά με το πώς κάποιος θα τραβήξει ένα βίντεο-κλιπ, εκτός από το να δανειστεί κάποιος μια κάμερα, (αν είναι ποτέ δυνατόν!) αλλά δε νομίζω ότι εννοούσαν τίποτα. Και όταν μας πουν, ότι ο διαγωνισμός σημείωσε τεράστια επιτυχία μην το πιστεύετε. Στην προσπάθειά μας να κάνουμε έναν διαγωνισμό πρωτότυπο παιδιά, την πατήσαμε. Φαντάζομαι ότι οι ελάχιστοι που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον για τέτοιου είδους διαγωνισμούς, δεν είναι άλλοι από κείνους που θα 'θέλαν να γίνουν άνθρωποι του «Η» στη θέση των ήδη υπάρχοντων. Οπότε καλά να πάθουν...

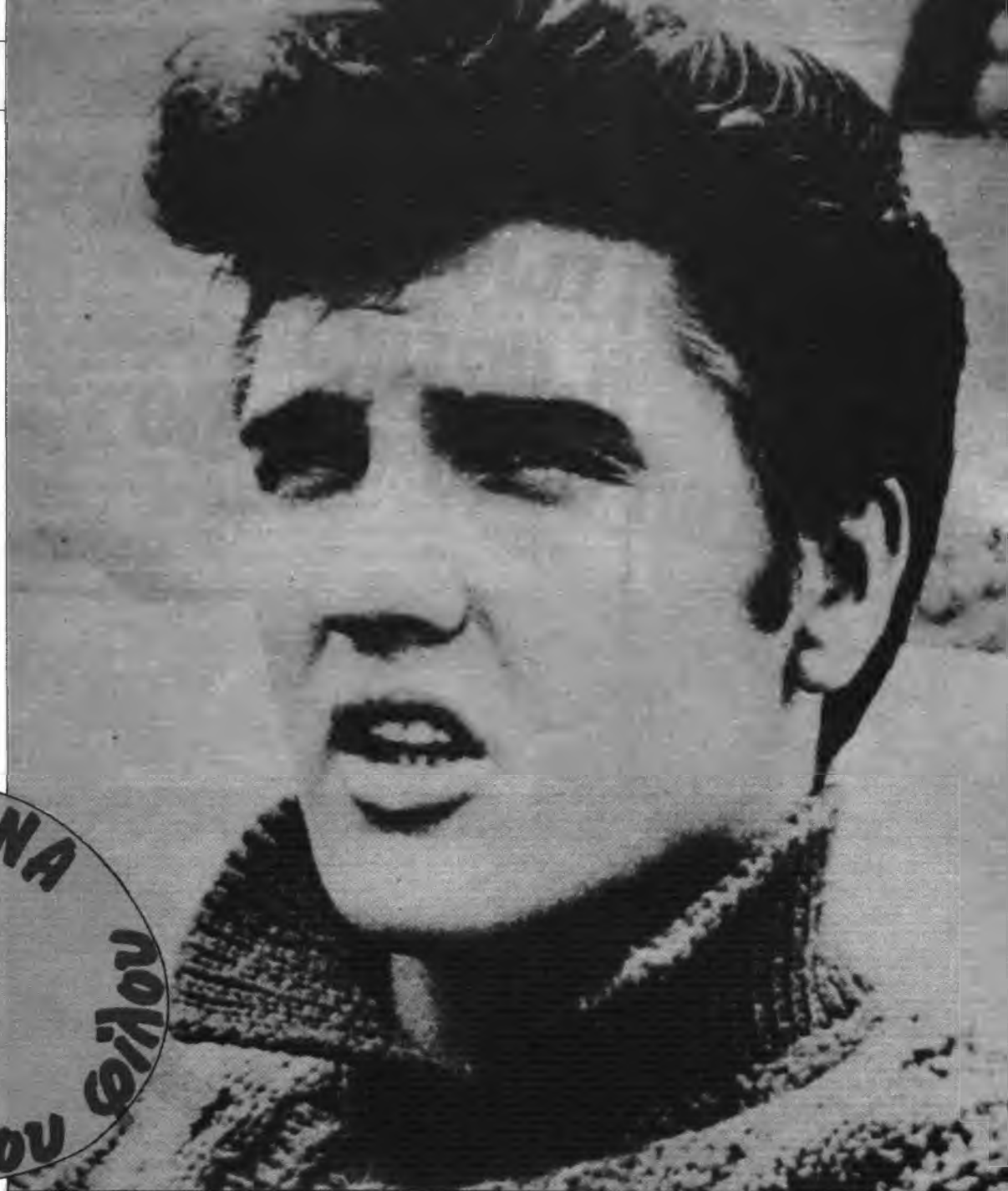
Ειλικρινά, ήμουν από τους πρώτους που περίμεναν κάτι από μια νέα, δική μας, μουσική τηλεοπτική εκπομπή γι' αυτό και η απογοήτευση κράτησε κάπως. Το πέμπτο επεισόδιο, χώρια από κάποια πρωτοτυπία και κάποιο χιούμορ στο βίντεο των Magic de Spell δε νομίζω ότι μπορεί να θεωρηθεί πρόοδος. Οι απόψεις μερικών ανεξάρτητων εταιρειών (όχι όλων!) και η πολύ καλή φωνή της τραγουδίστριας του γκρουπ από την Κηφισιά είναι σταγόνες στον ωκεανό. ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΦΗΜΕΣ ΟΤΙ Η ΣΕΙΡΑ ΠΗΡΕ ΕΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΛΛΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ.

Χρήστος Δασκαλόπουλος

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ότι το ροκ-εν-ρολ γεννήθηκε σαν μία μουσική που πάει *κόντρα* και *ασεβεί ασύστολα* απέναντι στο παρελθόν, σήμερα κάτι τέτοιο ασφαλώς δεν ισχύει. Αφού πέρασε βιαστικά την ταραχώδη εφηβεία του, κατέληξε κι αυτό όπως και κάθε άλλο πράγμα στον κόσμο τούτο, να έχει το δικό του «ιερό» παρελθόν το οποίο όχι μόνο σέβεται και αγαπά, αλλά κι συχνά *νοσταλγεί*. (Τι άλλο να σημαίνουν άραγε τα πολυάριθμα *remake* ή *revival* που όλο και συχνότερα εμφανίζονται τελευταία;) Έτσι, κατά ένα περίεργο τρόπο το σπουδαιότερο γεγονός γι' αυτούς τους πρώτους μήνες του 1985 δεν ήταν ούτε κάποιο γκρουπ, ούτε κάποιος νέος δίσκος, αλλά παραδόξως μία *επέτειος*: Τα πεντηκοστά γεννέθλια του πρώτου και ίσως μεγαλύτερου ροκστάρ, του «βασιλιά» Πρίσλεϋ.

Ο όμορφος Έλβις όπως κι εκείνη η κούκλα με το πλατινέν μαλλί, η Μαίριλυν, με την οποία τον συνδέει ο ίδιος τραγικός θάνατος, αποτελεί σήμερα έναν από τους πιο μεγάλους αμερικανικούς μύθους, κι ένα από τα μεγαλύτερα σύμβολα της *αμερικανικότητας*. Το δείχνουν άλλωστε αυτό οι πολυάριθμες εκδηλώσεις και εορτές που έγιναν ή που γίνονται ακόμα με αφορμή την

πεντηκοστή αυτή επέτειο της γέννησής του. Εκδηλώσεις που σε τέτοια έκταση πιθανόν να μην έγιναν ούτε και για άλλους «επίσημους» ή «καθωσπρέπει» ήρωες της Αμερικής όπως ο Κένεντυ.

Όμως ο Έλβις είναι κάτι διαφορετικό από ένα κοινό μύθο: Αυτός δεν ενσάρκωσε κανένα ιδανικό και δεν πλήρωσε την επιτυχία του με την παρανοϊκή βία της ειδωλολατρίας του πλήθους, όπως ο Τζων Λένον και δεν έγινε ποτέ το σύμβολο μιας «αυθεντικής» ύπαρξης που τέλειωσε βιαστικά κι απότομα τη ζωή της, όπως ο Τζιμ Μόρισον, η Τζάνις Τσόπλιν ή έστω ο Ίαν Κέρτις. Αυτός είναι και ο λόγος που κάνει τον Πρίσλεϋ να μοιάζει περισσότερο με τη Μαίριλυν και όχι με οποιοδήποτε άλλο είδωλο. Δηλαδή ακριβώς με μία *σταν* του σινεμά, με μία κατεξοχήν *εικόνα*. Και μ' αυτή την έννοια, ο Έλβις κι όχι κάποιος άλλος περισσότερο ζορικός ή αμετανόητος ροκενρολίστας της εποχής του, αποτέλεσε πρόδρομο της σημερινής *εικονοποίησης* του ροκ, ενώ οι κινηματογραφικές ταινίες που ο ίδιος έπαιζε και τραγουδούσε, αποτέλεσαν πρόδρομο των σημερινών μουσικών βίντεο, αν δεν είναι αυτές οι ίδιες καθεαυτού ένα από τα πιο πετυχημένα βιντεο-κλιπ, ένα από τα πιο πετυχημένα εικονογραφημένα τραγούδια του ροκ-εν-ρολ.

Αλλά ο Έλβις είναι μία *εικόνα πληθωρική* που ξεχυλίζει από παντού και υπάρχει εκεί, υπάρχει παντού, τόσο αληθινή, για να μας δείχνει ότι αυτός *δεν γέρασε και δεν πέθανε ποτέ*. («Πεθαμένος είναι όποιος δεν θέλει να γοη-

τεύει», έχει γράψει ο Ζαν Μπωντριγιάρ). Γιατί ο Πρίσλεϋ των αρχών του 70, τότε που σαν παραμορφωμένος μεσήλικας ή σαν ένας συνηθισμένος επαρχιώτης τραγουδιστής παίζει στα *καμπαρέ* του Λας Βέγκας, ο Πρίσλεϋ που *χοντρός*, ζυγίζοντας περίπου 120 κιλά, «πήγε η κουφάλα απ' την πρέζα», όπως είπε ο άλλος μεγάλος του ροκ-εν-ρολ, ο Τζέρι Λη Λιούις, δεν υπήρξε ποτέ. Και αν ακόμα υπήρξε, δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένας κακός εφιάλτης. Η Αμερική, αλλά και ο κόσμος όλος, θέλουν να τον θυμούνται στην αιχμή σαν τον λάγνο και ασελή τραγουδιστή με τα βελούδινα μάτια, που λίγοι όπως αυτός αυτός μπορούν να εκστασιάζουν με τη φωνή, τις μελωδίες, τους σπασμούς και τις άλλοτε νευρώδεις και άλλοτε παθιασμένα ναυελικές κινήσεις τους τα ξαναμμένα σώματα του πλήθους. Γιατί ο Έλβις εκτός από σύμβολο ανδρικής σεξουαλικότητας (ο Μπίλυ Χάλεϋ πλήρωσε την ασχήμια του με την οριστική επικράτηση του Έλβις) και πριν από τραγουδιστή, υπήρξε και ένας μεγάλος *χορευτής*. «Ο ρυθμός είναι κάτι που το έχεις ή δεν το έχεις —είχε πει ο ίδιος κάποτε— αλλά όταν το έχεις, έχεις τα πάντα».

Πολλοί ήταν εκείνοι που στο πέρασμα του χρόνου προσπάθησαν να αναμετρηθούν με το *στυλ* του ή να δανειστούν κάτι από αυτό. (Αξίζει τον κόπο να θυμηθούμε εδώ τις ιδιότητες παραμορφώσεις και παραλλαγές με τις οποίες το *στυλ* του έγινε γνωστό και στη χώρα μας). Ακόμα, πολλοί ήταν εκείνοι που επιδίωξαν να συνδυάσουν το ροκ και τη σεξουαλικό-

τητα σύμφωνα με το αξεπέραστο πρότυπό του. Ο κατάλογος των ονομάτων θα μπορούσε εδώ να είναι ατέλειωτος: Από τους ευρωπαίους Jonny Holliday, Αντριάνο Τσελεντάνο, Little Tony, Bobby Solo μέχρι τους νεώτερους ομοέθνους του Bruce Springsteen, Πρινς ή ακόμα και το νέο *λοο* του Νταϊβιντ Μπόουι.

Αλλά αν είναι αλήθεια ότι τίποτα το εντελώς καινούργιο δεν υπάρχει κάτω από τον ήλιο του ροκ-εν-ρολ, είναι επίσης αλήθεια ότι τίποτα δεν είναι το ίδιο με το χτες. Σήμερα πια «οι συμμορίες διαλύθηκαν» και υπάρχει μία μόνο θρησκεία όπως και ένας μόνο ναός: εκείνος της Απόλαυσης. Συγχρόνως, υπάρχει και η *νοσταλγία* για κάτι που χάθηκε. Κανείς πια δεν μπορεί να μην κοιτάζει πίσω και είναι το φάντασμα του Έλβις εκείνο που μας οδηγεί κατευθείαν στα ταραχώδη όνειρα της δεκαετίας του 50. Σ' αυτήν την επιστροφή παραχωρεί σιγά-σιγά τη θέση του και το *new wave* των χρόνων 70-80 το οποίο ματαιώς προσπαθούσε να αντιπαραθέσει την ηλεκτρονική αυστηρότητα και το βαρύ ή τραχύ ύφος στην ακουστική απλότητα ή και αφέλεια αν θέλετε, στην ανεμελιά, στο χαμόγελο και στις τρέλες των μουσικών της δεκαετίας 50-60. Κι ενώ ακόμα θριαμβεύουν ο Μπού Τζωρτζ και οι Fankie Goes to Hollywood, μία παράξενη σκιά ξεπροβάλλει δειλά-δειλά από παντού: είναι η σκία του Μεγάλου Γητευτή, του Αληθινού Άνδρα ή του Πραγματικού Teddy Boy ο οποίος απ' ό,τι φαίνεται είναι και ο Μεγάλος Απών της σημερινής σκηνής του Ροκ.

Γιώργος Τζιτζιλιάκης

Έπαρση των "ΠΟΙΗΤΩΝ" ή μίζερια του νέου "ΣΟΓΙΟΥ";

1. Ένα δύστροπο θέμα — με επιδέξιους πλατυσμούς και διασκεδαστική διαδρομή — απασχόλησε το περασμένο εξάμηνο την προσοχή των αναγνωστών του «σοβαρού» τύπου και των τηλεθεατών και ακροατών ορισμένων εκπομπών με «υψηλούς» στόχους. Πρόκειται για τη διαδικασία που άνοιξε η θεαματική απόπειρα γνωστού φιλόλογου-πανεπιστημιακού της συμπρωτεύουσας να ορίσει, για τους καιρούς μας, την έννοια και τον «ρόλο του διανοούμενου»¹. Το αγανταρισμένο από τα κατεστημένα mass media εγχείρημα του τολμητή φιλόλογου, παρά την ιλαρότητα που τροφοδότησε, έφερε στην επιφάνεια ένα θέμα, με το οποίο αξίζει ίσως ν' ασχοληθούμε βραχυλογικά, βλέποντάς το από κάπως ανήσυχη γωνία. Ειδικότερα, είναι φανερή η παρουσία και η πορεία προς «νομιμοποίηση» ενός νέου ελιτισμού. Παρότι ο «γενάρχης» του ρεύματος, με περίκομψη αυταρχικότητα, μονοπώλησε κάμερες, μικρόφωνα και στήλες, το πράγμα πάει παρακάτω και το φαινόμενο αγκαλιάζει ευρύτερη κατηγορία ατόμων και «πνευματικούς κύκλους» του μακάριου, αλλά ευτυχώς πάντα ευρύχωρου, τούτου τόπου.

2. Το κυρίαρχο «ήθος», που χρωματίζει σήμερα την κοινωνική συμπεριφορά των πιο ισχυρών ομάδων της συγκαιρινής μας πολιτικής και πνευματικής «αφρόκρεμας», είναι ο πολυδιάστατος κυνισμός. Η επίδρασή του έχει διαβρώσει ως το κόκαλο ταγούς και θεματοφύλακες των γενικών συμφερόντων και των καθολικών αξιών. Το κλίμα που διαμορφώθηκε ευνοεί την εμφάνιση στο χώρο των ιδεών κρουσμάτων ιδιότυπης «πολιτιστικής» επιθετικότητας. Μορφή τέτοιας επιθετικότητας είναι και η εκδήλωση μιας βίαιης υποκειμενικότητας από τμήματα της σύγχρονης διανοήσης. Δηλαδή, άτομα που κατέχουν και, κυρίως, διαχειρίζονται ξένες ιδέες, τα οποία μπορεί ίσως να κάνουν, πότε-πότε, πρωτότυπες σκέψεις ή να πλουτίζουν, καμιά φορά, τη συλλογική ευαισθησία με την επιτυχή έκφραση ατομικών ή ομαδικών βιωμάτων, διεκδικούν, προβάλλουν, αξιώνουν «το δικό τους» παραβιάζοντας κάθε μέτρο και διαταράσσοντας πάσα ισορροπία. Η προχωρημένη αυτή περίπτωση έχει αφήσει πίσω τη γνώριμη υποκρισία, που συνίσταται στη χρήση υψιπετούς φρασεολογίας ως προκαλύμματος για την εξασφάλιση της εύκολης «επιβίωσης» και της δημόσιας διάκρισης. Εδώ, δηλαδή, έχουμε κλιμάκωση: παραγωγή ιδεολογημάτων και νεοφανών «θεωριών», με σκοπό χειραγωγικών κι εξουσιαστικών.

3. Ούτε αναγκαία ούτε δυνατή είναι εδώ η λεπτομερής παρουσίαση του σώματος των ιδεών που — ως σύμπτωμα — μας απασχολούν. Υπάρχει και το πρόσθετο εμπόδιο της αγανοπλεγμένης διατύπωσης του γεννήτορά τους: δύο ωριαίες εκπομπές και πέντε-έξι τρίστηλες σινδονιάδες στο τακτικό κυριακάτικο διάβημά του χρειάστηκε — ο ευλογημένος — για να περατώσει την «ελλειπτική» έκφρασή του. Η ουσία έγκειται στο λανσάρισμα κάποιου «μοντέλου»

διανοούμενου, που — προφανώς — συμπυκνώνει τα γνωρίσματα συγκεκριμένης κατηγορίας προσώπων, στο οποίο δηλαδή «προβάλλονται» τα υποτιθέμενα χαρακτηριστικά της ομάδας. Τέτοια γνωρίσματα αναφέρονται ανάκατα: α) η «άρνηση της δηλωμένης ή αδηλώτης αρχής της κοινότητας»· β) η σύνταξη «νέων πολιτιστικών προτάσεων»· γ) η διάκρισή του ως «παραγωγού» από τους, προφανώς κατώτερους, «καταναλωτές πολιτιστικών προϊόντων»· δ) η ομοιότητά του με τον Γληνό, τον Μπρεχτ κ.ά.· ε) η κατ' όνομα μόνο ομοιότητα με τον κοινό «πολιτιστικό εργάτη», κλπ. Αυτή είναι η νέα «πολιτική και ποιητική ηθική» (!) που διεκδικεί για τον κύκλο του και «μοντελοποιεί» ο εισηγητής. Κοντολογίς, εδώ μας αυτοσυστήνεται ένα καινούργιο «σόι». Πρόκειται για άλλη «φυλή»² εκλεκτών. Τόσο μάλιστα έντονη είναι η αίσθηση της διαφοράς και του ξεχωριστού, ώστε γίνεται χρήση όρων παρμένων από τη βιολογία, για να δηλωθεί η νομιζόμενη ανωτερότητα της κατηγορίας των προσώπων που έχει στο νου του ο φιλόλογός μας.

4. Οι απόψεις αυτές συνθέτουν τον πυρήνα μιας ελιτίστικης ιδεολογίας που προορίζεται για πολλαπλό έργο. Αποσκοπεί στη συνομάδωση ατόμων, που ανήκουν στο ίδιο ακαδημαϊκό σινάφι, και στην ιδιοτελή-φατριαστική ενεργοποίησή τους. Αποβλέπει στην οικοδόμηση ιεραρχιών και πατερναλιστικών σχέσεων στους χώρους των νεότερων ιδίως πνευματικών δημιουργιών. Προλείπει το έδαφος για τη διεκδίκηση διαφορών προνομίων. Παρέχει «διέξοδο» στη διάφανη επιθετικότητα απέναντι σε καταστάσεις που δεν τους είναι αρεστές. Γενικότερα, ενοποιεί συμφέροντα και παρηγορεί πάθη πολυπρόσωπης ομάδας. Η χρήση ρατσιστικής «ορολογίας» («σόι», «φυλή») υποδηλώνει την ένταση του αισθήματος, τη βιαιότητα της αποστροφής, την απολυτότητα του φρονήματος. Συνάμα κάνει έκδηλη και την προβληματικότητα της περίπτωσης. Η αγχώδης επιδίωξη για συνομάδωση των «διαφορετικών», με τη μέθοδο της ανωτεροποίησης της ομοειδούς (αν και άνισης) ελλειμματικότητας του καθενός, οδηγεί σε σοβαρή διαταραχή των αντικειμενικών όρων της γενικής επικοινωνίας. Για το πού μπορεί να οδηγήσει το «μοντέλο» που λανσάρεται, δεν παρέχει καμιά προφύλαξη το ότι αυτό οικοδομείται με επίκληση ονομάτων αγαθών ανδρών η αφηρημένων ιδανικών. Το κρίσιμο σημείο είναι ότι οι παραγωγοί και χρήστες αυτών των ιδεολογημάτων προβάλλουν την αναγνώριση της «ιδιαιτερότητάς» τους με διαδικασίες και όρους αξιωματικής επιβολής. Η κατοχή πόστων, σχέσεων και δύναμης και η θωράκισή τους μέσα στα κατεστημένα καθιδρύματα και σ' άλλους μηχανισμούς τροφοδοτούν την αυθαιρεσία.

5. Το είδος τούτο του ελιτισμού, λανσάρεται από κάποια διαμερίσματα της «αριστεράς» διανοήσης. Το σώμα του λόγου που μας τον αναγγέλλει φέρει και τα εξής στοιχεία: α) μεταφορική επίκληση «φυλετικών» ομοιοτή-

των-χαρισμάτων· β) αφηρημένη διακήρυξη αντιγεμονιστικών και αντιλαϊκιστικών συνάμα προθέσεων· γ) χρησιμοποίηση μιας ιδιολεκτικής γλώσσας (και γραφής), η οποία παραπέμπει διαρκώς στις ιδιαίτερες γνώσεις, στις υψηλότερες αξίες, στο εκλεκτό γούστο και στις διακεκριμένες σχέσεις των κοινωνιών της. Μια παραδοξότητα είναι ότι τούτη η «παραγωγή νέων προτάσεων» (με πατερναλιστικές αξιώσεις) προέρχεται από υποκείμενα που δηλώνουν ότι θητεύουν στη μαρξιστική πνευματική παράδοση, με το πλούσιο ανθρωπιστικό και αντιαυταρχικό της υπόβαθρο. Η παραγωγή ιδεολογικών κατασκευών και η εφεύρεση «μοντέλων» που να πηγαίνουν γάντι στις διαθέσεις μικροκύκλων, είναι εύκολη και χωρίς γενικότερη αξία υπόθεση. Όταν λείπει η συγκεκριμένη ανάλυση των δεδομένων, όταν χονδροειδώς παραμερίζονται τα πορίσματα της παλαιότερης όσο και σύγχρονης ιστορίας και της έρευνας για το φαινόμενο των ελίτ και όταν, τέλος, επιμελέςτατα αποκρύπτονται οι ισχυρές εξαρτήσεις των τάχατες εικονοκλαστικών ομάδων από το πούγκι και τις άλλες αβάντες του κατεστημένου κοινωνικού σχηματισμού, τότε... «τα παιδιά παίζει». Έχουμε λόγους να πιστεύουμε ότι οι ακροατές και λοιποί δέκτες της θεωρίας των «μοντέλων» δεν θα κάνουν σκόντο στις αξιώσεις για σοβαρότητα ούτε θα υποτιμήσουν τα κριτήριά τους. Αλλά ας μην ξεχνάμε ότι η «λειτουργία» ενός ιδεολογήματος δεν εξαρτάται από τη λογική δομή και την επιστημονική του εγκυρότητα.

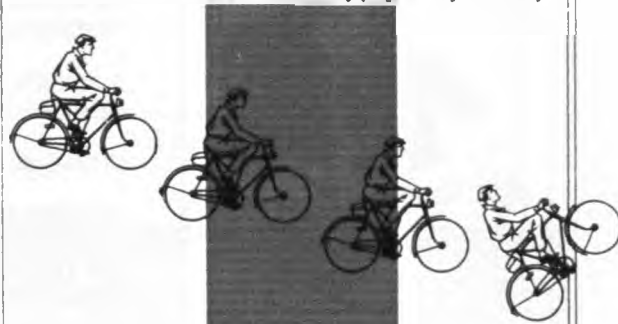

6. Η ρίζα της νοοτροπίας του «εκλεκτού», της μοντελοποιημένης «ανωτερότητας», βρίσκεται στα κοινά ψυχολογικά προβλήματα του Κολόμβου και των κομπάρσων της θεωρίας. Η κοινή αίσθηση υστέρησης, ο επανερχόμενος φόβος ότι κάπου τα πράγματα τους άφησαν πίσω, οι ρωγμές στην ιδεατή τους εικόνα, τροφοδοτούν τη βιαιότητα του συλλογικού υποκειμενισμού τους, που εκδηλώνεται με άφθονη παραγωγή ελιτίστικης νοοτροπίας, σνομπισμού και ρατσιστοειδούς φρασεολογίας. Τα εσωτερικά ρήγματα, που κινούν την επιθετικότητα, εντοπίζονται στην έκρηξη αντιφάσεων και στη μόνιμη παρουσία δυσλειτουργιών που χαρακτηρίζουν τη συλλογική υποκειμενικότητα της κατηγορίας αυτής. Από τη μία έχουν γνώσεις και δεξιότητες που τους παρέχουν αυτάρκεια και ασφάλεια, από την άλλη βλέπουν ότι η εξέλιξη έχει υποβαθμίσει τη σημασία των «τίτλων» τους· από τη μία προνομιακά απολαμβάνουν την «καλλιέργεια» και το «γούστο», από την άλλη γνωρίζουν ότι οι «τρόποι» τους δεν ενσωματώνονται στο κορpus των συλλογικών αξιών, ότι αποκρούονται σταθερά, ιδίως από τους νεότερους· από τη μία διαθέτουν κλειστά συστήματα ιδεών (μαρξογενή κυρίως) τα οποία «εγγυώνται» την πνευματική κηδεμονία τους, από την άλλη αισθάνονται ότι οι αλλαγές αχρήστεψαν ως ένα βαθμό αυτό τον εξοπλισμό. Το μπέρδεμα, η παραζάλη και ο ελαφρός θερμοκεφαλισμός οδηγούν σε εκδηλώσεις όπου: η σπουδαιοφάνεια καλύπτει την άγνοια· οι ιδιοτροπίες νομίζονται ευαισθησία· η αυταρχία παίρνεται για δημοκρατικότητα· η μονόπλευρη φιλολογική εξειδίκευση πασάρεται σαν ουμανιστική παιδεία· ο μανιερισμός παίζει το ρόλο της δημιουργικότητας· η συναλλαγή, ο φατριασμός και η πατρωνεία εκλαμβάνονται σαν η διακεκριμένη συλλογικότητα, κ.α.

7. Η παρουσία και η ακώλυτη εκδήλωση κάθε διαφορετικής υποκειμενικότητας είναι αντικειμενικός όρος για την κοινή ελευθερία. Κι αυτό ανεξάρτητα από τις συγκυρίες που τη γέννησαν και τις ρίζες που την έθρεψαν. Η πολλαπλή κι ατέρμονη έκφραση του πραγματικού από την απέραντη ψυχή του ανθρώπου προσφέρει τον σοβαρότερο εμπλουτισμό της συνείδησης του καθενός από τη συλλογική συμβίωση και την κοινωνική ζωή. Όσο περισσότερο πολλαπλασιάζονται οι εκδοχές του «άλλου» και του «διαφορετικού» τόσο πιο καθολικός και πολυδιάστατος γίνεται ο συλλογικός νους. Η ελεύθερη συνύπαρξη των «διαφορετικών» και η αντιμεταχία των «αντιθέτων», υπό όρους που κατοχυρώνουν την ισότητα, αυξάνουν τη γνώση, διευρύνουν την ελευθερία και τονώνουν τη δημιουργικότητα. Ακόμη και η ακρότατη πρόταξη της εσωτερικότητας (και η συνακόλουθη περιχαράκωση στην ιδιωτικότητα) ως μέσο για ν' αποφύγει κανείς τη βίαιη εμπορευματοποίηση και χειραγώγηση της ζωής του, είναι θετικός τρόπος άσκησης της ελευθερίας. Η απειλή προέρχεται από την εκάστοτε ροπή ορισμένης τάσης να χρησιμοποιεί την προνομιακή θέση που έχουν εκπρόσωποί της μέσα στους μηχανισμούς της εξουσίας (τύπος — Τ.Β. — πνευματικά ιδρύματα, κ.α.) προκειμένου να φέρουν τον κόσμο «στα μέτρα τους», εισάγοντας έννοιες πρότυπου-μοντέλου και θεσπίζοντας κλίμακες για το ανώτερο και το παρακατιανό. Παρόμοιες υπερβολές μεταλλάσσουν την όποια υποκειμενικότητα σε τυραννία, είναι «ύβρις» και ασχημία.

Γιώργος Χατζόπουλος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλέπε τα άρθρα του Δ.Ν. Μαρωνίτη στην εφημερίδα «Το Βήμα», στις 3/6, 8/7, 12/8, 16/9, 21/10 και 25/11/1984. Σ' αυτά εκθέτει τις απόψεις που, παράλληλα, παρουσίασε σε δύο ωριαίες εκπομπές στην ΕΡΤ 1 τον Μάιο και Σεπτέμβριο 1984 («Θέματα και Βιβλία»). (Όσοι δεν είχαν την τύχη να παρακολουθήσουν τις δύο εκπομπές έχασαν σπάνιο θέαμα· για τη δεύτερη μόνο λέγεται ότι, με τα καμώματα και τις πόζες του «σογιού», σάστισαν και τρόμαξαν πολλοί «αμήτοι» θεατές).

2. Τώρα ο Δ.Ν.Μ. χρησιμοποιεί συχνά τη λέξη «σόι» στα δημοσιεύματά του. Την ανέβασε μάλιστα και στον τίτλο της δεύτερης τηλεοπτικής του εκπομπής στις 12/9/84. Προλογίζοντας —ο ίδιος— άλλο δημοσίευσμά του στο περιοδικό «Πολίτης» (αρ. 24/5 — 10—84) επανέρχεται σαν ελατήριο στο «σόι» και «ελπίζει ότι οι αναγνώστες του «Πολίτη» και η συντακτική του επιτροπή καταλαβαίνουν» «το πως και γιατί» του καυγά για τα... σόγια! Παλαιότερα χρησιμοποιούσε τη λέξη «φυλή» («Το Βήμα», 6/1/1973) για να διαχωρίσει την αφεντιά του (ανακατέβοντας μάλιστα... Αισχύλο, Σαίξπηρ και Όμηρο) και όσους το έβρισκαν «καλό» να «τα πίνουν» τότε από το περιβόητο αμερικάνικο ιδρύμα Φορντ, από τους άλλους. Έχει προϊστορία το «σόι» λοιπόν!...

Το ασπρόμαυρο δεν είναι φτηνό

ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ, γιατί προτιμάει να γυρίσει ασπρόμαυρες τις τελευταίες ταινίες του, ο Γούντνυ Άλλεν χαμογελάει αμήχανα κι ύστερα από μικρό δισταγμό, ισχυρίζεται πως εξακολουθεί ν' αντιμετωπίζει προβλήματα στη συγκέντρωση χρημάτων. Φυσικά, λέει ψέματα, αλλά όταν διαπιστώνει, πως η συνεργάτις του γαλλικού περιοδικού πραγματικά δεν γνωρίζει ότι σήμερα πια, το ασπρόμαυρο φιλμ κοστίζει περισσότερο από το έγχρωμο, κλείνει πονηρά το μάτι στους Έλληνες συναδέλφους της, που σπεύδουν ν' ανταποκριθούν:

—Λοιπόν, γιατί φοράει καρό ο Ντάνυ Ρόουζ; Ίσως, επειδή εξακολουθεί αδικαιολόγητα να πιστεύει στην τύχη τη δική του και την επιτυχία των πελατών του. Του χορευτή με το ξύλινο πόδι, του τυφλού οργανοπαίχτη, του παπαγάλου η του τραυλού εγγαστριμυθού. Αυτή τη φορά ελπίζει πως ο φίλος του, ο Λου, θα τα καταφέρει. Κι όχι μόνο αυτό, μα θα είναι και ο πρώτος πελάτης του που δεν θα τον εγκαταλείψει μόλις πετύχει. Μαζί, περιμένουν τις καλύτερες μέρες δώ και 25 χρόνια. Τόσα πέρασαν από την «Ατζιτά» που τραγούδησε ο Λου το 1950. Ο θρίαμβος είχε αρχίσει ν' αχνοφαίνεται, αλλά ήταν αργά όταν τέλειωσε το πρόγραμμα και στους δρόμους, οι φωτεινές επιγραφές έσβηναν η μια μετά την άλλη. Τώρα που ο Λου αγαπάει την Τίνα, φοβάται την αποψινή συναυλία, αν δεν βρίσκεται στο πλευρό του. Γι' αυτό κι ο Ντάνυ, όλη μέρα προσπαθεί να την πείσει πως ο φίλος του είναι ακέραιος άνθρωπος, δεν την απατάει παρά μόνο με τη γυναίκα του.

—Κι αυτή, γιατί δε βγάζει τα μαύρα γυαλιά από τα μάτια της;

Για τρεις λόγους. Νομίζει ότι της πάνε τρομερά, ότι έτσι είναι πιο δύσκολο να την πετύχουν οι άνθρωποι του μαφιόζου εραστή της που απαγγέλλει αρχαία ελληνική ποίηση και για να μπορεί να τα κατεβάσει ελαφρά, όταν ο Ντάνυ αρχίζει να της προξενεί το ενδιαφέρον.

Εξάλλου, έτσι ταιριάζει στο ρόλο της αδίστακτης κούκλας και όταν συμβεί αυτό που όλοι φοβούνται, χάρη και στη δική της συμβουλή, προτιμάει να μην ανακατευτεί.

—Δηλαδή, φταίει η Τίνα που ο Λου εγκατέλειψε τον Ντάνυ;

Μια ολόκληρη μέρα μαζί του, τον συμπάθησε. Την έκανε να γελάει, πέρασαν με το πλοίο απέναντι για να γλυτώσουν απ' τους διώκτες τους, ήταν μπροστά όταν σκέφτηκε το όνομα κάποιου που έκανε νούμερα σε κρουαζιερόπλοιο καθώς ζητούσαν κάποιο όνομα και λίγη διεύθυνση για να εκδικηθούν την απιστία, της αρέσουν και οι διανοούμενοι, αν και στη ζωή της ποτέ δεν έπεσε πάνω τους.

—Ανεξήγητα πράγματα. Ούτε στο σινεμά δεν συμβαίνουν αυτά.

Συμβαίνουν κι άλλα. Ο φιλαράκος δεν είχε φύγει ταξίδι και τον έσπασαν στο ξύλο. Ο Ντάνυ τον επισκέπτεται στο νοσοκομείο και του υπόσχεται να πληρώσει τα έξοδα. Εκείνος απορεί με την καλωσύνη του, πού θα τα βρεις τον ρωτάει, κι ο Ντάνυ βγαίνει στη βροχή, περπατώντας σιγά.

Αλήθεια, πού να τα βρει. Ο Λου, το τελευταίο του χαρτί, προτιμάει έναν πετυχημένο ιμπρεσάριο για να του ανοίξει τις πόρτες.

Όταν χτυπάει το κουδούνι, πίσω από τη δική του πόρτα, του χαμογελάει η Τίνα. Είναι Πρωτοχρονιά, γιορτάζει με τους αποτυχημένους φίλους, τη διώχνει γιατί δεν της συγχωρεί την επαγγελματική του καταστροφή. Σε λίγο, τρέχει πίσω της, την προλαβαίνει, χειρονομεί χωρίς

ν' ακούγεται τι λέει. Γυρίζουν πιασμένοι προς το σπίτι. Αυτή, είναι ψηλότερη και καλύτερα ντυμένη. Τ' όνομα του Ντάνυ Ρόουζ δε θυμίζει κανένα χρώμα κανενός τριαντάφυλλου, αλλά θα δοθεί σ' ένα σάντουιτς που σερβίρουν ειδικά στο Μπροντγουέι.

Χιονίζει κι η ναπολιτάνικη μελωδία «ντύνει» τους δρόμους και τις γέφυρες της Νέας Υόρκης. Κάθε ιστορία καταδίωξης, έρωτα, αγάπης, φιλίας, προσωπικών καταστροφών και μοναξιάς μπορεί να τελειώσει σαν πικρή κωμωδία. Πολύ λίγες σαν ντοκυμαντέρ στον κόσμο των «χαμέ-

νων» του θεάματος, η σαν στερνό αντίο στους ανώνυμους καλλιτέχνες που, συχνά, μέσα σε μια νύχτα πλάγιασαν με το όνειρο για να ξυπνήσουν στην αφάνεια.

Άλλωστε, οι συνεντεύξεις είναι σαν τις ταινίες. Στην πραγματικότητα, δεν τελειώνουν παρά μόνο όταν δεν θα υπάρξει η επόμενη. Συνεχίζουν, νοερά, την ίδια μυστική πορεία, με την περιπέτεια των βλεμμάτων, τις αναδρομές στην κλασική κωμωδία και τη νοσταλγία της ασπρόμαυρης φωτογραφίας.

Ανδρέας Τύρος

Οργίλοι σκηνοθέτες

Ο Ο σκηνοθέτης Ν. Ζερβός, σε επιστολή του, αφού χαρακτηρίζει τον Α. Τύρο «δηλωμένο εχθρό του κινηματογράφου» και «διαστρεβλωτή», αρνείται πως οι ταινίες του απέτυχαν εμπορικά (για το «θηλυκό θηριοτροφείο», 89.000 εισιτήρια στην Αθήνα κι άλλα τόσα στην επαρχία) για να συνεχίσει: «Ρώτα και κανέναν για τις όθινες πετυχημένες ταινίες που υμνήσατε εσύ και οι όμοιοί σου, ρώτα να μάθεις πόσο φτύσανε και πόσο κοιμηθήκανε στα αριστουργήματα που τους στείλατε... Όσο για τους δικούς σου, και κυρίως τον Βούδα, δήλωσαν στα ΝΕΑ που αναφέρεσαι (31-12-84) ότι δεν ΕΓΚΡΙΝΟΥΝ ΚΑΜΙΑ ΞΕΝΗ ΤΑΙΝΙΑ - πλήρης αυτοϊκανοποίηση», και να κλείσει με το Υ.Γ.: «Για την εκπομπή, αφήστε τις μαλακίες περί "επιπέδου μου" κι αν τολμάτε κάντε μου μήνυση. Έτσι κι αλλιώς, ο κόσμος ξέρει ότι τα παίρνετε!»

Ο Εξάλλου, ο επίσης σκηνοθέτης Κώστας Φέρρης, παρακαλεί κι αυτός να δημοσιευτεί η επιστολή του στον ίδιο χώρο και με τα ίδια στοιχεία με το σχόλιο που τον προσέβαλε, αναφερόμενος στον συντάκτη του προηγούμενου και συνεργάτη μας: «Μου εύχεται, ανάμεσα σ' άλλες μιζέριες, να... καλύτερψω τη δουλειά μου. Παλιότερα, και εδώ και αλλού,

είχε εκφράσει τις αντιρρήσεις του για τη βράβευσή μου στο Βερολίνο - γιατί όχι και στη Βελέντσια, την Αλεξάνδρεια, και τη Θεσσαλονίκη, τα Κρατικά Βραβεία, ακόμα και τα... Κορφιάτικα! Με τη σειρά μου, θα του ευχηθώ να μάθει καλύτερα ελληνικά. Δεν μπορώ να ελπίζω σε ανάπτυξη της αίσθησης του χιούμορ, γιατί αυτό προϋποθέτει στοιχειώδη εξυπνάδα. Όμως τον προειδοποιώ να μην ξαναασχοληθεί ποτέ μαζί μου, γιατί θα με κάνει να χάσω κι εγώ το χιούμορ μου, απώλεια που αναπτύσει τη μουσική δύναμη».

Ο Θέτοντας υπ' όψη του συνεργάτη μας και αντιπροέδρου της Πανελλήνιας Ένωσης Κριτικών Κιν/φου (ΠΕΚΚ), Ανδρέα Τύρου, το περιεχόμενο των δύο επιστολών, πήραμε την ακόλουθη απάντησή:

—Ως τώρα, η εικόνα του έσχατου εξευτελισμού για ένα σκηνοθέτη έμοιαζε να είναι εκείνη όπου εκλιπαρεί κάποιον δημοσιογράφο για μια κριτική. Αυπάμα που υπάρχουν και χειρότερα. Να υποδύονται, δηλαδή, ορισμένοι τους "πανκ δημιουργούς", όταν η ηλικία τους υπαγορεύει μεγαλύτερη σοβαρότητα. Οπωσδήποτε, στις ανυπόστατες συκοφαντίες, τη χυδαιολογία και τις απειλές δεν πρόκειται ν' απαντήσω. Αυτές οι λίγες πράξεις, απλά, αποδεικνύουν πως έλαβα γνώση των αντιφάσεων τους. Τους εγκατελείπω, λοιπόν, στη γενική ανυποληψία, που για τον ένα αποτελεί γενέθλιο τόπο και για τον άλλο ύψιστη κατάκτηση, αποτέλεσμα μακροχρόνιων προσπαθειών».

Σ.

mass

MEDIA

ΡΑΔΙΟΠΕΙΡΑΤΙΑ

Επιστροφή στο πατριον έδαφος. Ύστερα από μια βόλτα στα F.M. της Γαλλίας στο περασμένο τεύχος, σεργιανίζουμε αυτή τη φορά στα ελληνικά πειρατικά κύματα, πολιτικά και μη. Το 1984 ήταν πλούσιο σε γεγονότα, δοκιμές και προσπάθειες. Από κείνες τις ραδιοφωνικές στιγμές, και μετά, κάτι άλλαξε. Θελήσαμε να δούμε τι μας ετοιμάζει το μέλλον. Συντονισμός ή όχι; νέες προσπάθειες ή όχι. Τα ελληνικά ερτζιανά κύματα είναι απολιθωμένα, ή μάλλον 32 χρόνια EIP-EIPT-YENEA-EPT μας έχουν αφήσει τούβλα στ' αυτιά και τα μάτια, κι αναρωτηθήκαμε αν κάποιοι ετοιμάζουν τον κασμά.

Αλέξανδρος Σουλιώτης — Μάκης Δεληπέτρος

«Ελευθεριακή Ραδιοφωνία»

Μια από τις τελευταίες προσπάθειες στο χώρο της ελεύθερης ραδιοφωνίας έγινε από την ομάδα «Ελευθεριακή ραδιοφωνία» — «Κάτι δεν πάει καλά» — «Επιτροπή για τη διάδοση της λύσσας» — Τους βρήκαμε λίγες μέρες μετά από μια έφοδο της αστυνομίας. Απαντάνε ανώνυμα.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ο ελληνικός νόμος και οι τρέχοντες κανονισμοί απαγορεύουν τις ιδιωτικές ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Εσείς, σαν ομάδα, αποφασίζετε να κάνετε παράνομες εκπομπές παρόλο που οι κυρώσεις είναι σκληρές. Γιατί;

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ: Ο σταθμός ξεπήδησε τόσο από την ανάγκη παρέμβασης μέσα στη σύγχρονη πραγματικότητα, όσο και από το προσωπικό πάθος για αυτοέκφραση. Δεν αποτελεί όργανο κάποιας τάσης ούτε κάποιας ομάδας. Δεν αποσκοπούμε να γίνουμε πρωτοπορία, απλά θέλουμε τα ραδιοφωνικά κομμάτια μας ν' αναλύουν και να κριτικάρουν όσο το δυνατό καλύτερα και πληρέστερα τα γενικά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εξουσιαστικού και εκμεταλλευτικού συστήματος της χώρας μας. Ανάλυση και κριτική για μας σημαίνει απλά ότι είμαστε πάντα επαρκώς πληροφορημένοι για τις παλιές και νέες μεθόδους της εξουσίας πάνω στην εκμετάλλευση και την καταπίεση. Θεωρούμε αναφαίρετο το δικαίωμα του καθένα μας να δρα μέσα στο περιβάλλον.

Σ.: Ποια η θέση σας απέναντι στο κρατικό μονοπώλιο εκπομπής; Και πώς σχολιάζετε τη στάση της σημερινής κυβέρνησης;

Ε.Ρ.: Το κράτος και η εξουσία αρνείται στους πολίτες το δικαίωμα της παρέμβασης στα ραδιοκύματα, γιατί κάτι τέτοιο δε θα της επέτρεπε τη διαστρέβλωση ή την αποσιώπηση των πραγματικών γεγονότων, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκπληρώσει τον απώτερο στόχο: τη διαμόρφωση μιας παθητικής κοινής γνώμης. Η στάση της σημερινής κυβέρνησης είναι η στάση που θα είχε κάθε κυβέρνηση, δεξιά ή αριστερή, δηλ. τη φήμηση του ελεύθερου λόγου και της ελεύθερης έκφρασης. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αποτελεί το όριο του προοδευτικού εκσυγχρονισμού του κεφάλαιου. Η καταστολή είναι η ίδια, και τόσο γνωστή μας.

Σ.: Τι προτείνετε μέσα στα σημερινά κοινωνικά πλαίσια;

Ε.Ρ.: Όσο δεν υπάρχει ένα κίνημα κοινωνικής κριτικής και παρέμβασης οι ελεύθεροι ραδιοσταθμοί θα βρίσκονται «υπό διωγμόν». Για διαπραγματεύσεις με το κράτος ούτε που το συζητάμε, δεν καθόμαστε στο τραπέζι να «παζαρεύουμε» με ποσοστά το δικαίωμά μας για ελεύθερη έκφραση. Σε περίπτωση «νομιμοποίησης» — κάτι που δεν πιστεύουμε να γίνει τώρα — είναι σίγουρο ότι η μπάνα των FM θα γεμίσει από φορείς παγιδευμένους στο γνωστό κομματικό και πολιτικό ρόλο, που θα «ταπώνουν» τους άλλους ραδιοσταθμούς, τις αυθόρμητες και ειλικρινείς προσπάθειες. Πάντως μια συσπείρωση των ερασιτεχνών χωρίς ιεραρχικές σχέσεις και η ενιαία αντιμετώπιση της κρατικής καταστολής θα είχε θετικά αποτελέσματα.

Σ.: Τι σας εμπνέουν το γαλλικό και το ιταλικό παράδειγμα;

Ε.Ρ.: Χωρίς να έχουμε άμεση επαφή με το κίνημα στις δυο αυτές χώρες, δεν έχουμε να πούμε και πολλά. Απ' ό,τι ξέρουμε, στην Ιταλία οι ελεύθεροι ραδιοσταθμοί βγαίνουν μέσα απ' το κίνημα του '75-'78 για να το εκφράσουν και να το ενισχύσουν. Υπήρχε ένα κίνημα που διεκδικούσε ουσιαστικές ελευθερίες και ήταν σε θέση να τις περιφρουρήσει. Έτσι οι ελεύθεροι ραδιοσταθμοί στηρίχτηκαν σ' αυτό το κίνημα για να επιβάλουν την παρουσία τους. Ήταν μια επαναστατική αυθαιρεσία, και ως εδώ «όλα πάνε καλά». Αργότερα το κίνημα έκανε «στροφή» προς το φιλελευθερισμό και το συνταγματικό δικαίωμα του λόγου. Όσο για τη Γαλλία, παρ' όλους τους αγώνες ακροαριστερών ομάδων το κράτος λειτουργήσε σαν «αυτόκλητος διαχειριστής» της συχνότητας. Όρισε μάξιμουμ αριθμό σταθμών, έκλεισε άλλους και κυνήγησε το «Radio Libertaine». Παράλληλα σταθμοί με εμπορικά κίνητρα είχαν δυο ή τρεις συχνότητες εκπομπής στα FM. Ο Μιτερράν και η «σκυλοπαρέα» του θεωρούν κριτήριο — με νομοσχέδιο — το βαθμό εμπορικότητας και τη μεγιστοποίηση των κερδών (με διαφήμιση) ενός σταθμού, για να του χορηγήσουν άδεια λειτουργίας. Το «R.L.» συνεχίζει να εκπέμπει παράνομα...

Σ.: Υπάρχει αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα προσπάθεια συντονισμού στο χώρο της ελεύθερης ραδιοφωνίας;

Ε.Ρ.: Δεν ξέρουμε αν υπάρχει καν αυτή τη στιγμή

ελεύθερη ραδιοφωνία. Σταθμοί που ύψωσαν τη φωνή τους ενάντια στο κράτος έχουν σταματήσει να λειτουργούν, αφού επενέβησαν τα «τσιράκια» της εξουσίας. Σαν ελεύθερους ραδιοσταθμούς αναγνωρίζουμε μόνο τον *Τυφλοπόντικα*, την *Ελεύθερη Ραδιοφωνία*, το σταθμό των *Οικολόγων Θεσ/νίκης* και φυσικά εμάς. Η κρατική καταστολή σ' εμάς πρωτοτύπησε αφού χτύπησε πριν καν δημιουργηθεί δεύτερη και τρίτη εκπομπή. Ευχαριστούμε τους καλοθελητές που μας κάρφωσαν. Ας είναι σίγουροι ότι θα τους «θάψουμε». Εμείς έχουμε ήδη ξεκινήσει μια προσπάθεια επαφής αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει κάτι που να μας ευχαριστήσει.

Σ.: Πώς είδατε τις προσπάθειες που έγιναν παλιότερα απ' το περιοδικό ANTI, από το ΚΚΕ εσ. και άλλους;

Ε.Ρ.: Αυτές οι προσπάθειες εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο «πολιτικών ραδιοσταθμών» ελεγχόμενων απ' τα κόμματα. Αυτοί οι ραδιοσταθμοί λειτουργήσαν στην περίοδο των ευρωεκλογών και ήταν καθαρά ένα προεκλογικό τέχνασμα. Οι μόνοι που «τσιμπήσαν» ήταν οι δημοσιογράφοι, που όπως πάντα, πιστοί στο δουλικό τους ρόλο, φρόντισαν να γεμίσουν αρκετές σελίδες με το μελάνι τους. Δεν πειστήκαμε ούτε θα πειستούμε ότι τα κόμματα είναι υπέρ της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Αυτοί οι ραδιοσταθμοί δε λειτουργήσαν για να υποστηρίξουν την υπόθεση της ελεύθερης ραδιοφωνίας αλλά ήταν μια μορφή διαμαρτυρίας προς την κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, για την ολιγόωρη τηλεοπτική κάλυψη των προεκλογικών τους εκδηλώσεων. Αυτό που δε θέλαμε δεν ήταν το ραδιόφωνο να γίνει ελεύθερο, αλλά η τηλεόραση. Θέλαμε περισσότερη ώρα για την κρατική τους προπαγάνδα. Έτσι μετά τις εκλογές όλοι οι σταθμοί αυτοί ΤΟ ΒΟΥΛΩΣΑΝ.

Η κομματική ραδιοφωνία δεν είναι ελεύθερη ραδιοφωνία. Χρυσώνει το χάπι, είναι η φωνή του αφεντικού της: του κράτους. Η ελεύθερη ραδιοφωνία θα βαδίσει ανεξάρτητα απ' τα κόμματα και ενάντια τους.

Σ.: Ποια είναι η στάση σας απέναντι στους «απλούς» ραδιοπειρατές;

Ε.Ρ.: Δεν δεχόμαστε τον όρο «ραδιοπειρατές», αν και συμπαθούμε τους πειρατές. Μιλάμε για τους ραδιοερασιτέχνες. Πώς γίνεται ένα «προοδευτικό» περιοδικό σαν και το δικό σας να χρησιμοποιεί τέτοιους όρους που μόνο κρατιστές χρησιμοποιούν; Τώρα, αν λέγοντας «απλούς» εννοείτε τους μη-πολιτικούς, τους έχουμε ξεχωρίσει (συμβατικά και χωρίς να είναι απόλυτο τίποτα μεταξύ τους) σε δύο είδη: Σ' αυτούς που μόνο κατ' όνομα είναι ραδιοερασιτέχνες. Πρόκειται για τα άτομα που κάνουν διαφημιστικά προγράμματα (βόθρους, οικόπεδα κλπ.) — με το αζημίωτο φυσικά και με όλο που τους κυνηγάνε σπάνια κάποιος απ' αυτούς πιάνεται. Η ποιότητα των εκπομπών τους είναι τραγική και η ύπαρξή τους δυσφημιστικό στοιχείο για την ελεύθερη ραδιοφωνία. Εδώ ανήκουν κι αυτοί που αντιπροσωπεύουν την κουλτούρα του τουρκογύφτικου, του «σκυλέ» με μουσική για οδηγούς ιταλικές και για μπάτσους και ειδικές αφιερώσεις προς τους δεύτερους. Αυτούς τους φτύνουμε, έχουν μια γλώσσα που είναι στην υπηρεσία της ιεραρχικής εξουσίας.

Όσο για τους άλλους, αυτούς που βάζουν απλά μουσική και κάνουν μερικές αφιερώσεις, κάνουν εκπομπές που είναι προέκταση της προσωπικότητάς τους και περιέχει κάποιο μόριο επιθετικότητας: μίση, καθημερινότητα, καμιά επαφή με το ακροατήριό τους, καμιά δημιουργία.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

533

511

325

Θα το υποστηρίξω...

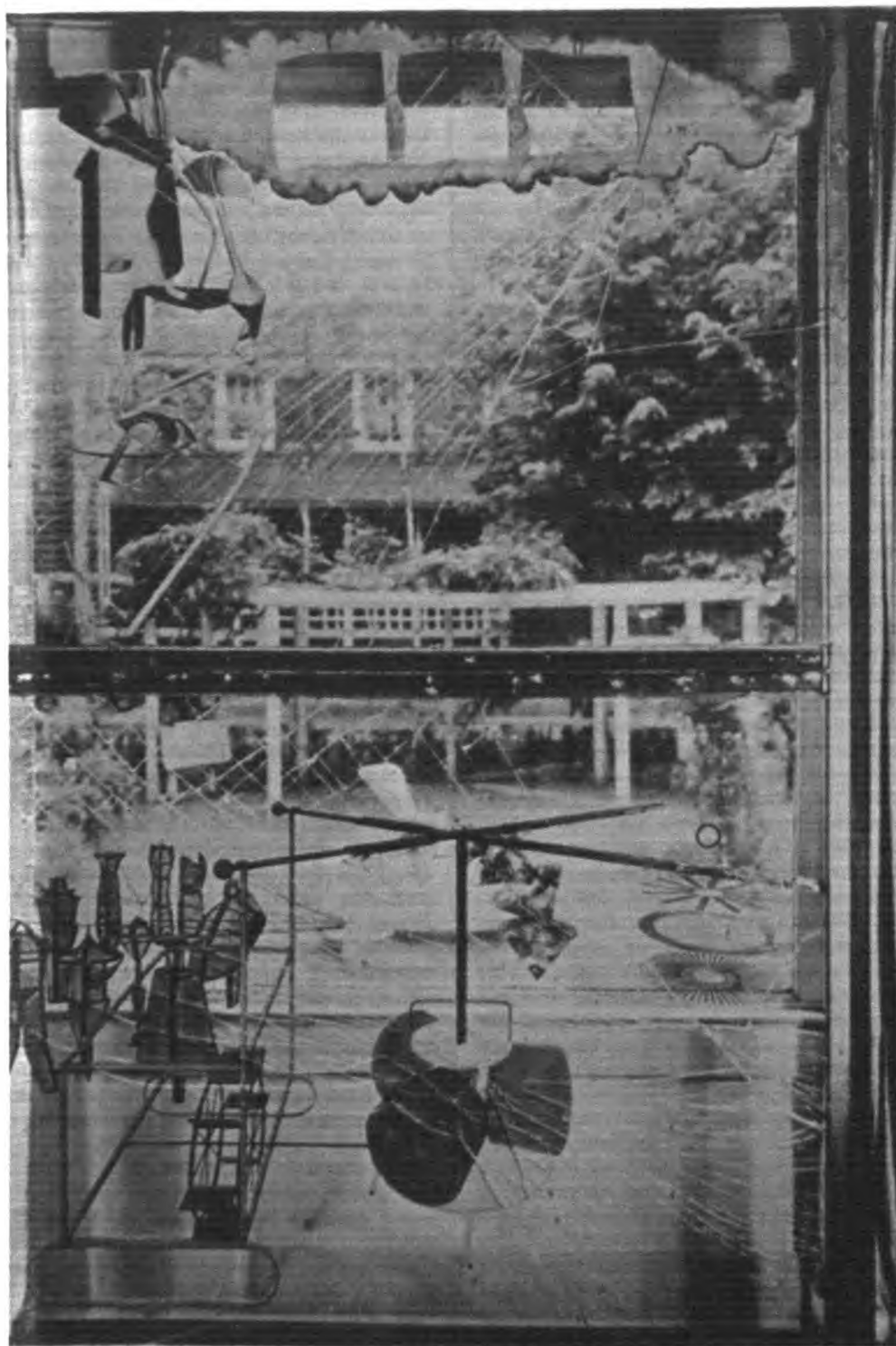
ΚΑΛΕΣΜΑ ΣΤΟΥΣ ΡΑΔΙΟ- ΠΕΙΡΑΤΟ- ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΕΣ

Από το επόμενο τεύχος ο «Σχαλαστής» θα δημοσιεύει το πρόγραμμα των ερασιτεχνικών σταθμών που το επιθυμούν. Στείλτε μας λοιπόν γρήγορα ένα σημείωμα με τη συχνότητα, το πρόγραμμα, και το τηλέφωνό σας.

ΟΤΑΝ ΠΕΡΝΑΝ τα χρόνια πρέπει να γυρίζουμε πότε-πότε και να κοιτάμε πίσω μας να δούμε τι στέκει ακόμα από τα πράγματα που μας περιβάλλανε όταν αρχίσαμε. Με τη σκέψη αυτή που γεννήθηκε από μια ανάγνωση ύστερα από πολλά χρόνια της εισαγωγής του Σεφέρη στον Έλιοτ, αποφάσισα να γράψω τούτο το σημείωμα σε μια εποχή όπου έχουν συμβεί τόσα πολλά ενώ ο κορεσμός από ιδέες, τεχνοτροπίες, προσανατολισμούς και μεθόδους έχει πάλι δημιουργήσει την ίδια σύγχυση στα πνεύματα που παρατηριόταν στις δεκαετίες γύρω από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Με τούτη τη διαφορά. Ενώ τότε η αμφιβολία πήγαζε από το τέλος μιας παράδοσης και την αντικατάστασή της με κάτι διαφορετικό, σήμερα παρατηρούμε το παράξενο φαινόμενο πως τίποτα δεν εννοεί να τελειώσει, αλλά με κάποιο τρόπο σέρνοντας τα πόδια του κουρασμένα εννοεί να διαρκέσει όσο μπορεί περισσότερο παρόλα τα φανερά σημάδια της φθοράς που υπέστη μέσα στα χρόνια, παρόλη την τριβή και το γέραςμα ορισμένων στάσεων και ιδεών. Η ειρωνεία είναι ότι εκείνο που παλιώνει ανεπανόρθωτα είναι ακριβώς αυτό που ονομάζαμε «μοντέρνο» πριν από μερικές δεκαετίες, και που είχε δημιουργήσει τόσους ενθουσιασμούς και ελπίδες. Η λέξη «μοντέρνο» και η συναφής της έκφρασης «Μοντερνισμός», μας επιστρέφει αναγκαστικά στις αρχές του αιώνα μας και μάλιστα πιο πριν ακόμα, στις ρίζες του «μοντέρνου», στο δεκατοένατο, αρχίζοντας ας πούμε με τον Μπωντελαίρ που τον απασχόλησε αρκετά το ζήτημα. Μ'ας αφήσουμε αυτά για την ώρα στους ιστορικούς της λογοτεχνίας κι ας στραφούμε στα σημερινά. Επαναλαμβάνω λοιπόν παρόλο που δε μ'αρέσει να επαναλαμβάνομαι όπως λέει ο Οδυσσεύς, και, με αφορμή την εισαγωγή στον Έλιοτ, του Σεφέρη, όπου ο ποιητής του «Μυθιστορήματος», έθεσε τις βάσεις για μια θεωρία του «Μοντερνισμού» στο χώρο μας, ακολουθώντας, αλλά όχι δουλικά, τη σκέψη του Έλιοτ, όπως τη διατύπωσε στα πασιγνωστά πια δοκίμια. Αν λάβουμε υπόψη και τα ημερολόγια του Σεφέρη, αντιλαμβανόμαστε πως κατά κάποιο παράδοξο τρόπο συμπίπτει το αίσθημα του ενός ποιητή με μια πλευρά του αισθήματος του άλλου. Γιατί ο Σεφέρης δεν παρουσιάζει τον Έλιοτ ολοκληρωτικά όπως θάκανε ένας καθηγητής Πανεπιστημίου, αλλά επιλέγει αυτό που του χρησιμεύει για να εκφράσει τις δικές του ιδέες. Ο Έλιοτ λοιπόν του Σεφέρη, αυτόν που βλέπει από την οπτική του γωνία πολύ καθαρά και με μια ενάργεια εκπληκτική, είναι αυτός που νιώθει την παρακμή και το ξέφτισμα της εποχής του, βαθιά μέσα στα κόκκαλά του. Όσοι έχουν διαβάσει τις «Μέρες» δεν θα εκπλαγούν γι' αυτή τη συνάντηση, για τον κοινό αυτό χώρο που ενώνει τους δυο ποιητές. Η βαθιά αποστροφή του Σεφέρη για τη σύγχρονη πραγματικότητα και ειδικά για την «ελληνική πραγματικότητα», παίρνει τις διαστάσεις ενός εφιάλη που τον ζει μια πληγωμένη και καταθλιπτική, από τη φύση της ευαισθησία, τόσο που η μελαγχολία του Σεφέρη ξεπερνάει κατά πολύ εκείνη του Έλιοτ και ενώνεται με του ιδρυτή του Συμβολισμού του ίδιου του Μπωντελαίρ, την αποστροφή για τ' ανθρώπινα. Από την πηγή αυτή, μια πηγή ιδιοσυγκρασίας, πιστεύω ότι αναδύεται το «μοντερνιστικό» συναισθημα και τελικά η πράξη και η θεωρία του Σεφέρη. Ποια όμως είναι τα χαρακτηριστικά του «Μοντερνισμού»; Πρώτα-πρώτα είναι το «ιστορικό αίσθημα», ή μάλλον καλύτερα η «ιστορική συνείδηση». Στην περίπτωση του Σεφέρη η συνείδηση αυτή αφορά τον αρχαίο ελληνικό κόσμο σε αντίθεση και σε αντιπαράθεση με τον νέο. Στο συνδυασμό αυτό ο αρχαίος κόσμος φαντάζει συντριπτικός με τη λαμπρή του δόξα, το βάρος των επιτευγμάτων του, τα μεγάλα έργα και φυσικά τα επιβλητικά ερείπια, ενώ ο νέος, είναι ένα μικρό δειλό κλωνάρι που πάει να φυτρώσει στο παλιό και μαρμαρωμένο πια κορμό, δειλά και διστακτικά, χωρίς αυτοπεποίθηση, υπονομευμένος από μια κενή ρητορεία και μια μιμητική γλώσσα, την αυτο-

του Νάνου Βαλαωρίτη

και τα Παρακλήδια του στον Ελληνικό Χώρο

πεποίθηση. Τα αισθήματα αυτά είναι τοπικά και δεν αφορούν τους άλλους ευρωπαίους κληρονόμους της αρχαίας παράδοσης που μπορούνε από

τον 1912 να λένε: «Τέλος τον βαρέθηκες τον παλιό αυτό κόσμο» (Απολλιναιρ, «Ζώνη») απηχώντας τη ρήση του Ρεμπώ που ειπώθηκε σχεδόν σαράντα

τόσα χρόνια πριν: «Πρέπει νάμαστε απολύτως μοντέρνοι».

Στο Σεφέρη, η κούραση είναι ας το πούμε διπλή. Τον κουράζουν οι σύγχρονοι του άνθρωποι απελπιστικά που δεν αισθάνονται σαν αυτόν, κι από την άλλη τον βαρύνει ο παλιός κόσμος των αρχαίων στη βρυκολακισμένη τους επιβίωση μέσα στην ελληνική πραγματικότητα, ως «αρχαϊσμός». Κανένα τέτοιο δίλημμα δεν παρουσιάζεται σε δυτικούς ποιητές, επίσης κληρονόμους της ελληνικής παράδοσης. Μάλιστα στα σκοτεινά χρόνια της Ρωσικής Επανάστασης, ο Ακμειστής Μάντελσταμ θα στραφεί προς τον ελληνικό κλασικισμό σαν μια νοσταλγία, κομψότητας και ευτυχισμένης ζωής. Παρόλο που ο Σεφέρης δεν πέρασε τέτοιες ακραίες εμπειρίες, η συντριβή της Μικρασιατικής καταστροφής ασφαλώς συντέλεσε στην απαισιοδοξία του, και στις αμφιβολίες του για το βιώσιμο του νέου ελληνικού έθνους, μέσα στις αντιξοότητες, όχι μόνο πολιτικά αλλά και πολιτιστικά. Το ελληνικό φαινόμενο είναι και παραμένει επισφαλές και κρεμάμενο, από μια τριχά, με μια σπάθα του Δαμοκλή αιώνια πάνω από το κεφάλι. Ο «Μοντερνισμός» λοιπόν του Σεφέρη είναι αντιρητορικός, αμφίβολος, και θέλει να είναι και «ρεαλιστικός» παρόλο που είναι «ποιητικός». Ο αρχαίος κόσμος που συμπλέκεται με τη νοσταλγία μιας παιδικής ηλικίας, με την ηχώ των παλιών Ιώνων, γεννάει το ιδιαίτερο αυτό Σεφερικό κράμα που θα προσπαθήσει να μιλήσει γι' αυτό το παρελθόν σαν παρόν. Το εγχείρημα είναι ανάλογο με κείνο του Έλιοτ της «Έρημης Χώρας», παρόλο που υπάρχει μια σχέση αρνητική και για τα δυο μέρη. Για να συγκρίνεις δυο κόσμους, πρέπει πρώτα-πρώτα να πιστεύεις και να αισθάνσαι και τους δυο ως ξεχωριστά πράγματα, ως χώρους αυτοτελείς έστω και συγκοινωνούντες. Η δυσκολία που αισθάνεται ο νέος Έλληνας είναι ελληνική αυτή. Δεν μπορεί να πιστέψει ούτε στο παλιό ούτε στο νέο κόσμο, ώστε να τους φέρει αρκετά κοντά για αντιπαράθεση. Όλη η ιστορία της ελληνικής ποίησης από το Σολωμό και τον Κάλβο ίσαμε τον Καβάφη μαρτυράει ακριβώς αυτή την αδυναμία να χωνέψει ο νέος ελληνισμός είτε το παρελθόν του, είτε το παρόν του. Ο Σολωμός δεν πατάει στη Νέα Ελλάδα. Την τρέμει και την φοβάται. Μένει με το ιδεατό του δράμα σε μια στιγμή της ιστορίας, που το συνοδεύει ένα καταχθόνιο δράμα: «Οι Ελεύθεροι πολιόρκημένοι» σε σχέση με τη «Γυναίκα της Ζάκυνθος». Ο Κάλβος ωστόσο είχε φύγει για πάντα από την ελληνική γη ύστερα από μια επίσκεψη σε ελληνικό έδαφος που δεν διάρκεσε. Ο κλασικισμός του είναι ένα έρεισμα που δεν τον παρακολουθεί σε όλη του τη ζωή. Εγκαταλείπει την ποίηση. Τελικά ο Καβάφης, λύνει το δίλημμα. Όντας μακριά από τα πάτρια εδάφη, σε απόσταση ασφαλείας, δημιουργεί μια σύγχρονη ελληνική αρχαιότητα. Φέρνει τα πρόσωπα του χάρις στον τόνο του, στην ειρωνεία του, στο γλωσσικό του ιδίωμα, στον αισθησιασμό του, και φυσικά στην αντιρητορικότητά του, καθώς και στη χρησιμοποίηση της τυπικής φράσης (φόρμουλα)* από αρχαία κείμενα, και με τη νέα προφορική ομιλία, σε μια διάσταση συγχρονική. Καταργεί και ισοπεδώνει το χρόνο. Όλα συμβαίνουν τώρα χάρη στη λειτουργία της ανάμνησης που είναι προσωπική και ιστορική. Όλα αναπλάθονται και γίνονται συγχρονικά, με τη μαγεία της «υποβολής» ή της «αναπόλησης». Κι έτσι γίνεται ο πρώτος «μοντερνιστής» μας. Παρόλα αυτά, και εδώ βρίσκεται η δυσκολία που συναντάει ο Σεφέρης όταν θέλει να εξηγήσει το φαινόμενο Καβάφη σε σχέση με τον Έλιοτ ή με τον εαυτό του, δεν καταφέρνει να του βρει σύγχρονες ιστορικές ή γενικότερα κοινωνικές αναφορές που χαρακτηρίζουν όλους τους μοντερνιστές, από τους φουτουριστές και τον Τζόνς ίσαμε τους στρουχτουραλιστές. Η αιτία είναι απλή. Έξω από τον προσωπικό του κόσμο, η σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα δεν υπάρχει για τον Καβάφη. Είναι ερωτικές σκιές και συμβολικά αφηρημένα σχήματα. Μόνο το παρελθόν ζει. Έτσι ο Καβάφης είναι

ουσιαστικά ακόμα ένα παράδειγμα της αμφιβολίας που κατατρέπει τους άλλους δυο, παρόλη τη γλαφυρότητά του και τη σιγουριά του στην έκφραση. Του λείπει μια ολόκληρη διάσταση για να τον κάνει «μοντερνιστή», όπως ήταν ας πούμε ο Τζόνς ή ο Πάουντ. Αυτή τη μονοδιάστατη υφή του σκηνοκτικού την είδε καθαρά ο Σεφέρης στον Κάλβο, αλλά δεν μπόρεσε να τη διακρίνει στον Καβάφη. Τούτο δε σημαίνει πως εξαντλείται εδώ η προσπάθεια της ελληνικής ποίησης να υπάρξει. Καθόλου. Αντίθετα όλη η προσπάθεια από το Βαλαωρίτη και τον Παλαμά ίσαμε και το Σικελιανό, ήταν ακριβώς με τα μέσα της νέας πραγματικότητας να δώσει ζωή και δύναμη σε μια παλιά, ιδίως στους δυο τελευταίους. Κι αυτούς ο Σεφέρης τους βλέπει χωρίς αποτίμηση. Η αιτία είναι πως δοκίμασαν να δώσουν μια σύγχρονη πραγματικότητα στερημένη από ρεαλισμό, ιδεατή από ως εκ τούτου αόριστη, θολή. Στο Σικελιανό με την άρνηση του σύγχρονου κόσμου λόγω του μυστικισμού του, ενώ στον Παλαμά, η ίδια άρνηση παίρνει ένα χαρακτήρα τότε τραυματικό, τότε υμνητικό, τότε σκαπτικό, σατυρικό που θα μας οδηγήσει στη γενιά του Βάρναλη — αλλά και του Καρυωτάκη, που χάρη στο ύφος του το διάφανο και ρεαλιστικό, την κοινότητα φράσης του, θα τον προσέξει περισσότερο ο Σεφέρης και θα του αποδώσει τα του Καίσαρος. Απόλους τους συμβολιστές αυτόν διαλέγει για παράδειγμα και τον συγκρίνει έμμεσα με τον Λαφόργκ και τον Κορμπιέρ. «Πικρά συναισθήματα κάτω από μια χιουμοριστική απάθεια, λεπτομέρειες κοινότητες... () δίνει τον απόλυτο που καταλήγει στο μηδενισμό, εικόνες ρεαλιστικές εναρμονισμένες με την αίσθηση μιας ψυχικής απομόνωσης... ()»

Παρόλο που ο Σεφέρης έβρισκε τον Καρυωτάκη «χωρίς ύψος», ομολογεί ότι η γενιά του μεταξύ του 1918-1928, γράφει με την εμπειρία της μεγάλης πόλης. Δηλαδή, όπως το ερμηνεύω εγώ, με μια αίσθηση σύγχρονης πραγματικότητας, τον περισσότερο καιρό αφόρητης και αρνητικής. Όπως ο Έλιοτ ξεκινάει με το Λαφόργκ και τον Κορμπιέρ, με κάποιο τρόπο κι ο Σεφέρης, ξεκινάει με τον Καρυωτάκη, «ως λιοντάρι που αφομοιώνει το αρνί».

Βλέπουμε λοιπόν να δημιουργείται σιγά σιγά το αίσθημα ότι υπάρχει «μια σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα», με κόπο, με πισωδρομήματα, με πολλές συνεισφορές απέξω, και με τους δισταγμούς, που δημιουργούν τα παρακμασμένα έργα του Καρυωτάκη, ή οι ανούσιες μιμήσεις του μοντερνισμού. Αν οφείλομε σ' ένα ποιητή τη δημιουργία της αίσθησης του σύγχρονου, είναι ασφαλώς ο Σεφέρης. Στο έργο του, παίρνει η σύγχρονη Ελλάδα τις διαστάσεις της τις «πραγματικές». Η προσοχή που δίνει στο Μακρυγιάννη, στον Ερωτόκριτο, στο Θεόφιλο και στο Δημοτικό τραγούδι, έχει αυτή την έννοια: της ενίσχυσης της θετικής πλευράς του νέου ελληνισμού, χωρίς όμως με την αποκλειστικότητα του Δημοτικισμού και της ηθογραφίας, (για την οποία έφτανε κάτι νάναι στη Δημοτική, ή σε χωριό, για να γίνει «σύγχρονο»). Μια κλασικά συντονισμένη απόσταση, με ψυχρό και όσο το δυνατό πιο αντικειμενικό βλέμμα. Με άλλα λόγια, το βλέμμα του «Μοντερνιστή», μετρημένο, λιτό, που λέει τα ουσιαστικά, με έμφαση στη λειτουργία, με επίγνωση του υλικού, και που με αυτοσυνειδητή αναζήτηση μια νέα μορφή. Μιας και τοποθετήθηκε σε μια βάση ας πούμε σωστή η σχέση του παλιού με το νέο, μπορεί να δημιουργηθεί το έργο που θα φέρει τους δυο κόσμους σε αντιπαράθεση δραματική και σε συγχώνευση μέχρι την ταύτιση. Κι εδώ θα παίξει πολύ σπουδαίο ρόλο, «το τοπίο» και η «ελληνική φύση», επίσης ιδωμένα χωρίς ιδεαλισμό, όπως είναι, με την ξεραίλα τους, αλλά και με την πνευματική τους ιδιότητα. Το ίδιο και ο αρχαίος κόσμος θα πλεχτεί σχεδόν, με το σύγχρονο τοπίο, το φως, τα στίβια. Για να επιτευχθεί ένα τέτοιο έργο χρειαζόταν πρώτα ένας στοχασμός να χωρίσει τους κόσμους. Κυρίως φυσικά τον αρχαίο από το νέο, αλλά και

από τον μεσαιωνικό, (πράμα που γίνεται πιο εμφανές στα ποιήματα του Σεφέρη για την Κύπρο). Ο μοντερνισμός λοιπόν στην ελληνική του παραλλαγή δημιουργεί τον έντονο οραματισμό του «Μυθιστορήματος» που είναι ας πούμε και ο ακρογωνιαίος του λίθος. Η «ενάργεια» του ποιήματος σε οπτικές εικόνες συνοδεύεται από την αινιγματικότητα και την υποβλητικότητα των εκάστοτε ρήσεων. Αδιάλειπτα το καινούργιο το σύγχρονο μπλέκεται με το παλιό, το ορατό με το αόρατο, και οι συχνές αναφορές σ' έναν «άλλο κόσμο», υποδηλώνουν τη συμπλοκή τους στο σώμα του ποιήματος, που, όπως κάθε «μοντερνιστικό» δημιούργημα, έχει την σκληράδα και τη απτότητα ενός «αντικειμένου». Ο Σεφέρης ο ίδιος σαν άνθρωπος ζει κυριολεκτικά στους δυο κόσμους συγχρόνως, βρίσκοντας παρηγοριά στον έναν ή τον άλλον, όποτε σπρώχνει η ανάγκη να γυρέψει καταφύγιο κάπου από την τριβή και τη φθορά της καθημερινότητας. («Ημερολόγιο του Πόρου» κι αλλού).

Δίπλα στο «μοντερνισμό» του Σεφέρη έρχεται ο Ελληνικός Υπερρεαλισμός να προσθέσει ένα λιθάρι καινούργιο στο οικοδόμημα, της νέας πραγματικότητας. Με κάποιο τρόπο είναι μια λύση διαφοροτική που συμμετέχει στο «μοντερνισμό» ως το σημείο που στρέφεται προς τη «φύση» για να βρει ένα όραμα. Μια φύση που ερμηνεύεται διαφορετικά από τον κάθε ποιητή. Στον Εμπειρικό, η φύση αυτή είναι ο άνθρωπος ο ίδιος, που προβάλλοντας το ασυνείδητό του, τις ορμές του επάνω στα πράγματα, χρωματίζει με την υφή μιας επιθυμίας, ενός πόθου για καθολικότητα, για ανατροπή της στενάχωρης οπτικής του ρεαλισμού. Οι κόσμοι των ποιητών του Υπερρεαλισμού, του Εμπειρικού, Εγγονόπουλου, Γκάτσου, Ελύτη, Σαχτούρη, έχουν όλοι τη σφραγίδα του υποτικού πόθου που φτιάχνει τα πράματα στα μέτρα της καρδιάς, που αλλάζει την προοπτική αρχίζοντας από τις φράσεις τις ίδιες. Στον Ελύτη, η ιστορία ας πούμε μπλέκεται με το «τοπίο», και γίνεται μια μυθολογική, όπως σε ορισμένα ποιήματα των «Προσανατολισμών», στην «Ελένη», ατμόσφαιρα φθινοπώρου, στη «Γη της Βοιωτίας», έντονη παρουσία του αρχαίου δράματος, στη «Σαντορίνη» μια ποιητική κοσμοδημιουργία. Η ίδια μυθοπλαστική οπτική λειτουργεί στα ποιήματα του Νίκου Εγγονόπουλου, με μια δόση ειρωνείας και παραδοξολογίας, που υπογραμμίζεται κάποτε από ένα καθαφικό λεκτικό, — ανακάτεμα καθαρεύουσας με άκρα δημοτική. Το ίδιο και ο Εμπειρικός στην «Προσωπική Μυθολογία» συμπλέκει αρχαίους ήρωες με νέους, ενώ ο Γκάτσος χρησιμοποιεί κυρίως την ένταση ανάμεσα στο δημοτικό ποίημα και το υπερρεαλιστικό ύφος. Τέλος ο Σαχτούρης χαρακτηριστικά παίρνει το αίσθημα της φρίκης και το στενεύει ώστε να γίνει ένας κόσμος φανταστικά τραυματισμένος από μια διαρκή εσωτερική πληγή, που πάντα ξανανοίγει με άλλο τρόπο**.

Ο Εμπειρικός, ο Ελύτης και ο Εγγονόπουλος είναι «μοντερνιστές» όταν στην αντιπαράθεση και συγχώνευση αρχαίου και νέου, δημιουργούν ένα όραμα που ξεπερνάει και τους δυο κόσμους. Στον Γκάτσο και στο Σαχτούρη ισχύουν πιο ειδικά ποιητικά καθεστώτα, που πάλλυ βασίζονται στη λυρική ένταση ανάμεσα σε δυο «διαφορετικά υλικά». Ο κόσμος της φολκλορικής φαντασίας υπάρχει και στους δυο, αλλά τελικά, ο Σαχτούρης πλησιάζει περισσότερο τον Εγγονόπουλο με μια πιο προσωπική — λιγότερο ιστορική — προοπτική, βασισμένη στην αέναη ανανέωση της «φρικιαστικής εμπειρίας». Αυτό που στο έργο του Σεφέρη μένει σημαντικό, στο Σαχτούρη παίρνει συγκεκριμένη υφή και γίνεται ένα αντικείμενο σχεδόν πάντοτε τερατώδες.

Ο αυστηρός «μοντερνισμός», δεν απέφερε πολλούς καρπούς, έξω από το Σεφέρη, κι από μια ομάδα «ησιδόνων» ποιητών, όπως ο Αντωνίου, ο Δρίβας, κι ο Σαραντάρης, και τον κάπως πιο συμβατικό αλλά πολύ πρωτότυπο θαλασσογράφο, τον Νίκο Καβαβιά. Δεν δημιούργησε σχολή, με την έννοια της σύνδεσης που είχαν ανάμεσά τους

οι Υπερρεαλιστές. Οι ποιητές που τον ακολουθούν είναι «προσωπικές περιπτώσεις», σχεδόν πάντοτε άσχετοι μεταξύ τους, και έτσι μπαίνουν σε μια εποχή εκλεκτισμού που μπορούμε να την ονομάσουμε «μεταμοντερνιστική». Επειδή η ελληνική πραγματικότητα δε σγκώνει εύκολα μια τάση χωρίς να την ξεφτιίζει, γρήγορα μπορούμε να προσθέσουμε στα έργα του πρώτου «μοντερνισμού» τις κάπως πιο «ποιητικές» περιπτώσεις μερικών μυθιστορημάτων. Την «Ερόικα» και «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη, την «Τριλογία» του Βασίλη Βασιλικού, τον «Ήλιο του Θανάτου» του Παντελή Πρεβελάκη, το «Τρίτο Στεφάνι» του Κώστα Ταχτσή, που ενδιαφέρουν κυρίως τους «ποιητές - αναγνώστες», έστω κι αν βρίσκουν απήχηση σε μια μερίδα του κοινού, λόγω του «μυθιστορηματικού» τους σχήματος. Τα μυθιστορήματα αυτά δημιουργούν μια σύγχρονη πραγματικότητα μεστή, όπου το παρελθόν και το παρόν συνυπάρχουν στη ροή της αφήγησης, με διάφανα καμιά φορά σύμβολα Τζούσιανής παρωδικής υφής: Η Κυρία Εκάβη, πρόσωπο αρχαίας τραγωδίας και νέας, στην «Ερόικα», οι συχνές αναφορές στην Ιλιάδα και σ' ένα γενικά πλατωνικό κλίμα, και «Στου Χατζηφράγκου» η ανάμνηση της τραγωδίας της Σμύρνης, σα να συνέβαινε σήμερα. Στον Πρεβελάκη του «Ήλιου...» το τραγικό πρόσωπο της Θείας. Στον Βασιλικό της «Τριλογίας» η μεταφορικότητα της γραφής, η παραβολή, που συνενώνει δυο κόσμους.

Η συνύπαρξη του νέου σε αντίθεση με το παλιό, η συμπλοκή του και η συνένωσή του, είναι χαρακτηριστικά του «μοντερνισμού», όπου μια συγχρονική ροή τελικά καταργεί τη διάσταση του χρόνου, αφού φυσικά την τοποθετήσει ως ένα *απρίορι*. Μπορούμε να πούμε πως το κλείσιμο της «μοντερνιστικής» περιόδου, γίνεται ανεπίσημα, με τη φράση μαύρο χιούμορ του Εγγονόπουλου, που όταν ρωτήθηκε τι σκέπτεται για το θάνατο — απάντησε, περίπου — το αναφέρω από μνήμης —: Λυπάμαι, κυρίως πως άμα θα πεθάνω, θα πάψω να είμαι «έλληνας πολίτης». Μπορεί να πει κανείς ότι ο «μοντερνισμός» πολιτογράφησε όντως μια νέα ελληνική πραγματικότητα και την μπόλιασε στη συνείδηση του «έλληνα πολίτη», που απέκτησε ως εκ τούτου μια νέα ταυτότητα και υπόσταση, μian άλλη σιγουριά και αξιοπρέπεια, ας το πούμε με μια λέξη, μια ύπαρξη, πιο άνετη ανάμεσα στους κόσμους που πάλευαν πριν για να τον ξεσχίζουν και να του πάρουν την ψυχή χωρίς αντάλλαγμα. (Αρχαϊσμός, ιδεαλισμός, ανεδωφικότητα).

Στην Ελλάδα ο «μεταμοντερνισμός» ήρθε πολύ γρηγορότερα για ιστορικούς και ψυχολογικούς λόγους. Αυτό που μόλις αρχίζει στην Ευρώπη με τη δεκαετία του εβδομήντα, άρχισε στην Ελλάδα από την επαύριο σχεδόν του πολέμου με τον εμφύλιο και σίγουρα πια στη δεκαετία του πενήντα. Οι λόγοι είναι πολλοί. Πρώτα, η δύναμη του «μοντερνιστικού καταστημένου» στην Ελλάδα υπερφαλαγγίστηκε από την «πολιτική κατάσταση», και τη «διασπορά». Η βιοπάλη έριξε τους κύριους κριτικούς σε καιροσκοπικές ασχολίες, ενώ άλλοι αποσύρθηκαν. Περιοδικό έπαψε να βγαίνει με σαφές «μοντερνιστικό» περιεχόμενο μετά το τέλος των «Νέων Γραμμάτων» και του «Τετράδιου». Τα περιοδικά της μεταβιβατικής εποχής, στην Αθήνα, «Η Αγγλοελληνική» πρώτη και δεύτερη φάση, και «Οι Εποχές» δεν είχαν το δυναμικό ούτε τη συγκατάθεση, ούτε τη συνεργασία, υπεύθυνα, της «μοντερνιστικής» γενιάς, παρά μονάχα σποραδικά. Δεν υπήρχε πια αίσθημα κατεύθυνσης, προσανατολισμού. Ο καθένας αποσύρθηκε στον εαυτό του και πολλοί έφυγαν. Η αδυναμία του «μοντερνιστικού καταστημένου», επιτάχυνε τη διάλυση του «μοντερνιστικού προγράμματος» που την ακολούθησε μια εποχή κριτικής και δημιουργικής αναρχίας. Η ασυνδοσία αυτή δεν άνδεξε τίποτα το αξιόλογο που δεν είχε ήδη κάνει την εμφάνισή του νωρίτερα. Η κατάσταση χειροτέρεψε στις αρχές του 60, όταν ο Σεφέρης πήρε το βραβείο Νόμπελ. Κανένας δεν αναλάμβανε καμιά ευθύνη. Τότε μια ομάδα γύρω από το περιοδικό «Πάλι», δοκίμασε να δη-

μιουργήσει ένα νέο κλίμα φέρνοντας τις πιο πρόσφατες κατευθύνσεις ενός «Μοντερνισμού τελευταίας φάσης» απέξω — με τον *στρουχτουραλισμό*, το «Νέο Γαλλικό μυθιστόρημα» τους *μπετ*, ό,τι απομείνει από τον υπερρεαλισμό και τις θέσεις της ποιητικοπολιτικής πρωτοπορίας με τους σιτουασιονιστές και τους λεττριστες. Ένα έργο ποιητικό μέσα στο κλίμα αυτό ήταν το 1959 η εμφάνιση της «Γραφής Α» της Μαντώ Αραβαντινίου. Ακολούθησαν περί τα μέσα της δεκαετίας του 60, η «Αναφορά Περιπτώσεων» του Αλέξανδρου Σχινά. Ήρθε τότε η στρατιωτική δικτατορία να ανακόψει την επιβίωση του «Μοντερνισμού», στα πλαίσια του δύναντος «Υπερρεαλισμού» και του «Νέου (Γαλλικού) Μυθιστορηματος». Την εποχή αυτή εμφανίζεται επίσης και το σημαντικότερο από τα μοντερνιστικά έργα της Υπερρεαλιστικής τάσης — το «*Αζιον Εστί*» του Οδυσσέα Ελύτη. Ο Ελύτης χρησιμοποίησε μια χαρακτηριστικά «μοντερνιστική» μέθοδο, στη σύνθεση αυτού του ποιήματος — γλώσσα και μορφή της «Παλιάς και Νέας Διαθήκης» και των μελωδών του μεσαίωνα, με καινούργιο περιεχόμενο, ερωτικό, ανατρεπτικό ιδεολογικά, και με σύγχρονες ιστορικές αναφορές στην κατοχή και στον εμφύλιο.

Με τη δικτατορία δόθηκε η ευκαιρία σε μια καινούργια γενιά, επαναστατημένη από το καθεστώς, να αναδυθεί κάτω από τη νύχτα των συνταγματορχών. Άστρο πρώτου μεγέθους ο Λεωτέρης Πούλιος, έχοντας χωνέψει την ποίηση του Σεφέρη, δημιουργεί μια «αντιποίηση», που χρησιμοποιεί «μεταμοντερνιστικά» ένα άλλο κείμενο, για να μοιλάσει το δικό του — όχι όπως το κάνανε οι «μοντερνιστές» εκλεκτικά αλλά *ολοκληρωτικά*. Το πρώτο του βιβλίο «Ποίηση» είναι ένα ατόφιο εγχείρημα, όπου το ύφος και το λεξιλόγιο ενός παλιότερου ποιητή, «*αποδιοργανώνεται*» και χρησιμοποιείται γι' άλλους σκοπούς. Η σιγουριά με την οποία γράφτηκε αυτό το βιβλίο είναι εκπληκτική, καθότι βγαίνει από έναν πολύ νέο, κι όχι ιδιαίτερα πληροφορημένο ποιητή με καμιά ξένη γλώσσα. Είναι αυτό καθαυτό ένα «*έργο επανάστασης*» που πήγαινε με τις τραγικές μέρες που επακολουθούν. Ούτε μπορεί να κατηγορηθεί κανείς τον Πούλιο για επιρροή Σεφεριδάκη, αλλά μάλλον για «μεταμοντερνιστική αντιγραφική ή παραγραφική». Δηλαδή μια συνειδητή πράξη που περιέχει μέσα της το λόγο της ύπαρξής της. Τον καιρό εκείνο δίπλα στον Πούλιο αναδύονται άλλοι που αργότερα κάπως καταχρηστικά ονομάστηκαν η γενιά του 70. Με το τέλος της δικτατορίας, και με την προηγουμένη έκδοση του περιοδικού «Τραμ», όπου συνυπάρχουν παράπλευρα «μοντερνιστές» και «μεταμοντερνιστές», και που το διέυθυνε ο Δημήτρης Καλοκύρης, εμφανίζεται το περιοδικό «*Χνάρι*» του Αντρέα Παγουλάτου. Η ποίηση του Καλοκύρη και του Παγουλάτου παίρνει μια στροφή προς τον «*Γλωσσοκεντρισμό*». Στην περίπτωση του Καλοκύρη, με πίσω του το έργο και την παρουσία του Νίκου Γαβρ. Πενζίκη που είχε δείξει «*γλωσσοκεντρικές*» τάσεις με το «*Μυθιστόρημα της Κυρίας Έρης*», ενώ ο Γιώργος Χειμωνάς, γράφει μια πρόζα ποιητική, και οι δυο από τη Θεσσαλονίκη. Ο Παγουλάτος με το «*Χνάρι*», και με τα ποιήματά του, προέρχεται από τον Παρισινό «*μεταστρουχτουραλισμό*» του «*Τελ Κέλ*» και του περιοδικού «*Αλλαγή*» (Change). Μόνο η «*γλωσσοκεντρική*» τάση δείχνει σημεία θεωρητικής θέσπισης μιας γραφής και κάποια θέληση να δημιουργήσει σχολή. Ασφαλώς προέρχεται από τον «μοντερνισμό» αλλά παρουσιάζει μια λεία επιφάνεια θρυμματισμένης γραφής, που μοιάζει με τα πιο πρόσφατα κτίρια της τελευταίας φάσης της «μοντερνιστικής αρχιτεκτονικής», με γυάλινα εξωτερικά τοιχώματα που αντανakλούν το φως. Η βασική δομή είναι «μοντερνιστική», αλλά η στιλβότητα της επιφάνειας δείχνει μια τάση να στραφεί το κέντρο του βάρους της γραφής από το «σημαινόμενο» στο «σημαίνον». Ήδη η εργασία της Μαντώς Αραβαντινίου είχε προηγηθεί κατά μια δεκαετία περίπου, με «νεομυθιστορηματικές» εξερευνήσεις του ποιητικού χώρου, μοναδικές στο

είδος τους, χαρακτηριστικό δείγμα της συγχώνευσης ξένων τάσεων στον ελληνικό χώρο με ιδιάζοντα τρόπο. Η Αραβαντινού μεταβάλλει το «*μυθιστορηματικό χώρο*» σε «*ποιητικό*», κάνοντας μια τομή και στο μυθιστόρημα και στην ποίηση. Ένα έργο του οποίου η πρωτοτυπία εκπλήσσει, ακόμα σήμερα. Εμφανίζονται στο έργο της «*μεταμοντερνιστικές*» απηχήσεις της γραφής του Σεφέρη, Καβάφη και Εμπειρικού, ως στοιχεία ύφους, αλλά όχι δομής, ούτε ατμόσφαιρας. (Θ' ασχοληθώ με αυτό πιο ειδικά αργότερα)***.

Μπορούμε να πούμε γενικά πως η «μεταμοντερνιστική» φάση στον ελληνικό χώρο αφού θρυμματίστηκε το πρώτο κύμα της, γέννησε μια νέα πρωτοπορεία, ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζουν οι ποιητριες, Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, Νατάσα Χατζιδάκη, Παυλίνα Παμπούδη, και οι ποιητές Γιάννης Κοντός, Τάσος Δενέγρης, Ντίνος Σιώτης, Α. Φωστιέρης και άλλοι. Κύρια χαρακτηριστικά η συντομογραφία, δηκτικό ύφος, έντονος συναισθηματισμός, μια διάθεση επιθετική, δραματοποίηση σε στιγμιότυπα, σαρκασμός, άμυνα, ειρωνεία, κυνισμός. Μένουν οι κάπως ξεχωριστές περιπτώσεις του Νικολάου Κάλας, του Γιάννη Ρίτσου, και του πεζογράφου Μάριου Χάκκα, στα πλαίσια του «μοντερνισμού».

Ο Κάλας στη σειρά «*Οδός Νικήτα Ράντου*», σατυρίζει με «μεταμοντερνιστικό» τρόπο, αντιστρέφοντας τον «*ιδεαλισμό του μοντερνισμού*» προβάλλοντας το πρόστυχο, το κοινότυπο, και το παρωδικό, σε σημείο που το έργο αυτό, να γίνεται μια κριτική του «μοντερνισμού». Δείχνει δηλαδή ανθρώπους που νομίζουν ότι είναι ήρωες κάποιου αρχαίου δράματος ενώ είναι απλώς μέλη της σύγχρονης Αθηναϊκής κοινωνίας με όλα τα κωμικά χαρακτηριστικά της.

Η σημασία αυτής της απροσδόκητης αντιστροφής δεν τράβηξε την προσοχή της κριτικής, ίσως από έλλειψη κατανοήσεως του τι σατύριζε. Πάρθηκε δηλαδή κατά γράμμα, ενώ η επίθεση κατά του «μοντερνισμού» και μάλιστα ονομαστικά κατά του Σεφέρη ήταν σαφής. Ο Κάλας, κριτικός της Νέας Υόρκης για την τέχνη, αγαπάει τις αντιστροφές και γίνεται λυρικός άμα γράφει για τη ζωγραφική, ενώ ασκεί αμείλιχτη κριτική όταν γράφει ποιήματα. Ο «μοντερνισμός» σήμερα έχει απλωθεί σαν ένα μικρόβιο σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής μας. Όχι μόνο στα φεστιβάλ, στα θέατρα, στη μουσική, αλλά και στα φαγητά, στα ποτά, στο στυλ της ζωής, στον κινηματογράφο και κυρίως σ' αυτά που λέγονται, στις *κουβέντες*, *τρέχουσες ιδέες* και *κοινοτοπίες*. Άμα ένα πρωτοποριακό κίνημα χαλαρώσει γίνεται η λεία του καθενός που έχει όρεξη να κάνει εντύπωση σε πιο ανίδεους από αυτόν. Η μηχητή του Κάλας λοιπόν έχει μεγάλη σημασία, γιατί καυτηριάζει τους μιμητές που ασυνείδητα μιμούνται και παπαγαλίζουν αυτά που πριν από 50 χρόνια ήταν «*επαναστατικά*». Μαθητής και φίλος του Marcel Duchamp, ο Κάλας έχει μια έντονη συνείδηση του γελοίου, που παράγεται ασυνείδητα από τους ανθρώπους, όταν δεν βλέπουν τον εαυτό τους παρά σε καθρέφτες άλλων, απαράλλαχτων με τους ίδιους σε όλα, εκτός απ' τη φυσιογνωμία. Έτσι στον ελληνικό χώρο η βλαχιά, η φουστανέλλα, το χοντρό, μένει σαν ένα μόνιμο νυστατικό του εκλεπτισμένου και τον παρανομιμοποιεί και του άκρως προχωρημένου, με αποτέλεσμα μια παράξενη γέψη ρουσσικής σαλάτας και σκορδαλιάς, άναμικτη με αρώματα Chardin ή Chanel. Έτσι έγινε τα τελευταία χρόνια της μόδας η «*Χωριάτικη σαλάτα*», που αντιστοιχεί με την επιστροφή στις ρίζες των ξενιτεμένων ελληνοαμερικανών και αφέρου των Ευρωπαίων σε τουριστική αναζήτηση εξωτικών μεξέδων.

(Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος)

□□□□□

* Καθώς πολύ σωστά παρατήρησε σε μια ομιλία ο Καθηγητής Κολακίδης.

** (Ο πόθος του φρικιαστικού στους Ρωμαντικούς).

*** Δες: «Για τη Μαντώ Αραβαντινού»: Σχολιαστής. Τεύχος 6. Σεπτέμβριος 1984.